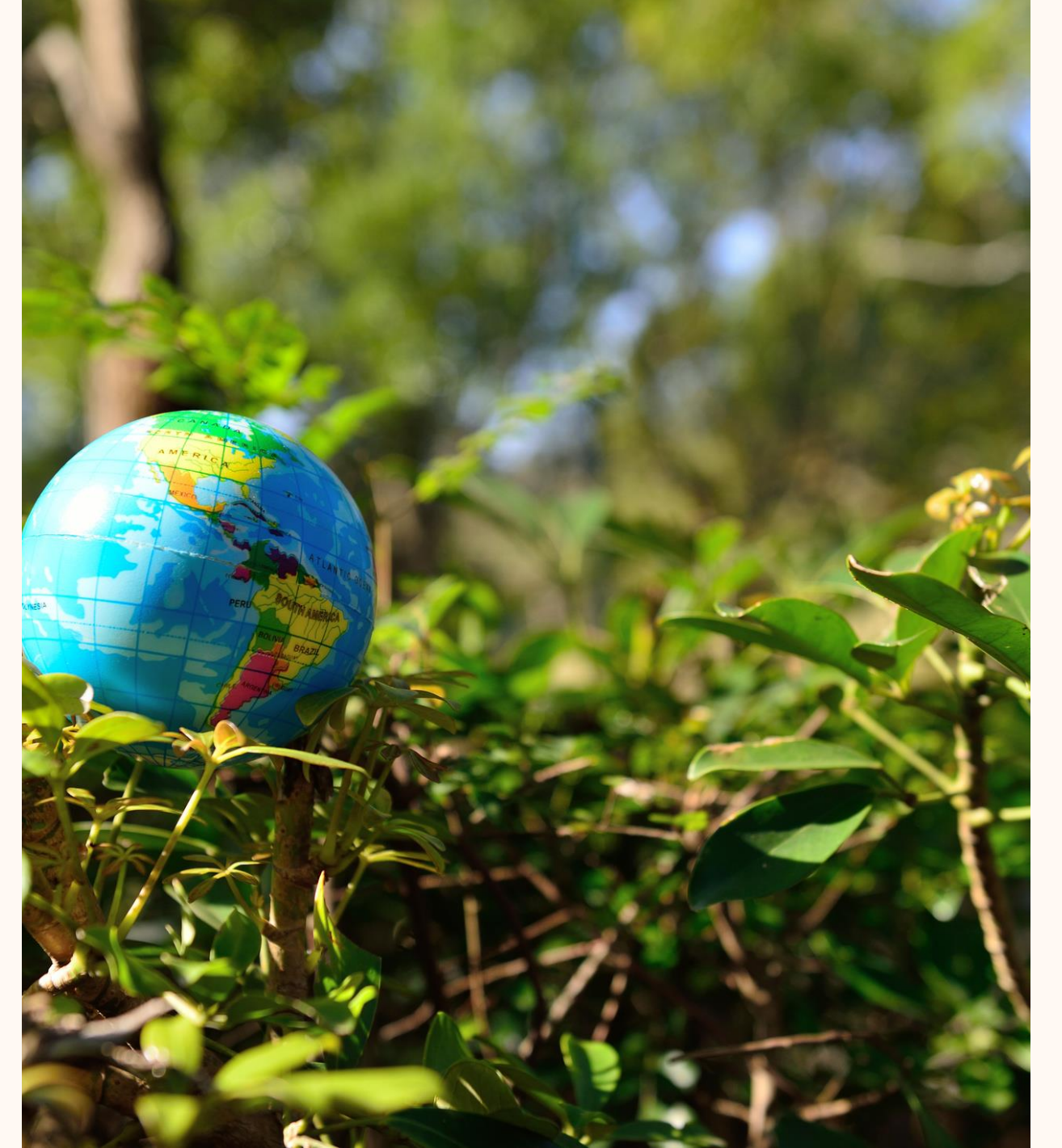

Çevre Koruma ve Atık Yönetimi Politikamız

İşletmemizde çevreyi korumak, çevre kirliliğini önlemeye yardımcı olmak ve bu konuda iyileşmeler yapmak, çevreye olan olumsuz etkilerimizi azaltarak korunmak ve kontrol altında tutarak çevre performansımızı geliştirmeye önem verir.

Bu hedeflerimiz doğrultusunda yasal düzenlemelere ve idari düzenlemelere uyum sağlarız. İşletmemizde satınalma yaparken geri dönüşüm, çevre kirliliğini azaltıcı unsurları göz önünde tutar. İşletmemizde atıklarımızı gruplandırarak geri dönüşüm yaparız. Tehlikeli maddeler ve kimyasalların ihtiyaç durumunda ve ihtiyacı kadar kullanılması konusunda dikkat eder. Tek kullanımlık malzemeleri gerektiği kadar kullanımı konusunda özen gösterir. Atıkları doğru şekilde, özelliklerine göre ayrı alanlarda depolar, yasal depolama süre sınırlarını aşmadan lisanslı/yetkili firmalara teslim ederek, kayıtlarını muhafaza ederiz. Su, enerji ve tüm doğal kaynakları tasarruflu kullanmaya çalışırız. Bu hassasiyetimizi sadece çalışanlarımızla değil misafirlerimizle ve tedarikçilerimizle de paylaşıyoruz. Çevre yönetimi konusundaki performansımızı ölçer, bu verileri hedefler ile izler ve performansımızı geliştirmeye çalışırız. Çalışanlarımızı çevre konusunda eğitmeyi ve duyarlılıklarını artırmayı amaçlarız.

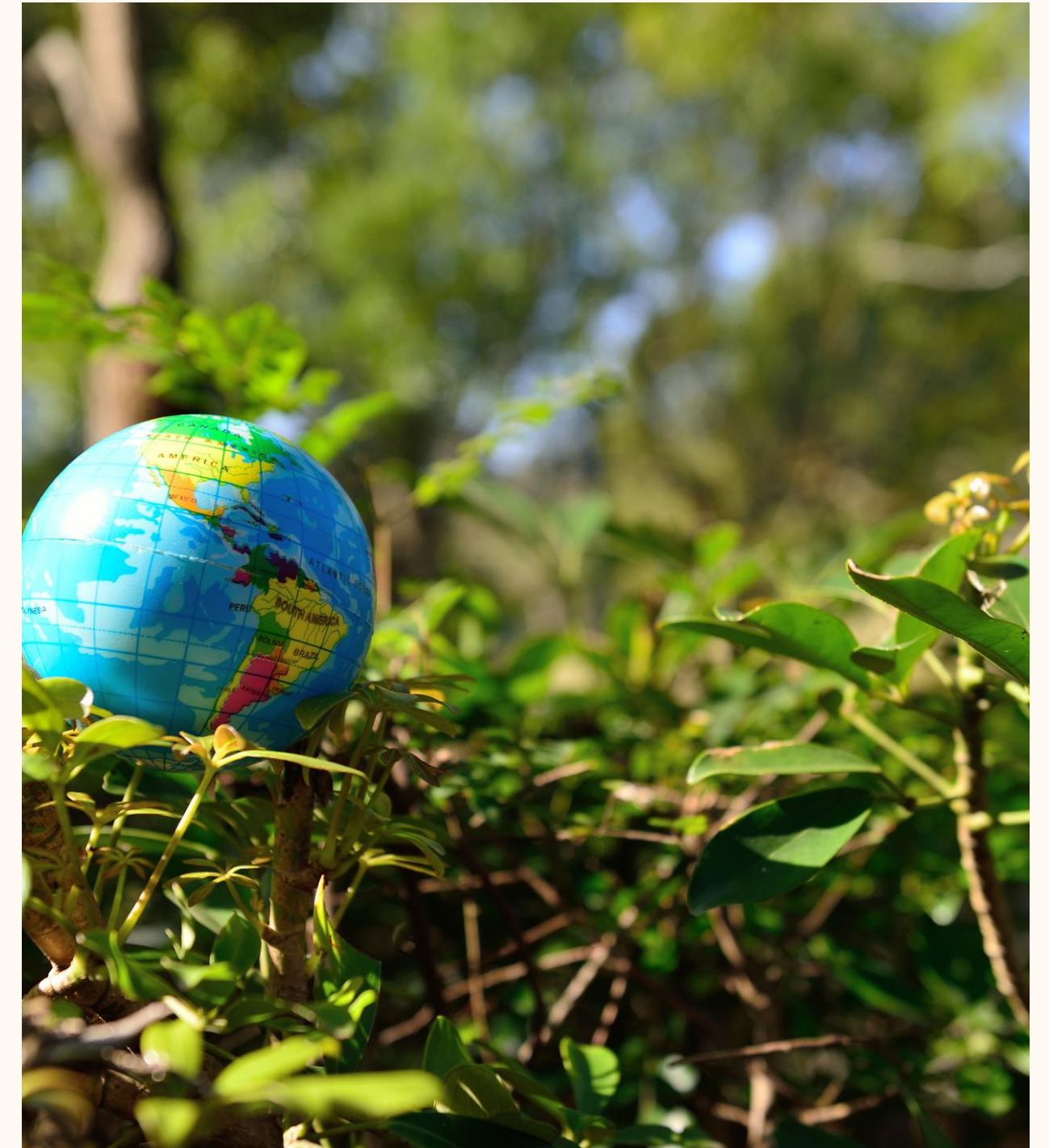

Environmental Protection and Waste Management Policy

At our company, we prioritize protecting the environment, preventing pollution, and making improvements in this area. Our goal is to reduce the negative impacts we have on the environment, mitigate them, and enhance our environmental performance by keeping these impacts controlled.

In line with these goals, we comply with legal regulations and administrative provisions. When making purchases, we take into consideration factors such as recycling and elements that help reduce environmental pollution. We group our waste for recycling purposes. We are careful to use hazardous materials and chemicals only as needed and in the required amounts. We also pay attention to the use of disposable materials, ensuring they are used only when necessary. Waste is properly sorted and stored in designated areas according to its characteristics, and we ensure that it is handed over to licensed/authorized companies within the legal storage time limits, while keeping records.

We make an effort to use water, energy, and all natural resources efficiently. We share this sensitivity not only with our employees but also with our guests and suppliers. We measure our environmental management performance, track this data against our targets, and continuously strive to improve our performance. We aim to educate our employees on environmental issues and increase their awareness.

Enerji Verimliliği Politikamız

İşletmemiz enerjiyi verimli kullanma, enerji tüketimini azaltma ve enerji tüketim performansımızın sürekli iyileştirilmesini sağlama politikası ile doğaya karşı sorumluluklarımızı yerine getirmeyi ve yasal yükümlülüklerimizi yerine getirmek üzere ulusal ve uluslararası standartları, yasa ve düzenlemeleri takip ederiz.

- Yönetimimiz tarafından, çalışanlarımızın da katılımıyla politikaya uyumlu hedefler koymayı, bu hedeflere ulaşmak için aksiyonlar oluşturmayı ve gereken kaynağı sağlarız.
- Enerjiyi kontrol altında tutacak uygun kaynak ve teknolojileri kullanırız.
- Tüm paydaşlarımızla ortak amaç doğrultusunda enerji yönetimi konusunda iş birliği yapmayı önemseriz. Bu konuda farkındalık ve bilinçlenmeyi artırmayı amaç edinerek misafirlerimiz, çalışanlarımız, ziyaretçilerimiz ve tüm iş ortaklarımız ile birlikte etkileşimimizi sürdürmeye çalışırız.
- Doğal kaynakların ve enerjinin verimli kullanılmasını sağlamayı, yenilenebilir enerji kaynaklarının enerji kullanımındaki payını arttırmayı çalışırız.
- Enerji tüketimini azaltmayı, enerji verimliliği ile ilgili sürekli gelişmeye yönelik iyileştirme yapmayı, bunların uygulanmasını ve sonuçlarını takip ederiz.
- Enerji performansının iyileştirilmesi için enerji-verimli ürünler kullanmayı, hizmetlerin satın alınması ve ilgili tasarım çalışmalarının yapılması veya tedarik edilmesini sağlarız.
- Enerji duyarlılığı konusunda tüm çalışanlarımızın eğitimi yanı sıra tedarikçilerimizin, alt işverenlerin, ziyaretçilerin ve yerel toplumun bilinçlendirilmesine katkıda bulunmaya çalışırız.
- ISO 50001 Enerji Yönetim Sistemi ile de işletmemizin enerji verimli ve akıllı kullanmayı ve sürekli olarak iyileştirmeyi hedefleriz.

Energy Efficiency Policy

Our company is committed to fulfilling our environmental responsibilities and meeting legal obligations by following national and international standards, laws, and regulations to ensure efficient energy use, reduce energy consumption, and continuously improve our energy performance.

- We set policy-compliant goals with the participation of our employees, create actions to achieve these goals, and provide the necessary resources.
- We use appropriate resources and technologies to control energy consumption.
- We value collaboration on energy management with all stakeholders, aiming to increase awareness and consciousness. We strive to maintain interactions with our guests, employees, visitors, and all business partners on this matter.
- We work to ensure the efficient use of natural resources and energy and increase the share of renewable energy sources in energy consumption.
- We focus on reducing energy consumption, continuously improving energy efficiency, monitoring the implementation and results of these improvements.
- To improve energy performance, we ensure the use of energy-efficient products, and oversee the procurement of services and related design work.
- In addition to training all of our employees on energy sensitivity, we also work to raise awareness among our suppliers, subcontractors, visitors, and the local community.
- Through The ISO 50001 Energy Management System, we aim to ensure our business uses energy efficiently and smartly, with continuous improvements.

Sürdürülebilir Satınalma Politikamız

İşletmelerimize ithal üretim/hizmet sağlayan yerine yerli ve yerel üretim/ hizmet sağlayıcı şirketler tercih edilir. Ülkemizin/bölgemizin mutfağını, geleneklerini, kültürünü yansıtan/tanıtan ürün/hizmet olmasına özen gösterir. Sürdürülebilir hassasiyetimiz ve sürdürülebilir turizmin gereklilikleri doğrultusunda tedarikçilerimizin/çözüm ortaklarımızın;

- Uluslararası düzeyde kabul görmüş çevre ve sürdürülebilirlik etiketlerine/sertifikalarına sahip olmasına,
- Çevre mevzuatlarına uyuyor olmasına,
- Kaynakları doğru, verimli, uygun bir kullanım/ tüketim yapıyor olmasına,
- Atık yönetimlerinin olmasına,
- Çevre dostu, tasarruflu, yöresel, etik değerlere önem veren, geri dönüşebilir veya geri dönüştürülmüş malzeme kullanan, organik, bio, vegan, hayvanlar üzerinde denenmemiş, zararlı kimyasal bileşenler içermeyen vb. alternatifleri sunmalarına,

Önem verir ve tedarikçilerimize iletiriz. Tedarik süreçlerinden doğan çevre etkilerini azaltmayı hedefleriz.

Sustainable Procurement Policy

We prefer domestic and local production/service providers over imported ones for our business operations. We prioritize products/services that reflect and promote our country's/region's cuisine, traditions, and culture. In line with our sustainability commitment and the requirements of sustainable tourism, we ensure that our suppliers/partners:

- Hold internationally recognized environmental and sustainability labels/certifications,
- Comply with environmental regulations,
- Use resources correctly, efficiently, and appropriately,
- Have waste management systems in place,
- Offer environmentally friendly, resource-saving, local, ethically valuable alternatives, such as recyclable or recycled materials, organic, bio, vegan, cruelty-free, and free of harmful chemicals.

We emphasize these criteria and communicate them to our suppliers. Our goal is to minimize the environmental impact resulting from procurement processes.

Çocuk Hakları Politikamız

Çocuk haklarına saygı duymak, her türlü psikolojik, fiziksel, ticari vb. sömürüye karşı gözetmek ve korumak öncelikli sorumluluğumuzdur. İşletmemiz çocuk işçi çalıştırılmasına müsaade etmez ve tüm iş ortaklarımızdan da aynı hassasiyeti bekleriz. Onları bir birey olarak tanır ve işletmemiz içerisinde çocukların gelişimine katkıda bulunan, düşünce ve isteklerini, duygularını rahatça ifade edebilecekleri, kendilerini özgür ve rahat hissedebilecekleri ortamlar/imkanlar sunarız. Çocukların katıldıkları aktivitelerde yetişkin gözetimi altında olduklarından emin oluruz. Çalışanlarımıza, çocuk istismarının önlenmesi ve fark edilmesi konusunda eğitimler veririz. Çocuk haklarının korunması konusunda farkındalık yaratmak için eğitimler düzenler ve ilgili projelere destek veririz.

Çocuklar ile ilgili şüpheli eylemlere şahit olduğumuzda öncelikle otel yönetimine bilgi verir, gerekli görülen durumlarda resmi kuruluşlardan yardım isteriz.

Child Rights Policy

Respecting children's rights and protecting them from all forms of psychological, physical, commercial, and other forms of exploitation is our primary responsibility. Our company does not permit child labor and expects the same sensitivity from all our business partners. We recognize children as individuals and provide environments/opportunities within our company where children can contribute to their development, express their thoughts, feelings, and desires freely, and feel safe and comfortable. We ensure that children are supervised by adults during activities they participate in.

We provide training to our employees on the prevention and recognition of child abuse. We organize educational programs and support related projects to raise awareness about the protection of children's rights.

If we witness any suspicious activities involving children, we immediately inform hotel management and seek assistance from official authorities when necessary.

Kadın Hakları ve Cinsiyet Eşitliği Politikamız

İşletmemiz “eşitlik” konusunda hassasiyet gösterir. Cinsiyet farkı gözetmeksizin tüm çalışanlarımızın sağlık, güvenlik ve refahlarını sağlarız. Eşitlik ilkesi gözetilerek görev dağılımı yaparız. Cinsiyet ayrımı yapmadan “eşit işe eşit ücret” politikası ile hareket ederiz. Kadınların iş gücüne katılımını tüm departmanlarımızda destekler, eşit fırsatlar sunarız. Ayrıca, kariyer fırsatlarından eşit düzeyde faydalanılması için gerekli ortamı sağlarız. Eğitim politikaları oluşturur, kadınların katılımına ve farkındalığın artmasına destek oluruz. Kadınların şirket yönetiminde olmaları için destek verir, eşit fırsatlar sunarız. Kadınların hiçbir şekilde istismar, taciz, ayrımcılık, bastırılma, zorlama, iftira vb. durumlara maruz kalmasına müsaade etmeyiz. Dünyaya ve kurumumuza kattıkları değerin daima farkında olur ve varlıklarını destekleriz.

İş-aile yaşam dengesini koruyan çalışma ortamı ve uygulamalarını oluştururuz.

Women's Rights and Gender Equality Policy

Our company is committed to "equality" and takes sensitivity in this matter. We ensure the health, safety, and well-being of all our employees, regardless of gender. We make task assignments in accordance with the principle of equality. We follow an "equal pay for equal work" policy, without gender discrimination. We support women's participation in the workforce across all departments and provide equal opportunities. Additionally, we create the necessary environment to ensure equal access to career opportunities. We develop training policies that support women's participation and raise awareness. We encourage women to be part of company management and offer equal opportunities.

We do not allow any form of abuse, harassment, discrimination, oppression, coercion, slander, or similar situations against women. We are always aware of the value they bring to the world and our organization, and we actively support their presence.

We create a work environment and practices that maintain a healthy work-life balance.

NASIL DAVRANMALIYIZ

Ankara, Türkiye'nin başkenti olmasının yanı sıra, zengin tarihi ve kültürel mirasıyla da dikkat çeker. Şehirdeki tarihi mekanlar ve kültürel değerler hem Türk halkının geçmişini hem de dünya kültür mirasını yansıtan önemli unsurlardır. Bu mekanları ziyaret ederken, yerel geleneklere ve kültürel hassasiyetlere saygı göstermek hem ziyaretçilerin hem de yerel halkın daha huzurlu bir deneyim yaşamasını sağlar.

Anıtkabir - Mustafa Kemal Atatürk'ün Mezarı

Ankara'nın en önemli kültürel ve tarihi simgelerinden biri olan **Anıtkabir**, Türkiye Cumhuriyeti'nin kurucusu Mustafa Kemal Atatürk'ün mezarının bulunduğu yerdir. Anıtkabir, sadece bir anıt değil, aynı zamanda Türkiye'nin bağımsızlık mücadelesi ve cumhuriyetin değerlerini simgeleyen bir alan olarak büyük saygı görmektedir. Ziyaretçilere, burada sessiz ve saygılı bir şekilde dolaşmaları, anıtı ve müzeyi dikkatle gezmeleri önerilir. Askeri törenler sırasında gürültü yapmamak, saygılı bir şekilde davranmak önemlidir. Ayrıca, fotoğraf çekmeden önce, özellikle askerlerin olduğu bölgelerde dikkatli olmak gerekmektedir.

Hacı Bayram Camii ve Hacı Bayram Veli Türbesi, Kocatepe Camii ve Diğer Camiler

Hacı Bayram Camii, Ankara'nın en önemli dini yapılarından biridir ve **Hacı Bayram Veli'nin türbesi** de burada yer alır. **Hacı Bayram Camii**, hem bir ibadet yeri hem de önemli bir kültürel alan olarak ziyaretçilere açıktır. Buralarda, dinsel saygıyı gösteren bir davranış biçimi benimsemek önemlidir. Başınızı örtmek, özellikle ibadet saatlerinde sessiz olmak ve camiye girerken ayakkabılarınızı çıkarmak gibi geleneksel kurallara uymak gerekmektedir. Ayrıca, türbeye saygılı bir şekilde yaklaşmak, dini törenlere katılanlara müdahale etmemek, yerel geleneklere olan duyarlılığı gösterir.

Roma Hamamı, Augustus Tapınağı ve Diğer Antik alanlar

Ankara'da **Roma Hamamı** ve **Augustus Tapınağı**, Roma dönemine ait önemli kalıntılardır. Bu tarihi yapıları gezerken, özellikle eski taşlara zarar vermemek ve korunmalarına özen göstermek gerekmektedir. Antik alanlarda, yalnızca belirtilen yolları takip etmek ve izinsiz kazılar yapmamak gereklidir. Bu alanlarda yapılan kazı ve restorasyon çalışmalarına saygı göstermek, eski eserlerin korunmasına katkı sağlar.

Kültürel alanlar

Ankara'nın kültürel zenginliklerini sergileyen müzelerinden **Etnografya Müzesi** ve **Türk İslam Eserleri Müzesi**, Türk kültürünü ve Osmanlı dönemine ait eserleri yakından tanıma fırsatı sunar. Müzeleri gezerken, eserleri dikkatlice incelemek ve koruma kurallarına uymak önemlidir. Ayrıca, müze içinde fotoğraf çekmeye başlamadan önce, fotoğraf çekimi ile ilgili kuralları kontrol etmek gerekmektedir.

Kültürel alanlarda, görgü kurallarına uygun olarak, yüksek sesle konuşmaktan ve agresif dil kullanmaktan kaçınmalıyız. Kültürel alanlarda arkeolojik ve kültürel miras eserlerine zarar vermemeli, bu değerlerin korunmasına özen göstermeliyiz. Diğer ziyaretçileri rahatsız edebilecek davranışlardan kaçınarak, saygılı ve dikkatli bir tutum sergilemeliyiz.

Doğal Alanlar

Çevre kirliliğini önlemek için atıkları uygun şekilde atmalı, cam, plastik ve sigara izmariti gibi zararlı maddeleri doğaya bırakmamalıyız.

Doğal bitki örtüsüne zarar vermekten kaçınarak ağaçlara ve bitkilere saygılı bir şekilde hareket etmeliyiz.

Yangın risklerini engellemek için tüm faaliyetlerimizde dikkatli olmalı, yangına sebebiyet verebilecek davranışlardan kaçınmalıyız.

Yaban hayatına ve doğal yaşam alanlarına zarar verebilecek her türlü faaliyetten uzak durmalıyız.

Evcil hayvanların doğal alanlara zarar vermemesi için gerekli tedbirleri almalı, çevrenin korunmasına özen göstermeliyiz.

Toplu Ulaşım

Toplu taşıma araçlarına binerken, yaşlılar, çocuklu ebeveynler, engelli bireyler ve hamile kişilere her zaman öncelik tanıyın. Ayrıca, yolculuk sırasında onlara oturma yeri sağlamalı ve araçtan inmeden önce ihtiyaçlarını karşılamalarına yardımcı olmalıyız. Toplu taşıma araçlarına her zaman ön kapıdan binmeli, arka kapıdan inmeliyiz. Metro, otobüs ve tramvay gibi belirli duraklarda hizmet veren araçlarda, varış noktanıza yaklaşmadan önce inmeye hazır olmalı ve durak geldiğinde hızlıca inmelişiniz.

HOW TO BEHAVE

Ankara, the capital of Turkey, is not only notable for its rich history and cultural heritage but also for its significant historical sites and cultural values, which reflect both the past of the Turkish people and the global cultural heritage. When visiting these sites, showing respect for local traditions and cultural sensitivities ensures a more peaceful experience for both visitors and the local community.

At Anıtkabir - The Tomb of Mustafa Kemal Atatürk

Anıtkabir, one of Ankara's most important cultural and historical landmarks, is the resting place of Mustafa Kemal Atatürk, the founder of the Republic of Turkey. Anıtkabir is not only a monument but also a symbol of Turkey's struggle for independence and the values of the Republic. Visitors are advised to walk silently and respectfully, carefully exploring the monument and museum. During military ceremonies, it is important to refrain from making noise and to behave respectfully. Additionally, before taking photos, especially in areas with soldiers, one must be cautious.

Hacı Bayram Mosque and Hacı Bayram Veli Tomb, Kocatepe Mosque, and Other Mosques

Hacı Bayram Mosque is one of Ankara's most important religious buildings, and the tomb of Hacı Bayram Veli is located here. Hacı Bayram Mosque serves as both a place of worship and an important cultural site. It is important to adopt respectful behavior in these places, such as covering your head, being silent during prayer times, and removing shoes when entering the mosque. Approaching the tomb respectfully and not intervening in religious ceremonies reflects sensitivity to local traditions.

Roman Baths, Augustus Temple, and Other Ancient Sites

The Roman Baths and Augustus Temple in Ankara are significant remnants from the Roman era. When visiting these historical sites, it is essential not to damage the old stones and to ensure their preservation. In ancient areas, it is important to follow designated paths and refrain from unauthorized excavations. Respecting ongoing excavation and restoration works contributes to the protection of ancient artifacts.

In Cultural Sites

Ankara's museums, such as the Ethnography Museum and the Museum of Turkish and Islamic Arts, provide an opportunity to closely explore Turkish culture and artifacts from the Ottoman period. When touring museums, it is important to examine the exhibits carefully and adhere to preservation guidelines. Additionally, before taking photos, visitors should check the rules regarding photography.

In cultural spaces, we must avoid speaking loudly or using aggressive language. We should refrain from damaging archaeological and cultural heritage items, ensuring their preservation. It is important to maintain a respectful and attentive attitude, avoiding behaviors that could disturb other visitors.

In Natural Areas

To prevent environmental pollution, we should dispose of waste properly, not leaving harmful items such as glass, plastic, or cigarette butts in nature.

We should avoid damaging natural vegetation and treat trees and plants with respect.

To reduce the risk of fire, we should be cautious in all our activities and avoid actions that may cause fires.

We must refrain from any activities that could harm wildlife and their natural habitats.

To prevent pets from harming natural areas, we should take necessary precautions and ensure the environment is protected.

On Public Transportation

When boarding public transport, always give priority to the elderly, parents with children, individuals with disabilities, and pregnant people. Additionally, we should provide them with seating during the journey and assist them with their needs before exiting the vehicle. Always board public transport through the front door and exit through the rear door. On vehicles serving specific stops, such as metro, bus, and tram, be prepared to get off before reaching your destination and exit quickly when the stop arrives.

***Kltrlerin harmanlandığı Türkiye Cumhuriyeti'nin
Başkenti Ankara...***

Ankara
2013

ANKARA

KÜLTÜR VE TURİZM İL MÜDÜRLÜĞÜ

İmtiyaz Sahibi

Kültür ve Turizm İl Müdürlüğü

Editör

Doğan ACAR

Fotoğraflar

Kültür ve Turizm İl Müdürlüğü Arşivi

Grafik – Tasarım - Baskı

Hazar Reklam

YAYIN KURULU

Doğan ACAR

Ankara Kültür ve Turizm İl Müdürü

Kudret CABILAR

Kültür ve Turizm İl Müdürlüğü

Tanıtma Şubesi Müdürü

Hülya ALİŞİROĞLU

Tamer TEKİN

Rıza KADEROĞLU

Gülcan UÇAR

Satı COŞKUN

Aydan TURALI

Ankara

Orta Anadolu Bölgesi’nde yer alan Ankara, doğuda Kırıkkale ve Kırşehir, kuzeyde Çankırı, kuzeybatıda Bolu ve batıda Eskişehir, güneyde Konya ve Aksaray illeriyle çevrilidir. Kızılırmak ve Sakarya nehirlerinin oluşturduğu ovalarla kaplı bölgede 26.897 km²’lik bir alana sahip olan Ankara’nın deniz seviyesinden yüksekliği ortalama olarak 890 metredir. İlin orta kesimlerinden kuzeye doğru yaklaştıkça Kuzey Anadolu sıradağları yükselir. Güneybatı-kuzeydoğu doğrultusunda çeşitli dağ sıraları

arasında çöküntü alanları ve kıvrılmalarından dolayı oluşan ovalar, doğu-batı yönünde uzanan Ankara ovasının güney kısmında ise Tuz Gölü çanağı ve düzlükler yer alır. İlin topraklarını, Sakarya ve Kızılırmak nehirleri ile Çubuk, İncesu ve Ova çayları sular. İl sınırları içinde Mogan, Eymir, Karagöl, Kurumcu ve Samsam doğal gölleri bulunur. Ayrıca, Çamlıdere, Kesikköprü, Kurtboğazı ve Sarıyar gibi barajların su havzalarında bu barajların adını taşıyan yapay göller de yer almaktadır.

Düinden Bugüne Ankara

Ankara ve yakın çevresinde yapılan araştırmalar, yöredeki yerleşmelerin tarih öncesine kadar indiğini göstermektedir. MÖ 3000'e tarihlenen Tunç Çağı yerleşmeleri arasında yer alan Ahlatlıbel, Koçumbeli, Etiyokuşu, Karaoğlan çağın Orta Anadolu kültürünün özelliklerini ortaya koyacak güçtedir.

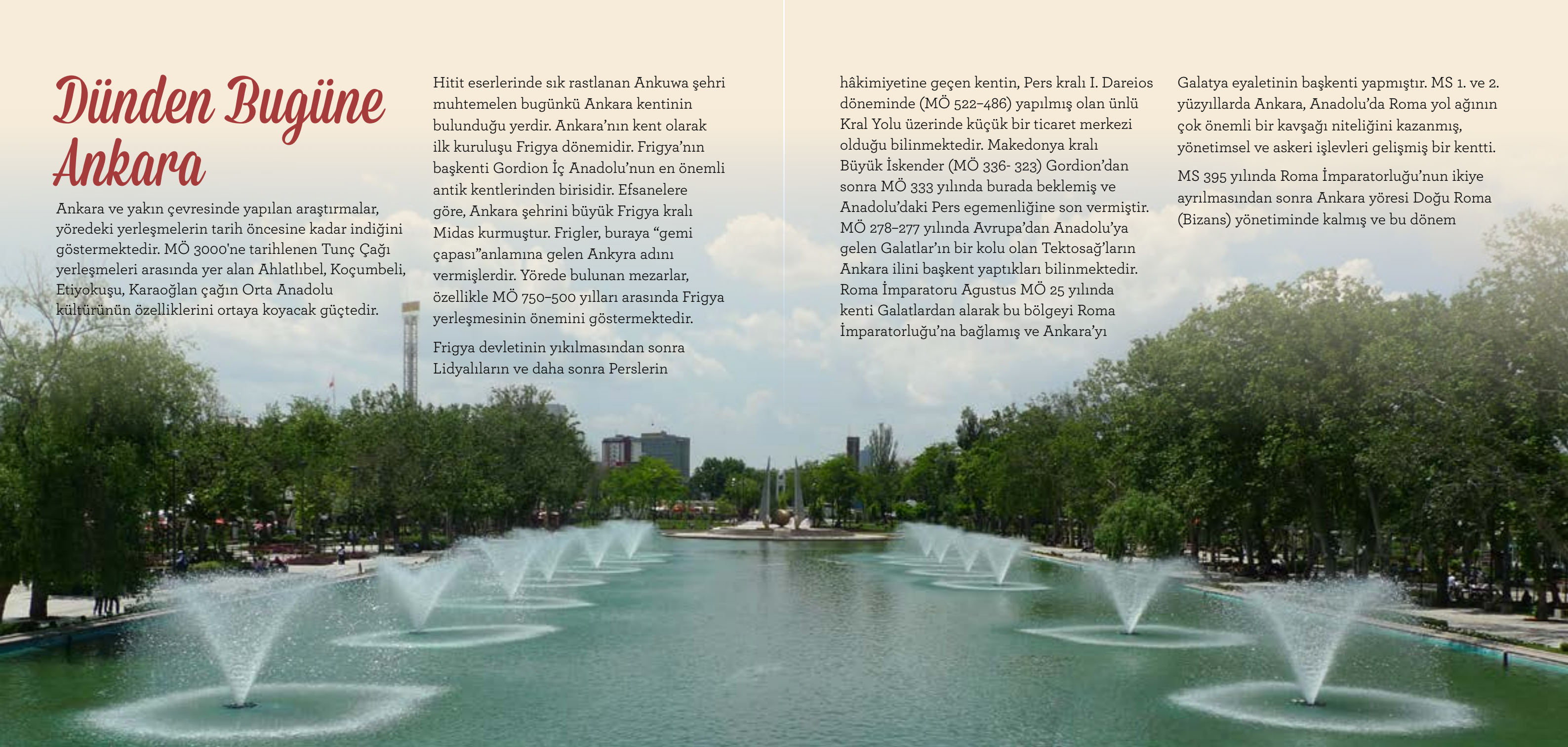
Hitit eserlerinde sık rastlanan Ankuwa şehri muhtemelen bugünkü Ankara kentinin bulunduğu yerdir. Ankara'nın kent olarak ilk kuruluşu Frigya dönemidir. Frigya'nın başkenti Gordion İç Anadolu'nun en önemli antik kentlerinden birisidir. Efsanelere göre, Ankara şehrini büyük Frigya kralı Midas kurmuştur. Frigler, buraya “gemi çapası” anlamına gelen Ankyra adını vermişlerdir. Yörede bulunan mezarlar, özellikle MÖ 750-500 yılları arasında Frigya yerleşmesinin önemini göstermektedir.

Frigya devletinin yıkılmasından sonra Lidyalıların ve daha sonra Perslerin

hâkimiyetine geçen kentin, Pers kralı I. Dareios döneminde (MÖ 522-486) yapılmış olan ünlü Kral Yolu üzerinde küçük bir ticaret merkezi olduğu bilinmektedir. Makedonya kralı Büyük İskender (MÖ 336- 323) Gordion'dan sonra MÖ 333 yılında burada beklemiş ve Anadolu'daki Pers egemenliğine son vermiştir. MÖ 278-277 yılında Avrupa'dan Anadolu'ya gelen Galatlar'ın bir kolu olan Tektosağ'ların Ankara ilini başkent yaptıkları bilinmektedir. Roma İmparatoru Augustus MÖ 25 yılında kenti Galatlardan alarak bu bölgeyi Roma İmparatorluğu'na bağlamış ve Ankara'yı

Galatya eyaletinin başkenti yapmıştır. MS 1. ve 2. yüzyıllarda Ankara, Anadolu'da Roma yol ağının çok önemli bir kavşağı niteliğini kazanmış, yönetsel ve askeri işlevleri gelişmiş bir kentti.

MS 395 yılında Roma İmparatorluğu'nun ikiye ayrılmasından sonra Ankara yöresi Doğu Roma (Bizans) yönetiminde kalmış ve bu dönem

boyunca önemini koruyarak çok sayıda yeni yapıyla donatılmıştır. 11. yüzyılın sonlarında Anadolu topraklarına girmeye başlayan Selçuklu Türkleri 1073 yılında kenti fethederek Bizans egemenliğine son vermişlerdir. Bu tarihten başlayarak

Osmanlılar tarafından Anadolu'nun siyasal birliğinin kurulmasına kadar geçen sürede kent Türk Beylikleri, Bizans ve Moğol egemenliği altında değişik dönemler yaşamıştır. 1300 yılından sonra Ahi merkezlerinden biri olarak ticari işlevlere

sahip olan Ankara, Osmanlı İmparatorluğu'nun önemli bir ticaret merkezi olmaya devam etmiştir. 1920 tarihinden sonra Kurtuluş Savaşı'nın idare edildiği bir merkez olarak, adı Milli Mücadele'nin sembolü haline gelen Ankara, 13 Ekim 1923 tarihinde Türkiye Cumhuriyeti'nin başkenti olmuştur. Ankara'nın merkez ilçeleri: Akyurt,

Altındağ, Çankaya, Çubuk, Elmadağ, Etimesgut, Gölbaşı, Keçiören, Mamak, Sincan, Pursaklar ve Yenimahalle'dir. Taşra ilçeleri ise Ayaş, Bala, Beypazarı, Çamlıdere, Evren, Gündül, Haymana, Kalecik, Kazan, Kızılcahamam, Nallıhan, Polatlı ve Şereflikoçhisar'dan oluşur.

Tarihi ve Kültürel Değerler

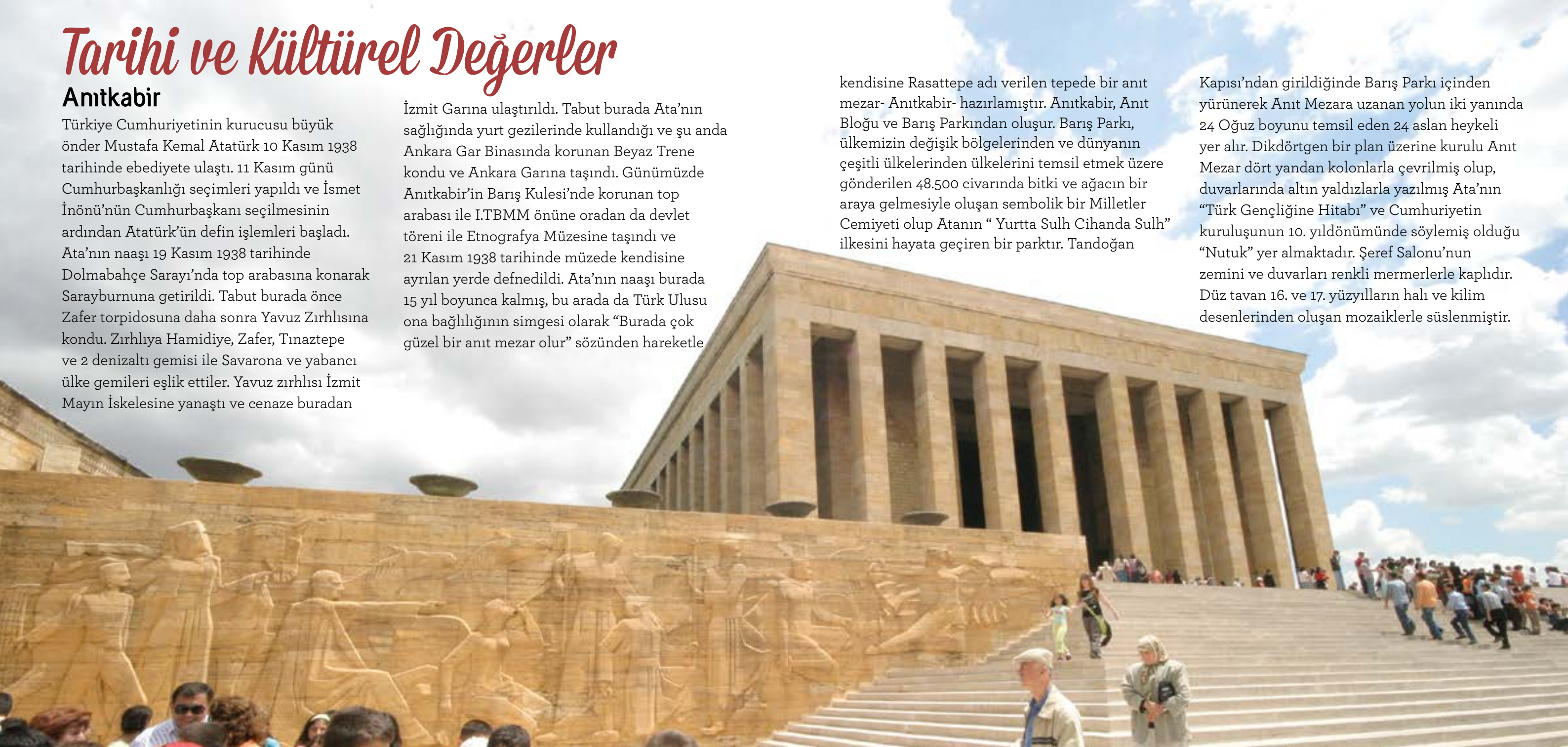
Anıtkabir

Türkiye Cumhuriyetinin kurucusu büyük önder Mustafa Kemal Atatürk 10 Kasım 1938 tarihinde ebediyete ulaştı. 11 Kasım günü Cumhurbaşkanlığı seçimleri yapıldı ve İsmet İnönü'nün Cumhurbaşkanı seçilmesinin ardından Atatürk'ün defin işlemleri başladı. Ata'nın naaşı 19 Kasım 1938 tarihinde Dolmabahçe Sarayı'nda top arabasına konarak Sarayburnuna getirildi. Tabut burada önce Zafer torpidosuna daha sonra Yavuz Zırhlısına kondu. Zırhlıya Hamidiye, Zafer, Tınaztepe ve 2 denizaltı gemisi ile Savarona ve yabancı ülke gemileri eşlik ettiler. Yavuz zırhlısı İzmit Mayın İskelesine yanaştı ve cenaze buradan

İzmit Garına ulaştırıldı. Tabut burada Ata'nın sağlığında yurt gezilerinde kullandığı ve şu anda Ankara Gar Binasında korunan Beyaz Trene kondu ve Ankara Garına taşındı. Günümüzde Anıtkabir'in Barış Kulesi'nde korunan top arabası ile İ.TBMM önüne oradan da devlet töreni ile Etnografya Müzesine taşındı ve 21 Kasım 1938 tarihinde müzede kendisine ayrılan yerde defnedildi. Ata'nın naaşı burada 15 yıl boyunca kalmış, bu arada da Türk Ulusu ona bağlılığının simgesi olarak "Burada çok güzel bir anıt mezar olur" sözünden hareketle

kendisine Rasattepe adı verilen tepede bir anıt mezar- Anıtkabir- hazırlamıştır. Anıtkabir, Anıt Bloğu ve Barış Parkından oluşur. Barış Parkı, ülkemizin değişik bölgelerinden ve dünyanın çeşitli ülkelerinden ülkelerini temsil etmek üzere gönderilen 48.500 civarında bitki ve ağacın bir araya gelmesiyle oluşan sembolik bir Milletler Cemiyeti olup Atanın " Yurtta Sulh Cihanda Sulh" ilkesini hayata geçiren bir parktır. Tandoğan

Kapısı'ndan girildiğinde Barış Parkı içinden yürünerek Anıt Mezara uzanan yolun iki yanında 24 Oğuz boyunu temsil eden 24 aslan heykeli yer alır. Dikdörtgen bir plan üzerine kurulu Anıt Mezar dört yandan kolonlarla çevrilmiş olup, duvarlarında altın yaldızlarla yazılmış Ata'nın "Türk Gençliğine Hitabı" ve Cumhuriyetin kuruluşunun 10. yıldönümünde söylemiş olduğu "Nutuk" yer almaktadır. Şeref Salonu'nun zemini ve duvarları renkli mermerlerle kaplıdır. Düz tavan 16. ve 17. yüzyılların halı ve kilim desenlerinden oluşan mozaiklerle süslenmiştir.

Tek parça kırmızı mermerden yapılan Atatürk'ün sembolik lahdi sadedir. Mezar Odası ise Şeref Salonu'nun altında yer alır.

Anıtkabir içinde her biri değişik konuları işleyen, girişten itibaren simetrik olarak yerleştirilmiş İstiklal, Hürriyet, Mehmetçik, Zafer, Barış, 23 Nisan, Misak-ı Milli, İnkılâp, Cumhuriyet ve Müdafaa-i Hukuk olarak 10 adet kule bulunur. Dikdörtgen plan üzerine kurulu, piramit çatılarla örtülü kulelerde eski Türk kilim desenlerinden alınmış, fresk tekniğinde geometrik süslemeler

görülür. Kulelerin iç duvarlarında o kulenin ismiyle ilgili kabartmalar ve Ata'nın özlü sözleri yer alır. Zafer ve Barış Kuleleri arasında II. Cumhurbaşkanı İsmet İnönü'nün mezarı bulunur. Tören Alanı'ndan Anıt Bloğu'na doğru bakıldığında, sağ tarafta yer alan Misak-ı Milli kulesinin kapısından girilen müze, 21 Haziran 1960 tarihinde Anıtkabir Atatürk Müzesi adıyla açılmıştır. 2001 yılında Anıtkabir Komutanlığı'nın hazırladığı proje doğrultusunda müzeye, Mozole'de yer alan Şeref Salonu'nun altında bulunan yaklaşık 3.000 metrekareslik sütunlu alanın da eklenmesine karar verilmiştir. Bu projenin hayata geçmesiyle müze, 5.200 metrekareslik sergi alanına ulaşmıştır. 26 Ağustos 2002 tarihinde yeni eklenen bölümler ile birlikte müze devlet töreniyle açılmıştır. Bu tarihten itibaren müze, Atatürk ve Kurtuluş Savaşı

Müzesi adını almıştır. Dört bölümden oluşan müzenin ilk bölümünde Ata'nın kullandığı eşyalar, kendisine yabancı devlet adamları tarafından hediye edilen eşyalar ile onun manevi evlatlarından Afet İnan, Rukiye Erkin ve Türkiye'nin ilk kadın pilotu Sabiha Gökçen tarafından müzeye bağışlanan Atatürk'e ait eşyalar bulunur. İkinci bölüm destansı Çanakkale Savaşı, Sakarya Meydan Savaşı ve Büyük Taarruz'u anlatan yağlı boya tablolar ile donatılmıştır. Bu bölümde Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşuna giden yolda yaşanan güçlükler hissettirmeye çalışılmaktadır. Üçüncü bölümde Milli Mücadele ve devrimlerin anlatıldığı galeriler ile Atatürk'ün mezar odası yer alır. Bölüm 1919-1938 yılları arasında geçen olayları Türkçe ve İngilizce olarak açıklamaktadır. Son bölümde Mustafa Kemal Atatürk'ün kütüphanesinde yer alan 3123 kitabın bulunduğu Atatürk Özel Kitaplığı yer alır. Bu bölümde ayrıca, Anıtkabir'in inşası, Atatürk'ün hayatı ve Anıtkabir'de yapılan törenlerin dokümanlarının yer aldığı bilgisayarlar da bulunur.

Ankara Kalesi

Ankara’ya hâkim bir tepenin üzerinde kurulmuş olan ve zaman içinde kentin simgesi haline gelen Ankara Kalesi’nin ilk yapım tarihi kesin olarak bilinmemektedir. MÖ II. yüzyılda Galatlar zamanında var olduğu bilinen kale, Romalılar döneminde onarım görmüştür. İç ve dış kale olmak üzere iki kısımdan oluşan kalenin iç surları büyük bir olasılıkla VII. yüzyılda Bizanslılar tarafından inşa edilmiştir. Arap saldırıları sırasında çok tahrip olan kalenin surları IX. yüzyılda Bizanslılar tarafından yeniden onarılmıştır. Dış surların ne zaman eklendiği kesin olarak saptanamamıştır. 1073 yılında Selçukluların eline geçmiş, Osmanlılar

döneminde çeşitli onarımlar görmüş, son yıllarda yapılan yenileme çalışmalarıyla sağlamlaştırılmıştır.

Dış kalede dörtgen şeklinde 20 kule, batıda “Dış Kale Kapısı” ve güneyde “Hisar Kapısı” olmak üzere iki kapısı vardır. Hisar Kapısı’nın üzerinde İlhanlılar dönemine ait 1330 tarihli Farsça bir yazıt bulunmaktadır. Şekil olarak dikdörtgeni andıran içi kale, kısmen Ankara taşı, kısmen de karışık malzemeden yapılmıştır. İç Kale, yükseklikleri 14-16 metre arasında değişen beşgen şeklinde 42 kuleden oluşmaktadır. Kale içindeki XVII. yüzyıl Osmanlı döneminden kalan Ankara Evleri ve Alâeddin Camisi halen ayaktaadır.

Augustus Tapınağı

Ulus’ta Hacı Bayram Camisi’nin bitişiğindedir. Son Galat kralı Amintos’un oğlu Pylamenes tarafından Roma İmparatoru Agustus’a bağlılık nişanesi ve Galatya eyaletinin Roma’ya katılımını kutlamak amacıyla MS 25 yılında yapılmış olmalıdır. Tapınak kolonadının kuzeybatı uzantısı üzerindeki yazıttan tapınağın Agustus ve Tanrıça Roma’ya adandığı bilinmektedir. Hristiyanlar tarafından kiliseye dönüştürülen tapınağın kuzeybatı köşesine 15. yüzyılda Hacıbayram Camisi eklenmiştir. Tapınak kısa yanlarında 8, uzun yanlarında ise 15 sütunu kapsayan korinth düzenindeki bir peristasis ile çevrilmiştir. Yalnız iki yan duvarı ile kenarları işlemeli olan kapı kısmı eski hali ile ayakta durmaktadır. Bu büyük ve görkemli kapıdan kutsal yapının iç bölümüne ve pronaos denilen üstü kapalı bir geçide ulaşılır. Tapınağın öteki ucunda ise anteler arasında korinth düzeninde iki sütunu bulunan opisthodomos yer alır. Tapınağın duvarlarında, İmparator Agustus tarafından ölümünden sonra Ocak Rahibeleri’ne teslim edilen dört belgeden, yaşamı boyunca yaptığı işleri anlatan index rerum gestarum adlı son belge Yunanca ve Latince yazılmış olarak yer alır.

Roma Hamamı

Ulus Meydanı'ndan Yıldırım Beyazıt Meydanı'na uzanan Çankırı Caddesi üzerinde yer alır. İki bölümden oluşan hamamın spor salonu dört tarafı revaklarla çevrilmiş, yaklaşık kare planlı büyük bir alandır. Soğukluk, ılıkılık ve Sıcaklık bölümleri spor salonuna bir bütün olarak bağlıdır.

Çeşitli avlular, külhan olarak adlandırılan ocaklar, servis kısımları ve su depoları ile yapı anıtsal bir bütün haline getirilmiştir. Hamamın bugün görülebilen kalıntıları alttaki

ısıtma katları ile servis kısımlarıdır. Kazılar sonucunda ele geçirilen sikkeler ve yazıtlar ile korinth başlıkları gibi mimari buluntulardan yapının İmparator Caracalla döneminde (211 - 217) inşa edildiği ve Bizans döneminde de onararak kullanılmış olduğu anlaşılmaktadır. Son yıllarda kısmen restore edilmiş olan Roma Hamamı'nın spor salonunda bugün Roma devri Ankarası'ndan toplanmış olan yazıtları kapsayan zengin bir koleksiyon sergilenmektedir.

Roma Hamamı

Ankara Roma Tiyatrosu

İlk defa 1982 yılında keşfedilmiş, kurtarma kazıları Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü tarafından 15 Mart 1983 tarihinde başlatılmış, Anadolu Medeniyetleri Müzesi Müdürlüğü de kazılarını 1986 yılına kadar sürdürmüştür. Kazılar sonucu, MS II. yüzyılın başlangıcına tarihlenen tipik bir Roma Tiyatrosu'nun kalıntıları çıkarılmıştır. Bunlar arasında, tonozlu parados binaları, döşemeli orkestra, seyirci oturma yerleri (kavea) ile sahne odasından (scene) arta kalan temel ve duvarların yanı sıra birçok heykel ve parçaları bulunmuştur.

Ankara Roma Tiyatrosu

Julianus Sütunu

Ulus'ta, Defterdarlık ve Valilik binası arasındaki küçük meydanda bulunmaktadır. Kare bir kaide üzerinde üst üste kurulmuş daireler şeklindeki tuğlalardan yapılmış olan 15 m yüksekliğindeki sütun, Bizans dönemi korinth başlığı ile sona erer. Sütunun MS 362 yılında imparator Julianus'un Ankara'yı ziyareti anısına dikilmiş olduğu düşünülmektedir.

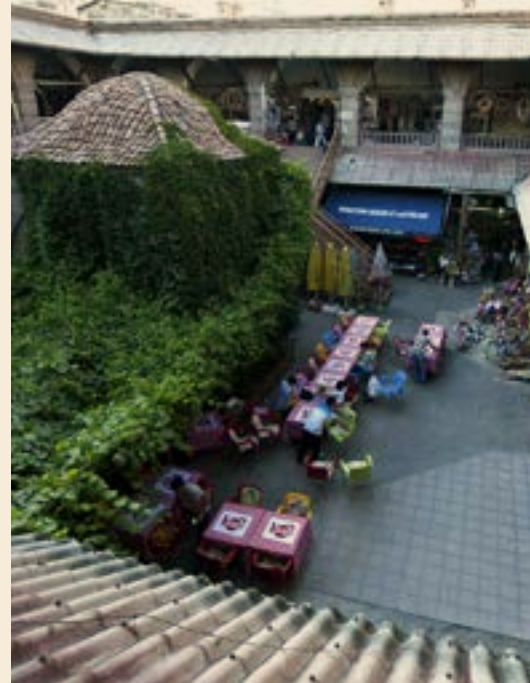
Zağfiran (Safran) Han

Atpazarı'nda Hacı İbrahim bin Hacı Mehmet tarafından yaptırılmıştır. İçinde bir mescit yer alır.

Sulu Han

Hacı Doğan Mahallesi'nde yer alan yapı, 1685 yılında Şeyhülislam Mehmet Emin Bey tarafından yaptırılmıştır. İki kısımdan oluşan Sulu Han'ın birinci kısmı kareye yakın dikdörtgen planlı, ortası avlulu ve iki katlıdır. Bu bölümde doğu ve güney cephedeki dükkânların pek azının dış duvarları

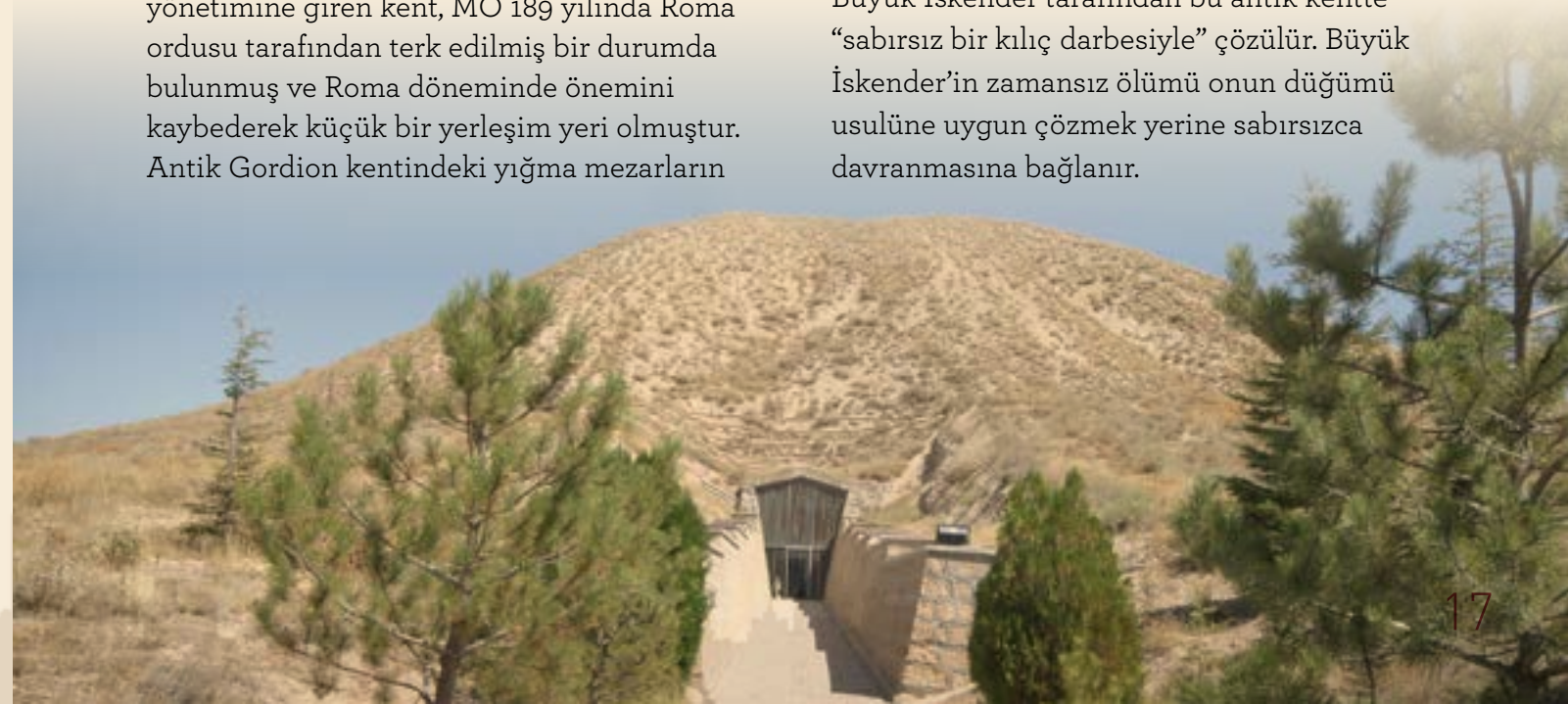
günümüze gelmiştir. Güney uçta yer alan ikinci kısım tek katlı ve daha dardır. Tamamı toprak altında kalan ikinci kısmın ahırlar ve depolara ayrıldığı tahmin edilmektedir. Her iki kısımda da duvarlar moloz taştan yapılmıştır. Hanın batı kenarında üç bölümlük küçük bir arasta yer almaktadır.

Gordion

Polatlı ilçesinin Yassıhöyük köyünde yer alan Gordion ilk olarak MÖ 3.000 yılı sonlarında iskân edilmiştir. Antik kentte sırayla Hititler, Frigler, Persler ve Romalılara ait olmak üzere çeşitli yerleşim tabakaları bulunmuştur. En parlak devrini efsanevi kral Midas (MÖ 725-695) zamanında yaşayan kent MÖ 8. yüzyılda Frig kralı Gordios tarafından başkent yapılmıştır. Kent, MÖ 695 yılında Kimmerler tarafından tahrip edilmiş, Lidyalıların egemenliği altında ticari ve askeri bir merkez olarak yeniden kurulmuştur. MÖ 546 yılında Perslerin, MÖ 333 yılında Büyük İskender'in ve MÖ 278 yılında Galatların yönetimine giren kent, MÖ 189 yılında Roma ordusu tarafından terk edilmiş bir durumda bulunmuş ve Roma döneminde önemini kaybederek küçük bir yerleşim yeri olmuştur. Antik Gordion kentindeki yığma mezarların

en büyüğü Kral Midas 'a ait olduğu düşünülen Midas Mezarı olup, mezar 300 metre çapı ve 55 metre yüksekliği ile Anadolu üzerindeki ikinci büyük yığma mezardır. Gordion antik kentindeki diğer mezarlardan en önemlisi MÖ 700 yıllarında yapıldığı sanılan mezardır. Yaklaşık 80 metre çapı ve 12 metre yüksekliği olan bu mezar odasının içinde bulunan çocuk iskeleti ile ağaçtan yapılmış aslan, at ve geyik gibi oyuncaklar bu mekânın bir çocuk mezarı olduğunu ortaya koymuştur. Tarihi efsanelere konu olan ünlü Kördüğüm, Makedonya kralı Büyük İskender tarafından bu antik kentte "sabırsız bir kılıç darbesiyle" çözülür. Büyük İskender'in zamansız ölümü onun düğümü usulüne uygun çözmek yerine sabırsızca davranmasına bağlanır.

Akköprü

Varlık Mahallesi'nde Ankara Çayı üzerinde yer alan Ankara'nın en eski köprüsüdür. 1222 yılında Selçuklu hükümdarı I. Alâeddin Keykubat döneminde Ankara Valisi Kızılbaş tarafından yaptırılmıştır. Batı Anadolu'yu Ankara'ya bağlayan yol üzerinde kesme bazalt taşından inşa edilen köprü 7 sivri kemerden oluşmaktadır.

Kayabaşı Mozaîği

Polatlı ilçesi, Kayabaşı Köyü'nde ortaya çıkarılan ve MS 300-350 yılına tarihlenen Roma dönemi mozaîği, 1999 yılında Gordion Müzesi'nin yeni bahçesine taşınmıştır. 6.60 X 7.70 ölçülerindeki mozaîğin merkezinde hayvan motifleri, çevresinde ise geometrik süsler yer almaktadır.

Gavurkale

Ankara'nın 60 km güneybatısında Haymana yakınlarında yer alan bir kaya kabartmasıdır. Kabartmada üç tanrı figürü betimlenmektedir. Vadiye bakan kayanın yüzünde çok silik olarak görülebilen oturan bir tanrıça ve karşısında ayakta duran iki tanrı figürü kazınmıştır. Yüzeyin 2 metre aşağısında mezar odası kalıntıları vardır.

Külhöyük

Haymana ilçesinde Oyaca kasabası yakınında yer alır. Höyüğün yaklaşık 8 kilometre batısında bulunan Hitit kült merkezinin Gavurkale'ye yakın oluşu buranın önemli bir Hitit yerleşim merkezi olabileceğine işaret etmektedir. Kasabada önemli bir Hitit mimari geleneği olan Anıtsal Yeraltı Geçidi, aynı tarzda yapılmış bir gizli sarnıç yanı sıra Eski Tunç dönemi başına tarihlenebilecek buluntular elde edilmiştir.

Kalecik Kalesi

Çankırı'ya giden yol üzerinde Ankara'dan 78 kilometre uzaklıktadır. Bizans dönemine tarihlenen kale, bir tepenin üzerinde kurulmuştur. Güneybatısındaki dağlara bir sırtla bağlanarak Kızılırmak nehrine doğru uzanan ovada tek başına yükselmektedir.

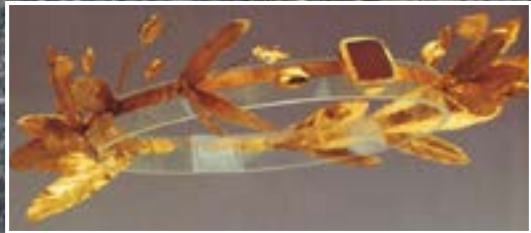

Akköprü

Juliopolis: Kayıp Kent

Nallıhan ilçesi, Çayırhan beldesi, Gülşehir mevkiinde 2009 yılında Anadolu Medeniyetleri Müzesi tarafından Roma dönemi nekropol kazıları yapılmıştır. Açılan mezarlarda bulunan ve üzerinde Bithynia'nın kayıp kenti Juliopolis adının yazılı olduğu çok sayıda bronz sikke ele geçmiştir.

Parnasos Antik Kenti-Kilise Kalıntısı

Şereflikoçhisar ilçesi Değirmenyolu (Parlasan) köyü sınırları içinde bulunur. Kazı çalışması sonucu Erken Bizans dönemine ait bir kilisenin kutsal alan (naos) bölümünün zemin mozaïği üzerinde bulunan kitabeden MS 469-470 yıllarında yapıldığı anlaşılmaktadır. Kilise 5 nefli ve bazilika planlı bir yapıdır.

Hacituğrul

Antik Gordion kentinin 22 kilometre doğusunda, Hacituğrul köyü ile Yenidoğan tren istasyonu arasında yer almaktadır. Höyük 600x650 ebatlarında olup yüksekliği 24 metredir. Höyükte bulunan çanak çömlek, Gordion kentinde bulunan gri seramikler ve ithal Grek ve Lidya seramikleriyle benzerlik gösterirler. Yerleşmeyi çeviren iç ve dış surlar, Gordion antik kentinden daha iyi bir işçilik sergilemektedir. Bu yerleşkenin yapımında andezit taşı kullanılmıştır. Kazı çalışmaları sırasında ikisi normal, biri yakma küp olmak üzere üç mezar bulunmuştur. Bu durum, yerleşmede her iki gömü geleneğinin birlikte var olduğunu gösterir. Küp mezarda bronz bir hilal biçiminde gerdanlık (lunula), ok ucu

ve bilezik bulunmuştur. Normal mezarlardaki gömü armağanları ise çanak çömlektir.

Sinap Formasyonu Kazıları

Sinap alanı Kazan, Çubuk, Elmadağ, Ayaş, Kızılcahamam, Keçiören, Yenimahalle ve Beypazarı ilçelerini kapsar. Uluslararası bir proje çerçevesinde 1989 yılından bu yana sürdürülen çalışmalar sonucu 100'den fazla fosil yatağı tespit edilmiştir. Ülkemiz Afrika, Avrupa ve Asya arasındaki bir köprü durumundadır. Ankara, bu kadar geniş bir coğrafyada yok olmuş olan hayvan türlerinin en zengin fosillerini barındırır. Ankara ilindeki Neojen dönem fosilleri eski dünyanın Neojen dönem canlılarının tarihsel-dizinsel oluşumu ve canlı coğrafyası için önemli bir bilgi kaynağıdır. Bu kara parçalarının ilişkilendirilmesi ancak Anadolu'nun canlı coğrafyasına bağlı olarak aydınlatılabilecektir.

Ankara Roma Tiyatrosu Kazı Alanı

Tiyatro, Ankara Kalesi'nin kuzeybatı yamacında yer alır. Yarım daire biçimli bir orkestra ve en az iki diazoma'ya sahip, tipik bir Roma tiyatrosu şeklinde yapılan

tiyatro, MS I. ve II. yüzyıllara tarihlenir. Bizans döneminde iki evreli değişikliğe uğradığı saptanan tiyatronun orkestrası, bu dönemde su oyunlarının yapıldığı havuza dönüştürülmüştür. Kazılar sırasında bulunan heykeltıraşlık eserleri tiyatronun zengin bir süslemeye sahip olduğunu gösterir.

Tiyatronun buluntuları arasında mermer heykeller, heykel başları, Roma ve Bizans dönemine ait seramik parçaları, Geç Bizans ve İslami döneme tarihlenen yeşil ve sarı parlak sırlı tabaklar, kaseler, testiler, farklı dönemlere ait çok sayıda kandil ve sikkeler yer alır.

Diğer Merkezler

Ankara'nın 42 kilometre kuzey batısında yer alan Bitik Höyüğü ildeki tarihi yerler arasındadır. Yukarıdan aşağıya doğru MÖ 5. yüzyıldan başlayan bir Klasik Çağ iskân yeri ortaya çıkarılmıştır. Bölgede bulunan Eski Tunç Çağı kalıntıları bölgenin Doğu ve Batı Anadolu ile ilgisini belgeler.

Ankara'nın 5 km kuzeyinde, Çubuk Çayı kenarında yer alan Eti Yokuşu 1937 yılında kazılmış ve en alt katta Eski Taş devri aletleri bulunmuştur. Onun üstünde Ahlatlıbel kültürü ile benzerlik gösteren Tunç Çağı kültürü yer alır. En üstte Roma- Bizans

dönemine ait bir saray kalıntısı ortaya çıkarılmıştır. İlin 60 kilometre kuzeybatısında yer alan Karalar Köyü'nün önemi Klasik Çağda sürekli bir yerleşmeye sahne olmasından kaynaklanır. Köyün Asarkaya mevkiinde Galatlara ait bir kalenin kalıntıları ve Helenistik dönem eserleri bulunmuştur. Kazılarda ele geçen antik paralar bölgenin Mısır-Suriye arasında ticari ilişkisini de gösterir. Köydeki Tümülüslerin birinde ele geçen stel Galat Kralı Deotaros ile Kraliçe Berenikis adına dikilmiştir.

Karaoğlan Höyüğü ilin 25 kilometre güneyindedir. Höyükte aşağıdan yukarıya doğru Kalkolitik, Eski Tunç Çağı, Hitit, Frig, Helenistik dönem, Roma ve Bizans dönemlerine ait kültür katları bulunmuştur.

Ayrıca, Ata'nın ebedi istirahatgahının yapımı sırasında Beştepeler bölgesinde iki tümülüs açılmış ve burada Frig uygarlığına ait çanak çömlek eşyalar ve bazı aletler bulunmuştur. Çiftlik -Demetevler bölgesine giden yolun solunda yer alan Yumurtatepe tümülüsü tepesinde Eski Tunç Çağına ait yuvarlak tek bir yapı ve içinde pişmiş toprak eserler ele geçirilmiştir.

Hamamlar

Tarihi Eynebey Hamamı (Eski Hamam)

Gazi Lisesi'nin kuzeydoğusunda yer alır. Eserin, mimari yapısı ve yapı tekniği itibariyle 15. yüzyıl yapısı olduğu tahmin edilmektedir. Dikdörtgen planlı bir yapıdır.

Restore edilen hamam günümüzde İtfaiye Meydanı'nda Tarihi Eynebey Hamamı adıyla faaliyet göstermektedir.

Adres: Adnan Saygun Cad. No: 11 Opera/ANK.
Tel: (312) 309 68 65

Karacabey Hamamı

Talatpaşa Bulvarı üzerindeki hamam, 1444 yılında çifte hamam olarak inşa edilmiştir. Batı kısmında birbirine bitişik soyunmalıkları, doğu kısmında ise batıdakilere göre daha değişik inşa tarzı gösteren sıcaklık ve halvetleriyle bütünü kareye yakın büyük bir dikdörtgen meydana getirmektedir.

Adres: Talatpaşa Blv. No: 101 Hamamönü/ANK.
Tel: (312) 311 84 47 - 310 21 55

Karacabey Hamamı

Şengül Hamamı

İstiklal Mahallesi Acıçeşme Sokak'ta yer alan bina çifte hamam şeklinde inşa edilmiştir. Yan yana olan iki kısmının soyunmalık bölümlerinin inşa tekniği ve malzemelerinin incelenmesinden binanın 19. yüzyılda yapıldığı anlaşılmıştır. Külhan ve sıcak su sarnıçları hamamın doğu kısmında her iki bölüm boyunca uzanmaktadır.

Bina günümüzde de hamam olarak adresinde hizmet vermektedir.

Adres: Denizciler Cad. Acıçeşme Sok. No: 3
Ulus-ANK.

Tel: (312) 310 22 98

Diğer Hamam ve Saunalar

Yeni Ankara Hamamı

Talat Paşa Bulv. No: 166 Cebeci-ANK.

Tel: (312) 319 34 30

Başkent Hamamı

Köprübaşı Mah. Uzunyol Sok No:49
Ulus-ANK.

Tel: (312) 312 62 11 - 311 43 83

Hisar Hamamı

Hisar Park Cad. No: 6 Ulus-ANK.

Tel: (312) 311 46 67

Rixos Otel Hamam ve Saunası

Atatürk Bul. No: 183 Kavaklıdere-ANK.

Tel: (312) 410 55 00

Swiss Oteli Saunası

Yıldızevler Mah. Jose Marti Cad. No: 2
Çankaya-ANK.

Tel: (312) 409 30 00

Sheraton Oteli Saunası

Noktalı Sok. Kavaklıdere-ANK.

Tel: (312) 468 54 54

Müzeler

KÜLTÜR VE TURİZM BAKANLIĞI'NA BAĞLI MÜZELER VE ÖREN YERLERİ

Anadolu Medeniyetleri Müzesi

Anadolu Medeniyetleri Müzesi, Atpazarı olarak adlandırılan semtte, Ankara Kalesi'nin dış duvarının güneydoğu kıyısında yeni işlev verilerek düzenlenmiş iki Osmanlı binasından oluşmaktadır. Mahmut Paşa Bedesteni'nin Fatih dönemi baş vezirlerinden Mahmut Paşa tarafından 1464-1471 yılları arasında yapıldığı tahmin edilmektedir. Kurşunlu Han'ın ise Fatih dönemi baş vezirlerinden Mehmet Paşa'nın İstanbul'un Üsküdar ilçesindeki imaretine vakıf olarak yaptırılmıştır. 1881 yılındaki yangından sonra terk edilen her iki yapı daha sonra Atatürk'ün isteği ile Anadolu'dan toplanan eserleri sergilemek amacıyla uzun yıllar süren

yenileme çalışmaları sonucunda müzeye dönüştürülmüştür.

Bugün kendine özgü koleksiyonları ile dünyanın sayılı müzeleri arasında yer alan Anadolu Medeniyetleri Müzesi'nde Anadolu Arkeolojisi, Paleolitik Çağ'dan başlayarak günümüze kadar Osmanlı devrinin bu tarihi mekânlarında kronolojik bir sırayla sergilenmektedir.

Adres: Gözcü Sokak No: 2 Ulus-ANK.

Tel: (312) 324 31 60/61 **Faks:** (312) 311 28 39

Açık bulunduğu günler: Her gün.

Açık bulunduğu saatler: Yaz 08.30-19.00
Kış 08.30-17.00

Cumhuriyet Müzesi (II. TBMM Binası)

Bina 1923 yılında mimar Vedat Tek tarafından Cumhuriyet Halk Fırkası toplantı yeri olarak tasarlanmış ve inşa edilmiştir.

Ancak, I. TBMM binası yeterli gelmeyince bu binanın işlevi değiştirilerek Meclis binası olarak düzenlenmiş ve 18 Ekim 1924 tarihinde hizmete açılmıştır. II. TBMM 1924-1960 yıllarında Atatürk ilke ve devrimlerinin gerçekleştirildiği, Cumhuriyetimizin gelişmesi için çok önemli kararların alındığı önemli bir yapıdır. Türk siyasi tarihinde önemli bir yeri olan II. Türkiye Büyük Millet Meclisi binası işlevini 27 Mayıs 1960 tarihine kadar 36 yıllık bir dönem boyunca sürdürmüştür. Binanın ön kısmı onarım ve yenilenmelerden sonra düzenlenerek 30 Ekim 1981 tarihinde müze olarak ziyarete açılmıştır.

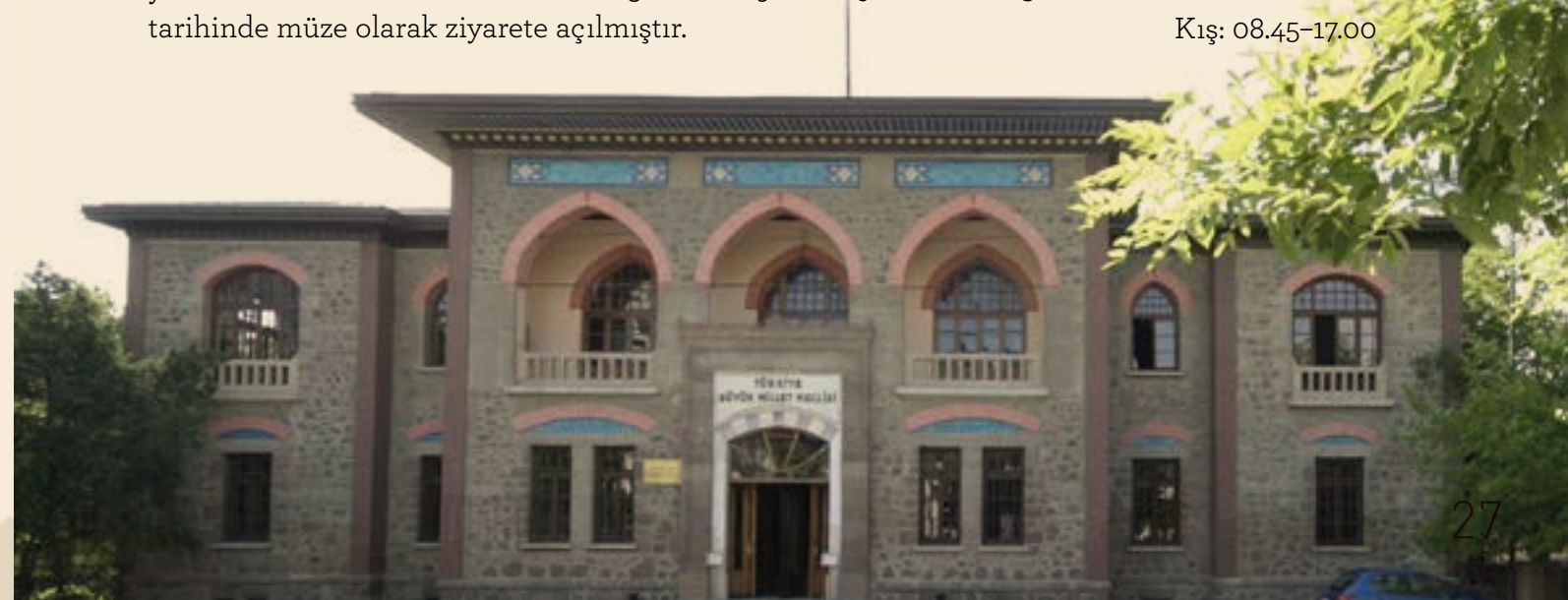
Müzede ilk üç Cumhurbaşkanımız olan Mustafa Kemal Atatürk, İsmet İnönü ve Celal Bayar'ın kişisel eşyaları, Mecliste kullanılan çeşitli kırtasiye araçları, Meclis görüşme tutanakları, milletvekili yoklama defterlerinden birer örnek ile Atatürk ilkeleri ve devrimlerine ilişkin eserler sergilenmektedir. 1924-1960 yıllarında TBMM Genel Kurul Salonu olarak kullanılan salonda en çok 600 milletvekili görev yapmıştır. Atatürk 15-20 Ekim 1927 tarihleri arasında "Büyük Nutku"nu burada okumuştur. Salonun tavan süslemeleri Selçuklu ve Osmanlı süsleme sanatlarından esinlenilerek yapılmıştır.

Adres: Cumhuriyet Bulvarı No: 22 Ulus-ANK.

Tel: (312) 310 53 61 **Faks:** (312) 311 04 73

Açık bulunduğu günler: Pazartesi hariç her gün.

Açık bulunduğu saatler: Yaz: 08.45-18.45
Kış: 08.45-17.00

Ankara Resim ve Heykel Müzesi

Müze binası, Arif Hikmet Koyunoğlu tarafından Namazgâh Tepesi'nde 1927 yılında inşa edilmiştir. I. Ulusal Mimarlık döneminin (1908-1930) en güzel örneklerinden olan bina, Türk Ocakları Merkez Binası olarak projelendirilmiştir. 1980 yılında restore edilerek hizmete giren Müze kısa zamanda çağdaş müzeciliğin gerektirdiği tüm fonksiyonlara ve hizmetlere sahip bir kurum haline gelmiştir. Osman Hamdi Bey'in Silah Taciri, V. Vereshchaing'in Timur'un Mezarı Başında, Fausto Zonaro'nın Genç Kız Portresi, Emel Cimcoz Korutürk'ün Gaziye Şükran tabloları müzenin ilk yapıtları arasında yer alırlar. Milli Kütüphane kurucusu Adnan Ötügen'in aldığı tablolardan bir kısmı restore edilerek müze koleksiyonuna eklenmiştir. Cumhuriyet döneminde plastik sanatların halk arasında yaygınlaşması ve sanatçıların desteklenmesi

amacıyla 1939 yılından itibaren yapılmaya başlanan ve Devlet Resim ve Heykel sergilerine katılan sanatçıların eserlerinin bazıları, kurulan seçici kurul tarafından müze koleksiyonuna alınmıştır. Satın alma yoluyla eklenen eserler Türk Plastik Sanatının geçirdiği evreleri gösterir ve bu alanda çalışan araştırmacıların ihtiyaçlarına cevap verir.

Müze bünyesinde Güzel Sanatlar Galerileri, bir yenileme atölyesi, teşhir salonları, Şark Salonu, konser-tiyatro salonu, yönetim bölümü ve depolar yer alır. Orkestra çukuru bulunan sahnesi operet temsillerine uygundur.

Adres: Talatpaşa Blv. Türk Ocağı Sokak No: 1
Ulus-ANK.

Tel: (312) 310 20 94-95 **Faks:** (312) 310 86 02
Açık bulunduğu günler: Pazartesi hariç her gün.
Açık bulunduğu saatler: 09.00-12.00
13.00-17.00

Etnografya Müzesi

Etnografya Müzesi, Ankara'nın Namazgâh adı ile anılan semtinde bulunan tepede kurulmuştur. Yapının mimarı Cumhuriyet Dönemi'nin önemli mimarlarından Arif Hikmet KOYUNOĞLU'dur. Türkiye'de müze binası olarak yapılan ilk yapıdır. Müzenin önünde bulunan bronzdan yapılmış at üzerinde Atatürk Heykeli 1927 yılında İtalyan heykeltıraş Pietro Canonica tarafından yapılmıştır.

Halktan toplanan eserlerle 18.07.1930 tarihinde halkın ziyaretine açılmıştır. 1938 yılında Atatürk'ün ölümü nedeniyle müzenin iç avlusu 15 yıl süreyle Atatürk'e geçici olarak mezar görevi yapmıştır. Müzenin iç kısmında bulunan mermer yazıtta “ Burası 10.11.1938 tarihinde sonsuzluğa ulaşan Atatürk'ün 21.11.1938 tarihinden 10.11.1953 tarihine kadar yattığı yerdir” yazısı yer almaktadır.

Etnografya Müzesi Anadolu'nun Türk-İslam Dönemine ait eserlerin sergilendiği bir müzedir. Salonlarında sırasıyla giyim-kuşam, işleme, takı, kına gecesi ve damat tıraşı konulu sergi ile hamam kültürü konulu sergiler bulunur. Anadolu'nun çeşitli yörelerine ait dokuma örnekleri (halı-kilim), maden sanatı örnekleri ve bakırcılığa ait araç ve gereçler, kahve kültürü konulu sergi, kaşıklar, Türk odası ve sünneti töreni konulu sergiler ile Türk çini, seramik, cam, silah, yazma eserler, levhalar ve Selçuklu ve Osmanlı Dönemine ait seçkin ahşap eserler yer almaktadır. Ayrıca, Besim Atalay koleksiyonuna ait eserlerden oluşan bir teşhir bulunmaktadır.

Adres: Hacettepe Mah. Türk Ocağı Sokak No: 4
Ulus-ANK.

Tel: (312) 311 30 07 **Faks:** (312) 311 95 96

Açık bulunduğu günler: Pazartesi hariç her gün.

Açık bulunduğu saatler: Yaz: 08.30-12.30/13.30-17.30
Kış: 08.30-12.30/13.30-17.00

Gordion Müzesi

1963 yılında yaklaşık 250 nüfuslu bir köyde kurulan Gordion Müzesi, 1990'lı yıllarda eklenen depoları, laboratuvarı, görüntü ve bilgilendirme salonu, açık ve kapalı teşhiri, açıklama bilgileri ile Türkiye'nin önemli müzelerinden birisidir. Başta Gordion kazılarında olmak üzere, Polatlı ilçesi civarından derlenen eserlerden kronolojik bir sergileme sunan müze, 2000 yılında Avrupa'da Yılın Müzesi yarışmasında finale kalmıştır. Müzede sergilenen eserler arasında Eski Tunç Çağı'ndan başlayarak, Orta ve Geç Tunç Çağı'na, Erken Frig Çağı'na ait çanak çömlekler, Erken Demir Çağı'na ait kabartmalı ortostatlar, yine Erken Frig Çağı'na ait demir aletler yer alır. Dokumacılıkta kullanılan ağırşaklar, cam, mühür ve mühür baskıları, MÖ 4. ve MÖ 2. yüzyıllar arasına tarihlenen İskender sikkeleri giriş salonunda yer almaktadır.

Yener Yılmaz salonunda ise MÖ 8. ve MÖ 4. yüzyıllar arasında tarihlenen Geç Frig ve ithal seramikler ile Lidya dönemi, Helenistik dönem ve Roma dönemine ait eserler sergilenmektedir. Bunların dışında, Frig yazıtlı ve baskılı çanak çömlekler, Frig mimarisine ait pişmiş kil eşyalar, çeşitli malzemelerden

yapılmış eserler ile Kibele kabartmaları ve figürler önemli yer tutar. Polatlı Höyük'ten getirilen ve Anadolu'nun en eski halkı olarak bilinen Hatti'lere ait ölü gömme şekillerini gösteren mezarlar müzenin diğer sergileri arasında yer alır. Galat Mezarı ile Frig ve Roma mozaikleri müzenin bahçesinde sergilenmektedir.

Adres: Yassihöyük Köyü Gordion Polatlı-ANK.

Tel: (312) 638 21 88

Açık bulunduğu günler: Her gün.

Açık bulunduğu saatler: Yaz: 09.00-16.30

Roma Hamamı Açık Hava Müzesi ve Ören Yeri

Ulus Çankırı Caddesi üzerinde, caddenin batısında 2,5 m yüksekliğinde bir platonun üstünde bulunur. 1938 yılında yapılan kazılarda Frig, Roma ve Bizans katları bulunmuştur. 1940-1943 yılları arasında yapılan kazılarda ortaya çıkartılan bu muhteşem anıt, biri palaestra, öteki kapalı hamam kısımları olmak üzere iki kısımdan ibarettir. Kazılarda bulunan sikkelere dayanarak kazı başkanı hamamın Caracalla (MS 212-217) döneminde yapıldığını açıklamıştır.

Palaestra'nın kuzeydoğusunda yer alan Sütunlu Cadde üzerinde 2007-2011 yılları arasında kazı çalışmaları yapılmıştır. Bu çalışmalarda cadde ile bağlantılı dükkânlara ait mimari ortaya çıkartılmıştır. Ayrıca burada bulunan devasa bir İmparator heykeli de önemli bulgular arasındadır.

Adres: Çankırı Caddesi No: 43 Ulus-ANK.

Tel: (312) 310 72 80

Açık bulunduğu günler: Pazartesi hariç her gün

Açık bulunduğu saatler: 08.30-17.30

Şefik Bursalı Müzesi

1903 yılında Bursa'da doğan Şefik Bursalı, hocaları olan İbrahim Çallı, Hikmet Onat, Feyhamam Duran, Namık İsmail ve Avni Lifij'in Türk Ressamlar Birliği sergilerine öğrenciyken katılmaya başlamıştır. Daha sonra Avrupa'ya gitmiş ve birçok sanat merkezinde çalışma imkânı bulmuştur. İzmir, Konya ve İstanbul liselerinde öğretmenlik yapmış, 1934-1936 yılları arasında bu ilin step karakterini yansıtan Selçuk ve Mevlana konulu resimleriyle ün kazanmıştır. 1937-38 yılları arasında Atatürk'ün arzusuyla eserlerini Moskova, Leningrad ve Kiev'de, Avrupa'da ise Bükreş, Belgrat, Atina ve Paris şehirlerinde sergilemiştir. Avrupa'nın diğer şehirlerinde de sergilere katılmış ve olumlu eleştiriler almış olan ressam 20 Nisan 1990 tarihinde vefat etmiştir. Yaşadığı ev Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından Şefik Bursalı Müzesi olarak düzenlenmiştir.

Ressam Şefik Bursalı, eserlerinin tamamına yakın kısmını ve "atölye-ev"ini Kültür ve Turizm Bakanlığına bağışlamıştır. Bağışlanan eserler sanatçının kendisi tarafından, sanat yaşamının tüm dönemlerini kapsayacak şekilde seçilmiştir. Müze ev düzenlenirken, ev ve eserlerin konulabilmesi için gerekli teknik

yapılarla donatılmış ve yeniden döşenmiştir. Evin bahçesi eski doğal özellikleri ile korunmuş ve evin ön kısmına da sanatçının bir büstü yerleştirilmiştir. Bu atölye- müze- ev sayesinde şimdiki ve gelecek kuşaklar ünlü ressamın sanatını bir bütünlük içinde ve sanatçının yaşadığı atmosferin bir parçası halinde inceleyip tanıyabileceklerdir.

Adres: Ahmet Mithat Efendi Sok. No: 36/3 Çankaya-ANK.

Tel: (312) 310 20 94-95

Açık bulunduğu günler: Pazartesi hariç her gün.

Açık bulunduğu saatler: 09.00-12.00/13.00-17.00

Kurtuluş Savaşı Müzesi (I. TBMM Binası)

İttihat ve Terakki Fırkasının kulüp binası olarak düşünülen I. TBMM Binası'nın projesi, Enver Paşa'nın emriyle Evkaf (Vakıflar İdaresi) mimarı Salim Bey tarafından çizilmiş ve proje yapım işi Kolordu'da görevli askeri mimar Hasip Bey'e verilmiştir.

I. Ulusal Mimarlık dönemi yapılarından olan bina, 23 Nisan 1920 - 15 Ekim 1924 tarihleri arasında TBMM binası olarak kullanılmış, 1957 yılında müzeye dönüştürülmesine karar verilmiştir. Bina 23 Nisan 1961 tarihinde "Türkiye Büyük Millet Meclisi Müzesi" 23 Nisan 1981 tarihinde de "Kurtuluş Savaşı Müzesi" adıyla ziyarete açılmıştır.

2009 yılında, TBMM Başkanlığı ile Kültür ve Turizm Bakanlığı arasında yapılan protokol çerçevesinde TBMM Başkanlığına devredilmiştir.

Müze koleksiyonu içinde, Atatürk ve bazı milletvekillerine ait şahsi eşyalar, etnografik malzemeler, İstiklal Madalyaları, savaş araç ve gereçleri, Teşkilat-ı Esasiye Kanunu'nun karalamaları, telefon ve mors yazıcı gibi iletişim araçları ile yağlı boya tablolar bulunmaktadır.

Adres: Doğanbey Mah. Cumhuriyet Bulvarı
No: 14- Ulus-ANK.

Tel: (312) 310 71 40- 310 49 60/ 188

Açık bulunduğu günler: Pazartesi hariç her gün.

Açık bulunduğu saatler: 09.00-17.30

ASKERİ MÜZELER

Alagöz Karargâh Müzesi

Alagöz Karargâh binası, Kütahya-Eskişehir savaşları sonunda Türk Ordusu Sakarya hattına çekilirken Başkomutan Mustafa Kemal'in karargâhı olarak kullanılmıştır. Bu bina aynı zamanda Atatürk'ün büyük Nutku'nda "12 Ağustos 1920 günü Erkan-ı Harbiye Umumi Reisi Fevzi Çakmak Paşa hazretleriyle beraber Polatlı ilçesinde cephe karargâhına gittim" şeklindeki notu yazdığı yerdir.

Bugünkü mevki ile Alagöz köyü, Ankara Polatlı yoluna 4 km'lik tali bir yolla bağlıdır. Yol ayrımı Ankara'ya 36 km, Polatlı ilçesine 31 km uzaklıktadır. Mevki olarak Malıköy tren istasyonunun yaklaşık 9 km güneydoğusunda bulunmaktadır. Bugün, 45 hane ve 285 nüfuslu olan Alagöz köyü o tarihte birkaç binadan ibaret küçük bir çiftlik idi.

Bu köyün halkından, Türkoğlu Ali Ağa'ya ait çiftlik evi karargâh olarak kullanılmıştır. Atatürk, 23 Ağustos'tan 13 Eylül 1921 tarihine kadar 22 gün 22 gece aralıksız devam eden savaşın büyük bir bölümünü bu binadan idare

etmiş, bütün planlarını burada hazırlamış, tarihi kararlarını burada vermiştir.

Müze, Anıtkabir Komutanlığı'na bağlı olarak faaliyet göstermektedir.

Adres: Alagöz Köyü -Ankara-Eskişehir Yolu 31. km.
Polatlı-ANK.

Tel: (312) 231 79 75 **Fax:** (312) 231 53 80

Açık bulunduğu günler: Her gün.

Açık bulunduğu saatler: **Yaz:** 09.00-17.00
Kış: 09.00-16.00

Anıtkabir Atatürk ve Kurtuluş Savaşı Müzesi

Tören alanından Anıt Bloğu'na doğru bakıldığında, sağda yer alan Misak-ı Milli kulesinin kapısından girilen müze, 21 Haziran 1960 tarihinde Anıtkabir Atatürk Müzesi adıyla açılmıştır. Uzun yıllar Mustafa Kemal Atatürk'ün kullandığı ve kendisine yabancı devlet adamları tarafından hediye edilen eşyalar müzede sergilenmiştir. 2001 yılında Anıtkabir Komutanlığı'nın hazırladığı proje doğrultusunda müzeye, Mozole'de yer alan Şeref Salonu'nun altında bulunan yaklaşık 3.000 metrekairelik sütunlu alanın da eklenmesine karar verilmiştir. Bu projenin hayata geçmesiyle müze 5.200 metrekairelik

sergi alanına ulaşmıştır. 26 Ağustos 2002 tarihinde yeni eklenen bölümler ile birlikte müze devlet töreniyle açılmıştır. Bu tarihten itibaren müze, Atatürk ve Kurtuluş Savaşı Müzesi adını almıştır.

Müze 4 bölümden oluşmaktadır:

1. Bölümde, Atatürk'ün kullandığı eşyalar ile kendisine yabancı devlet adamları tarafından hediye edilen eşyalar yer alır. Ayrıca bu bölümde Atatürk'ün manevi evlatlarından Afet İnan, Rukiye Erkin, Sabiha Gökçen tarafından müzeye başışlanan Atatürk'e ait eşyalar da bulunmaktadır.

2. Bölümde Çanakkale Savaşları, Sakarya Meydan Savaşı ve Büyük Taarruz'un anlatıldığı manzaralar ile yağlı boya tablolar yer alır. Bu bölümde ziyaretçilere Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşuna giden yolda yaşanan güçlükler hissettirilmeye çalışılmaktadır.
3. Bölümde Milli Mücadele ve devrimlerin anlatıldığı galeriler ile Mustafa Kemal Atatürk'ün mezar odası yer alır. Bu bölümde 1919-1938 yılları arasında, Atatürk dönemine ilişkin olaylar Türkçe ve İngilizce açıklamalarla anlatılmaktadır.
4. Bölümde Mustafa Kemal Atatürk'ün kütüphanesinde yer alan 3123 adet kitabın sergilendiği Atatürk Özel Kitaplığı yer alır. Ayrıca bu bölümde Anıtkabir'in inşası, Atatürk'ün hayatı ve Anıtkabir'de icra edilen törenlerin yer aldığı dokunmatik bilgisayarlar da bulunmaktadır.

Adres: Anıt Caddesi, Tandoğan-ANK.

Tel: (312) 231 79 75/2330 **Faks:** (312) 231 53 80

Açık bulunduğu günler: Her gün.

Açık bulunduğu saatler:

1 Şubat - 14 Mayıs : 09.00-16.30

15 Mayıs - 31 Ekim : 09.00-17.00

1 Kasım - 31 Ocak : 09.00-16.00

Devlet Mezarlığı Müzesi

Devlet Mezarlığı, Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanları ile Cumhuriyetimizin kuruluşuna hayat veren Ulu Önder Atatürk'ün yakın silah arkadaşları olan İstiklal Harbi komutanlarının defnedilmesi için 2549 sayılı kanunla kurulmuş olup, 30 Ağustos 1988 tarihinde devlet töreniyle açılmıştır. 08 Kasım 2006 tarihinde kanun hükmünde değişikliğe gidilerek, TBMM başkanları ve Başbakanların da Devlet Mezarlığına defnedilmesi karara bağlanmıştır.

Müze binası, giriş ve alt kat olmak üzere iki bölümden oluşur. Devlet Mezarlığı Müzesi'nde defnedilen Cumhurbaşkanlarına ve İstiklal Savaşı komutanlarına ait eşya, resim ve belgeler sergilenmektedir. Ayrıca ziyaretçilere müze alt katında yer alan yansıtım cihazları ile Devlet Mezarlığı'nı tanıtıcı film, Atatürk ve Kurtuluş Savaşı ile ilgili çeşitli filmler gösterilmektedir.

Ulu Önder Atatürk'ün emri ile 1931 yılında yaptırılmış olan Karadeniz Havuzu, Devlet Mezarlığı inşaatı kapsamında yenilenmiştir. Havuz çevresinde düzenlenen dinlenme alanına gelen ziyaretçilere hizmet vermek üzere açılan Karadeniz Büfesi, ziyaret saatlerinde hizmet vermektedir.

19 Mayıs 1919 tarihinden başlayarak Cumhuriyetin kuruluşuna kadar olan tarih; heykel ve simgelerle canlandırılarak, açık havada “ Cumhuriyet Tarihi Yolu” olarak ziyarete açılmıştır.

Adres: MSB Devlet Mezarlığı Müdürlüğü
Alpaslan Türkeş Cad. Beştepe-ANK.

Tel: (312) 221 06 27/103-105

Açık bulunduğu günler: Pazartesi ve Salı hariç her gün.

Açık bulunduğu saatler: Yaz: 11.00- 19.00

Kış: 09.30- 16.30

Cumartesi-Pazar: 10.00-17.00

Haritacılık Müzesi

MSB Harita Genel Komutanlığının Merkez Kışlasında bulunan “Haritacılık Müzesi” 2. sınıf askeri bir müzedir. Müze ilk olarak 2 Mayıs 1971 tarihinde Harita Yüksek Okulu Komutanlığı bünyesinde kurulmuştur. 2003 yılında yeni baştan düzenlenen müzede, haritacılıkla ilgili eski alet ve malzemelerle, arşivlerden ve yurt içi ya da yurt dışından temin edilen haritalar sergilenmektedir.

Adres: MSB Harita Genel Komutanlığı
Tıp Fakültesi Caddesi Dikimevi-ANK.

Tel: (312) 595 23 38/2394 (Komutanlık izniyle)

Açık bulunduğu günler: Salı ve Perşembe

Açık bulunduğu saatler: 09.30-12.00

14.00-17.30

Jandarma Müzesi

Jandarma Teşkilatı'nın tarihini ve günümüzde ulaştığı seviyeyi her yönüyle tanıtmak ve bu askeri kültür mirasını gelecek kuşaklara aktarmak amacıyla kurulmuştur.

Müze 21 Kasım 2005 tarihinde açılmıştır.

Müzenin giriş katında Osmanlı Devleti dönemi sergi salonu, birinci katında ise Cumhuriyet Dönemi sergi salonları yer almaktadır. Bu salonlarda Jandarma Teşkilatı'nın tarihi gelişimi; silahlar, kıyafetler, fotoğraflar bilgi panolarıyla tarih sırasına göre anlatılmaktadır.

Adres: Ahlatlıbel Mah. Çankaya/ANK.

Tel: (312) 464 46 77

Açık bulunduğu günler: Hafta içi her gün

Açık bulunduğu saatler: 09.30-16.30

MSB- Arşiv Müzesi

MSB Arşiv Müdürlüğü Müzesin'de Kırım Savaşı, Trablusgarp Savaşı, Balkan Savaşları, Birinci Dünya Savaşı ve İstiklal Savaşı dönemlerine ait personele yönelik belge ve dokümanlar sergilenmektedir.

Adres: General Şefik Erensü Kışlası Lodumlu Bilkent/ANK.

Tel: (312) 266 27 98

Açık bulunduğu günler: Hafta içi (koordineli)

Açık bulunduğu saatler: 10.00-11.30/14.00-16.00

Hava Kuvvetleri Müzesi

Müze, İstanbul yolunun 12. kilometresinde bulunan Şaşmaz mevkiinde yer alır.

18 Eylül 1988 tarihinde hizmete giren müzenin resmi açılışı Mustafa Kemal Atatürk'ün manevi kızı, ülkemizin ilk kadın pilotu Sabiha Gökçen tarafından gerçekleştirilmiştir.

Türk Hava Kuvvetleri demirbaş kaydında bulunan her türlü uçak, silah, mühimmat, yer savunma sistemleri gibi zengin bir koleksiyon tasnif edilerek çağdaş müzecilik anlayışı ile açık sergi alanında sergilenmektedir. Hava Kuvvetleri Komutanlığı'nın kullanmış olduğu bu uçaklardan bir adet eğitim uçağı ve bir adet av-bombardıman uçağının pilot köşküne ziyaretçiler girebilmektedir.

Müzenin kapalı sergi alanında ise Türk ve Dünya havacılığına ilişkin önemli olaylar ve Türk Hava Kuvvetleri tarihçesi zaman-dizinsel olarak çeşitli fotoğraf, maket ve canlandırmalarla sergilenmektedir. İlk yerli

uçaklarımızın ölçekli modelleri, büstler, flamalar ile Osmanlı döneminden günümüze hava subay ve pilot kıyafetleri, Hava Şehitleri köşesi ile yine bu alanda bazı şehitlerimize ve Türk havacılık tarihinde önemli yer tutan pilotlara ait kişisel eşyalar ile biyografileri yer almaktadır.

Müzenin sinevizyon salonunda havacılık temalı çeşitli gösterimler yapılmakta, birinci katta bulunan kafeteryası ziyaretçilere hizmet vermekte ve bahçesinde çocuklar için bir oyun alanı bulunmaktadır. Ayrıca, sosyal etkinlikler kapsamında her yıl müzenin kuruluş yıldönümüne rastlayan aylarda Plastik Model Uçak Yarışması yapılmaktadır.

Adres: Hava Kuvvetleri Müzesi Komutanlığı Etimesgut-ANK.

Tel: (312) 244 85 50 (Komutanlık izniyle)

Açık bulunduğu günler: Pazartesi hariç hergün.

Açık bulunduğu saatler: 09.00-16.30

(Okul ve grup gezileri randevuludur. Randevu için

Tel: (312) 244 85 50/4751

MSB- Arşiv Müzesi

Sakarya Şehitleri Zafer Anıtı ve Müzesi

Sakarya Meydan Savaşı sırasında şehit düşen askerler anısına Polatlı ilçesinin Şehitler Kaşı mevkiinde dikilen anıt 28 Ekim 1973 tarihinde ziyarete açılmıştır. Sakarya Şehitler Anıtı, anıt gövdesi, heykeller ve müzeden oluşur. Anıt gövdesi 915 rakımlı tepeden başlayıp başlangıçtan itibaren daralarak, 420 basamaklı yol boyunca 970 rakımına kadar yükselir. Yolun iki yanında yer alan sütunlar, savaşın üstün düşman güçlerine karşı kazanıldığının ifadesidir. Merdivenli yolun sonunda, Türk Ordusu'nun kazandığı zaferin öyküsünü dile getiren kabartmalar ve müze yer almaktadır. Müzede Sakarya Meydan Savaşını belgelendiren fotoğraflar ve belgeler sergilenmektedir.

Adres: Şehitlerkaşı Tepesi- Polatlı-ANK.

Tel: (312) 623 10 77

Açık bulunduğu günler: Her gün

Açık bulunduğu saatler: 09.00-17.00

Topçu ve Füze Okulu Komutanlığı izni ile.

Topçu ve Füze Okulu Sınıf Müzesi

Topçu sınıfının sosyal, kültürel ve teknik gelişimini dönemlere göre yansıtmak, askeri kültür varlıkları üzerinde askeri tarihimizi

aydınlatacak bilimsel araştırmaları yapmak, tarih ve kültürümüzü gelecek nesillere aktarmak amacı ile kurulan Topçu ve Füze Okulu Sınıf Müzesi 1973 yılı Nisan ayında tamamlanarak hizmete girmiştir.

Müze, müze bahçesi, müze bölümü ve Şeref Salonu olmak üzere 3 ana bölümden meydana gelmektedir. Müze bahçesinde 16. yüzyıldan günümüze kadar çeşitli ordular tarafından kullanılmış top, obüs, ve havanlar sergilenmektedir. Osmanlı, Türk, Memluk, Rus, Alman, Fransız, Avusturya, Belçika, İsveç ve Amerikan orduları tarafından kullanılan demir, demir dövme, tunç, çelik topların 70' ten fazla örneği bahçe bölümünde sergilenmektedir.

Müze bölümünde topçu sınıfınca kullanılan eski yıllara ait kıyafetler, silahlar, ölçme ve tersim malzemeleri sergilenmektedir. Bu bölümde ayrıca 15. ve 19. yüzyıllara ait kesici ve delici çeşitli savaş ve savunma aletleri, kılıçlar, kamalar, zırhlar, başlıklar ve Birinci Dünya Savaşı ve Kurtuluş Savaşı'nda kullanılan Osmanlı ve Yunan haritaları ve muharebe planları sergilenmektedir.

Adres: Topçu ve Füze Okulu Komutanlığı
Polatlı/ANK.

Tel: (312) 623 44 30

Açık bulunduğu günler: Hafta içi her gün

Açık bulunduğu saatler: 09.00-17.00

(Komutanlık izni ile)

ÖZEL MÜZELER

Anadolu Mimarlık ve Mobilya Kültürel Miras Müzesi

Türkiye'nin ilk mimarlık ve mobilya müzesi 25.12.2008 tarihinde açılmıştır. Anadolu mimarisinin iç ve dış mekânlarında kullanılan simgeleşmiş 1000 adet form ve motif, 30 adet saray, köşk, konak, cami ve evden örnekler alınarak, zengin bir kültürel birikimle bütünsel bir Anadolu mimarisi yaratılmıştır.

Binanın dış kaplamasında kullanılan kıızılağaç ABD'den ithal edilmiştir.

Adres: İhsan Doğramacı Cad. Şafak Sitesi.
No: 15 Melik Konağı- Bilkent-ANK.

Tel: (312) 266 10 15-16

Açık bulunduğu günler: Her gün.

Açık bulunduğu saatler: 08.00-11.00

AOÇ Müze ve Sergi Salonu

Atatürk'ün doğduğu ve çocukluk günlerini geçirdiği Selanik şehrindeki evin benzeri olan Atatürk Evi, Ankara'da kendisi tarafından kurulan Atatürk Orman Çiftliği arazisi

üzerinde yer alır. 10 Kasım 1981 tarihinde ziyarete açılmıştır. Yapılan binanın ölçüleri, içine konulan eşyaların ölçü, desen ve biçimleri Selanik'teki evin aynısı olup, yerleştirme düzeni de aslına uygun olarak yapılmıştır.

Ev bodrum katı ile beraber üç katlıdır. Binaya, arka kısımda yer alan taş merdivenli kapıdan girilir. Bodrum katında yönetim odası, kütüphane ve kiler bulunmaktadır. Üst katta bir sofa, misafir odası, sandık odası, Atatürk'ün annesi Zübeyde Hanım'ın odası, Atatürk'ün çalışma odası ve yatak odası vardır.

Adres: Alpaslan Türkeş Cad. Gazi Mah.-ANK.

Tel: (312) 211 01 70/222

Açık bulunduğu günler: Her gün.

Açık bulunduğu saatler: 08.00-18.00

Ankara Çocuk Müzesi

15 Ekim 2011 tarihinde Kubilay Yalçın tarafından Türkiye'nin ilk ve tek, Dünya'nın 23. çocuk müzesi olarak kuruldu.

Ankara Çocuk Müzesi'nde çocuklar eğlenerek ve deneyim yoluyla öğrenirler. Müze aynı zamanda çocuklar için örgün ya da yaygın öğrenme sistemi dışında gerçekleştirilen öğrenme deneyimlerini teşvik eden senaryolar ve programlar sunan bir enstitü niteliğindedir.

Müze temel olarak, var olan yaşam becerilerini geliştirmeyi, çocukların dünyayı bağımsız bir şekilde tanımasına katkıda bulunmayı ve müze gezisi sürecine katılan öğretmen ve velilerle yapılacak farklı paylaşımlarla üretilen bilgilerin her kesime yayılması için imkânlar sağlamayı amaçlamaktadır.

Adres: Eskişehir Yolu, Armada İş Merkezi,
No: 6 C Blok/13 Söğütözü-ANK.

Tel: (312) 240 50 00 **Faks:** (312) 240 50 53

Açık bulunduğu günler: Her gün.

Açık bulunduğu saatler: 10.00-18.00

Ankara Mehmet Akif Ersoy Edebiyat Müze Kütüphanesi

Müze kütüphanesi “Avrupa Birliği Destinasyon Ödülü” kazanmış olan Ankara'nın Hamamönü semtinde, eski Ankara Evleri'nin mimarisini ve kültürel dokusunu yansıtan iki katlı bir binada hizmet vermektedir. İstiklal Marşı'nın 90. kabul yıldönümü olan 12 Mart 2011 tarihinde açılmıştır.

Kütüphane hem şaire ait eşyaların sergilendiği bir müze hem de şairin yazmış olduğu ve kendisi hakkında yazılmış olan kitapların bulunduğu bir mekân halinde düzenlenmiştir.

Kütüphane-müze koleksiyonunda Milli Mücadele ve Mustafa Kemal Atatürk ile ilgili kitaplar, Ankara ili ve ilçelerini konu alan Kent Kitap ile Kültür ve Turizm Bakanlığı'nın çıkarmış olduğu yayınlar yer alır.

İmzalı kitaplar ile edebiyat alanında ödül almış kitaplar, Türk Edebiyatı eserlerinin Türkçe dışındaki dillerde yayımlandığı eserler ile edebiyat kuramıyla ilgili kitaplar dilbilgisi ve anlambilim ile ilgili kitaplar diğer koleksiyon malzemeleridir.

Adres: Hacettepe Mah. Sarıkadı Sok. No:47
Hamamönü-Altındağ/ANK.

Tel: (312) 312 28 64 **Faks:** (312) 312 28 64

Açık bulunduğu günler: Pazar ve Pazartesi hariç
diğer günler.

Açık bulunduğu saatler: 10.00-19.00

Ankara Üniversitesi Oyuncak Müzesi

A.Ü. Eğitim Bilimleri Fakültesi Oyuncak Müzesi 23 Nisan 1990 tarihinde Türkiye'nin ilk oyuncak müzesi olarak Prof. Dr. Bekir Onur tarafından ziyarete açılmıştır. Müzenin amacı, Türkiye'de hızlı değişim süreci içinde kaybolma tehdidi altındaki oyuncakları korumaktır. Bu amaç bağlamında müze,

oyuncak aracılığıyla, sanayi tarihi, kültür tarihi, eğitim tarihi ve çocukluk tarihi konularında yapılan araştırmalara destek vermektedir. Oyuncak Müzesi geleneksel çocuk oyun ve oyuncaklarının çeşitli örneklerinin de sergilendiği bir müze olmasıyla Türkiye'de çocuk kültürünün araştırılmasına hizmet eden bilimsel bir kuruluştur. Yerli, yabancı, sanayi ürünü ve el yapımı iki bin dolayında oyuncak bulunan müzede koleksiyon beş ana bölümde toplanmaktadır:

Geleneksel Oyuncaklar: Oyunla ilişkilendirilmiş, yerel, el yapımı oyuncaklar (sapan, çember, topaç, bez bebek, beşik, yürüteç, Eyüp Oyuncakları, vb.)

Fabrikasyon Oyuncaklar: Yapıldıkları malzemeye göre sınıflandırılmış olan bu oyuncaklar, sanayi ürünüdür. (Tahta oyuncaklar, teneke oyuncaklar, kâğıt oyuncaklar, plastik oyuncaklar, bebekler ve yumuşak oyuncaklar)

Yabancı Oyuncaklar: Kişisel ya da ticari amaçlarla başka ülkelerden getirilmiş çeşitli oyuncaklardan oluşur. Müzedeki en eski oyuncaklar (1890) bu grupta yer almaktadır.

Antik Oyuncaklar: Ülkemizin birçok arkeoloji müzesinde sergilenen

antik oyuncakların kopyaları müzede bulunmaktadır.

Yeni Oyuncaklar: Karakter oyuncakları ve popüler kültürün ürettiği oyuncaklardır.

Adres: A.Ü-Eğitim Bilimleri Fak. Cebeci Yerleşkesi
Cemal Gürsel Cad. Cebeci/ANK.

Tel: (312) 363 33 50/3212 **Faks:** (312) 362 33 32

Açık bulunduğu günler: Salı-Çarşamba- Perşembe-
Cuma (randevu ile)

Açık bulunduğu saatler: 10.00-12.00/14.00-16.00

Kapalı bulunduğu aylar: Temmuz, Ağustos, Eylül.

Ankara Üniversitesi Ziraat Fakültesi Müzesi

İlimize armağan edilmek üzere 2007 yılında açılan müze, 1892 yılında İstanbul ili Halkalı semtinde kurulan Ziraat Mektebi'nin, 1898 yılında Ankara Kalaba semtinde açılan Çoban Mektebi'nin ve 30 Ekim 1933 tarihinde eğitim ve öğretime açılan Yüksek Ziraat Enstitüsü'nün izlerini taşır.

Müze zemin katta iki kapalı salon ile üst katta yer alan 10 oda ve 1 koridordan oluşmaktadır. Bu salonlarda Türkiye'de tarım eğitiminin itici gücü olan Yüksek Ziraat Enstitüsü'nden günümüze değin uzanan bir süreçte kullanılmış olan özgün ders araç ve gereci,

işlik ders ve deneyim aleti, türlü böcek örneği, yine türlü tarım araç gereci zaman-dizinsel olarak sergilenmektedir.

Müze, Fakülte'de öğretim üyeliği yapmış eski akademisyenler ve diğer ilgili toplum

kesimlerinden ve kişilerden bağışlanan çok değişik müzelik eşya ile giderek daha çok zenginleşmekte, ulusal düzeyde yalnızca akademik ilgilileri değil, halkın kültürel yakınlığını da kendisine çekmektedir.

Adres: Ankara Üniversitesi-Gümüş Dere Yerleşkesi.

Tel: (312) 596 10 95

Açık bulunduğu günler: Pazartesi-Çarşamba-Cuma

Açık bulunduğu saatler: 10.00-16.00

Ankara Vakıf Eserleri Müzesi

Bina, I. Ulusal Mimarlık Dönemi (1908-1930) olarak adlandırılan ve Cumhuriyetin ilk yıllarını kapsayan dönem içinde, 1927 yılında inşa edilmiştir. 1928-1941 yılları arasında Hukuk Mektebi olarak kullanılmış ve 7 Mayıs 2007 tarihinde Ankara Vakıf Eserleri Müzesi olarak açılmıştır.

Halı, kilim, ahşap, maden, çini, deri ve el yazması eserlerin sergilendiği müzede, 13. ve 14. yüzyıldan kalma ahşap, 16. yüzyıldan kalma el yazmaları, çini ve halılar olmak üzere nadide eserler yer almaktadır. Ayrıca, kültürel faaliyetlerde kullanılmak üzere, hem geleneksel hem de modern süreli sergilerin düzenlendiği Çok Amaçlı Sergi Salonu da müze bünyesinde yer almaktadır.

Adres: Atatürk Blv. No: 23 Opera-Ulus-ANK.

Tel: (312) 311 49 25 **Faks:** (312) 309 89 01

Açık bulunduğu günler: Pazartesi hariç her gün.

Açık bulunduğu saatler: 09.00-17.00

Beypazarı Kent Tarihi Müzesi

1928 yılında inşa edilen Rüstem Paşa Okulu Beypazarı Belediyesi tarafından İl Özel İdaresinden alınarak Beypazarı Kent Tarihi Müzesi olarak düzenlenmiştir. İlk çağlardan günümüze kadar geçen sürede Beypazarı ile ilgili tüm tarihi dönemler, maketler, kalıntılar, her döneme özgü eserler ve tüm belgeler müzede görülebilir.

Akademik çalışmalar için de bir arşivi olan müze, ilçenin tarihini tüm ayrıntılarıyla canlandırmaktadır.

Adres: Rüstem Paşa Mah. Cumhuriyet Cad.
No: 79- Beypazarı-ANK.

Tel: (312) 762 49 00

Açık bulunduğu günler: Pazartesi hariç her gün.

Açık bulunduğu saatler: 09.00-18.00

Beypazarı Tarih ve Kültür Müzesi

Mehmet Nurettin Karaoğuz tarafından Ankara İl Özel İdaresine bağışlanan bina 1977 yılında müze olarak açılmıştır. Klasik Osmanlı mimari özelliklerini taşıyan müze binası 1850 yılı yapımıdır ve 3 katlıdır. Giriş katı taş duvar olup, ahır ve avlu bölmesi olarak kullanılmıştır. Üst katlar ise ahşaptan yapılmış olup, duvarların iç ve dış sıvaları yöresel tatlı kireç ile kaplıdır. Bütün odalarda yüklük, banyo ve sedirlerin bulunması konağın temel özellikleri arasındadır. Ataerkil aile yapısına uygun olarak yapılmış ve yaşanmıştır. Konakta yatak odaları, misafir odaları, çocuk odası, namaz odası, gelin odası ve her katta mutfak ve abdesthane bulunmaktadır.

Etnografik bir müze olup, Osmanlı ve Cumhuriyet dönemine ait Beypazarı ve yöresinin kültürünü yansıtan eşya ve eserler mevcuttur. Beypazarı ilçesinde geçmiş dönemlerde yedi gün olan düğün, âdet, gelenek ve göreneklere yöresel kıyafetlerle odalarda sergilenmektedir. Müze bahçesinde Roma ve Bizans dönemine ait arkeolojik eserler bulunmaktadır.

Müzedeki tüm eserler Beypazarı halkı tarafından bağışlanmıştır.

Adres: Cumhuriyet Mah. Yenice Sk. No:4
Beypazarı-ANK.

Tel: (312) 763 01 66

Açık bulunduğu günler: Pazartesi hariç her gün.

Açık bulunduğu saatler: Yaz: 10.00-18.00
Kış: 09.00-17.00

Beypazarı Tarih ve Kültür Müzesi

Beypazarı Yaşayan Müze

Türkiye'nin ilk uygulamalı kültür müzesi Yaşayan Müze, halk yaşamını ve onun ürettiklerini sergileme düşüncesiyle 23 Nisan 2007 tarihinde eğitimci ve kültür bilimci Dr. Sema Demir tarafından kurulmuştur. 20. yüzyılın hemen başlarında inşa edilmiş tipik bir Osmanlı dönemi Türk evinde hizmet veren Yaşayan Müze aynı zamanda küçük boyutlarda da olsa açık hava müzelerinin Türkiye'deki ilk örneğidir.

Bilindiği üzere, açık hava müzelerinin kullandığı sergileme tekniği, bağlamı kurgulamaya yöneliktir. Çeşitli canlandırma teknikleri ve etkileşimli sergileme yöntemlerini kullanan Yaşayan Müze de bu geleneğin Türkiye'deki temsilcisi durumundadır. Kurulduğu günden bu yana “Geç Osmanlı Döneminde İlan-ı Aşklar, Gelin Kınan Kutlu Olsun, Masal Masal İçinde, Masal Yaşayan Müze İçinde, Milli Mücadelenin Kadın Kahramanları, Mitolojiden Tarihe Tufan ve Aşure” olmak üzere on beşten fazla sergi ve etkinlik düzenleyen Yaşayan Müze’de çalışmaların merkezine ziyaretçi alınmaktadır.

Yaşayan Müze geçmişimizin zengin ve köklü kültürünü ziyaretçilere göstermesinin

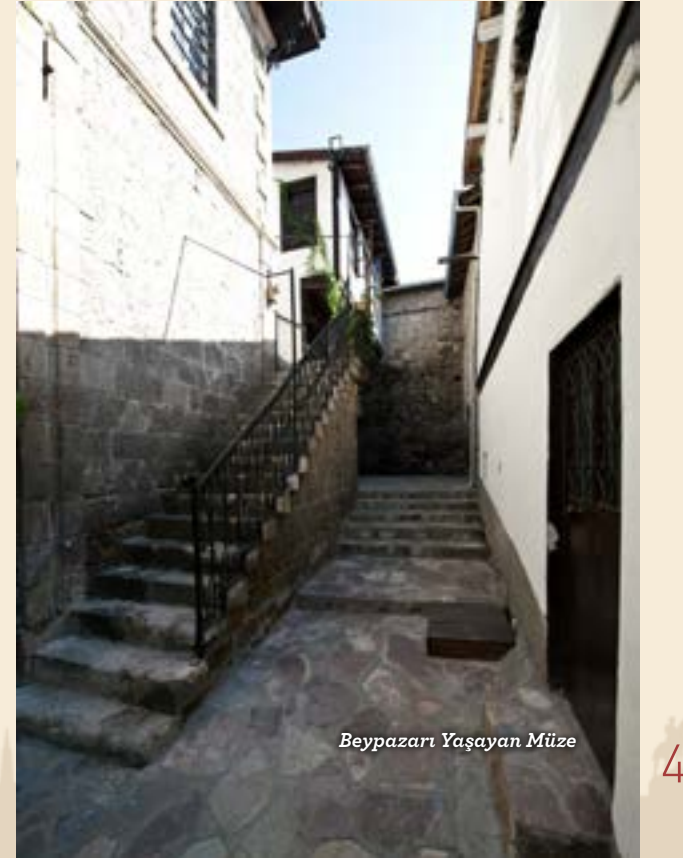
ötesinde ziyaretçisine bu kültürü uygulama ve yaşatma olanağı vermektedir. Burada etkinliklerin merkezinde yer alan ziyaretçiler, kültürü etkin bir şekilde öğrenirler. Zira Yaşayan Müze “İşitirim ve unuturum, ama görürsem, hatırlar, yapar ve öğrenirim” cümlesine kendine ilke edinmiştir.

Adres: İstiklal Mah. Çınar Sok No: 17
Beypazarı- ANK.

Tel: (312) 763 22 23

Açık bulunduğu günler: Her gün.

Açık bulunduğu saatler: 08.30-20.30

Beypazarı Yaşayan Müze

Cumhurbaşkanlığı Atatürk Müze Köşkü

Cumhurbaşkanlığı Çankaya Yerleşkesi içinde yer alan Atatürk Müze Köşkü, Mustafa Kemal Atatürk'ün 1921-1932 yılları arasında konut ve çalışma mekânı olarak kullandığı evdir. Türkiye Cumhuriyeti'nin ilk Cumhurbaşkanlığı Konutu olma özelliği taşıyan bina, 1950 yılında ziyarete açılmış ve bu tarihten itibaren Atatürk Müze Köşkü olarak anılmaya başlanmıştır. Bina ve içinde bulunan tüm nesneler, 2002-2007 yılları arasında yürütülen geniş kapsamlı çalışmalar sonucunda yenilenmiştir.

Rehber eşliğinde gezilen Atatürk Müze Köşkü'nde Mustafa Kemal Atatürk'ün

köşkteki yaşamının yansıtılması yaklaşımı benimsenmiş, ziyaretçilere yaşamın devam ettiği bir ev içerisinde oldukları duygusunun hissettirilmesi hedeflenmiştir.

Adres: Ziya-ül Rahman Cad. 5 No'lu Nizamiye Yıldız-Çankaya/ANK.

Tel: (312) 470 24 85-86 **Faks:** (312) 470 13 41

Açık bulunduğu günler: Pazartesi hariç her gün (Randevu alınması gereklidir)

Hafta sonu ve resmi bayramlarda randevu alınmaksızın 13.00-17.00 saatleri arası ziyaret edilebilir.

Çengel Han Rahmi M. Koç Müzesi

Ankara'nın ilk sanayi müzesidir. Müzenin yer aldığı han 1522 yılında yaptırılmıştır. Kanuni Sultan Süleyman'ın damadı Damat Rüstem Paşa'nın vakfına bağlı olduğu bilinen Çengelhan, Ankara ilinin hanlar bölgesinde özgünlüğünü bugüne kadar koruyabilen ender yapılarından biridir. Han, Ankara Kalesi'nin ana giriş kapısının karşısında, eskiden Atpazarı olarak anılan mevkide, bedestenlerin yakınlarına konumlandırılmıştır. Dönemin en büyük dört hanından biri olan Çengelhan, Koç Holding kurucusu Vehbi Koç'un iş yaşantısına başladığı yıllarda kullandığı bir dükkâna da ev sahipliği yapmıştır. 2003-2005 yılları arasında gerçekleştirilen yenileme çalışmasında han, aslına uygun olarak yeniden yapılandırılmıştır.

Müze toplam olarak 32 odada denizcilikten karayolu taşımacılığına, havacılıktan tıbbı kadar pek çok sanayi kolunun geçmişini gözler önüne seren 4.000'den fazla nesne ile ziyaretçilerini karşılar.

Nesneleri büyüklükleri açısından ise küçük modellerden, buhar motorlarına ve klasik otomobillere kadar uzanan zengin bir çeşitlilik gösterir.

Adres: Necatibey Caddesi Depo Sok No: 1 Altındağ-ANK.

Tel: (312) 309 68 00 **Faks:** (312) 309 12 10

Açık bulunduğu günler: Pazartesi hariç her gün.

Açık bulunduğu saatler:

Hafta içi : 10.00-17.00

Hafta sonu: 10.00-18.00 (1 Ekim- 31 Mart)
10.00-19.00 (1 Nisan- 30 Eylül)

Meteoroloji Müzesi

1908 yılında Ziraat Mektebi olarak inşa edilen binada Halide Edip Adıvar tarafından Anadolu Ajansı kurulmuş ve bina 27 Aralık 1919 tarihinden itibaren Atatürk ve çalışma arkadaşlarının karargâhı olarak 6 ay süreyle hizmet vermiştir. Atatürk'ün kaldığı ve Kurtuluş Savaşı harp planlarını hazırladığı oda, kullandığı çalışma masası, soba, perdeler ve halı ile Atatürk Odası adıyla müze haline getirilmiştir.

Müze, Meteoroloji Teşkilatı'nın kuruluşundan bugüne kadar, meteoroloji alanında Türkiye'deki gelişmelerin izlenmesi ve gelecek kuşaklara aktarılması amacıyla yüzlerce alet ve belgeyi sergiler.

Adres: Meteoroloji Gn. Md. Kütüğü Ali Bey Cad No: 4 Kalaba-Keçiören-ANK.

Tel: (312) 302 24 19 **Faks:** (312) 302 25 51

Açık bulunduğu günler: Pazartesi hariç her gün.

Açık bulunduğu saatler: 09.00-17.00

MTA- Tabiat Tarihi Müzesi

Türkiye'nin ilk ve en büyük Tabiat Tarihi Müzesidir. Maden Tetkik ve Arama Genel Müdürlüğü bünyesinde 7 Şubat 1968 tarihinde, kurumun arazi çalışmalarında toplanan örneklerin sergilenmesi ve

depolanması amacıyla kurulmuştur. Müze, yerleşke içinde yapılan yeni binasında hizmet vermeye devam etmektedir. Türkiye'nin ve dünyanın çeşitli yerlerinden derlenmiş, doğa tarihini anlatan çok sayıda fosil, kayaç, mineral ve maden örnekleri müzede sergilenmektedir.

Üç kattan oluşan müzenin giriş katında uzaya yolculuk yapacak, Güneş Sistemi içindeki gezegenleri yakından tanıyacak, ay taşı, yıldırım taşı ve uzayın postacıları olan gök taşlarını inceleme fırsatı bulacaksınız. Görme engelli vatandaşlarımız için hazırlanmış özel bölüm ile de Türkiye'de bir ilke daha imza atılmıştır. Okul öncesi ve ilkokul öğrencileri için Eğitim Alanı ile sosyal etkinlikler için Sergi Alanı, kafeterya ve Konferans salonu da binanın giriş katında yer almaktadır.

Geçmiş yaşantıların kanıtları olan omurgalı ve omurgasız hayvanlara ait fosiller ve bitki fosilleri, 140 milyon yıl öncesine ait etobur dinazorlar, Maraş Fili ve Balina iskeleti müzenin birinci katında yer alırlar. Diyorama Bölümü (Türkiye'nin hayvan ve bitkilerine ait canlandırma vitrinleri), mağara modeli, çökme ortamını gösteren maket ve Prehistorya (tarih öncesi insanların kullandığı alet ve malzemelerin sergilendiği) bölümü yine müzenin birinci katında yer alır.

Türkiye'nin ve dünyanın çeşitli yerlerinden mineraller, süs taşları ve kayaç örnekleri ile Türkiye'de madenciliğin tarihine ilişkin örnekler müzenin ikinci katında yer alır.

Adres: Maden Tetkik ve Arama Genel Müdürlüğü Eskişehir Yolu Balgat/ANK.

Tel: (312) 201 23 96-97

Açık bulunduğu günler: Pazartesi hariç her gün.

Açık bulunduğu saatler: 09.00-16.00

Mustafa Ayaz Vakfı Plastik Sanatlar Müzesi

Mustafa Ayaz'ın farklı dönemlerine ait eserlerinin sergilendiği müze yaklaşık olarak 5.000 metre karelik kullanım alanına sahiptir. Binada müze katları dışında sanat galerisi, atölyeler, kütüphane, hediyelik eşya bölümü ve müze kafe bulunmaktadır.

Giriş katında yer alan Mustafa Ayaz Sanat Galerisi'nde yerli ve yabancı sanatçılara yönelik periyodik sergiler düzenlenmekte, atölyelerde ise güzel sanatlar fakültelerine hazırlık, resim, heykel ve seramik kursları verilmektedir.

Adres: Ziyabey Cad. No:25 Balgat/ANK.

Tel: (312) 285 89 98 **Faks:** (312) 286 29 89

Açık bulunduğu günler: Pazartesi hariç her gün

Açık bulunduğu saatler: 10.00- 18.00

Ankara Olgunlaşma Enstitüsü 100. Yıl Müzesi

Atatürk'ün doğumunun 100. yılı nedeniyle 24 Kasım 1981 tarihinde Enstitü bünyesinde kurulmuştur. Müze kaybolmaya yüz tutmuş etnografik eserleri korumak, yaşatmak, yeni nesillere aktarmak, enstitüyü ziyaret eden yerli ve yabancı konuklara Türk kültürü ve el sanatlarını tanıtmak amacıyla kurulmuştur.

Kültür ve Turizm Bakanlığı, Anıtlar ve Müzeler Genel Müdürlüğü tarafından denetlenen müze üç bölümden oluşmaktadır. Eserlerin büyük bir kısmı Osmanlı İmparatorluğu son dönemine aittir. Birinci bölümde gümüş kullanım eşyaları ve takılar, ikinci bölümde el emeği göz nuru nakışlar ve üçüncü bölümde Atatürk'e ait fotoğraflar ve müze anı defterinin bulunduğu Şeref Köşesi yer alır.

Adres: Ankara Olgunlaşma Enstitüsü Atatürk Bulvarı No: 41 Sıhhiye-ANK.

Tel: (312) 324 32 65 **Faks:** (312) 309 48 92

Açık bulunduğu günler: Cumartesi-Pazar hariç her gün.

Açık bulunduğu saatler: 09.00-12.00/13.30-16.00

ODTÜ Arkeoloji Müzesi

ODTÜ Arkeoloji Müzesi Türkiye'nin ilk üniversite müzesi olarak 1960'lı yıllarda üniversitenin kuruluş sürecinde dönemin rektörü Sayın Kemal Kurdaş'ın öngörülleri ile hayat bulmuştur. Müze düşüncesinin ortaya çıkmasına yol açan gelişme yerleşke içinde bulunan arkeolojik alanlarda kazıların başlaması olmuştur. Türkiye Cumhuriyeti'nin ilk kazısı olan ve Atatürk tarafından bizzat başlatılan Ahlatlıbel arkeolojik alanı günümüz ODTÜ yerleşkesi içinde kalmaktadır.

1962 yılında başlatılan Yalınca kazıları ve daha sonra Koçumbeli'de yürütülen arkeolojik kazılardan ele geçen arkeolojik eserler ile 1967-1968 yıllarında yine ODTÜ tarafından yürütülen Ankara Frig tümülüs kazılarında çıkan eserlerden oluşan bir müzenin kurulması 1969 yılında gerçekleştirilmiştir.

ODTÜ Müzesinin asma katında Koçumbeli ve Yalınca merkezlerinde yapılan kazılardan ele geçen eserler sergilenmektedir. MÖ 2.500-2.300 yıllarına tarihlenen Koçumbeli'nden gelen eserler daha çok günlük çanak-çömlek örnekleri, taş ve kemik aletler, idoller, hayvan figürinleri, ağırşaklar ve damga mühürlerden oluşmaktadır. Yalınca'ta ele geçen eserler

ise, burada MÖ 7. yüzyıldan günümüze kadar kesintisiz bir yerleşim olduğunu göstermektedir. Yerleşmedeki zaman dizini en iyi şekilde çanak-çömlek örnekleri ve sikkelerden izlenebilmektedir. ODTÜ arazisi ile Atatürk Orman Çiftliği ve Bahçelievler arasında kalan Frig nekropolünde yapılan kazılardan ele geçen eserler ise Müze'nin birinci katında sergilenmektedir. Frig nekropolünde saptanabilen 14 tümülüstən ODTÜ yerleşkesine yakın olan üçünün yeni bilimsel kazı teknikleri ile açılması Frig kültürüne ait ilginç bulguları ortaya koymuştur. Ayrıca Beştepe - Gençlerbirliği tümülüsü ölü yakma alanında 1986-1988 yıllarında yapılan kurtarma kazılarından çıkarılan çok sayıda ve çeşitli formlarda ölü yakma kapları ile yanmış tören arabası parçaları da bu tarihten sonra Müze'de Ankara Frig eserleri katında diğer üç Tümülüs eserleriyle beraber sergilenmeye başlanmıştır.

Adres: İnönü Bulvarı ODTÜ Yerleşkesi-Yenimahalle-ANK.

Tel: (312) 210 22 09

Açık bulunduğu günler: Hafta içi her gün

Açık bulunduğu saatler: 09.00-16.00

Prof. Dr. Ülker Muncuk Müzesi

Kız Teknik Yüksek Öğretmen Okulunun bir grup idealist öğretmeni ve Ülker Muncuk başkanlığında 1974 yılında söz konusu okulun bünyesinde kurulmuştur. Müze, 02.07.1982 tarihinde Turizm Bakanlığı tarafından Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğüne bağlanmış ve Etnoğrafya Müzesi Müdürlüğü denetiminde faaliyet göstermeye başlamıştır. Müze, 31.03. 2006 tarihinde Gazi Üniversitesi Senatosu kararı ile Prof. Ülker Muncuk Müzesi olarak isimlendirilmiştir.

Adres: G.Ü.- M.E. F. Emniyet Mah. Muammer Yaşar Sok. Bostancı Cad No 15 Beşevler-ANK.

Tel: (312) 216 28 78

Açık bulunduğu günler: Hafta içi her gün her gün.

Açık bulunduğu saatler: 08.30-12.30/13.30-17.30

PTT Pul Müzesi

Ulus semtinde yer alan Milli Emlak ve Eytam Bankası binası yenilenerek 2013 yılında PTT Pul Müzesi olarak hizmete açılmıştır. Müzede, Haberleşme Tarihi, geçmişten günümüze postada kullanılan malzemeler, tarihimize

ışık tutan eserlerin yanı sıra, Osmanlı ve Cumhuriyet Dönemi pulları, konulu pullar (Atatürk, Tarih, Turizm, Doğa, Spor, Taşıt, Kültür Varlıklarımız), çocuk pulları, dünya pulları, posta kartları, ilk gün ve özel gün zarflarına da yer verilmiştir.

Ayrıca, müze içinde çocukların kendi başına oyunlar oynayabileceği ekranlar, sinema ve çok amaçlı salonların yanı sıra etkileşimli uygulamalar için atölye, çeşitli kurum ve kişi kullanımları için sergi salonu bölümleri ve ziyaretçilerin dinlenebileceği kafeterya ile çeşitli pulların satın alınabileceği satış bölümlerine de yer verilmiştir.

Adres: Anafartalar Mah. Atatürk Blv. No: 13 Ulus-ANK.

Tel No: (312) 509 50 92

Açık bulunduğu günler: Pazartesi hariç her gün

Açık bulunduğu saatler: 08.30-17.30

Sebahattin Yıldız Müzesi

Müze, Türkiye’de ve dünyada kültürel mirasın ve sanatın korunması, araştırılması, sergilenmesi ve yayımlanması için çağdaş, standart ve etik değerlere bağlı kalan bir anlayışla müzecilik sergileme ve kültürel miras yönetimi faaliyetlerini yürütmeyi amaç edinmiştir.

Koleksiyonu her gün genişlemekte olan müze, bu eserlerin korunması ve ilmi olarak araştırılarak yayımlanması amacıyla koruma uygulamaları ve araştırma hizmetleri de yürütmektedir. Hedefi ülke kültürel mirasının korunması konusunda lider bir enstitü olmak ve kültür varlıklarının gelecek kuşaklara aktarılmasını sağlamaktır. Müze koleksiyonunda Eski Tunç devrinden Bizans devrine kadar uzanan bir süreçte toplanan arkeolojik eserler ile Türk ve İslam Kültürünü yansıtan çok sayıda etnografik eser yer almaktadır.

Adres: Turan Güneş Bulvarı 571. Cadde No: 30 Yıldız-Çankaya-ANK.

Tel: (312) 491 61 71

Açık bulunduğu günler: Pazartesi hariç her gün (Randevu ile)

Açık bulunduğu saatler: 09.00-17.00

MKE- Sanayi ve Teknoloji Müzesi

MKE Kurumu, silah-mühimmat gibi askeri ihtiyaçları karşılayan bir kuruluş olarak tanınmasına rağmen, bilhassa, ülkemizin sanayileşme çabasına yönelik geniş katkıları ile sivil sektöre öncülük etmiş, malzeme ve makine üretimlerinde ilkleri gerçekleştirmiş, sanayileşme süreci içinde yetişmiş insan gücü ile bir okul, teknoloji gücü ile de bir ekol oluşturmuştur.

MKE Sanayi ve Teknoloji Müzesi, MKE kurumunun Türkiye sanayi tarihinin yazılmasında, birçok yeni kurumun ve Türkiye’nin üretim kültürünün oluşmasında yaptığı katkıları görünür kılmak amacıyla kurulmuştur. Bu şekilde, başta MKE olmak üzere, ülke sanayisine yön vermiş kurumlara ve kişilere ait eserler ile endüstri ve mühendislikle ilgili eşyaların ve belgelerin toplanması, bunlara ev sahipliği yapılması, araştırılması, korunması ve sergilenmesi sağlanmış ve müze 22 Mayıs 2013 tarihinde hizmete açılmıştır.

Adres: MKE Genel Müdürlüğü Tandoğan Yerleşkesi-ANK.

Tel: (312) 296 16 57

Açık bulunduğu günler: Resmi tatil günleri hariç, hafta içi her gün.

Açık bulunduğu saatler: 09.00-17.00

75. Yıl Cumhuriyet Eğitim Müzesi

1988 yılında Milli Eğitim Bakanlığı tarafından açılan Eğitim Müzesi, Atatürk Lisesi yanında geniş bir bahçe içinde yer alan tek katlı müstakil bir binada hizmet vermektedir.

Müze de eğitime yönelik araç ve gereçler bulunmaktadır. Her yıl planlı olarak müzeyi Ankara'daki ilk ve ortaöğretim öğrencileri ile üniversitelerin öğretmenlik bölümünde eğitim gören öğrencileri ziyaret etmektedir.

Adres: Strazburg Caddesi. Lale Sokak No: 11
Sıhhiye-ANK.

Tel: (312) 232 04 24

Açık bulunduğu günler: Hafta içi her gün

Açık bulunduğu saatler: Kış 09.00-12.30/13.30-16.00

Yaz: 09.00-12.30/13.30-17.00

Somut Olmayan Kültürel Miras Müzesi

Gazi Üniversitesi Türk Halkbilimi öğretim üyelerinin özverili çalışmaları ve Ankara Kalkına Ajansı'nın maddi katkıları sonucu 28 Mayıs 2013 tarihinde açılan müze, kendi alanında Türkiye'nin ilk müzesidir. Müze kuruluşuna, Kurucu Başkan Prof. Dr. M. Öcal Oğuz müzecilik ve halkbilim konularında

deneyimlerini aktararak, Altındağ Belediye Başkanı Veysel Tiryaki de Ankara'nın Hamamönü semtindeki bir konağı Gazi Üniversitesi Türk Halkbilimi Araştırma ve Uygulama Merkezi'ne tahsis ederek katkı sağlamışlardır.

Müze, temel olarak Ankara'yı "bürokrasi/memur kenti" görünümünden kurtararak kültür turizmi merkezlerinden biri haline getirmeye katkıda bulunmayı, tarihi ve kültürel değerleri ortaya çıkarmak için alan çalışmaları yapmayı ve bu çalışmalardan elde edilen verileri müze de uygulama modellerine dönüştürerek gelecek kuşaklara aktarımı sağlamayı hedeflemektedir.

Müze'nin etkinlikleri ilin ilçe ve köylerinde yapılan araştırmalar sonucu elde edilen verilerin uygulamalı olarak sunulmasından oluşur. Karagöz-Hacivat, Orta Oyunu, Meddah Gösterileri, Köy Seyirlik Oyunları, Çocuk Oyunları müzenin sergilediği geleneksel oyunlar arasındadır. İhlamur Baskı ve Ebru sanatı gibi el sanatları da müzenin etkinlikleri arasında yer alırlar. Ayrıca, Ankara Masalları, Türküleri, Hikâyeleri, Ninnileri, Manileri, Geleneksel Sohbet Toplantıları, temsili Kına Gecesi, Diş Hediği, Asker Kınası gibi birçok kültürel değer müze de uygulamalı olarak yaşatılmaktadır.

Adres: Talatpaşa Bulvarı, Öz Sokak Altındağ-ANK.

Tel: (312) 311 20 34

Açık bulunduğu günler: Pazartesi hariç her gün.

Açık bulunduğu saatler: 09.00-18.00

Toprak Mahsulleri Ofisi Müzesi

Çok sayıda medeniyete beşiklik yapan, değişik toplulukların ve milletlerin yerleşim yeri ve son olarak da bize vatan olan Anadolu, bilinen tarihi itibarıyla ağırlıklı olarak hep bir tarım ülkesi olmuş, tarım ürünleri içinde tahıl ilk sırayı almıştır. TMO 1938 yılından bu yana yokluk anlarında, zor günlerinde, sevinç ve

mutluluklarında insanımızın güvencesi olmuş, görevini başarıyla sürdürmüş ve daha uzun yıllar da sürdürmeye devam edecektir.

Tahılla ilgili eşyaların bir müze ortamında muhafaza edilmesi, ekmeğini yediğimiz bu topraklara ve bu işin çilesini çeken insanımıza karşı bir kadirşinaslık örneği olacağı düşünülmüştür. Öte yandan belki de dünyada başka bir örneği olmayan Çiftçi-Tahıl-Ofis Müzesi teşkil edilmesi ve kültür mirasımızın korunması konusu hem gelecek kuşaklara hem de camiaya karşı bir sorumluluk olarak kabul edilmiştir. Bu düşünceyle yurdun değişik yörelerinden ve özellikle tüm taşra teşkilatlarından toplanan eşyalar kurumun Güvenlik Ek Tesisleri'nde müze disiplini içinde sergilenmeye hazır hale geldikten sonra 2009 yılında TMO müzesi kurulmuştur.

Adres: TMO Ek Tesisleri, İstanbul Yolu 9. km
Güvercinlik/ANK.

Tel: (312) 591 42 24 **Faks:** (312) 591 42 38

Not: Randevu alınarak ziyaret edilebilir.

T.C. Ziraat Bankası Müzesi

Müze, 1926-1929 yılları arasında İtalyan Mimar Giulio Mongeri tarafından yapılan ve I. Ulusal Mimarlık Dönemi yapılarından biri olan Ziraat Bankası Genel Müdürlük binası Şeref Salonu'nda yer almaktadır. Bankanın 118. kuruluş yıldönümünün kutlandığı 20 Kasım 1981 tarihinde, dönemin Danışma Meclisi Başkanı Şadi Irmak tarafından açılmıştır. Ülkemizin ilk ve tek banka müzesi olma özelliğini taşır.

Başlangıcından bugüne kadar Türkiye bankacılık sisteminin ticari, ekonomik, siyasi, kültürel, sanatsal ve eğitsel değişimi ile günümüze kadar gelinen gelişimi gösterme özelliğine sahip olan Ziraat Bankası Müzesi, bu özellikleri içinde barındıran ve bankacılık sisteminde kullanılan pek çok antika nesneyi, tarihi bir atmosfer içinde sergilemektedir.

Adres: Doğan Bey Mah. Atatürk Bulvarı No: 8
Ulus-ANK.

Tel: (312) 584 20 00

Açık bulunduğu günler: Hafta içi her gün
(Genel Müdürlük izni ile)

Açık bulunduğu saatler: 09.00-12.30- 13.30-17.30

Milli Mücadelede Atatürk Konutu ve Demiryolları Müzesi ve Atatürk Vagonu

Direksiyon Binası olarak bilinen bina, Bağdat Demiryolu'nun yapımı sırasında 1892 yılında yapılmıştır. Atatürk'ün Ankara'ya geldiği 27 Aralık 1919 tarihinden 1922 yılına kadar Başkomutanlık karargâhı ve konutu olarak kullanılmış ve en önemli iç ve dış kararlara tanıklık etmiştir. Türkiye Cumhuriyeti Devlet Demiryolları yakın tarihimize ışık tutan ve özellikle Türkiye Cumhuriyeti'nin ve TCDD'nin kuruluş yıllarında kullanılan paha biçilmez eserlerin sergilendiği bu binayı yeniden düzenleyerek 24 Aralık 1964 tarihinde Müze olarak Ankara'nın kültür tarihine kazandırmıştır. Büyük Önder Mustafa Kemal Atatürk'ün şahsi eşyaları ile milli mücadeleye tanıklık etmiş bulunan eşya ve mobilyaların konservasyon, bakım-onarım ve restorasyonuna yönelik olarak 16 Nisan 2012 tarihinde başlayan çalışmalar tamamlanarak, TCDD'nin 156. kuruluş yıldönümü olan 23 Eylül 2012 tarihinde tekrar ziyarete açılmıştır.

Adresi: TCDD Gar Alanı/ANK.

Tel: (312) 309 05 15/4084 **Faks:** (312) 324 40 61

Açık bulunduğu günler: Cumartesi, Pazar ve dini bayramlar hariç her gün.

Açık bulunduğu saatler: 09.00-12.00
13.00-17.00

TCDD Müzesi ve Sanat Galerisi

Büyük Önder Atatürk'ün “ büyük istasyonlara otel yapılsın” talimatı gereği, Ankara Gar binalar topluluğu içinde bulunan ve demiryolları mimarlarından Kemal Süha Esen tarafından “Ankara Otel” olarak 1924 yılında projesi çizilen bina, bu amaçla kullanılmamıştır. İki katlı olan taş bina, 1990 yılında TCDD tarafından yenilenmiş ve

giriş katı Sanat Galerisi, ikinci katı da Demiryolları Müzesi olarak Ankara'nın kültür hayatına katılmıştır. TCDD'nin tanıtımına büyük katkı sağlayan ve binlerce kişinin takip ettiği sergiler, böylesine tarihi öneme haiz bir mekânda sanatçı ile sanatseveri buluşturmakta ve ziyaretçilerin geniş bir bölümünün TCDD ile ilk kez tanışmasına, dolayısıyla da Demiryolları ile seyahat etmelerine sebep olmaktadır.

Adres: TCDD Gar Alanı-ANK.

Tel: (312) 309 05 15 /4094 **Faks:** (312) 324 40 61

Açık bulunduğu günler: Pazar, Pazartesi ve dini bayramlar hariç her gün.

Açık bulunduğu saatler: 09.00-12.00
13.00-17.30

TCDD Malı Köy Tren İstasyonu Müzesi

Ankara-Eskişehir hattında bulunan Malı Köy, Polatlı ilçesine bağlı bir yerleşim merkezidir. Burada bulunan demiryolu istasyonu Sakarya Meydan Savaşının geçtiği bu bölgede ulusun kaderini etkilemiş çok önemli bir istasyondur.

Komuta merkezinden sonra en önemli üs olan istasyon, Sakarya Meydan Savaşının tüm ihtiyaçlarını karşılayan ve yaralı askerlere ilk tedavinin uygulandığı yer olmuş ve savaş esnasında revir, askeri mühimmat ve lojistik merkezi ile askeri uçak pisti olarak kullanılmıştır.

Müze, 5.713 şehit adına dikilen şehitlik anıtı, Mustafa Kemal Atatürk'ün sivil giysili anıtı, TCDD tarafından onarılan ve Sakarya Meydan Savaşı sırasında kullanılan 1897 tarihli alman yapımı lokomotif ile 1909 tarihli alman yapımı vagon, o zamanki uçakların aslına uygun olarak yapılan 2 uçak ile istasyon binasından oluşur. Tren ve uçakların bulunduğu bölümler, uçak ve tren sesleri eşliğinde gezilebilmektedir.

Kurtuluş Savaşının heykeller ve görsel materyalle temsil edildiği müzede, o dönemde kullanılan demiryolu malzemeleri de sergilenmektedir.

Adres: Malı Köy Tren İstasyonu-Polatlı
(Ank-Esk yolu 30.km- OSB sapağından 6 km içerde) Polatlı-ANK

Tel: (312) 640 10 81

Açık bulunduğu günler: Her gün

Açık bulunduğu saatler: 09.00-17.00

TED Ankara Koleji Okul Müzesi

TED Ankara Koleji Vakfı Okulları'nın kuruluş yılı olan 1931 yılından günümüze kadar süren tarihsel birikimini gelecek kuşaklara aktaran "Okul Müzesi", İncek yerleşkesinde, idari binanın zemin katında yer alır. 21 Mayıs 2008 tarihinde açılan müze, Kültür ve Turizm Bakanlığı'nın 25.07. 2008 tarih ve 137703 sayılı oluru ile "Özel Müze" statüsü kapsamına alınmıştır. Okul müzesine girmeden önce ziyaretçileri, 1937 yılından 2005 yılına kadar kullanılmış olan, Ziya Gökalp Caddesi'ndeki okul binalarının orijinaline sadık kalınarak yapılmış maketi karşılamaktadır. Müzeye girildiğinde göze çarpan fotoğraflardan ilki, 1938 yılında TED Ankara Koleji öğrencisi olan Semra Baydar'ı, 19 Mayıs Stadyum'unda Gençlik ve Spor Bayramı töreni sırasında, TED rozetini Ata'nın ceketine takarken gösteren büyük boy fotoğraftır.

Müzedede çeşitli temalardan oluşmuş galerilerde, geçmişten günümüze okul, etkinlik, öğretmen, öğrenci fotoğrafları, temsili sınıf, önemli tarihi vesikalar, diplomalar, belgeler, ders ve büro aletleri, müzik aletleri, el yazması notalar, yaklaşık 30.000 mezunun

yıllık fotoğrafları, bilgileri ve "Biz Kimiz" oyununu içeren yazılımın kullanıldığı bilgisayar ve spor köşesi yer almaktadır.

TED Ankara Koleji, öğrencilerinin neredeyse Cumhuriyet ile yaşıt okulun tarihini öğrenmeleri için müzeye gezi programları düzenlenmekte, ayrıca veliler, mezunlar ve başka okullardan gelen öğrenci grupları da müzeye yoğun ilgi göstermektedir.

Adres: TED Ankara Koleji Vakfı Okulları
Taşpınar Mah. 2800. Cad. No: 5
İncek-Gölbaşı/ANK.

Tel: (312) 586 90 00

Açık bulunduğu günler: Hafta içi her gün.

Açık bulunduğu saatler: 09.00-16.00

Türk Telekom Telekomünikasyon Müzesi

Eğitim, bilim ve teknoloji müzesi olarak iletişim alanında aktif eğitici anlayışıyla hazırlanmış ilk ve tek uygulamalı müze olarak nitelendirilmektedir. Hızla gelişen iletişim teknolojisinin tarihi boyutu, dokunarak, kullanarak ve uygulama yapılarak görülebilen Telekomünikasyon Müzesi, sergilenen 402 parça eser ile ziyaretçilere tarihi bir yolculuk yaptırmaktadır.

Asıl hedef kitlesi eğitim kurumları olan, bununla birlikte tüm yaş gruplarına da hitap eden müze, iki sergileme, bir uygulama salonu olarak düzenlenmiş iç içe 3 salondan oluşmaktadır.

Müze ziyareti ücretsiz olup, okul ve grup ziyaretlerinde randevu alınması gerekmektedir.

Ankara dışından gelecek gruplar için Cumartesi günler de açıktır.

Adres: Türk Telekomünikasyon AŞ Gen. Md.
Turgut Özal Bulvarı Aydınlikkevler-ANK.

Tel: (312) 555 23 98 **Faks:** (312) 313 23 99

Açık bulunduğu günler: Hafta içi her gün

Açık bulunduğu saatler: 08.00-12.30

13.30-18.00

TRT Yayıncılık Tarihi Müzesi

Türkiye'nin ilk ve tek kamu yayıncı kurumu olarak, geçmişini bugüne taşımak ve tekrar canlandırmak için kurulan TRT Yayıncılık Tarihi Müzesi, 200'den fazla TRT çalışanının 4 yıllık çalışması ile gerçekleştirilmiştir.

TRT Müzesi, radyo ve televizyon yayıncılığı sürecinin sadece izlenmediği, aynı zamanda uygulanabildiği bir yapıya sahiptir. Müze içinde hazırlanan çeşitli stüdyolar, görsel ve işitsel yayıncılığın geçirdiği süreçleri uygulamalı olarak göstermeyi amaçlar.

Transistörlü radyolardan siyah-beyaz ekranlara, günümüzde 3D yayınlara uzanan yayıncılık teknolojisinin geldiği son noktayı resmeden bir sergilemenin yanı sıra, bu sürece tanıklık eden işitsel ve görsel arşivin de sunulduğu müze, yayıncılığın öncesini ve geçirdiği süreçleri uygulamalı olarak göstermeyi de amaçlar.

Yayıncılığın temel taşlarının anlatıldığı çeşitli eğitim ve tanıtım filmleri ile müze kapsamındaki araştırma kütüphanesi, müzenin sadece seyirlik olmadığını, öğrenmek için de pek çok alternatifi içerdiğini gösterir.

Müze, Türkiye Radyo Televizyon Kurumu Genel Müdürlük yerleşkesi içinde yer almaktadır.

Adres: TRT Genel Müd. Turan Güneş Bulvarı
Oran/ANK.

Tel: (312) 463 28 38 **Faks:** (312) 463 28 48

Açık bulunduğu günler: Hafta içi hergün
(Resmi tatiller süresince ve
yılbaşı kapalıdır)

Açık bulunduğu saatler: 10.00–17.00

Türk Hamam Müzesi

Müze, hamam kültürünü belgeleme, sergileme ve geleceğe aktarma düşüncesiyle kurulmuştur. Bir başka deyişle, evrensel ve toplumsal hafızada yer etmiş Türk hamam kültürü bir bütün olarak korunmaya ve gelecek nesillere aktarılmaya çalışılmaktadır. Türk hamam ve temizlik kültürünü konu alan müze gerek ele aldığı konu, gerekse kullandığı müzecilik teknikleri açısından Türkiye'nin ilk ve tek müzesidir.

Müze, hamamların mimari özelliklerini, yıkanırken kullanılan eşyaları sergilemenin yanı sıra törensel hayat içinde hamamların yerini anlatan “kına (gelin) hamamı” sergisi, “hamam anası, hamam babası” ve “külhanbeyi” canlandırmaları ile Türk hamam kültürünü yorumlamaktadır. Ankara Kalkınma Ajansı ve Yaşayan Müze'nin desteğiyle kurulan müzenin kurucusu, Gazi Üniversitesi Edebiyat Fakültesinde “Halkbilimi Müzeciliği” dersleri veren Dr. Sema Demir'dir.

Adres: Cumhuriyet Mah. Yenice Sok. No:23
Beypazarı-ANK.

Tel: (312) 763 22 24

Açık bulunduğu günler: Her gün.

Açık bulunduğu saatler: 08.30–20.30

Türk Hava Kurumu Müzesi

Tarihi nitelikteki yapıların yer aldığı bir bölge olan Ulus'ta bulunan Müze, 19 Mayıs 2002 tarihinde hizmete açılmıştır. Müze yerleşkesi 287 metre kare kapalı alan ve 7294 metrekare açık alandan oluşmaktadır. Yerleşke içinde, Tarihi Paraşüt Kulesi (Tescilli Anıt Eser), orijinal uçakların sergilendiği bahçe ve belgelerin teşhir edildiği müze binası yer alır.

Müze, THK ve Türk Sivil Havacılık Tarihi hakkında 747 adet belge ve fotoğraf sunumu ile her yaştan ziyaretçinin havacılık bilgisini

zenginleştirmektedir. Ziyaretçilere, müze bahçesinde sergilenen helikopterin pilot köşkünü inceleme imkânı sağlanmaktadır. Tarihi kuleden paraşüt öğretmenleri gözetiminde atlayışlar yapılabilmektedir.

Adresi: Hipodrom Cad. No 2 Ulus-ANK.

Tel: (312) 311 30 13 **Faks:** (312) 311 48 40

Açık bulunduğu günler: Pazartesi hariç her gün.

Açık bulunduğu saatler: Kış 09.00–18.00
Yaz 10.00–19.00

Türkiye Barolar Birliği Hukuk Müzesi

Türkiye Barolar Birliği Hukuk Müzesi, 3 Nisan 2012 tarihinde Avukatlar Haftası'nda açılmıştır. Türkiye'nin ilk ve tek hukuk müzesidir.

Müze koleksiyonunda, düşünce ve uygarlık tarihinin gelişimine paralel olarak hukukun geçirdiği tarihsel dönüşümü görsel olarak yansıtan sanatsal nesneler bulunmaktadır. Müze demirbaş kaydında çeşitli dönemlere ait hukukçu giysileri, hukuksal belgeler, hukukçuların kullandığı eşyalar, Osmanlıca hukuk kitapları, fotoğraflar, foto kartlar ve heykeller bulunmaktadır. Müze, mitolojiden başlayarak günümüze kadar hukuk dünyasında görsel bir yolculuk sunmaktadır.

Müzede toplam olarak 421 adet eser sergilenmektedir.

Adres: Oğuzlar Mah. Barış Manço Cad.
Av. Özdemir Özok Sokak No: 8 Balgat/ANK.

Tel: (312) 292 59 09 **Faks:** (312) 286 55 65

Açık bulunduğu günler: Resmi tatiller hariç
hafta içi her gün.

Açık bulunduğu saatler: 09.30-18.00

Türkiye Ormancılık Müzesi

Ormancılık konusunda bir ihtisas müzesi olan Ormancılık Müzesi, Türkiye'deki ormancılığın tarihsel gelişimini tanıtmayı ve orman ve ormancılık konusunda halkı bilgilendirmeyi amaçlamaktadır.

Birçok farklı bölümden oluşan müzede önemli bir fosil koleksiyonu da bulunmaktadır. İki milyon yıllık kızılâğaç fosili, 350 milyon yıllık karbonifer fosilleri, 50 milyon yıllık sarıçam fosilleri görülmeye değerdir. Bir başka bölümde ise 14 milyon yıllık Miyosen devri bitki ve hayvan topluluğu fosilleri yer alır. Özellikle günümüzde sadece ABD'de yetişen kızılâğaç fosili geçmişte Anadolu bitki topluluğu zenginliğini tanıtmaya açısından bir belge niteliğindedir.

Müzede ayrıca Orman Mühendisliği'nde kullanılan arazi ve büro malzemeleri, diplomalar, orman kanunları, yazışmalar kitaplar ve albümlerle Türkiye'deki ormancılığın 150 yıllık tarihi de anlatılmaktadır. Müzede küçük ziyaretçiler için mumyalanmış hayvan örnekleri, böcekler, ağaç kesitleri, fotoğraflar ve karikatürler de yer almaktadır.

NOT: Türkiye Ormancılık Müzesi'nin faaliyet göstermiş olduğu Orman Genel Müdürlüğü Gazi Yerleşkesi'nin Başbakanlığı'na devredilmesi nedeniyle müze binası boşaltılarak bir yıl süreyle kapatılmıştır.

Ulucanlar Cezaevi Müzesi

Ulucanlar Cezaevi 1925 yılında kurulmuş olup, 2006 yılında Sincan Cezaevi'ne aktararak kapatılmıştır. 2011 yılının Haziran ayında ise Altındağ Belediyesi tarafından onarılmış ve müze olarak ziyarete açılmıştır.

Ulucanlar Cezaevi Müzesi'nde 81 yıl boyunca düşünceleri yüzünden hapse girmiş gazeteci, yazar, şair, siyasetçi gibi

kişilerin ayrıntılı bilgileri, ailelerinden temin edilmiş özel eşyaları ve cezaevinde iken çekilmiş fotoğrafların sergilendiği avlular bulunmaktadır.

Müze, koğuşları ve darağacı ile geçmiş kimseye unutmamak için birdaha aynı acılar yaşanmasın diye herkesi bu tarih kokan mekana davet ediyor.

Adres: Şükriye Mah. Ulucanlar Cad. No:63
Altındağ-ANK.

Tel: (312) 319 01 12-182 **Faks:** (312) 563 07 13

Ziyaret Saatleri: Hafta içi: 10.00-16.00
Hafta sonu: 10.00-17.00

Sergi Alanları Sanat ve Kültür Merkezleri

Cumhuriyet Devri Sergi Alanı

Atatürk Kültür Merkezi, Sergi Alanı-Folklor-Kütüphane birleşiminin orta bölümünde yer alır. Atatürk'ün 100. doğum yılı anısına yapılmış ve 27 Aralık 1987 tarihinde açılmıştır. Sergi Alanı, Kurtuluş Savaşı ve Atatürk Devrimleri ile Bilim-Teknoloji ve Tabiat Tarihi bölümleri olmak üzere iki bölümden oluşmaktadır.

Atatürk Eğitim Sergi Salonu

Ülkemizde ilk eğitim müzesi Mektep Müzesi adıyla, dönemin Milli Eğitim Bakanı Mustafa Necati zamanında, Ulus semtindeki Bakanlık binasının alt katında 1 Mart 1936 tarihinde açılmıştır. Türk eğitim tarihine ait çok sayıda belgeyi toplayan bu müze çeşitli kurumlardan toplanan eşyalarla zenginleşti ve Atatürk'ün 100. doğum yıldönümü olan 24 Kasım 1981 tarihinde yeniden açıldı. Günümüzde bir sergi

salonu statüsünde olup, Türk eğitim tarihi ile ilgili belge, eşya, kitap teşhir salonları, bir kütüphane ve Türk eğitim tarihi ve Başöğretmen Atatürk arşivleri bulunmaktadır.

Polatlı Tarım Sergi Alanı

Polatlı ilçesinde Zafer Parkı içinde 7 dönümlük bir alanda 2001 yılında hizmete girmiştir. Polatlı, Sivrihisar, Günyüzü, Haymana ilçelerinden tarım alanında kullanılan malzemeler toplanmıştır. Yaşları 50 ile 100 arasında değişen yaklaşık 100 alet aslına uygun tamir edilerek uygun alanlara konmuştur. Karasaban, döven, yaba, anadut, çifte at pulluğu, kağrı, at arabası gibi tarım alanında kullanılan aletler ile ilk biçerdöver, pancar makinesi müzede sergilenen tarım aletlerini oluştururlar. Sergi Alanı'nın bir köşesinde köy yaşamını anlatan bir bölüm de bulunmaktadır.

Keçiören Estergon Kalesi Etnografik Sergi Alanı

Sergi Alanı 29 Mayıs 2005 tarihinde açılmıştır. Ülkemizin etnografik zenginliğini yansıtan eserler Konya, Gaziantep, Kahramanmaraş, Tokat, Amasya, İzmir, Aydın gibi iller ve Tire ve Ödemiş gibi ilçelerden derlenmiş ve sergilenmiştir.

CerModern Sanat Merkezi

Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından eski vagon tamirhaneleri ve cer atölyelerinin tamiri sonucu kazanılan CerModern çağdaş, müze mimarisinin bir örneği olarak Ankara'nın kent kimliğine önemli bir katkı sağlamaktadır. Türkiye Seyahat Acentaları Birliği'nin desteğiyle hayata geçirilen merkez, Ankara'da kültürel ve sanatsal üretimin gelişmesine katkıda bulunarak, ulusal ve uluslararası sanat etkinliklerinin ve eserlerinin sergilenmesine imkân sağlar.

Sanat merkezinde ulusal ve uluslararası fotoğraf sergilerinin yapıldığı değişik boyutlarda sergi salonları, modern sanatlar, sahne sanatları ve düşünce alanında yayınlanmış başvuru kitaplarının bulunduğu sanat kütüphanesi, kafe ve özel tasarım ürünlerinin satıldığı Cer Mağaza yer alır.

Adres: Altınsoy Mah. No: 3 Sıhhiye-ANK.

Tel: (312) 310 00 00

Açık olduğu gün ve saatler

Sergi Salonu: Salı-Pazar 10.00-18.00

Kütüphane: Pazartesi-Cuma 10.00-18.00

Mağaza ve Kafe: Salı-Pazar 10.00-18.00

Ankara Kültür ve Sanat Evi Abidin Paşa Konağı

1860 yılında Vali Konağı olarak yapılan köşk, Ankara'nın tarihi binalarındandır. Kurtuluş Savaşı sırasında İngiliz kuvvetleri 16 Mart 1920 tarihinde Harp Okulu'nu işgal ettiler. Savaş döneminde subay açığını kapatmak üzere Abidin Paşa Konağı etrafında yerleştirilen barakalarda Harp Okulu talimgâhı kuruldu. Buralarda yetişen komutanlar Sakarya Meydan Savaşı ve Başkomutanlık Meydan Savaşı'nda büyük işler başardılar.

Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu tarafından koruma kapsamına alınan bu tarihi bina, Ankara Kulübü katkılarıyla yeniden düzenlenerek **Ankara Kültür ve Sanat Evi** adıyla açılmıştır. Köşkün içinde yer aldığı parkta Ankara'yı simgeleyen hayvan figürleri, köşkün içinde de Ankara yöresine ait giysi ve eşyalar sergilenmektedir.

Adres: Ertuğrul Gazi Mah. Münzeviler Sok.

No: 6 Abidinpaşa-ANK.

Tel: (312) 362 73 05

Anıtlar

Hattı Anıtı

Sıhhiye'de 1974 yılında yapılan bu anıt, Alacahöyük kazılarında ortaya çıkarılan ve bugün Anadolu Medeniyetleri Müzesi'nde korunan 24 cm yüksekliğindeki törensel nesnenin benzeridir. Hititler'in sembolü olarak bilinen bu heykel aslında Eski Tunç Çağı (MÖ 3. binin ikinci yarısı) Hattilere aittir. Hattiler hayvan biçimli tanrıların kültürünü geliştirmiş, özellikle de boğa en önemli simgeleri olmuştur. Boğa ile güneş kurslarının birlikteliği, boğanın en büyük tanrı olan Gök Tanrı'yı temsil ettiğini düşündürmektedir.

Mimar Sinan Anıtı

Sıhhiye'de, Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi'nin bahçesinde, 1956 yılında heykeltıraş Prof. Hüseyin Anka'ya yaptırılan mermer heykelde, Mimar Sinan ayakta, kendine özgü giysisiyle canlandırılmıştır.

Mithat Paşa Anıtı

Ulus'ta Ziraat Bankası Genel Müdürlüğü binasının güney köşesinde bulunan Mithat Paşa heykeli, 1966 yılında banka tarafından Prof. Hüseyin Anka'ya yaptırılmıştır. 1863 yılında Ziraat Bankasını kuran Sadrazam

Mithat Paşa'nın koltukta oturur biçimdeki heykelinin solunda üç başak ve çark, sağında ise terazi figürleri yer almaktadır.

Zafer Anıtı

Yenişehir'de Atatürk Bulvarı üzerinde yer alan anıt, 1927 yılında İtalyan heykeltıraş Pietro Canonica tarafından yapılmıştır. Atatürk'ün ayakta ve kılıcına dayanmış halde üniformalı, tunçtan yapılmış heykelinin kaidesinde kabartma halinde zafer çelenkleri yer almaktadır.

Güvenlik Anıtı

Kızılay'da Güvenpark içerisinde, 1935 yılında, Prof. Holzmeister, Prof. Anton Hanlak ve Prof. Joseph Thorak tarafından Ankara taşından yapılmıştır. Türk ulusunun jandarma ve polise bir armağanı olan anıtta onları temsil eden çeşitli kabartmalar, Atatürk'ün Kurtuluş Savaşı ve inkılâp hareketlerinde beraber bulunduğu silah arkadaşlarının heykelleri, insan zekâsını ve çiftçinin tarım çalışmalarını betimleyen kabartmalar yer alır.

Duatepe Anıtı

Kurtuluş Savaşı'nın sonunu belirleyen ve 10 Eylül 1921 tarihinde başlayan Genel Taarruz sırasında düşmandan geri alınan ilk tepedir. Etrafında yer alan Gazi Tepe, Türbe Tepe ve Mangal Dağı'nın ağaçlandırılması yapılmış ve anıt Duatepe üzerinde kurulmuştur. Anıt, otopark, bağlantı yolu, yürüme yolu, tören alanı ve anıt olmak üzere 5 kısımdan oluşur. Gazi Tepe adı verilen mevkide Atatürk attan düşerek kaburgalarını kırmış, buna rağmen savaşı bizzat yönetmiştir. Anıtta bulunan iki bayraktan biri 58. Alay sancağını, diğeri de Türk Bayrağı'nı ifade eder. Anıt duvarlarında Duatepe mevkiinde şehit düşen 81 askerin piring harflerle yazılmış bilgileri yer alır. Anıt simgesel olarak Anadolu halkının Mustafa

Kemal Atatürk önderliğinde coşkun bir ırmak gibi zafere ve uygarlığa koşuşunun öyküsünü anlatır. Anıt'ta yer alan heykeller çeşitli simgesel anlamlar taşırlar.

Mehmetçik Anıtı

Polatlı ilçesinin 6 km batısında E-90 karayolu kenarında Kartaltepe mevkiinde yer alır. Anıt 22 metre heykel ve 18 metre kaide olmak üzere toplam 40 metre yüksekliğinde inşa edilmiş ve 6 Ağustos 2008 tarihinde açılmıştır. Yakında tamamlanacak olan Panoramik Müze, Duatepe mevkiine yapılacak müze ve mevcut anıt ve müzelerle birlikte Polatlı ilçesi, Sakarya Savaşı Tarihi Milli Parkı'na kavuşacaktır. Mehmetçik Anıtı

Sakarya Savaşı'nın kendine ait bölümünü genç kuşaklara anlatacak ve özgürlük ve bağımsızlığın önemini zihinlerde taze tutacak bir eser olarak tasarlanmıştır.

Zübeyde Hanım Büstü

Atatürk'ün annesi Zübeyde Hanım'ın büstü 31 Mart 1964 tarihinde İsmet Paşa Kız Enstitüsü binası önüne dikilmiştir. Büstün sol tarafında “ Erkeklerin teşkil ettiği ordunun hayat kaynağını kadınlarımız işlemiştir. Kemal Atatürk” sağ tarafında ise “Kadınlarımız milletin hakiki anası olmak istiyorlarsa, erkeklerimizden daha münevver ve faziletkâr olmaya çalışmalıdırlar. Kemal Atatürk” yazılıdır.

Ulus Cumhuriyet Anıtı

Ulus Meydanı'nda yer alan anıt, Kurtuluş Savaşı kahramanlarına Türk Ulusunun bir armağanı olarak 1927 yılında dikilmiştir. Heykelin ön cephesinde yer alan iki askerden biri bir eliyle arkadaşlarını savaşa çağırmakta diğeri de ufukları gözlemektedir. Heykel gövdesinin sağ yanında Başkumandanlık Meydan Savaşı sırasında Atatürk ve silah arkadaşlarını gösteren, sol yanında ise Türk Ordusunu selamlayan istila ordusu betimlenmiştir. Heykelin arkasında yer alan çınar ağacı Osmanlı İmparatorluğunu, onun gövdesinden fışkıran genç bir fidan ise yeni kurulan Türkiye Cumhuriyeti'ni temsil etmektedir. Arka cephede mermi taşıyan kadın figürü, Türk kadınının Kurtuluş Savaşındaki kahramanlığının simgesidir. En üstte ise Atatürk Başkumandanlık kıyafeti ile at üstünde tasvir edilmiştir.

Camiler

Hacı Bayram Camii

Ulus'ta Augustus Tapınağı bitişiğinde yer alan cami, 1427-1428 yılları arasında Hacı Bayram Veli tarafından yaptırılmıştır. Uzunlamasına dikdörtgen planlı, taş kaideli, tuğla duvarlı, kiremit çatılı yapı, Selçuklu mimari stilinde inşa edilmiş, Mimar Sinan tarafından onarılmıştır. Türbesinin güneydoğu duvarında yükselen iki şerefeli minaresi kare planlı, taş kaideli ve silindirik tuğla gövdelidir. Alçı mihrabı yerden tavana kadar yükselir, iç duvarları, alt pencerelere kadar Kütahya çinileri ile süslenmiştir. Türbe, caminin güney duvarına bitişik bir durumda yer alır.

Ahi Elvan Camii

Koyunpazarı semti, Ahi Elvan Mahallesinde yer alan yapı, Ahi büyüklerinden Ahi Elvan Mehmet Bey tarafından 1331-1389 yılları arasında yaptırılmıştır.

Dikdörtgen planlı caminin duvarlarının alt bölümü taş, üst bölümü kerpiç, iç inşası ahşaptır. Ahşap tavanı bugün üzeri boyalı olan 12 mermer başlıklı ağaç sütun üzerine oturmuştur. Beş köşeli motiflerle süslü ahşap minberi, Selçuklu üslubu ahşap işçiliğinin güzel bir örneğidir. Caminin kuzey batısında duvara bitişik olarak yükselen tek şerefeli minarenin kare kaidesi taş, silindirik gövdesi tuğladır.

Kocatepe Camii

Kocatepe semtinde, 1967 yılında yapımına başlanan cami, dört minaresi ile Selimiye Camisini, merkezi kubbe ve yarım kubbeleri ile de Sultan Ahmet Camisini andırır. Harim kısmı, kubbe etrafında dört yarım kubbe ile örtülüdür. Caminin kuzey kısmında, ana giriş kapısı önünde yer alan revaklı avluyu bir mermer şadırvan süsler. Mihrap ve minberi beyaz

mermerden özel süslemelerle işlenmiştir. İç süslemede klasik Osmanlı mimarisi örnek alınmış, malzeme olarak, çini, mermer ve sarı maden ile özel boyalar kullanılmıştır. Caminin iç süslemeleri arasında ayrı bir yeri olan vitraylar, ithal özel camdan edilmiş olup, klasik Osmanlı tarzı ile modern tarz arasında bir geçiş teşkil eder.

Ağaç Ayak Camii

Ulucanlar Caddesi üzerinde yer alan caminin 1705 tarihli olduğu tahmin edilmektedir. Minaresi ahşap ve kısadır. Mahfili aşı boyalı nakışlarla, tavana kadar yükselen mihrabı kabartma geometrik motiflerle, ahşap minberi ise geometrik geçmeler ve renkli nakışlarla süslüdür. Tavanı ahşap işlemeli olan caminin çatısı kiremitle örtülüdür.

Ahi Yakup Camii

İsmet Paşa Mahallesinde, 1391 yılında Ahi Yakup tarafından yaptırılmıştır. Taş temel üzerine kerpiçten yapılmış, kiremit çatılı sade bir yapıdır. 14. yüzyıl Ankara camileri için tipik olan mihrabıyla dikkati çeker.

Aslanhane (Ahi Şerafeddin) Camii

Samanpazarı semtinde 1290-1291 yılları arasında Ahi Şerafettin ve Ahi Hüsametdin kardeşler tarafından yaptırılmıştır. Uzunlamasına dikdörtgen planlı, beş sahnalı cami, Roma ve Bizans dönemlerine ait yapılardan toplanan taşlarla yapılmış ve bugün üzeri sivri kurşun kaplama çatıyla örtülmüştür. Caminin kuzeydoğu duvarına bitişik olan tek şerefeli minare, taş kare

kaideli, silindirik tuğla gövdelidir. Yapının iç inşası ve tavanı ağaç kaplamadır. Süsleme olarak oyma lambriyer kullanılmıştır. Tavana kadar yükselen çinilerle süslü mihrabı, Selçuklu dönemi mihraplarının en güzel örneklerinden biridir. Caminin doğusunda bulunan türbe duvarına gömülü antik aslan heykelinden dolayı Aslanhane Camisi olarak anılır. Caminin yanında Ahi Şerafettin'in külahlı türbesi yer alır.

Alaaddin Camii

Ankara Kalesi içinde yer alan 1197 tarihli yapı, Ankara'nın en eski camilerinden birisidir. Duvarları kesme ve moloz taştan örülmüş, üzeri sıvalı, kiremit çatı ile örtülmüştür. Kuzeybatı köşesinde tek şerefeli minaresi yükselir. Alaaddin Camii özellikle minberi, son cemaat yerinde bulunan antik sütun başlıkları, kapı üzerindeki onarım yazıtları ile önem kazanır.

Taceddin Camii

Hamamönü'nde Karacabey imareti yakınında bulunan cami, 1901-1902 yılları arasında Sultan II. Abdülhamit tarafından yaptırılmıştır. Uzunlamasına dikdörtgen planlı caminin kuzeybatısında yükselen kare kaideli, silindirik gövdeli minaresi taştan yapılmıştır. Türbe batısında yer alır.

Karacabey Camii

Sümer Mahallesi, Samsun Sokak'ta yer alır. 15. yüzyılda Karacabey tarafından yaptırılan cami, türbe, çeşme ve çifte hamamla birlikte bir külliye oluşturmaktadır. Eyvan plan tipinin Ankara'daki tek örneği olan caminin duvarları taş ve tuğla ile örülmüş, üzeri beş kubbeyle örtülmüştür. Minaresi sırlı tuğla olup çini işçiliği ile önemli bir örnektir.

Cenab-ı Ahmed Paşa Camii

İç Cebeci semtinde yer alan cami, 1566 yılında Kanuni Sultan Süleyman zamanında Ankara Beylerbeyliği yapmış olan Cenabı Ahmed Paşa tarafından yaptırılmıştır. Tek kubbeyle örtülü kare planıyla klasik Osmanlı camilerindendir. Duvarları kesme taş, kubbesi kurşun kaplama olan caminin son cemaat yeri dört mermer sütunlu, üç büyük sivri kemerli ve üç kubbelidir. Üç sıra olarak açılan pencerelerin çevresi renkli kalem işleriyle süslenmiştir. Beyaz mermerden minberi ve mihrabı sade bir görünümde.

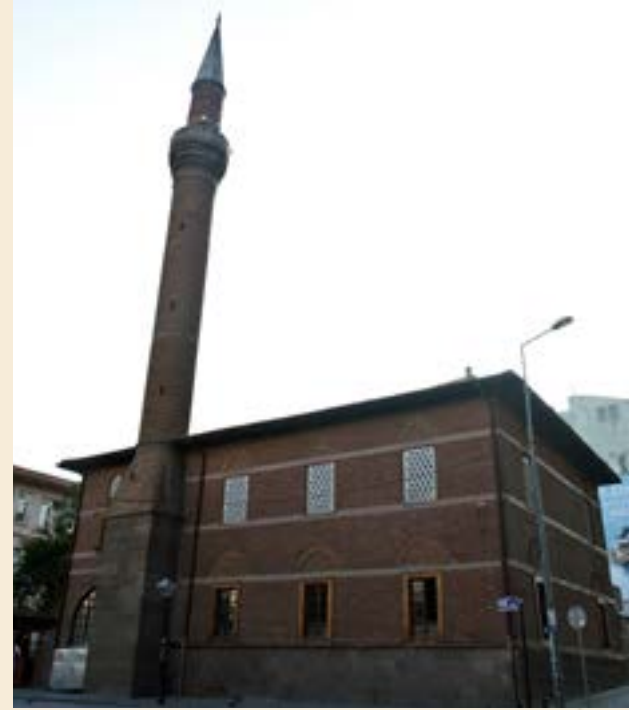
Çiçekçioğlu Camii

Alpaslan Mahallesi, Göztepe Sokak'ta yer alır. Kerpiç duvarlı, ahşap hatıllı, taş kaideli, kiremit çatılı bir yapıdır. Tavan sistemi,

pencere üstü yazıları, mihrabı ile tipik bir 17. yüzyıl sonu ve 18. yüzyıl başı Ankara camilerinin en güzel örneğini oluşturur.

Zincirli Camii

Ulus semti Anafartalar caddesinde yer alan cami, taş kaideli, tuğla gövdeli, üzeri kiremit çatılıdır. Yapının kasetleme işçiliği ile yapılmış ahşap tavanı, minberi, mihrabı ve cephe düzeni 17. yüzyıl ortaları veya sonu özelliklerini taşır.

Eski Evler

Ankara Evleri

Kentin eski yerleşme bölgelerinde, özellikle de Kaleiçi kısmında görülen konutlardır. Sayılı örnekleri 17., 18. ve 19. yüzyıllardan kalmış

olan Ankara Evleri daha çok ahşap ve kerpiçle yapılmış, çoğunlukla iki katlı yapılardır. Alt avlusunda hizmetlilerin odaları, birinci katta ev sahibinin oturduğu odalar bulunur. Genellikle evin dışında ve bir yanı açık merdivenden, “seyregah” ya da “seyrengah” olarak adlandırılan sütunlu, dört bir yanı açık, üstü kapalı bir taraçaya çıkılır. Odalar sokağa

seyregah ve pencerelerle açılırlar. Konuk, toplantı ve yatak odaları ikinci katta yer alır. Evlerin tavanlarında, tavan göbeklerinde, kapılarda ve diğer bölümlerinde geometrik, rumi ve hatai motifli süslemeler görülür. Günümüzde bazı evler turistik amaçlı olarak da kullanılmaktadır.

Ayaş Evleri

Vadi tabanındaki çarşı alanının çevresinde ve kuzeyde vadi yamaçlarında organik bir dokuda yoğunlaşan Ayaş Evleri de mimari özellikleri açısından geleneksel Türk evlerinin tipik özelliklerini taşır. Genellikle iki katlı ve yarı kâgir, yarı ahşap olan evlerin zemin katında ahır, kiler ve büyük evlerde hizmetkâr odası gibi mekânlar bulunur. Asıl yaşama alanı olan üst katlarda sofa etrafına konumlanan iki veya üç odanın yanı sıra mutfak ve tuvalet-banyo gibi servis mekânları bulunmaktadır. Bütün mekânların üstü ahşap tavanla örtülüdür. Dış yapıda, balkon biçiminde çeşitli türde çıkmalar ve ahşap kafesli pencereler görülür.

Güdül Evleri

Güdül ilçesinin kent merkezinde belirlenen kentsel sit alanında günümüze kadar ayakta kalabilen bu tarihi evler de geleneksel Türk evlerinin özelliklerini taşımaktadır.

Beypazarı Evleri

Beypazarı ilçesinin dik yamaçlar ve vadilere kurulmuş olan eski kesimi, çarşı ve geleneksel konutlardan oluşan karakteristik dokusuyla, doğal peyzaj özellikleriyle tarihi ve görsel zenginliği olan bir yerleşim alanıdır. 100 yıllık geçmişli olan evler, Osmanlı ve geleneksel Türk evlerinin tipik özelliklerini taşır. Cumbalı veya üstünde “kuşkana” olarak adlandırılan bir çatı katı olan iki veya üç katlı yapılardır. Temel

duvarları taş, üst kısımları ahşaptan yapılmış olup, dıştan sıvalı evler kiremit çatıyla kapatılmıştır. Yapıların zemin katı hizmetkâr bölümü, kiler gibi mekânlardan oluşur. Üst katlarda dikdörtgen veya kare planlı sofa etrafında odalar, mutfak ve banyo yer alır.

Hamamönü Semtindeki Tarihi Konaklar

Kamil Paşa Konağı

19. yüzyılda Mavi Ağa tarafından Hamamönü mevkiinde yaptırılan konak 1980 yılında bakımsızlıktan yıkılmıştır. 2009 yılında Altındağ Belediyesi tarafından, tipik bir Ankara Evi tarzında aslına uygun olarak onarılmıştır. Mobilyaları, oyma işleri ve tavan süslemeleri ile dikkati çeken bir yapıdır.

Beynamlızade Konağı

Bala ilçesi Beynam köyünde doğan Beynamlızade Hacı Mustafa Efendi (1886-1931) TBMM'nin 1. döneminde Ankara

Milletvekili seçilmiş ve Sakarya Meydan Savaşı sırasında da orduda görev almıştır. Ankara Milletvekili iken ailesiyle birlikte Hamamönü mevkiinde yer alan bu konakta ikamet etmiştir.

Kabakçı Konağı

İki katlı tipik bir Ankara evi olan konak Hamamönü mevkiinde yer alır. Özellikle tavan süslemeleri ile dikkati çeker. 2009 yılı Aralık ayından beri Altındağ Belediyesi tarafından Kültür ve Sanat Evi olarak kullanılmakta ve kültür, sanat, edebiyat ve tarih söyleşileri ile resim sergilerine ev sahipliği yapmaktadır.

Turizm Çeşitleri

Kongre Turizmi

Ankara, kongre turizmi açısından, ülke ve bölgedeki konumu, ulaşım, altyapı ve diğer destek yatırımlar, kültürel ve doğal değerlere yönelik potansiyeli nedeniyle avantajlıdır. Kentin ulusal ve uluslararası düzeyde hizmet verecek nitelikte pek çok konaklama tesisine sahip olmasının yanı sıra, üniversiteler ve kamu kuruluşları bünyelerinde de toplantı ve kongre salonları bulunmaktadır.

Termal Turizm

Kızılcahamam ilçesinde bulunan Kızılcahamam kaplıcasında suların ısısı büyük kaynakta 47 C°, küçük kaynakta ise 44 C°, maden suyu kaynağında 19,5 C°, acısu kaynağında ise 37 C° dir. Su, fiziki ve kimyasal bileşim olarak hipertermal hipotonik sular sınıfında yer alır. Kaplıca alanında bulunan konaklama tesislerinden içme ve banyo kürleri şeklinde yararlanılır. İçme kürleri, karaciğer, safra kesesi, mide ve bağırsak rahatsızlıkları, metabolizma hastalıkları üzerinde, banyo kürleri ise kalp, dolaşım bozuklukları ve romatizma üzerinde etkilidir. Kızılcahamam Çerkes yolu üzerinde Güvem Bucağı'nın 2 km batısında yer alan Sey Hamamı'nın kaynağında su ısısı 43 C° dir. Su bikarbonatlı sodyumlu, kalsiyumlu, karbondioksitli ve flüorürlü bir yapıya sahiptir.

Termal tesislerden içme ve banyo kürleri olarak yararlanılır. Termal suların romatizma, eklem ve kireçlenme, mide ve bağırsak, kan dolaşımı, sinirsel hastalıklar, karaciğer ve

safra kesesi, beslenme bozuklukları gibi hastalıklara olumlu etki yaptığı bilinmektedir.

Ayaş ilçesinde yer alan Ayaş kaplıca ve içmece sularının sıcaklık derecesi 51 C° dir. ısısı 31 C° olan Ayaş Karakaya kaplıca suları bikarbonat, sodyum, kalsiyum ve karbondioksit içerir. İçme ve banyo kürleri, romatizma, nevralji, kadın hastalıkları, safra kesesi taşları, kabızlık, iltihaplı rahatsızlıklar ve böbrek kumlarına iyi gelmektedir. Beypazarı ilçesindeki Dutlu-Tahtalı kaplıca

ve içmelerinin sıcaklığı 31C° ile 52 C° derece arasında değişir. Kaplıca suyu, klorür, sülfat, sodyum, kalsiyum ve karbondioksit içerir. Cilt hastalıkları, karaciğer, safra kesesi, pankreas ve damar sertliği rahatsızlıklarına iyi gelmektedir.

Çubuk ilçesindeki Melikşah kaplıca suyunun ısısı 31 C° dir. Kaynak suları kalsiyum, magnezyum ve bikarbonat içermektedir. Mide, karaciğer, pankreas, damar sertliği, akciğer hastalıklarına iyi gelir.

Tarihi İpek Yolu

Ayaş, Beypazarı, Güdül, Nallıhan

Çeşitli medeniyetlere beşiklik etmiş olan ülkemizden de geçen yollardan İpek Yolu'nun Ankara'ya uğrayan kolları Ankara-İstanbul eski yolunu takip ederek Ayaş, Beypazarı, Güdül ve Nallıhan'a doğru uzanan güzergahı üzerindeki, Ayaş ilçesi için Evliya Çelebi'nin ünlü seyahatnamesinde bahsedilen ve günümüze kadar ulaşan Hamam, Kırkevler Hanı ve kaplıcası, Cami ve türbeleri ile çeşmelerinin bir çoğunun ayakta olduğu, bağ ve bahçelerinin yeşillikleriyle daracık sokaklardaki ahşap-taş evler arasındaki tarihi doku hissedilmektedir, Kültür evi olarak düzenlenen Paşa Hamamı'nda sergilenen Hitit, Frig, Roma, Galatlar, Selçuklu dönemlerinden kalma eserler yörenin tarihsel zenginliğini yansıtır, Güdül yolunda Çağ kasabasındaki Roma döneminden kalma Roma hamam kalıntıları ve Kirmir Çayı kıyısındaki Selçuklu döneminden kalma camilerden 2 tanesi günümüze ulaşmıştır,

Vadinin içinden Güdül'e giderken İn-Önü'ndeki kayalara oyulmuş kiliseler ve bağ bahçeler dikkat çeker, Sorgun Yaylası yolu üzerinde dağların arasındaki Peribacalarını andıran kaya dikitleri doğanın güzelliğini gözler önüne serer.

Beypazarı'nda yüz yıllardır kullanıla gelen ve orijinalliğini kaybetmemiş olan Derbencik, Karcıkaya ve Hacılar köprüleri, İpek yolunun önünden geçtiği Boğazkesen Kümbeti 13'üncü yüzyıldan kalma kümbet ve çevresi ile Şehrin restore edilen evleri ve konakların yer aldığı daracık sokaklarında, camiler, çeşmeler, hamamlar ve Suluhan Kervansarayı, bir zamanlar ipek borsasının kurulduğu yerdir.

İpek Yolu güzergahından Nallıhan istikametine giderken Tekke Köyü yol ayrımında bozkır yeşile dönüşür. Sakarya Nehri havzasındaki sulak alanda 168 kuş türünün barındığı kuş cenneti ve Havzayı çevreleyen tepeler renk renk toprak katmanlarından oluşmaktadır.

Alternatif Turizm Aktiviteleri

Kış Turizmi

Ankara'ya 26 km uzaklıktaki Elmadag'ın kuzey yamaçlarında yer alan Elmadag kayak merkezinde 1500-1850 metre arasında yer alan yüksekliklerde kar kalınlığı 30-60 cm arasında değişir. Karasal iklimin hâkim olduğu Elmadag ilçesinde kayak sezonu Ocak-Mart aylarıdır. Ağaçsız ve alpin çayırıları ile kaplı pistler, kolay ve orta zorluk derecelerindedir.

Kamp ve Karavan Turizmi

Soğuksu Milli Parkı, Eğriova Yaylası, Benli Yaylası, Çubuk-Karagöl orman içi dinlenme

yeri ve Bayındır Barajı dinlenme ve piknik yapmak için kullanılabilir alanlardır. Bu mekanlar çadır ve karavanlı kamp için çok sayıda ziyaretçinin ihtiyacını karşılayacak donanımına sahiptir.

Yayla Turizmi

Beypazarı ilçesinin kuzeyinde, ilçeye 55 km, Karaşar beldesine 20 km uzaklıkta, Belenova, Kuyucak, Sarıalan ve Çukurören yaylalarını kapsayan Karaşar-Eğriova yaylaları, doğa yürüyüşleri, çadırli kamp kurma ve günübirlik dinlenme-eğlenme etkinlikleri için uygun alanlardır. Alabalık ve çay balığı türlerinin bulunduğu gölet, sportif balıkçılık için olanak yaratmaktadır. Çamlıdere ilçesinin 40 km doğusunda Yılanlı, Osmansin, Peçenek, Çukurören yaylalarını kapsayan Çamlıdere-Benli yaylaları yer alır. Gündül ilçesinin 23 km kuzeyindeki Sorgun yaylası, Nallıhan ilçesine 30 km uzaklıkta bulunan Andız yaylası, Kızılcahamam ilçesinin 40 km doğusundaki Ulucak yaylası, 45 km uzaklıkta bulunan Başköy ve 35 km uzaklıkta Salın (Maden)

yaylası yer alır. Etrafları karaçam ormanları ile kaplanmış olan bu yaylalar doğa yürüyüşleri ve çadırli kamping için uygundur.

Mağara Turizmi

Gündül ilçesi Kirmir çayı kenarında bulunan dağın içini oymak suretiyle yapılmış olan ve Bizans döneminden kaldığı tahmin edilen tarihi yer üstü Bizans Mağaraları, merdivenlerle çıkılan katlardan oluşur.

İç Anadolu Bölgesi'nde yer alan Ürgüp-Göreme mağaraları ile benzeşim gösteren bu mağaralar, merkezi bir yerde bulunan kilisesi ile bir köy topluluğunu andırmaktadır. Zaman içinde Kirmir çayı içinde mağaraların yer aldığı dağın altını oymuş ve sonuçta da yukarı katlara çıkan merdivenlerin bazıları açıkta kalmıştır. Ankara iline 15 km uzaklıkta Gölbaşı ilçesinin İncek, Hacılar ve Tulumtaş köyleri arasında yer alan Karayatak Tepe mevkiinde yer alan Tuluntaş Mağarası'nın uzunluğu 5 km, genişliği 1- 1,5 km, yüksekliği ise 30-40 metredir. Büyük bir kireç taşı bloğunun içinde, kimyasal erimeler sonucu oluşan mağarada görülmeye değer dikit, sarkıt ve sütunlar bulunur.

Rüzgâr Sörfü

Sarıyar Barajı ve Çamlıdere baraj gölü rüzgâr sörfü yapmaya elverişlidir.

Bisiklet Turizmi

Kirmir ve Ankara Çayı vadileri, Eğriova ve Benli yaylaları, Karagöl, Mogan ve Eymir gölleri çevreleri bisiklet turları yapmaya elverişli alanlardır.

Sportif Olta Balıkçılığı

Kızılırmak ve Sakarya nehirleri ile bunların kolları ve Kirmir Çayı'nda, Karagöl, Mogan ve Eymir gölleri ile Asartepe, Çamlıdere, Sarıyar ve Kesikköprü barajlarının yapay göllerinde balık avcılığı yapılabilir. Balık türleri arasında pullu sazan, kadife balığı, gümüş balığı, tatlı

su kefali, karabalık, kerevit, yayın, turna, gölalasası, sazan, aynalı sazan ve çapak balığı sayılabilir.

Dağ ve Doğa Yürüyüşü

Jeolojik oluşumu ve bitki örtüsü bakımından zengin değerlere sahip Pazar Çayı Vadisinde ve peyzaj özellikleri ile 22 kilometrelik yürüyüş yoluna sahip İlhan Çayı'nın Ağan Vadisinde ve yer yer boğaz biçimindeki oluşumları ve çeşitli bitki dokusuyla Çubuk Çayı Vadisi Çevresinde doğa yürüyüşleri yapılabilir.

İki tarafı dik kayalık ve balıksırtı gibi yükselen İnözü vadisi tabanında çok dar bir alanda, bitki örtüsü ve meyve bahçeleri içinde bağ evi niteliğinde kırsal yerleşme bulunmaktadır. Su unsuru, bitki örtüsü ve yaban hayatı varlığıyla Mogan ve Eymir gölleri de doğa

yürüyüşleri için elverişlidir. Kızılcahamam ilçesini çevreleyen Soğuksu Milli Parkı bitki örtüsü yönünde step ile orman arası bir geçit oluşturması nedeniyle ekolojik ve biyolojik çeşitlilik bakımından özel bir alan oluşturur.

Kuş Gözlemciliği

Bala ve Haymana ilçeleri sınırları içerisinde Ankara'nın 70 km güneyindeki küçük bir kapalı havza içinde yer alan 1500 ha'lık Çöl Gölü (Çalıkdüzü) küçük derelerle beslenen tuzlu ve sığ bir göldür. Büyük çılıbıt, sakarca ve angut gibi kuşlar bu gölde kışlarlar. Flamingo, dikkuyruk ve uzunbacak genelde üreme sonrası dönemde gölde gözüktür. Bölgede üreyen diğer kuşlar arasında yeşilbaş, kılıçgaga, akça cılıbık ve kızkuşu da vardır. Ankara'nın 20 km güneyinde Gölbaşı ilçesinde, Mogan gölü çevresi alacabalıkçıl, Macar ördeği, pasbaş pakta ve dikkuyruğun artan nüfusları ile önemli kuş alanı statüsü kazanır. Sonbahar sonunda ve ilkbahar öncesinde aralarında Macar ördeği ve Sakarmeke'nin de bulunduğu küçük batağan, bahri, kızıl boyunlu batağan, kara boyunlu batağan, küçük balaban, boz ördek, yeşilbaş, saz delicesi, sakarmeke ve uzun bacak gibi çok sayıda göl kuşu gözlenir.

Çamlıdere ve Kızılcahamam ilçelerini kapsayan ormanlık ve dağlık bir bölgede yer alan Soğuksu Milli Parkı, karaleylek, sakallı akbaba, küçük akbaba, kızıl akbaba, kara akbaba ve küçük kartalın çoğalan nüfusları ile önemli kuş alanı statüsü kazanır. Gündül ilçesi, Kavaklı dağı eteklerinde Sakarya nehrinin kollarından olan Kirmir Çayına akan Savari Deresinin oluşturduğu 10 km uzunluğundaki bir vadi kara akbaba üreme sahasıdır. Beypazarı'nın kuzeyinde yüksekliği 100 metreye ulaşan İnözü vadisinde, kayalıklarda yuva yapan karaleylek, bıyıklı doğan, küçük akbaba ve kuzgun gözlenir. Beypazarı-Nallıhan ilçelerinde, Nallıhan Kuş Cenneti, Sarıyar baraj gölüne akan akarsuların

ağzlarındaki sulak alanları ve gölün kuzeyindeki kayalıkları içine alır. Bu bölgede kuluçkaya yatan önemli türler arasında, gece balıkçılı, karaleylek, küçük akbaba, bıyıklı doğan sayılabilir.

Nallıhan Kuş Cenneti, göç sırasında çok sayıda leylek ve angut için konaklama noktasıdır. Küçük akbalıkçıl, gri balıkçıl, gece balıkçılı aynı kolonide kuluçkaya yatarlar. Karaçaylak ve gökdoğan ürer. Bölgede arada sırada gözlemlenen akkuyruklu kartal büyük olasılıkla yakın çevrede üremektedir. Bala ilçesinde yer alan Beynam Ormanı, kuluçkaya yatan iki çift şah kartal ile önemli kuş alanı statüsü kazanır.

Atlı Doğa Yürüyüşü

Kızılcahamam-Karacaören köyü ile Karaşar-Eğriova ve Çamlıdere-Benli yaylaları atlı doğa yürüyüşü için potansiyel oluşturmaktadır.

Yamaç Paraşütü

Ankara'daki üniversitelerin havacılık kulüplerinin yamaç paraşütü eğitimi verdikleri Gölbaşı eğitim tesisinde birçok etkinlik ve olanaklardan yararlanmak mümkündür. Geniş bir ovaya bakan eğitim tepesi, uygun irtifası ve rüzgârı her yönden karşılaması nedeniyle yamaç paraşütü eğitimleri için çok elverişlidir.

Bitki İnceleme

İklim koşulları ve topografik yapı, Ankara çevresinde iki ayrı bitki topluluğunun gelişmesine olanak sağlamıştır. Az yağış alan çukur alanlarda ve platolar üzerinde step bitki örtüsü yaygındır. Genelde dikenli çalılar, otlar, akarsu boylarında sıralar halinde iğde, söğüt ve kavak ağaçları step içerisinde yer alır. Çoğu küçük boylu olan ve kümeler halinde toplanan step bitkileri arasında kısa boylu çayır, ayrıkotu, keven, sorguç otu, üzerlik otu, katırtırnağı, yabani arpa, püsküllü çayır, hardal otu, yemlik otu, yalgın otu, yavşan otu, gelincik, pataya, hatmi, kekik,

sütleğen, ballıbaba, yabani gül, böğürtlen vb. yer alır. Beynam Ormanı gibi step ortasında adacıklar halinde görülen ormanlarda hâkim ağaç türü karaçam, ardıç ve yer yer meşedir. Platolar üzerinde yükselen çeşitli dağlar ile Kızılcahamam yakınlarından başlamak üzere sıklaşmaya ve gürleşmeye başlayan orman örtüsünde iğne yapraklı ağaçlar yaygın türü oluştururlar. Bitkisel zenginliğe ev sahipliği yapan Ankara'da yaklaşık 960 farklı bitki türü doğal ortamında yetişir ve bunların yaklaşık 175 türü Ankara çiğdemi, tükürük otu, sevgi çiçeği gibi bir alana özgü (endemik) bitkilerdir. Tür sayısı bakımından en zengin başlıca familyalar, papatyagiller, baklagiller, buğdaygiller, turpgiller ve ballıbabagiller olarak görülürler.

Yaban Hayatı

Ankara'nın kuzeyinde yaygınlaşan bitki dokusu ile akarsu ve baraj göllerinin oluşturduğu su kaynakları, yaban hayvan varlığının doğal yaşam ortamını oluşturur. Sazan, alabalık, tatlı su midyeleri, yengeç, kaplumbağa gibi suda yaşayan canlılar ile karabatak, yaban ördeği, yaban kazı ve su tavuğu gibi kanatlı hayvanlar yörenin çevre ortamına uyum sağlamış canlılardır.

Nallıhan, Beypazarı, Kızılcahamam, Çamlıdere, Çubuk ve Gündül ilçeleri içinde kalan ormanlık kesimler ayı, yaban domuzu, geyik gibi hayvanların yaşamlarını sürdürmeye olanak vermektedir. Nallıhan ve Beypazarı çevrelerinde yakın zamana kadar yaban koyunu görülmüşse de bugün artık nesli tükenmiştir. Kurt, tilki, porsuk, tavşan, kokarca, gelincik, sincap gibi kara hayvanları ile keklik, çil, toy, turna, çulluk, güvercin, üveyik, bıldırcın gibi kuşlara Ankara'nın her yerinde rastlamak mümkündür. Ayrıca, step alanlarında atmaca, şahin ve kartal gibi yırtıcı kuşlar görülmektedir.

Parklar

Kızılcahamam'da 1959 yılında kurulan Soğuksu Milli Parkı, yaklaşık 1.300 metre yüksekliğinde, 1050 hektarlık bir alanı kapsamaktadır. Kuzey Anadolu'nun güre ormanlık bölgesine geçiş kuşağında bulunan alan, iki ana vadiye açılan pek çok dere ve vadiler arası düzlüklerden oluşan jeomorfolojik bir yapıya sahiptir. Milli parkta, doğal görünüşünü koruyan karaçam, sarıçam, meşe ve kavak ağaçlarından oluşan ve alt bitki türleriyle zenginleşmiş bir orman dokusu içinde yaban domuzu, ayı, kurt, tilki, geyik, sansar sık görülen yabanıl hayvanlardır.

Ülkemizde ilk ve şimdilik tek olan Kızılcahamam Çamlıdere Jeoparkı Ankara Üniversitesi öncülüğünde Ankara Valiliği, Kızılcahamam Belediyesi ve Kaymakamlığı ile Jeolojik Mirası Koruma Derneği işbirliği ile kurulmuş ve 16 Temmuz 2010 tarihinde açılmıştır. Ankara bölgesi ve tüm Anadolu'nun geçmişine ilişkin çok sayıda belge niteliğinde kayaç, mineral ve fosil topluluğu, istif, yapı, yer şekli vb. varlıkları (jeolojik miras, jeosit) bulundurduğu için bilimsel değeri yüksektir. Kızılcahamam, Çeltikçi ve Kazan ilçelerinde 2.000 km²'lik bir alan kaplayan Jeopark, tarihi ve kültürel mirasın yanı sıra, yörenin doğal güzelliklerini de yansıtır.

1925 yılında Atatürk'ün öncülük ettiği bir çalışmayla yeşil alana dönüştürülen Atatürk Orman Çiftliği, Ankara'nın en eski gezi ve mesire yerlerinden birisidir. Geniş bir alana yayılan bu park, yeşil alanları, piknik yerleri, hayvanat bahçesi, lokantaları, çeşitli ürünleri ve doğası ile birçok ziyaretçiyi çeker.

Aydınlıkevler semtinde bulunan Altınpark'taki fuar, bilim, kültür merkezleri, açık ve yarı açık gösteri anfileri, kapalı ve açık spor salonları, Türk ve dünya mutfağının örneklerinin sunulduğu lokantalar, eğlence yerleri, gölet,

bahçeler ve üretim seraları halkın kullanımına açıktır.

Çeşitli lokanta, kafeterya, oyun yerleri ve büyük havuzuyla özellikle yaz aylarında Ankara'nın en gözde dinlenme-eğlenme alanlarından birisi de Ulus semtinde bulunan Gençlik Parkı'dır.

Ankara'nın en büyük park alanlarından biri olan Göksu Parkı'nda açık spor sahaları, lokanta ve büfeler, yürüyüş alanları, doğal göl, amfi, tiyatro, go kart yarış pisti gibi çok sayıda etkinlik alanları vardır.

Sincan ilçesinde yer alan Harikalar Diyarı Ankara'daki en büyük dinlenme-eğlenme alanıdır. Gençlik merkezi, kültür merkezi, Anadolu yemekleri ve deniz ürünlerinin sunulduğu lokantalar, kır kahveleri yer alır. Harikalar Diyarı'nda masal ve çizgi film kahramanlarının heykelleri çocukların ilgisini çeker.

Çankaya ilçesinde yer alan Botanik Parkı, Seğmenler Parkı, Kızılay semtindeki Güvenpark, Tunalı Hilmi Caddesinde yer alan Kuğulu Park, Sıhhiye Meydanında yer alan Abdi İpekçi Parkı gibi daha birçok güzel parklar ve açık alanlar kenti süsleyen ve güzelleştiren yeşil alanlardır.

Tematik Gezi

Kurtuluş Yolu

22 gün ve 22 gece devam eden ve Kuruluş Savaşımızın kırılma noktası olarak tarihe geçen Sakarya Meydan Savaşı'nın gerçekleştiği, Polatlı yakınlarındaki savaş alanı, tarihin anılarını yaşatmaya devam etmektedir. Sakarya Meydan Savaşı'nın komuta ve lojistik merkezleriyle cephe hattını kapsayan ve Kurtuluş Yolu olarak adlandırılan bu rotada; bir anlamda ulusumuzun Viyana kapılarında başlayan 400 yıllık geri çekilme sürecinin tersinde döndüğü ve daha sonra

İzmir'de sona erecek büyük takibin başladığı ve top seslerinin Ankara'dan duyulduğu yerler gezilmektedir.

Ankara Garı'ndaki Atatürk Konutu'ndan başlayan Kurtuluş Yolu, Atatürk'ün karargâhını kurduğu Alagöz Karargah Müzesi ve savaşta lojistik merkez ve revir olarak kullanılan Malıköy Tren İstasyonu'ndan sonra Polatlı'daki Sakarya Şehitleri anıtıyla devam ederek savaşta düşmandan geri alınan ilk yerler olan Duatepe ve Kartaltepe ile sona ermektedir.

Sakarya Şehitliği

Malıköy Tren İstasyonu

Kartaltepe

Duatepe

Alagöz Karargah Müzesi

Gezi ve Mesire Yerleri

Konya yolu üzerinde, Ankara'nın 25. km güneyinde Gölbaşı ilçesi sınırları içinde yer alan Mogan ve Eymir gölleri, doğal güzellikleri, kıyı lokantaları ve temiz havasıyla gününbirlik gezinti yapmak isteyen insanlar için ideal yerler arasında gelir. Mogan Gölü'nde güneşin batımı ile çok sayıda kuş türü görülmeye değer bir manzara oluşturur. Gölden avlanan balıklar ziyaretçilere tadına doyumaz lezzetler sunar.

Çubuk ilçesine yaklaşık 40 km uzaklıktaki Yıldırım Dağı eteklerinde bulunan küçük

fakat çok derin bir krater gölü olan Karagöl, yazın olduğu gibi kışın da mükemmel bir doğal güzelliğe sahiptir. Her iki tarafı da yamaçlarla çevrili Karagöl'ün etrafı çam ve dağ kavağı ile kaplıdır.

Ankara'ya 75 km uzaklıkta, ilin “oksijen deposu” olarak bilinen Kızılcahamam'da yer alan sık çam ormanlarıyla kaplı Soğuksu Milli Parkı, 8.000 ziyaretçi alabilecek şekilde düzenlenmiş piknik alanıyla ziyaretçilerin gözde mekânlarından birisidir.

Şereflikoçhisar ilçesi yakınlarında yer alan Tuz Gölü, Türkiye'nin tuz ihtiyacının büyük bir bölümünü karşılamasının yanı sıra, doğal güzelliği ile de görülmeye değer bir yerdir. Adeta “Bozkır'ın Gelinliği” görünümünde olan gölde, gün batımında güneşin son ışıkları tuz tabakasında kristal görüntüler oluşturur.

Çankırı yolu üzerinde 15 km uzaklıkta yer alan Çubuk Barajı çevresinde ormanlık alanlar, piknik yerleri, yürüyüş alanları ve kır kahveleri vardır.

Samsun yolu üzerinde 12 km uzaklıkta bulunan Mavi Göl (eski Bayındır Barajı) doğal güzelliğiyle ve sakin ortamı ile çok ilgi gören gezi ve mesire yerlerinden birisidir.

Ayrıca, Kurtboğazı, Sarıyar, Kesikköprü, İrfanlı, Asartepe, Çamlıdere baraj alanları, Çankoru ve Beynam ormanları da kenti süsleyen yeşil alanlardır.

Alışveriş

Ulus yakınlarında Çıkırıkçılar Yokuşu'ndaki eski dükkânlar ile "Bakırcılar Çarşısı" halı, kilim, giysi, antika, mücevher, süs eşyası gibi çok sayıda eski ve yeni eşyanın satıldığı ilgi çekici otantik mekânlardır.

Ankara Kalesi'ne doğru yöneldiğinizde baharat, kuru meyve vb her çeşit ürünü bol ve taze olarak bulabileceğiniz dükkânlar sıralanır. Ulus ve Kızılay gibi merkezi yerlerdeki sayısız

mağazaların yanı sıra, çok sayıda büyük alışveriş ve iş merkezlerinde de her türlü ihtiyacı karşılayan modern mağazalar yer alır. Bu alışveriş merkezleri arasında Çankaya ilçesinde Karum, Atakule ve 365 AVM, Oran semtinde Panora, Akköprü semtinde Ankamall, Maltepe semtinde Maltepe Park sayılabilir.

Eskişehir yolu üzerinde Armada, Bilkent Ankuva ve Cema, Ümitköy semtindeki Galleria, Çayyolu semtinde Arcadium, Gordion ve Kuru Mesa Plaza, Etlik semtinde Antares, Eryaman bölgesinde Optimum Center, Batıkent semtinde CarrefourSA da sayılı alışveriş merkezleri arasındadır.

Kültür ve Sanat

Devlet Tiyatroları, Devlet Opera ve Balesi, Cumhurbaşkanlığı Senfoni Orkestrası devlet eliyle yerine getirilen kültür ve sanat etkinliklerinin merkezleridir. İlimizde çok sayıda özel tiyatro bulunur. Kültür ve sanat galerileri, yerli ve yabancı film etkinlikleri,

uluslararası festivaller, dünyada tek olan 23 Nisan Uluslararası Çocuk Bayramı, Avrupa ve Asya bienalleri, spor ve kültür etkinlikleri, sergiler, folklor, çeşitli sanat yarışmaları ve zengin halk oyunları, spor, kültür ve sanat yaşamını hep diri tutan etkinlikler arasında yer alırlar.

Eğlence

Ankara kent yaşamının önemli bir parçasını oluşturan kaliteli ve çeşitli eğlence mekânları şehrin vazgeçilmezleri arasındadır. Ulus semtinde yer alan Ankara Kalesi içindeki restoranlarda geleneksel Türk yemekleri

yenilebilir. Gölbaşı ilçesi, ilin mesire ve sayfiye bölgesi durumundadır. Kentin Tunalı Hilmi, Tunus ve Çayyolu Park Caddesi ve Kuru Mesa Plaza gibi semtlerinde yeme-içme ve eğlence merkezleri hoşça vakit geçirmek isteyenleri kendisine çekecek özelliklere sahiptir.

Yöresel Özellikler

Seğmenlik

Bayram günlerinde, düğünlerde törene yöresel giysilerle katılarak gösteride bulunan seğmenler, yiğit ruhlu efeliğin, mertliğin,

vatanseverliğin simgeleridirler. Kökeni Yeniçeri Ocağı'ndaki "Sekban" adı verilen birliğe dayanmasına rağmen, seğmenlik geleneği Ankara ve civarına yerleşmiş olan Oğuz Türk boylarına dayanmaktadır. Çubuk ilçesinde Kargın, Çavundur ve Büğdüz, Elmadağ ilçesinde Bayındır, Yenimahalle ilçesinde Kayı, Kınık ve Dodurga, Hüseyin

Gazi Dağı eteğinde yer alan Peçenek ve Yazır, Bala ilçesinde yer alan Avşar köylerinin adları 24 Oğuz boyunun adından gelmektedir. Kayı beylerinin Söğüt ilçesine gitmeden önceki yerleşim alanı Gölbaşı ilçesidir. Seğmen Alayları "Milli Ruh"un coştugu zamanlarda kurulurdu.

Son büyük Seğmen Alayı düzenlenmesi 27 Aralık 1919 tarihinde gerçekleşir. Anadolu'nun işgal altında olduğu dönemde Mustafa Kemal Ankara toprağına ayak bastığında Seğmen Alayı kurulur ve tıpkı Oğuz töresinde olduğu gibi lider seçimi yapılır. Ata onlara "Buraya neden geldiniz" diye sorduğunda Ankara seğmenleri "Seni görmeye, yolunda ölmeye geldik" diye cevap verirler.

Yöre Mutfağı

Eski Ankara mutfağı evin en büyük kısmını meydana getirirdi. Evlerde bir yanda ocak ve tandır, bir yanda da kışlık erzakın saklandığı kiler bulunurdu.

Kilerler genellikle iki katlı olur ve yukarı kısmına müsandere denilirdi. Mutfağın bir kenarına odun istifedilirdi. Yemekler yere serilen sofralarda yenir, önce büyükler, sonra ev halkı sofraya otururdu.

ANKARA YEMEKLERİ

Çorbalar: Aş çorbası, dutmaç, keşkek çorbası, miyane çorbası, sütlü çorba, tarhana çorbası ve toyga çorbası en çok bilinen çorbalardır.

Et Yemekleri: Ankara tavası, alabörtme, calla, çoban kavurması, ilişik, kapama, orman kebabı, patlıcanlı et, sızgıç, siyel ve siyer sayılabilir.

Pilavlar: Bici, bulgur pilavı, oğmaç aşısı, pıt pıt pilavı yer alır.

Köfteler: Kadınbudu köfte, mücirim köftesi, yumurtalı köfte, tohma, tiridi köfte belli başlı köfte türleridir.

Dolmalar: Efelek dolması, mantı, şirden dolması (bumbar), yalancı dolma ve yaprak dolması en sevilen dolmalar arasında yer alır.

Börekler- Çörekler: Altüst böreği, ay böreği, bohça böreği, entekke böreği, hamman, kaha kol böreği, papaç, pazar böreği, tandır böreği, yalkı en göze çarpan örneklerdendir.

Yemekler: Carciran, bici aşısı, çılıbır, çırpma, göçe, göter, kale, keşkek yemeği, köremez,

mıhlama, omaç, papara, saz, tatmak tiridi, topaç sayılabilir.

Hamur İşi Yemekler: Bazlama, cızlama, gözleme, nevizme, öllüğün körü, su böreği sayılabilir.

Tatlılar- Kompostolar: Ayva boranası, baklava, birtlak, daşlak, ekir, fıslak, hoşmerim, kabak tatlısı, karga beyni, kar helvası, kaygana, köyter, omaç, perçem, saraylı, tiltil helvası, tuhafiyi, zerdali boranası, zerdali hoşafı yer alır.

Ekmekler: Bazlamacın, bezdirme, gizleme, çerpit, ebem ekmeği, kartalaç, kömbe, kete, saçkıran, serit ve yarımca yer alır.

Ankara Tava

El Sanatları ve Hediye Eşya

Ankara'nın geleneksel el sanatları arasında önemli bir yer tutan telkari, gümüş veya altının ince teller durumuna getirilip örülmesi tekniği ve bu teknikte yapılan takı süslemeciliğidir. Anadolu toprağında 2.500 yıllık geçmişi olan bu sanat günümüzde özellikle Beypazarı ilçesinde yaşatılmaya ve geliştirilmeye çalışılmaktadır. Anadolu'da yaygınlaşan el sanatlarının en eskilerden birisi de testiciliktir. Günümüzde Ayaş ve Şereflikoçhisar ilçelerindeki ocaklardan elde edilen kırmızı topraktan üretilen testiler, ateşte fırındığından bir ölçüde gözenekli kalarak ve hafifçe su sızdırarak içlerine

konan suyu serin tutma özelliğine sahiptirler. Ankara yöresinde geçmişte yaygın olan bez/kumaş ve kilim dokumacılığı ile oya sanatı nitelik açısından değişime uğramış olmasına rağmen bazı ilçelerde yaşatılmaya çalışılmaktadır. Pamuk ipliğinden dokunan ve "bürgü" adı verilen başörtüler Beypazarı ilçesinde, mendil, yazma, başörtüsü ve çeşitli örtülerin kenarlarında süsleyici unsur olarak kullanılan oyalar ise Ayaş ilçesi ve çevresinde geleneksel üretim biçimi korunarak, çağdaş malzeme ve teknikle yeni örnekler yaratılarak geliştirilmektedir. Ankara Keçisi'nin tiftiğinden elde edilen sof dokumacılığı ile deri işlemeciliği günümüzde tamamen ortadan kalkan el sanatları arasındadır.

Ankara'nın Doğal Sembolleri

Ankara kendine özgü bitki ve hayvan topluluğu yönünden zengin bir şehirdir. İle özgü hayvanlardan olan Ankara keçisi, 13. yüzyılda Anadolu toprağına Türkler tarafından getirilmiş ve Orta Anadolu'nun kurak toprağı ve iklimine uyum sağlamıştır. Birçok ülkede Mohair diye adlandırılan tiftik bu hayvanın yününden elde edilir. Bu yüzden de Tiftik keçisi dünyada Ankara keçisi ismiyle bilinir. Ankara ilinin tüm ilçelerinde yetiştirilmekle birlikte en çok Ayaş, Beypazarı, Güdül ve Nallıhan ilçelerinde yaygındır. Yünü hayvansal kaynaklı elyafın “özel kıl elyafı” sınıfında yer alır. Ankara keçisinin Anadolu toprağına gelmesiyle birlikte, Ankara ve çevresinde bir zamanlar çok ünlü bir Türk kumaşı olan Sof üretilmiş ve günümüz Anadolu Medeniyetleri Müzesini oluşturan, binalardan biri olan Mahmut Paşa Bedesteni'ndeki Arastalardan bütün ticaret merkezlerine satışı yapılmıştır.

İlin ikinci bir doğal sembolü sayılabilecek hayvanı, Ankara kedisi ana yurdu Ankara olan doğal ve saf bir kedi ırkıdır. İpeksi, orta uzunlukta tüylü ve ince uzun yapılı olan bu kedilerin kafaları küçük ya da orta büyüklükte burun kısımları ise üçgendir. Uçları tüylü, uzun, biri diğerine çok yakın, büyük ve dik kulakları, badem biçimli iri ve yeşil, sarı, bakır ya da mavi renklerde gözleri vardır. Tüyleri birçok renkte olmasına rağmen en bilineni beyazdır. Narin yapılı ve avcılık özellikleri gelişmemiş kedilerdir.

Pek çok ülkede yetiştirilmesine rağmen ana yurdu Ankara olan Ankara tavşanı; kısa boyunlu, yuvarlak başlı, kısa ve seyrek tüylerle örtülü dik, iki yana açık kulaklıdır. Beyaz renkli olan tavşanların gözleri kırmızıdır. Ankara

tavşanı, boyu 40 santimetreye kadar ulaşan uzun, ince, yumuşak, parlak ve dokunmaya elverişli tüyü ile ünlüdür. İki ya da üç aylık olduklarında kırkılırlar ve yılda ortalama 1 kilogram yün verirler. Hafif ve yüksek ısı tutan Angora yünü, alerjiye yol açmaması nedeniyle çok değerli bir sanayi malzemesidir.

İlimize özgü bitkiler arasında yer alan Gölbaşı Sevgi Çiçeği adını Hipokrat tarafından ortaya atılan ve mitolojik bir yaratık olan Centaur'dan almıştır. Halk arasında Kırmızı Peygamber Çiçeği, Yanardöner ve Gelin

Düğmesi adlarıyla da anılan bitki, kırmızı, mor ve pembe renklerde açar. Söylenceye göre, birbirini çok seven ama kavuşmaları mümkün olmayan iki gencin durumuna içlenen Sevgi Çiçeği her ilkbaharda açarak, değişik renkleriyle bize bu ümitsiz aşkı anlatır. Daha çok Mogan gölünün doğu yakasında yetişir. Çiçekçilerin aşırı toplanması, tarım ilaçlarının öldürücü etkisine maruz kalması, ağaçlandırma ve inşaat faaliyetleri bu türü tehdit eden etkenlerdir.

Baharın müjdecisi sayılan Ankara çiğdemi Ankara ve çevresinde yetişen bölgeye özgü bir başka bitkidir. Sarı rengiyle diğer türlerinden ayrılan Ankara çiğdemi, Şubat-Nisan döneminde karların erimesiyle ortaya çıkar. Kaynaklar çiğdemlerin açtığı günlerin

Hitit İmparatorluğu döneminde An. Tah. Sum. Sar adıyla Bahar Bayramı olarak kutlandığını yazar. Üstün meyve kalitesi ve uzun süre depolanma yeteneği nedeniyle tercih edilen, yerli, standart kışlık meyve çeşitlerinden olan Ankara armudu Ankara'ya özgü bir diğer bitkidir. Ankara hem ağaç miktarı hem de üretim bakımından Bursa ilimizden sonra en büyük armut üreticisidir. İlimizin daha çok Çubuk, Kızılcahamam, Nallıhan, Kalecik, Gündül, Ayaş ve Kazan ilçelerinde yetiştirilir. Ankara'ya özgü başka bir meyve de Kalecik Karası adıyla anılan üzümleridir. Kalecik Karası, Kızılırmak Vadisinin Ankara ili Kalecik ilçesi sınırları içinde yetiştirilen, yöresel koşullarda gösterdiği üstün performansı ile ülkemizin önemli bir kırmızı şaraplık üzüm çeşididir. Bu bitkinin fidanı 3 yıl içinde ürün vermeye başlar. 1 dekar alandan yaklaşık 1 ton ürün alınır, 1 kilogram üzümden ise 1 şişe şarap yapılabilir. İlçe topraklarının büyük bölümü kahverengi veya kırmızı-kahverengi topraklardan oluşur. Kalecik Karası'nın kendine özgü bileşimi bol miktarda kalsiyum içeren bu topraklardan kaynaklanır. Bu tip topraklar kendine göre iklimsel özellik gösteren bölgelerden oluşmaktadır. İlçeyi boydan boya geçen Kızılırmak nehrinin oluşturduğu özel mikroklima, bu toprak özellikleri ile birleşerek Kalecik Karası'nın

ülkenin en önemli kırmızı şaraplık üzümü özelliği kazanmasına neden olmaktadır. Başka coğrafi alanlara taşınan üzüm fidesi Kalecik Karası üzümü olma niteliğini kaybetmektedir. Bir başka deyişle, Kalecik Karası kırmızı şarabı sadece Kalecik ilçesinde yetişen üzümlerden elde edilebilir.

Ankara'ya özgü başka bir ticari değer olan Ankara Gölbaşı Andezit Taşı, tüm Anadolu uygarlıkları tarafından kullanılarak zamanımıza kadar gelmiştir. Pembe ve gri renklerde olup, aşınmaya karşı dayanıklıdır. Kışın sıcak tutma özelliğinden dolayı devlet binaları, apartman ve villa türü yapıların dış cephelerinde yalıtım maddesi olarak tercih edilir. Dekoratif ve kaymaz olması nedeniyle inşaat sektörünün vazgeçilmez bir tercihidir. Ankara ayrıca, artık yok olmuş olan Ankara (Taklacı) Güvercinleri ve Ankara Balı ile de ünlüdür.

İklim

Genel olarak kara iklimi etkisi altında olan Ankara'da kışlar soğuk ve yağışlı, yazlar sıcak ve kurak geçer. İlin geniş arazisinde yer yer iklim farklılıkları görülür. İlin güney kısımlarında İç Anadolu ikliminin belirgin özelliği olan step iklimi, kuzeyde ise Karadeniz ikliminin ılıman ve yağışlı halleri görülebilir.

Ankara'nın aylara göre yıllık ortalama hava sıcaklıkları

Ocak (5,4), Şubat (-0,3) Mart (3,2), Nisan (10,3), Mayıs (19,0), Haziran (22,6)

Temmuz (23,5), Ağustos (24,3), Eylül (18,0) Ekim (14,4), Kasım (8,0), Aralık (1,9) Yıllık Ortalama: 12,5 C°.

Ulaşım

Karayolu ağı merkezinde bulunan şehirlerarası otobüs terminalinden (AŞTİ) ülkenin her yerine otobüslerle ulaşım imkânı vardır.

Demiryolu ulaşımı ile Ankara-İstanbul, Ankara-İzmir, Ankara-Balıkesir, Ankara-

Isparta-Burdur, Ankara-Zonguldak, Ankara-Adana, Ankara-Elazığ-Diyarbakır arasında ulaşım mümkündür.

Hava yolu taşımacılığı ise il merkezine 28 km uzaklıkta bulunan iç ve dış hatlarda hizmet veren uluslararası Ankara Esenboğa havalimanı ile yapılmaktadır. Uluslararası Ankara Esenboğa Havalimanında iç ve dış hatlar bölümlerinde modern ve teknik donanımlı terminal binaları, 4336 araçlık park alanı, yemek, alışveriş, banka, araç kiralama, taksi ve otobüs servisleri gibi hizmetler bulunmaktadır. Ankara şehir merkezi ile Esenboğa Havalimanı arasındaki yolcu ulaşımı özel HAVAŞ otobüsleri ve EGO otobüslerince (Hat No: 442) gerçekleştirilmektedir.

ÖNEMLİ TELEFONLAR

Kültür ve Turizm Bakanlığı

Adresi: İsmet İnönü Bul. No: 5 Emek-ANK.

Tel: (312) 212 83 00

Web: www.kulturturizm.gov.tr

Ankara Valiliği

Tel: (312) 306 66 66

Web: www.ankara.gov.tr

İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü

Adresi: Anafartalar Caddesi No: 67 Ulus-ANK.

(Eski Adliye Binası)

Tel: (312) 310 87 87 **Faks:** (312) 310 03 42

Web: http://kurumsal.kultur.gov.tr/turkiye/ankara

E-mail: iktm06@kultur.gov.tr

Ankara Merkez Turizm Danışma Bürosu

Adres: Gençlik Parkı No: 10 Ulus-ANK.

Tel/Faks: (312) 324 01 01

Gar Turizm Danışma Bürosu

Adres: Talat Paşa Bulvarı, Gar Binası içi

Tel/Faks: (312) 309 04 04

Esenboğa Turizm Danışma Bürosu

Adres: Esenboğa Havalimanı

Dış Hatlar, Gelen Yolcu Salonu

Tel/Faks: (312) 398 03 48 - 590 40 00/7529

THY Danışma ve Rezervasyon Bürosu

Adresi: Atatürk Blv. No 154 Kavaklıdere-ANK.

Tel: (312) 428 02 00

444 08 49 (R)

ULAŞIM

Otogar (AŞTİ)

Tel: (312) 207 10 00

İstasyon (TCDD)

Tel: (312) 444 82 33

Esenboğa Havalimanı

Tel: (312) 590 40 00

HAVAŞ

Tel: (312) 444 04 87

Ankara Büyükşehir Belediye Başkanlığı

Tel: (312) 507 10 00

ACİL SERVİS TELEFON NUMARALARI

Polis: 155

Jandarma: 156

Ambulans: 112

İtfaiye: 110

TURİZM SEKTÖR TEMSİLCİLERİ

Ankara Rehberler Odası (ANRO)

Adres: Göreme Sokak 6/8 Çankaya ANK.

Tel: (312) 468 98 99

Anadolu Turizm İşletmecileri Derneği (ATİD)

Adres: Ziya Gökalp Cad. Dr. Mediha Eldem Sok. No: 33/5 Kat: 2
Kızılay - ANK.

Tel: (312) 430 35 48

Türkiye Aşçılar Federasyonu

Adres: Hasköy Mah. Üçpınar Cad. 4. Sok. No: 2 Keçiören-ANK.

Tel: (312) 316 93 16

Başkent Aşçılar ve Turizm Birliği Derneği

Adres: Büklüm Sokak 105-A Kavaklıdere-ANK.

Tel: (312) 466 04 46

Türkiye Kamp ve Karavan Derneği

Adres: Bestekar Sok. No: 62/12 Kavaklıdere-ANK.

Tel: (312) 466 19 97

Türkiye Seyahat Acentaları Birliği (Ankara BYK)

Adres: Mebus Evleri, Ayten Sokak No:28/3 Tandoğan-ANK.

Tel: (312) 212 83 33

SKAL International Ankara

Adres: Bestekar Sok. No: 64 Kavaklıdere-ANK.

Tel: (312) 466 18 50

Ankara Sağlık Turizmi Derneği

Adres: Oğuzlar Mah. 1377. Sok. No: 21 Balgat-ANK.

Tel: (312) 287 97 97

Ankara Termal Turizm Yatırımcıları ve İşletmecileri Derneği

Adres: Ceyhun Atıf Kansu Cad. 1263. Sok. No: 3/1 Balgat-ANK.

Tel: (312) 473 74 00

GENEL MERKEZLERİ ANKARA OLAN TURİZM SEKTÖR TEMSİLCİLİKLERİ

Türkiye Otelciler Federasyonu (TÜROFED)

Adres: JW Marriott Ankara Otel, Kızılırmak Mah. Muhsin
Yazıcıoğlu Cad. No: 1 Ofis 1-2 Söğütözü Çankaya-ANK.

Tel: (312) 287 70 66

Türkiye Turizm Yatırımcıları Derneği Ankara Temsilciliği (TYD)

Adres: Karum İş Merkezi D Blok No: 368 Kavaklıdere-ANK.

Tel: (312) 455 14 00

Belek Turizm Yatırımcıları Ortak Girişimi Ankara (BETUYAB)

Adres: Nextlevel Eskişehir Yolu Dumlupınar Blv. No: 3
A Blok Daire 119 Söğütözü ANK.

Tel: (312) 441 54 27

Turist Rehberleri Birliği (TUREB)

Adres: Kızılay Mah. Menekşe 1 Sok. No: 8-B D. 19 Çankaya-ANK.

Tel: (312) 417 03 94

T.C. ANKARA VALİLİĞİ
Kültür ve Turizm İl Müdürlüğü

Anafartalar Caddesi No:65 (Eski Adliye Binası)

Ulus – ANKARA

Tel: (0312) 310 87 87 (Santral)

Faks: (0312) 310 03 42

Web: <http://kurumsal.kulturturizm.gov.tr/turkiye/ankara>

e-mail : iktm06@kultur.gov.tr

*Bu yayın, Ankara Valiliği Kültür ve Turizm İl Müdürlüğü
tarafından hazırlanmış,
Kültür ve Turizm Bakanlığı Tanıtma Genel Müdürlüğü
katkılarıyla bastırılmıştır. (2013)*

Türkiye Cumhuriyeti'nin Kuruluşunun 90. yılı anısına...

***Ankara, the Capital City of Turkish Republic where the cultures
blended...***

Ankara
2013

ANKARA

DIRECTORATE OF CULTURE AND TOURISM

Publisher

Regional Directorate of Culture
and Tourism

Editor

Doğan ACAR

Photos

Kültür ve Turizm İl Müdürlüğü Arşivi

Graphics-Design-Print

Hazar Reklam

EDITORIAL BOARD

Doğan ACAR

Ankara Culture and Tourism Director

Kudret CABILAR

Culture and Tourism Directorate of Ankara

Publicity Branch Director

Hülya ALİŞİROĞLU

Tamer TEKİN

Rıza KADEROĞLU

Gülcan UÇAR

Satı COŞKUN

Aydan TURALI

Ankara

Located in the Central Anatolian Region, Ankara is surrounded by Kırıkkale and Kırşehir at East, Çankırı at North, Bolu at the Northeast and Eskişehir at West, Konya and Aksaray at South. The average altitude above sea level of Ankara covering 26.897 kilometer square of land in a region dominated by plains formed by Kızılırmak and Sakarya Rivers, is 890 meters. While approaching towards north from the central parts of the city, you will see where the across North Anatolian mountain chain rises.

Plains which were formed due to wreckage area and foldings between the mountains chains are located at the North East while there are Tuz Gölü (Salt Lake) basin and planes at the South part of Ankara Plain lying on the East-West direction. There are Mogan, Eymir, Karagöl, Kurumcu and Samsam natural lakes within the city borders. In addition to these, there are artificial lakes at the water basins of the dams of Çamlıdere, Kesikköprü, Kurtboğazı and Sarıyar having same name with them.

Ankara From Yesterday To Today

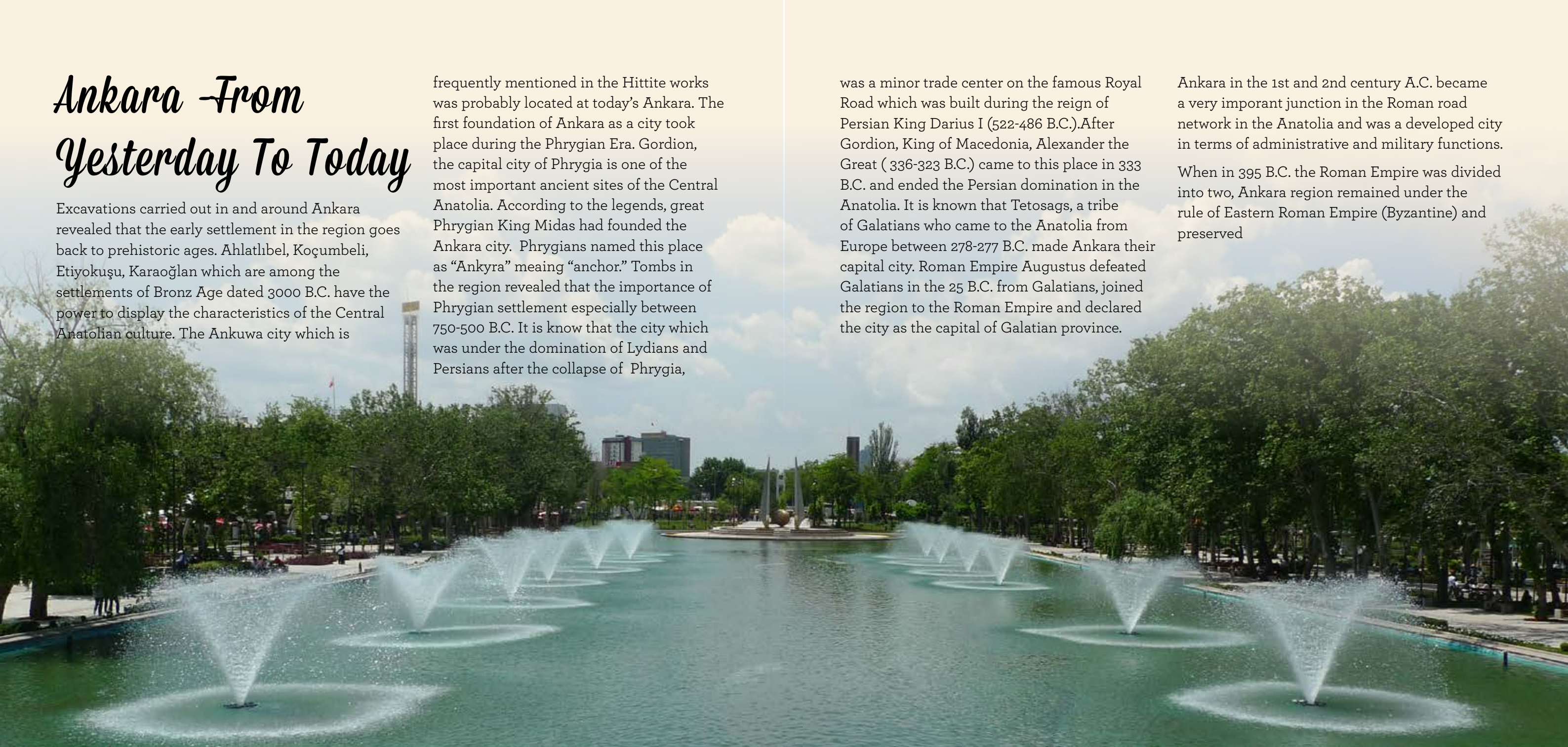
Excavations carried out in and around Ankara revealed that the early settlement in the region goes back to prehistoric ages. Ahlatlıbel, Koçumbeli, Etiyokuşu, Karaoğlan which are among the settlements of Bronze Age dated 3000 B.C. have the power to display the characteristics of the Central Anatolian culture. The Ankuwa city which is

frequently mentioned in the Hittite works was probably located at today's Ankara. The first foundation of Ankara as a city took place during the Phrygian Era. Gordion, the capital city of Phrygia is one of the most important ancient sites of the Central Anatolia. According to the legends, great Phrygian King Midas had founded the Ankara city. Phrygians named this place as "Ankyra" meaning "anchor." Tombs in the region revealed that the importance of Phrygian settlement especially between 750-500 B.C. It is known that the city which was under the domination of Lydians and Persians after the collapse of Phrygia,

was a minor trade center on the famous Royal Road which was built during the reign of Persian King Darius I (522-486 B.C.). After Gordion, King of Macedonia, Alexander the Great (336-323 B.C.) came to this place in 333 B.C. and ended the Persian domination in the Anatolia. It is known that Tectosages, a tribe of Galatians who came to the Anatolia from Europe between 278-277 B.C. made Ankara their capital city. Roman Empire Augustus defeated Galatians in the 25 B.C. from Galatians, joined the region to the Roman Empire and declared the city as the capital of Galatian province.

Ankara in the 1st and 2nd century A.C. became a very important junction in the Roman road network in the Anatolia and was a developed city in terms of administrative and military functions.

When in 395 B.C. the Roman Empire was divided into two, Ankara region remained under the rule of Eastern Roman Empire (Byzantine) and preserved

its importance during this period and decorated with a number of new buildings. Seljuk Turks who started to enter the Anatolian soil at the end of the 11st century, captured the city in 1073 and ended Byzantine dominance. Starting from this date until Ottomans founded the political unity in

the Anatolia, the city lived different periods under the dominance of Turkmen Beyliks, Byzantine and Moguls. Ankara which gained trade function as one of the Ahi centers after 1300, remained as an important trade center during the Ottoman Empire period.

Ankara which became the symbol of National Struggle as being the administrative center of the War of Independence after 1920, became the capital city of Turkish Republic on October 13, 1923. Central districts of Ankara are: Akyurt, Altındağ, Çankaya, Çubuk, Elmadağ, Etimesgut,

Gölbaşı, Keçiören, Mamak, Sincan, Pursaklar and Yenimahalle. Its rural districts are Ayaş, Bala, Beypazarı, Çamlıdere, Evren, Gündül, Haymana, Kalecik, Kazan, Kızılcahamam, Nallıhan, Polatlı and Şereflikoçhisar.

Historical and Cultural Values

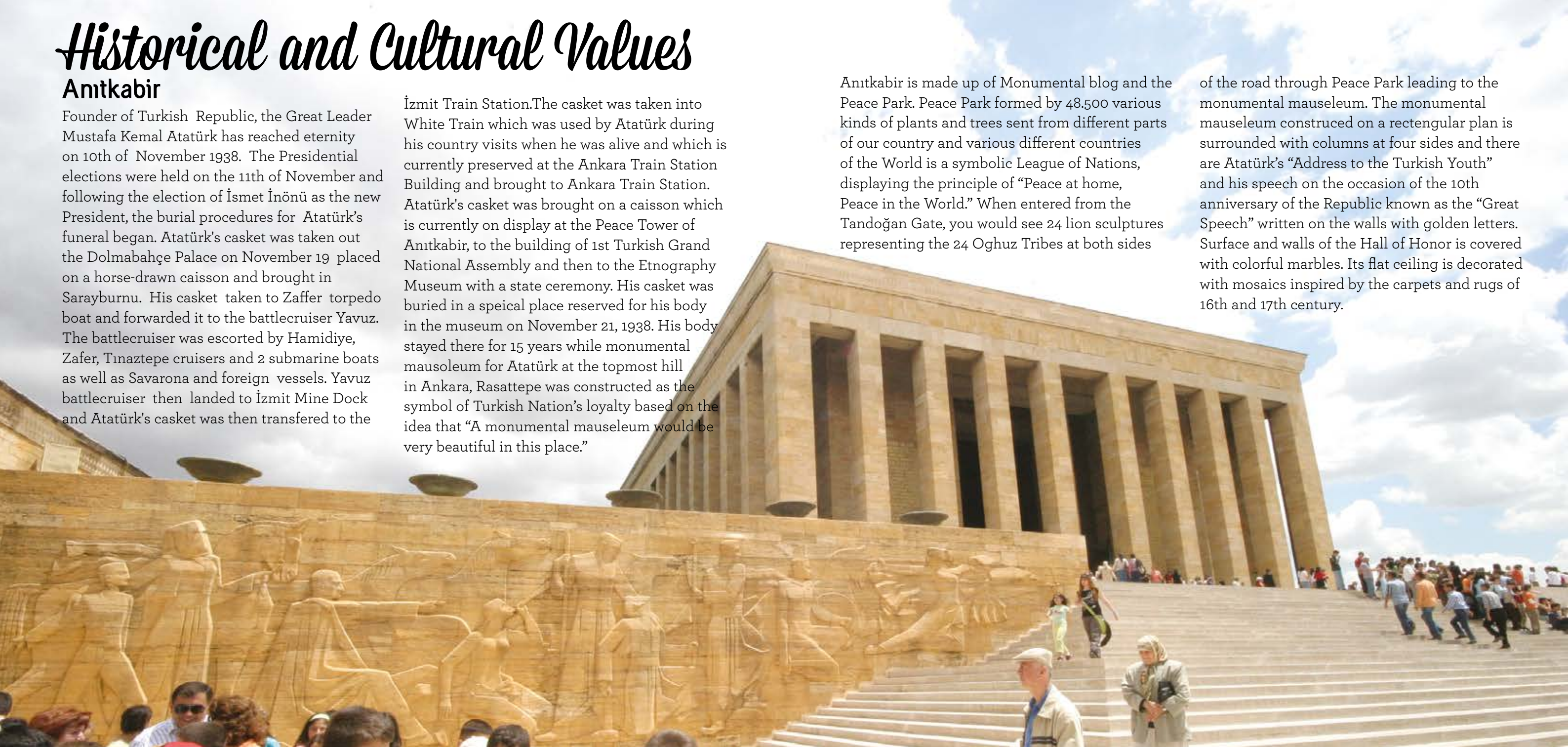
Anıtkabir

Founder of Turkish Republic, the Great Leader Mustafa Kemal Atatürk has reached eternity on 10th of November 1938. The Presidential elections were held on the 11th of November and following the election of İsmet İnönü as the new President, the burial procedures for Atatürk's funeral began. Atatürk's casket was taken out the Dolmabahçe Palace on November 19 placed on a horse-drawn caisson and brought in Sarayburnu. His casket taken to Zafer torpedo boat and forwarded it to the battlecruiser Yavuz. The battlecruiser was escorted by Hamidiye, Zafer, Tınaztepe cruisers and 2 submarine boats as well as Savarona and foreign vessels. Yavuz battlecruiser then landed to İzmit Mine Dock and Atatürk's casket was then transferred to the

İzmit Train Station. The casket was taken into White Train which was used by Atatürk during his country visits when he was alive and which is currently preserved at the Ankara Train Station Building and brought to Ankara Train Station. Atatürk's casket was brought on a caisson which is currently on display at the Peace Tower of Anıtkabir, to the building of 1st Turkish Grand National Assembly and then to the Ethnography Museum with a state ceremony. His casket was buried in a special place reserved for his body in the museum on November 21, 1938. His body stayed there for 15 years while monumental mausoleum for Atatürk at the topmost hill in Ankara, Rasattepe was constructed as the symbol of Turkish Nation's loyalty based on the idea that "A monumental mausoleum would be very beautiful in this place."

Anıtkabir is made up of Monumental blog and the Peace Park. Peace Park formed by 48.500 various kinds of plants and trees sent from different parts of our country and various different countries of the World is a symbolic League of Nations, displaying the principle of "Peace at home, Peace in the World." When entered from the Tandoğan Gate, you would see 24 lion sculptures representing the 24 Oghuz Tribes at both sides

of the road through Peace Park leading to the monumental mausoleum. The monumental mausoleum constructed on a rectangular plan is surrounded with columns at four sides and there are Atatürk's "Address to the Turkish Youth" and his speech on the occasion of the 10th anniversary of the Republic known as the "Great Speech" written on the walls with golden letters. Surface and walls of the Hall of Honor is covered with colorful marbles. Its flat ceiling is decorated with mosaics inspired by the carpets and rugs of 16th and 17th century.

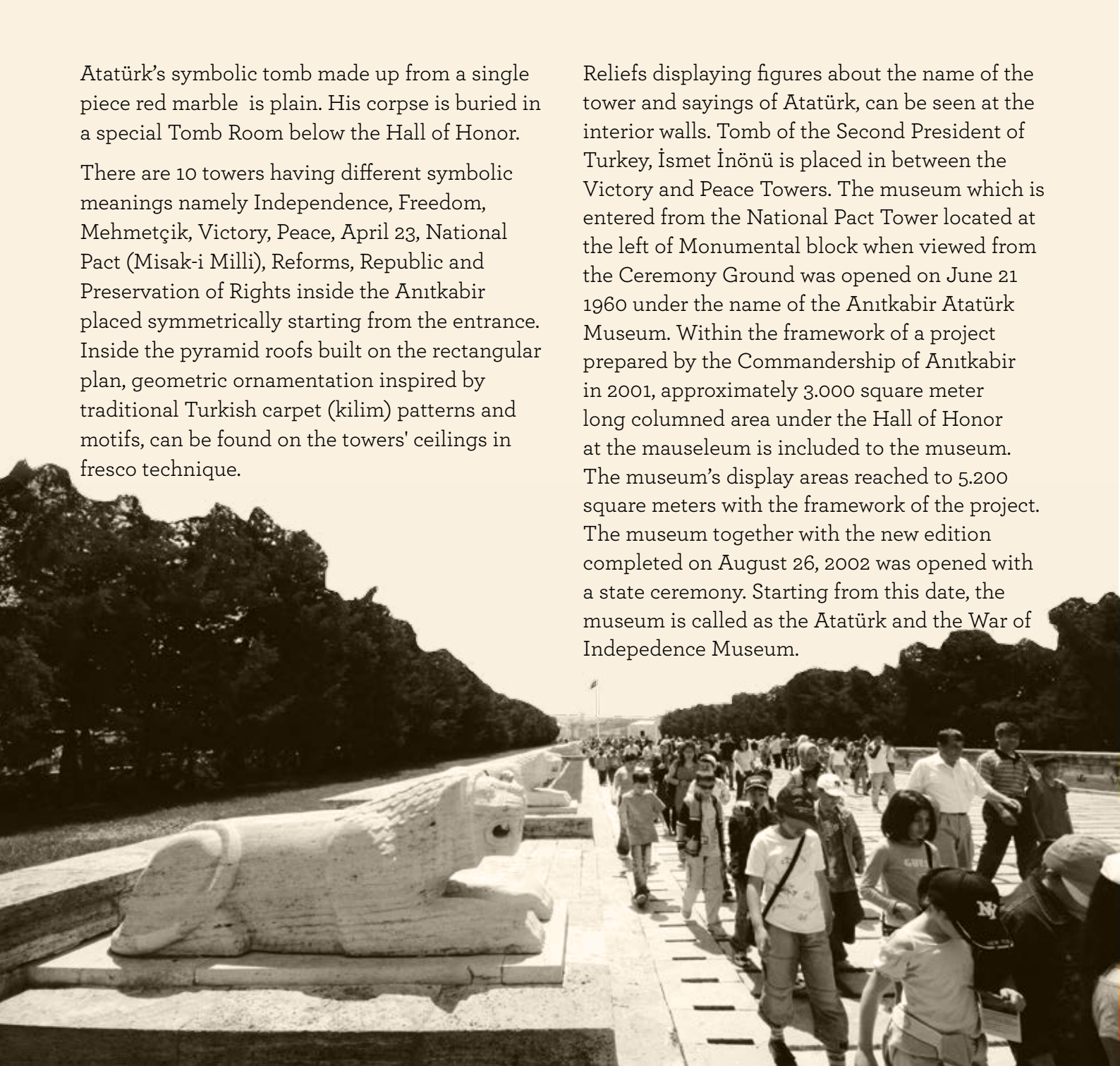
Atatürk's symbolic tomb made up from a single piece red marble is plain. His corpse is buried in a special Tomb Room below the Hall of Honor.

There are 10 towers having different symbolic meanings namely Independence, Freedom, Mehmetçik, Victory, Peace, April 23, National Pact (Misak-i Milli), Reforms, Republic and Preservation of Rights inside the Anıtkabir placed symmetrically starting from the entrance. Inside the pyramid roofs built on the rectangular plan, geometric ornamentation inspired by traditional Turkish carpet (kilim) patterns and motifs, can be found on the towers' ceilings in fresco technique.

Reliefs displaying figures about the name of the tower and sayings of Atatürk, can be seen at the interior walls. Tomb of the Second President of Turkey, İsmet İnönü is placed in between the Victory and Peace Towers. The museum which is entered from the National Pact Tower located at the left of Monumental block when viewed from the Ceremony Ground was opened on June 21 1960 under the name of the Anıtkabir Atatürk Museum. Within the framework of a project prepared by the Commandership of Anıtkabir in 2001, approximately 3.000 square meter long columned area under the Hall of Honor at the mausoleum is included to the museum. The museum's display areas reached to 5.200 square meters with the framework of the project. The museum together with the new edition completed on August 26, 2002 was opened with a state ceremony. Starting from this date, the museum is called as the Atatürk and the War of Independence Museum.

At the first section of the museum made up of four sections, personal belongings of Atatürk, gifts from foreign statesmen and belongings of Atatürk donated by his adopted children namely Afet İnan, Rukiye Erkin and Turkey's first female pilot Sabiha Gökçen can be seen. The second section of the museum is decorated with oil paintings of epic the War of Gallipoli, the Battle of Sakarya and the Great Offensive. This section aims at displaying the hardships experienced for the foundation of the Turkish Republic. The third section includes galleries explaining the War of Independence and reforms as well as Atatürk's Tomb Room. This section explains the events that took place between 1919-1938 in Turkish and in English. The last section plays host to the Special Library of Atatürk including 3123 books belonging to Atatürk. There is also a computer

section in this section which includes documentations about the construction of Anıtkabir, the life of Atatürk and ceremonies took place in Anıtkabir.

The Ankara Castle

Date of construction of the Ankara Castle which is located on a hill dominating Ankara and which became the symbol of the city in time is not certain. The castle which was known to be existed in the 2nd Century B.C. during the Galatian Period was restored during the Roman Period. Interior ramparts of the castle made up of two parts namely interior and exterior castles was most probably constructed by Byzantines in the 7th Century. Ramparts of the castle which was seriously damaged during the Arab invasion was repaired again by the Byzantines. Construction date of the exterior rampart was not clear. It was captured by the Seljuks in 1073 and the castle went through several different repairs during the Ottoman Period,

reinforced by restoration in the last recent years.

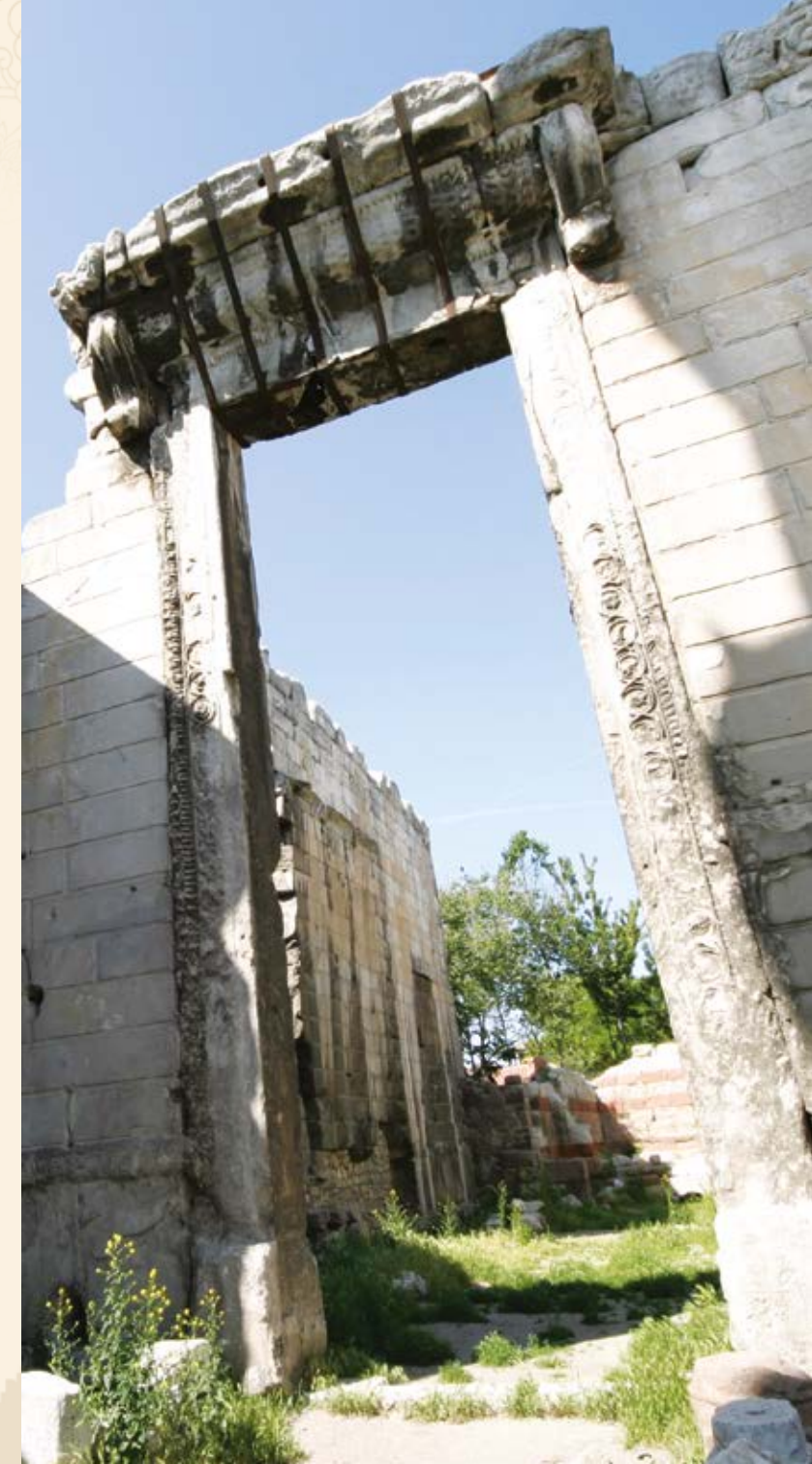
There are 20 rectangular towers at the exterior castle and it has two doors namely the “Exterior Castle Gate” at West and the “Fort Gate” at South. There is a scripture in Persian Language belonging to Ilkhanid Period dated 1330 on the Fort Gate. The interior castle which is rectangular in shape is made up of Ankara stone and mixed materials. The interior castle consists of 42 pentagonal towers whose heights vary between 14–16meters. Ankara Houses inside the castle that remained from the 17th century Ottoman Period and Alaeddin Mosque are still standing.

The Augustus Temple

It is next to Hacı Bayram Mosque in Ulus. It should have been constructed by Pylamenes, the son of last Galatian King Amintos as the sign of his loyalty to Roman King Augustus and in order to celebrate the joining of Galatian Province to Roman Empire in 25 A.C. The scripture at the colonnade at the northwest of the temple reveals that the temple is dedicated to Augustus and Roman Goddess. In the 15th Century, Hacı Bayram Mosque was constructed at the northwest of the Temple which was converted to a church by the Christians. The temple was surrounded by a Peristasis in a Corinthian order consisting of 8 columns at short and 15 columns at long sides. Only two side walls and engraved door of the temple remained. This big and magnificent door opens to the interior part of this holy structure and to a covered tunnel named “pronaos”. At the other end of the temple, there is two columned opisthodomos in Corinthian order between antes. The last document about his works when he was alive named “index rerum gestarum” which is last of the four documents handed over to the priestess after the death of Emperor Augustus are written in Greek and in Latin on the walls.

The Augustus Temple

Roman Baths

It is located on the Çankırı Street that heads from the Ulus Square to the Yıldırım Beyazıt Square. The sports hall of the bath made up of two parts is surrounded by porticos on four sides and it has a square planned large area. Cold, Warm and Hot sections are connected to the sports hall as a whole.

This construction with its various halls, stove named as “Külhan”, service sections and water depots is displayed brought all together as a monument. Remains of the

bath which can be visited currently are the heating stories which are seen above and the service sections. Coins and tablets as well as architectural findings such as Corinthian helmets unearthed during the excavations revealed that it was built during the Emperor Caracalla Period (211-217) and restored during the Byzantine Period. A rich collection of Roman Period tablets collected from Ankara is currently on display at the sports hall of the Roman Baths which was partially restored in the recent years.

Roman Baths

Ankara Roman Theater

It was first explored in 1982, rescue excavations was started by the General Directorate of Cultural Heritage and Museum on March 15, 1983 the Museum of Anatolian Civilizations Museum continued the excavations until 1986. As a result of excavations, remains of a typical Roman theater dated to the beginning of the 2nd century A.C. was unearthed. Vaulted parodos building, remains of the base and walls of floored orchestra and audience section (cavea) and scene as well as many statues were found during the excavations.

Ankara Roman Theater

The Julianus Column

It is located in the small square between the Revenue and Governorship offices in Ulus. 15 meter long column which rises on a square-shaped base is built with circular bricks on top of each other and has a Byzantine Era Corinthian head. It is believed to be constructed in 362 A.C. for the honor of Emperor Julianus' visit to Ankara.

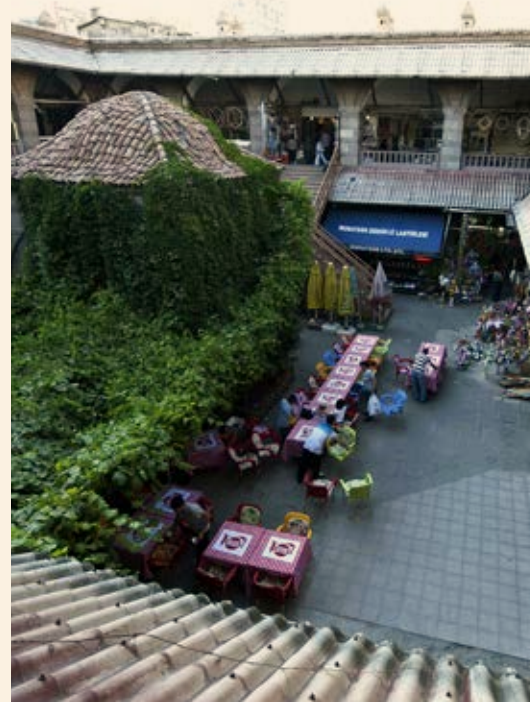
Zağfiran(Saffron)Han

It was constructed upon the order of Hacı İbrahim bin Hacı Mehmet at Atpazarı district. There is a prayer room (Mesjit) inside the building.

Sulu Han Bazaar

The building located in the Hacı Doğan neighborhood is constructed in 1685 upon the demand of Shaykh al-Islam Mehmet Emin Bey. Two floored Sulu han's first part has a rectangular plan which is close to a square, a court in the middle and two storeys. Only a

few of exterior walls of shops located at the East and South front have survived until today. Second part at the South end has one storey and very narrow. It is estimated that there were stables and depots at these collapsed part. Walls of both parts are made up of rubble stone. There is a three-part small Ottoman Bazaar at the West end of the Sulu Han.

Gordion

First settlement in Gordion located in the Yassıhöyük village of the Polatlı province is inhabited as the end of the 3.000 B.C. Various layers of settlements respectively belonging to the Hittites, the Phrygians, the Persians and Romans were excavated in this ancient site. The city which experienced its most glorious days during the time of legendary King Midas (725-695 B.C.) was declared as the capital city in the 8th century B.C. by Phrygian King Gordios. It was destroyed in 695 B.C. by the Cimmerians and reestablished as a commercial and military center under the dominance of Lydians. The city which was ruled by the Persians in 546 B.C., Alexander the Great in 333 B.C., and Galatians in 278 B.C. and was founded abandoned by the Roman Army in 189 B.C. It lost its importance during the Roman Period and became a small settlement. The biggest

monumental tomb found in the Ancient site is believed to be belonging to the King Midas and named the Midas Tomb. The tomb has a 300 meter diameter and 55 meter height and known as the second biggest monumental tomb in Anatolia. Among the most important of other tombs in the Gordion ancient site is the tomb which is believed to be constructed in 700 B.C. The child skeleton as well as wooden lion, horse and deer toys found in this tomb room of the monument with 80 meter diameter and 12 meter height revealed that this was a child's tomb. The famous knot which was the subject of historical legends was cut by Macedonian King, the Alexander the Great, in this ancient site. The untimely death of the Alexander the Great is related to his impatient solution instead of trying to untie the knot.

Akköprü

This bridge located in the Varlık neighborhood on the Ankara River is the oldest bridge of Ankara. It was constructed in 1222 by the order of Ankara Mayor Kızılbaş during the time of Seljuk Ruler Alaeddin Keykubat. The bridge built on the road connecting Western Anatolia to Ankara has 7 pointed arches constructed with cut basalt stone.

The Kayabaşı Mosaic

The Roman Period mosaic excavated from the Kayabaşı village of the Polatlı province and dated 300-350 B.C. is moved to the new garden of the Gordion Museum in 1999. There are animal figures at the center and geometrical ornamentations at the corners of the mosaic with a size of 6,60x7,70 m.

Gavurkale

It is a rock relief found near Haymana located 60 kilometers away at the Southwest of Ankara. It portrays three God figures. A faint figure of a seated goddess and two standing Gods in front of her are carved on the stone overlooking the valley. There is the remain of a tomb room which is 2 meters below the surface.

Külhöyük

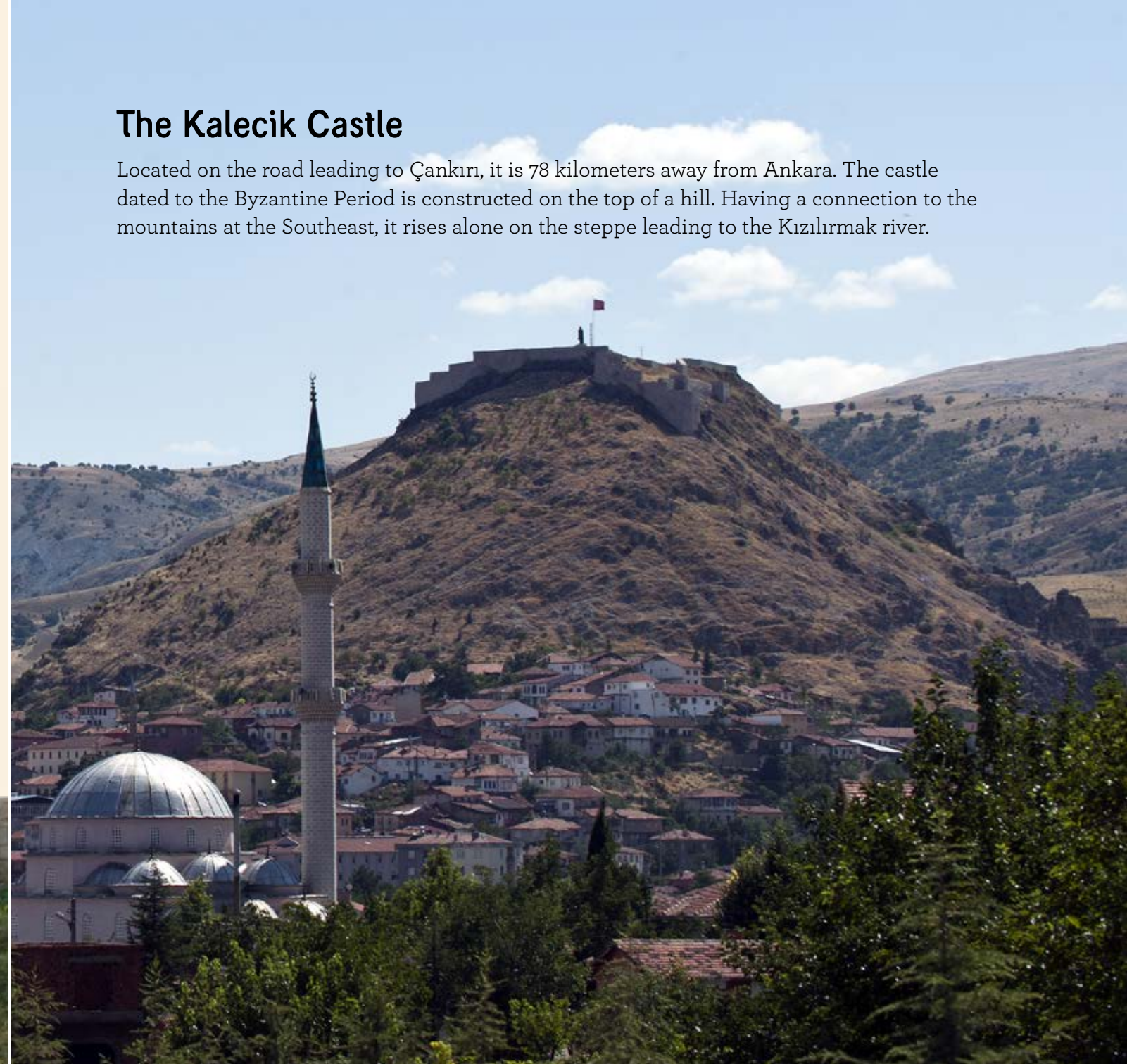
It is located in the Oyaca town of the Haymana province. It geographical closeness to Gavurkale, the cult center of the Hittites, which is 8 kilometers away at the West of Külhöyük, indicated that this site might have been an important Hittite settlement center. Monumental Underground Passage which is an important part of Hittite architecture tradition, a hidden reservoir built in the same style as well as findings dated to the beginning of Old Bronze Age were excavated.

Akköprü

The Kalecik Castle

Located on the road leading to Çankırı, it is 78 kilometers away from Ankara. The castle dated to the Byzantine Period is constructed on the top of a hill. Having a connection to the mountains at the Southeast, it rises alone on the steppe leading to the Kızılırmak river.

Juliopolis:The Lost City

Excavations of Necropolis of Roman Era were carried out at the Nallıhan province, Çayırhan town, Gülşehirsite in 2009 by the Museum of Anatolian Civilizations. Scores of bronze coins with the name of Bithynia's lost city Juliopolis written on them were found in the necropolis.

The ParnasosAncient Site- Church Remains

It is located within the borders of the Değirmenyolu (Parlasan) village of the Şereflikoçhisar province. Inscription on the ground mosaic of the naos of a church belonging to the early Byzantine Era which was found as a result of excavations, reveals that it was constructed between 469-470 B.C. The church is a structure with 5 bays and a basilica plan.

Hacituğrul

It is located 22 kilometers East of the ancient Gordion site between the Hacituğrul village and the Yenidoğan Train Station. The height of the Hacituğrul Tumulus with 600x650 size is 24 meters. Pottery excavated from the Tumulus shows similarity with the gray ceramics found in Gordion and exported Greek and Lydian ceramics. Exterior and interior ramparts surrounding the settlements display better craftsmanship than the ones in the Gordion ancient site. Andesite stone was used during the construction of this settlement. Three tombs, two of them being

ordinary and the last one is burned cube, were found during the excavations. This reveals that there were two burial traditions in the settlement. Crescent shaped bronze necklace arrow head bracteate were found in the cube tomb. Burial gifts found in the ordinary tombs were pottery.

The Sinap Formation Excavations

Sinap area covers Kazan, Çubuk, Elmadağ, Ayaş, Kızılcahamam, Keçiören, Yenimahalle and Beypazarı provinces. More than 100 fossil beds were detected as a result of excavations carried out since 1989 as a part of an international project. Our country plays the role of a bridge between Africa, Europe and the Asia. Ankara plays host to the rich fossils of extinct animals in this large geographical area. Fossils belonging to the Neogene Era found in Ankara are an important source of information about the historical-chronological formation of Neogene Era creatures and biogeography. Shedding light to the association of mainlands will only be possible with the biogeography of Anatolia.

Ankara Roman Theatre excavation site

The theatre is located on the Northwest cliff of the Ankara Castle. The theatre which is built as a typical Roman theatre with half circle shaped stage (orchestra) place and at least diazomas is dated I and II century A.C. The orchestra of the theatre which was believed to have been subjected to double staged restoration during the Byzantine Era, was transformed into a pool which was used to stage water games during this period. The statue works found during the excavations revealed that the theatre had a rich ornamentation. Among the findings from the theatre were the marble statues, statue heads, ceramic pieces belonging to Roman and Byzantine periods, glazed green and yellow plates, bowls and pots belonging to late Byzantine and Islamic period and various kinds of lamps and coins belonging to various different periods.

Other Centers

The Bitik Tumulus located 42 kilometers North of Ankara is among the historical sites of the city. A classical era settlement founded in the 5th Century B.C. was unearthed. Old Bronze Era remains found in the region proves the relation of the region with the Eastern and Western Anatolia. The Hittite Hill located 5 kilometers

North of Ankara, near the Çubuk River was excavated in 1937 and ancient Stone Age tools were found at the bottom layer. On the top of this layer, Bronze Age culture showing similarity with the Ahlatlıbel culture can be seen. Remains of a palace belonging to the Roman-Byzantine period were found at the top layer.

The importance of KaralarVillage is coming its being the scene of permanent settlement during the Classical Era. Remains belonging to a Galatina castle and works from Hellenistic period were found in the Asarkaya site of the villlage. Ancient coins unearthed during the excavations reveals the trade relations between Egypt and Syria. Stela found in one of the tumulus in the region was constructed in the honor of Galationa King Deotaros and his QueenBerenikis.

The KaraoğlanTumulus is 25 kilometers South of the city. Cultural layes which can be listed chronologically as Chalcolithic period, Bronze Age, Hittite, Phrygian, Hellenistic, Roman and Byzantine Periods were found.

In addition to these, two tumuluses were found at the Beştepeler region during the construction work of Atatürk's final resting place and pottery and other tools belonging to the Phrygian civilization were excavated from these spots.

A circular single structure and terra-cotta works belongint to the Bronze Age were found at the Yumurtatepe Tumulus located on the left of the road leading to Çiftlik-Demetevler region.

Baths

Historical Eynebey Bath (The Old Hamam)

It is located at the Northeast of the Gazi High School. Based on its architectural structure and construction technique, it is predicted that it is a 15th century building. It has a rectangular plan.

Restored bath is currently open under the name of the historical Eynebey Bath at the İtfaiye (Fire deparment) Square.

Address: Adnan Saygun Cad.No:11 Opera/ANK..
Phone: (312)3096865

The KaracabeyBath

The bath located on the Talatpaşa Boulevard is constructed in 1444 as a double bath.

There are adjacent dressing rooms at the Western part of the building while the warm room and alcove which were built with a different construction style, form a big rectangular shaped stucture which all together looks like a square at the Eastern part of the building.

Address: Talatpaşa Blv. No: 101 Hamamönü/ANK.
Phone: (312)3118447-3102155

Karacabey Bath

The Şengül Bath

Located in the Acıçeşme street of İstiklal neighborhood, the bath is constructed as a double bath. The construction techniques and equipments of the adjacent dressing room section reveals it was constructed in the 19th century. Furnace and warm lie on the East part of the bath as two sections.

The building is still used as bath in the same address.

Address: Denizciler Cad. Acıçeşme Sok.
No: 3 Ulus-ANK.

Phone: (312)3102298

Other Baths and Saunas

Yeni Ankara Bath

Talat Paşa Bulv. No: 166 Cebeci-ANK.

Phone: (312) 319 34 30

Başkent Bath

Köprübaşı Mah. Uzunyol Sok No:49
Ulus-ANK.

Phone: (312) 312 62 11 - 311 43 83

Hisar Bath

Hisar Park Cad. No: 6 Ulus-ANK.

Phone: (312) 311 46 67

The Rixos Otel Bath and Sauna

Atatürk Bul. No: 183 Kavaklıdere-ANK.

Phone: (312) 410 55 00

The Swiss Hotel Sauna

Yıldızevler Mah. Jose Marti Cad. No: 2
Çankaya-ANK.

Phone: (312) 409 30 00

The Sheraton Hotel Sauna

Noktalı Sok. Kavaklıdere-ANK.

Phone: (312) 468 54 54

Museums

MUSEUMS AND SITES AFFILIATED TO THE MINISTRY OF CULTURE AND TOURISM

The Museum of Anatolian Civilizations

Located in an area named as the Atpazarı, the Museum of Anatolian Civilizations consists of two restored Ottoman buildings at the south side of the Ankara Castle. It is predicted that the Mahmut Paşa Bazaar which was built upon the order Mahmut Paşa who was one of the Viziers of Fatih Period, was constructed between 1464 and 1471. Meanwhile, the Kurşunlu Han was constructed by the order of Mehmet Paşa who was an another Vizier of the Fatih Period as a foundation building for sponsoring a hospice in Üsküdar province of İstanbul. Both buildings which were abandoned after the big fire in 1881 were transformed into a museum building upon the

desire of Atatürk to display the ancient works excavated from Anatolia soil as a result of years long restoration efforts.

Today, the Museum of Anatolian Civilizations which is mentioned among the respected museums of the World due to its collection special to itself, displays remains starting from the Paleolithic in a chronological order in the historical buildings of the Ottoman Period.

Address: Gözcü Sokak No: 2 Ulus-ANK.

Phone: (312) 324 31 60/61 **Faks:** (312) 311 28 39

Visiting Days: Everyday.

Open between: Yaz 08.30-19.00
Kış 08.30-17.00

The Museum of Republic (Second Turkish Grand National Assembly Building)

The building designed and constructed by architect Vedat Tek in 1923 as the meeting hall of the Republican People's Party. However, when the first building of the Turkish Grand National Assembly became insufficient, the meeting hall is converted to function as the National Assembly building and opened on October 18, 1924 The Second Turkish Grand National Assembly Building is an important building as it witnessed the achievement of Atatürk's reforms and principles between 1924-1960 and development of our Republic. Having an important place in the history of Turkish politics, the Second Turkish Grand National Assembly continued its function for 36 years until May 27, 1960. The building was opened as a museum

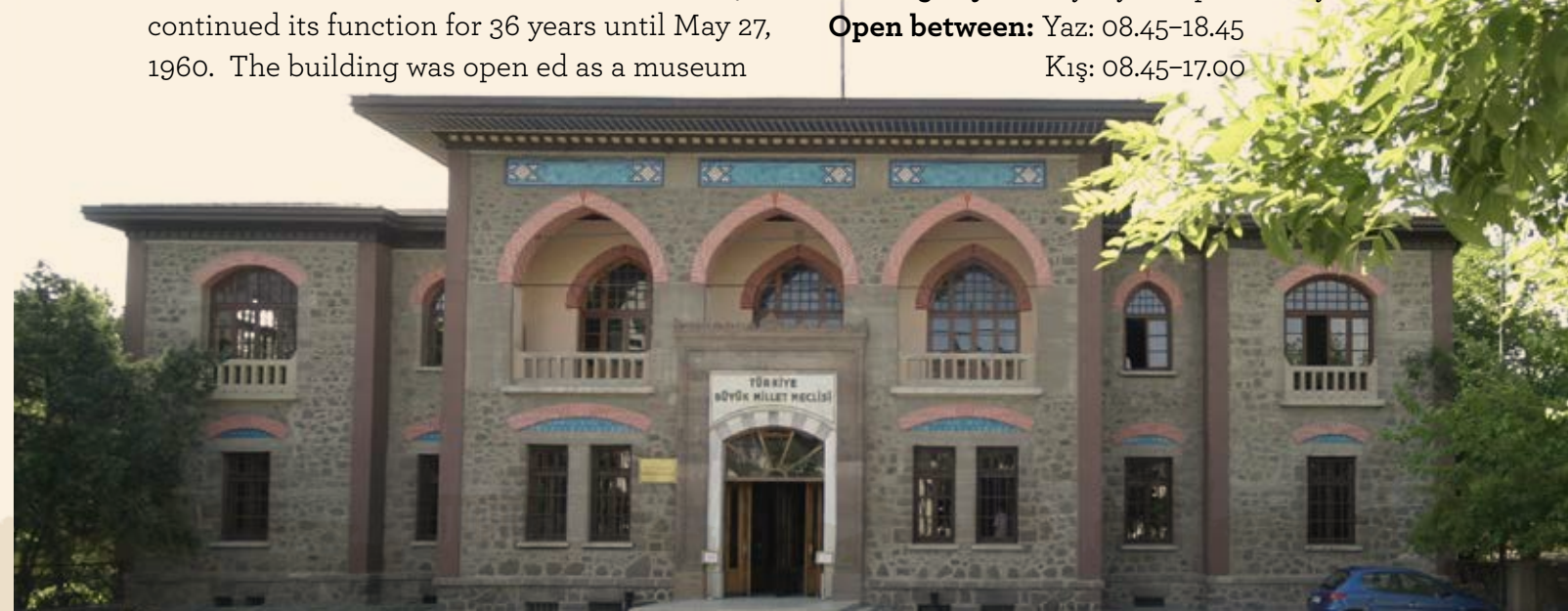
on October 30, 1981 after the repairment of the frontal facade and restoration of the building. Personal belongings of our first three Presidents namely Mustafa Kemal Atatürk, İsmet İnönü and Celal Bayar, various kinds of stationery used in the National Assembly, copies of the records of the assembly meetings and attendance record of deputies as well as works regarding Atatürk's reforms and principles are on display in the museum. Maximum 600 deputies served in this hall used as Turkish Grand National Assembly hall between 1924-1960. Atatürk recited the "Great Speech" in this hall between October 15 and 20, 1927 The ceiling ornamentation of the hall is inspired from the Seljuk and Ottoman ornaments.

Address: Cumhuriyet Bulvarı No: 22 Ulus-ANK.

Phone: (312) 3105361 **Faks:** (312) 3110473

Visiting days: Everyday except Mondays.

Open between: Yaz: 08.45-18.45
Kış: 08.45-17.00

The Ankara Painting and Sculpture Museum

The museum building was constructed on the Namazgah Hill in 1927 by Arif Hikmet Koyunoğlu. Being among the most beautiful examples of the First National Architecture Period (1908-1930), the building was designed as the headquarters for the Turkish Nationalists Clubs. The building which was restored and opened as a museum in 1980 has become an institution having all functions and services required from a modern museum. Osman Hamdi Bey's "Weapon Merchant", V. Vereshchagin's "In Front of Tamerlane's Grave", Zonaro's "Portrait of a Young Girl" and Emel Cimcoz Korutürk's "Gratitude to Gazi" paintings were among the first works displayed in the museum. Some of the paintings purchased by Adnan Ötüken, the founder of the National Library, were restored and included to the collection of the museum. Some of the works of the painters who participated in the State Painting and Sculpture

exhibitions organized starting from 1939 in order to promote plastic arts among public and support artists in the Republican Period were included to the museum collection by the selective committee. Paintings which were included to the collection by purchasing, reveals the stages which Turkish Plastic Arts went through and fulfill the demands of researchers.

There are art galleries, a restoration workshop, exhibition halls, an oriental hall, concert-theatre hall, administrative department and depots in the museum. It is suitable for opera performances with its stage consisting an orchestra pit.

Address: Talatpaşa Blv. Türk Ocağı Sokak No: 1
Ulus-ANK.

Phone: (312) 3102094-95 **Faks:** (312) 3108602

Visiting days: Everyday except Mondays.

Open between : 09.00-12.00
13.00-17.00

The Ethnography Museum

The Ethnography Museum was constructed on a hill located at Namazgah district. The architect of the building is Arif Hikmet KOYUNOĞLU who is one of important architects of the Republican Period. It is the first building constructed as a museum building in Turkey. Bronze Atatürk sculpture showing him riding a horse was done in 1927 by Italian sculptor daPietro Canonica.

It was open to display on July 18, 1930 with works collected from the local people. Inner court of the museum temporarily hosted the sarcophagus of Mustafa Kemal Atatürk for 15 years. The inscription on a marble at the inner section of the museum wrote:

“This is the place where Atatürk laid to rest until November 10, 1953 who reached eternity on November 21, 1938 ”The Etnography Museum is a museum which displays works belonging to Turkish-Islamist Period of Anatolia. Themed exhibitions respectively clothes, embroidery, jewellery, henna night, traditional shaving ceremony of groom as well as bath culture are displayed in the halls. Weaving (carpet- rug) examples belonging to various regions of Anatolia, examples of metal art, coffee culture themed exhibition, spoons, the Turkish room, exhibitions about the circumcision feast as well as Turkish tile, ceramics, glass, weapon, calligraphy, tablets and selective wooden works belonging to the Seljuk and Ottoman periods are among the works displayed in the museum.

Works belonging to the Besim Atalay collection are also open to display.

Address: Hacettepe Mah. Türk Ocağı Sokak No: 4 Ulus-ANK.

Phone: (312) 3113007 **Faks:** (312) 3119596

Visiting Days: Everyday except Mondays.

Open between: 08.30-12.30/13.30-17.30 during summer 08.30-12.30/13.30-17.00 during winter

The Gordion Museum

Established in 1963 in a village with a population of approximately 250 people, the Gordion Museum is one of the most important museums of Turkey with its depots, labs, visual and informative halls, open and covered display areas, explanatory information facilities included to the museum in 1990s. The museum displaying works gathered together from the Polatlı province in a chronological order, was one of the finalists of the Museum of the Year competition in Europe in 2000. Starting with the potteries belonging to the Bronze Age and Early Phrygian Period, orthostat reliefs belonging to the Early Phrygian Period and iron tools also belonging to the Early Phrygian Period are among the works displayed in the museum. Spindle whorls, glass, seals and seal impressions and Alexander the Great coins dated between 4th and 2nd century B.C. are displayed in the entrance hall.

Late Phrygian Period works and imported ceramics as well as works belonging to the Lydian, Hellenistic and Roman Periods which are dated between 8 B.C. and 4. B.C. are displayed in the Yener Yılmaz Hall. In addition to these, Phrygian inscripted and printed potteries, terra-cotta works belonging to the Phrygian architecture, various

tools as well as Cybele reliefs and figurines have an important place in the museum. Tombs brought from the Polatlı tumulus and which reveals the burial traditions of Anatolia's oldest settlers, the Hatties, is among the other exhibitions of the museum. The Galatian Tomb as well as Phrygian and Roman mosaics are displayed in the garden of the museum.

Address: Yassihöyük Köyü Gordion Polatlı-ANK.

Phone: (312) 6382188

Visiting Days: Everyday.

Open between: Yaz: 09.00-16.30

The Roman Bath Open Air Museum and Ruins

It is located on a 2,5 meter height plateau on the west of Ulus Çankırı street. Layers belonging to the Phrygian, Roman and Byzantine Periods were found during the excavations held in 1938. This magnificent monument unearthed during the excavations carried out between 1940- 1943, consists of two sections, one being the palaestra and the other is covered bath. Based on the coins found during the excavations, the excavation leader announced that the bath was constructed during Caracalla Period (212-217 A.C.)

Excavation works continued on the columned street at the northwest of Palaestra between 2007-2011. Architectural remains of shops connected to the street were unearthed during these excavations. A huge emperor statue which was also found in the excavations are among the important findings.

Address: Çankırı Caddesi No: 43 Ulus-ANK.

Phone: (312) 310 72 80

Visiting Days: Pazartesi hariç Everyday

Open between: 08.30-17.30

The Şefik Bursalı Museum

Born in 1903 in Bursa, Şefik Bursalı, began participating in his masters İbrahim Çallı, Hikmet Onat, Feyhamam Duran, Namık İsmail and Avni Lifij's the Turkish Painters Union exhibitions where he was still a student. He later went to Europe and had the opportunity to work in many art centers. He served as a teacher in İzmir, Konya and İstanbul high schools, he gained a fame with Seljuk and Mevlana themed paintings reflecting the step characteristics of Konya between 1934- 1936. Upon the request of Atatürk, he displayed his works in Moscow, Leningrad and Kiev in Russia and Bucharest, Belgrad, Athens and Paris in Europe between 1937-38. The painter who also participated in various exhibitions in other cities of Europe received positive criticisms passed away on April 20, 1990. His house was organized as the Şefik Bursalı Museum by the Ministry of Culture and Tourism. Painter Şefik Bursalı had donated almost all of his works and his "home-workshop" to the Ministry of Culture and Tourism. Donated paintings were selected by the artist himself when he was alive in a way that covers all of his artistic periods. Required technical facilities needed for the protection of the house and the works were

completed while the house was converted into a museum. Garden of the house was protected with its former natural characteristics and bust of the painter is placed in front of the house. This workshop- museum- home allows present and future generations to observe and learn the artistic life of the famous painter as a whole in painter's own atmosphere.

Address: Ahmet Mithat Efendi Sok. No: 36/3
Çankaya-ANK.

Phone: (312) 3102094-95

Visiting days: Everyday except Mondays.

Open between: 09.00-12.00/13.00-17.00

War of Independence Museum (First Turkish Grand National Assembly building)

Initially planned as the Committee of Union and Progress Party building and designed by the pious foundation's architect Salim Bey with the order of Enver Pasha and the construction, which started in 1915, was supervised by the Army Corps architect Hasip Bey.

The building which is considered as one of the First National Architecture Period buildings, was used as the Turkish Grand National Assembly building between April 23 1920 and October 15 1924, and it has been decided to be converted to a museum at 1957. It was opened to visitors under the name of “Turkish Grand National Assembly

Museum” on April 23, 1961 and re-opened on April 23 1981 under the title of the In 2009, it is handed over to the Turkish Grand National Assembly Directorate as a part of a protocol signed between the directorate and the Ministry of Culture and Tourism.

Personal belongings of Atatürk and some deputies, ethnographic materials, War of Independence Medals, war tools, sketches of the Constitution, communication tools such as telephones and morse code writers and oil paintings are displayed as a part of museum's collection.

Address: Doğanbey Mah. Cumhuriyet Bulvarı
No: 14-Ulus-ANK.

Phone: (312) 3107140- 3104960/ 188

Visiting Days: Everyday except Mondays.

Open between: 09.00-17.30

MILITARY MUSEUMS

The Alagöz Headquarters Museum

The Alagöz Headquarters building was used as the head quarters by Chief Commander Mustafa Kemal while the Turkish Army was withdrawing to the Sakarya frontline at the end of the Kütahya-Eskişehir wars. This building is the place where Atatürk took the note saying, “I went to the war headquarters in the Polatlı province with Chief of General Staff Fevzi Çakmak on August 12, 1920” and this note was mentioned in his Great Speech. Its current location Alagöz village is connected to Ankara-Polatlı road with a 4 kilometer long side road. The cross road is 36 kilometers away from Ankara and 31 kilometers away from Polatlı. Its location is approximately 9 kilometers southeast to the Malıköy train station. Alagöz village currently playing host to 45 houses and 285 people was a small farm made up of a few buildings during that period. Farm house belonging to Türkoğlu Ali Ağa was used as the headquarters. Atatürk commanded the war that lasted for 22 days and 22 nights from August 23 to September 13 1921, prepared his plans and took important historical decision in this building.

The museum is affiliated to the Commandership of Anıtkabir.

Address: Alagöz Köyü -Ankara-Eskişehir Yolu 31. km. Polatlı-ANK.

Phone: (312) 2317975 **Fax:** (312) 2315380

Visiting Days: Everyday.

Open between: During summer: 09.00-17.00

During winter: 09.00-16.00

AnıtkabirAtatürk and War of Independence Museum

The museum which is entered from the National Pact Tower located at the left of Monumental block when viewed from the Ceremony Ground was opened on June 21 1960 under the name of the Anıtkabir Atatürk Museum. Personal belongings of Mustafa Kemal Atatürk and gifts presented to him by foreign statesmen were displayed in the museum for many years. Within the framework of a project prepared by the Commandership of Anıtkabir in 2001, approximately 3.000 square meter long columned area under the Hall of Honor at the mauseum is included to the museum. The museum's display areas reached to 5.200 square meters with the framework of the project. The museum together with the new edition completed on August 26,

2002 was opened with a state ceremony. Starting from this date, the museum is called as the Atatürk and the War of Independence Museum.

The Museum consists of 4 sections:

1st section includes personal belongings of Atatürk and gifts from the foreign statesmen. Belongings of Atatürk which were donated by his adopted children Afetİnan, Rukiye Erkin, Sabiha Gökçen are also displayed in this section.

2nd section includes the oil paintings portraying the War of Gallipoli, the Battle of Sakarya and the Great Offensive. This section aims at displaying the hardships experienced for the foundation of the Turkish Republic.

3rd section is playing host to the galleries explaining the War of Independence and reforms as well as the tomb room of Atatürk. This section explains the events that took place between 1919-1938 in Turkish and in English.

4th section includes the Special Library of Atatürk including 3123 books belonging to Atatürk. There are also touch-matic computer section in this section which includes documentations about the construction of Anıtkabir, the life of Atatürk and ceremonies took place in Anıtkabir.

Address: Anıt Caddesi, Tandoğan-ANK.

Phone: (312) 231 79 75/2330 **Faks:** (312) 231 53 80

Visiting Days: Everday

Open Between:

Feb. 1 - May 14 : 09.00-16.30

May 15 - Oct 31 : 09.00-17.00

Nov. 1 - Oct 31 : 09.00-16.00

The State Cemetery Museum

The State Cemetery was established upon the act no 2549 in order to contain the graves of the presidents of Turkey and the high-ranked, close companions-in-arms of Mustafa Kemal Atatürk in the Turkish War of Independence and opened on August 30, 1988 with a state ceremony. The amendment on November 8, 2006 allows the

burial of Parliament Speakers of the Grand National Assembly and Prime Ministers to the cemetery.

The museum consists of two sections,

one being the entrance and the other is basement. Belongings, pictures and documents belonging to the Presidents and War of Independence Commanders are displayed in the museum. Visitors also have the opportunity to see the introductory movie about the State Cemetery and various other movies about Atatürk and the War of Independence.

The Black Sea Pool which was constructed upon the order of Grand Leader Atatürk in 1931 was restored within the framework of the construction of the State Cemetery. Black Sea (Karadeniz) canteen which was opened to give service to the visitors of recreation area by the pool, is providing service during visiting hours.

The road starts with a statue symbolizing the beginning of the War of Independence by landing Atatürk's in Samsun on May 19, 1919. The road was opened to visitors under the name of the “ The History of Republic Road.”

Address: MSB Devlet Mezarlığı Müdürlüğü
Alpaslan Türkeş Cad. Beştepe-ANK.

Phone: (312) 221 06 27/103-105

Visiting Days: Everday except Mondays and Tuesdays

Visiting Hours:**Summer:** Summer: 11.00- 19.00
Winter: 09.30- 16.30

Saturday- Sunday: 10.00-17.00

The Cartography Museum

Located at the headquarters of the General Command of Mapping of MND, the “Cartography Museum” is a second class military museum. The museum was first established on May 2, 1971 as an affiliate to the Command of Cartography High School. The museum which was renovated in 2003 is displaying old mapping tools and materials, maps obtained from the archives, local and international sources.

Address: The General Command of Mapping
TıpFakültesiCaddesiDikimevi-ANK.

Phone: (312) 595 23 38/2394 (Komutanlık izniyle)

Visiting Days: Salı ve Perşembe

Open between: 09.30-12.00
14.00-17.30

The Gendarmerie Museum

It was established in order to promote the history of the Gendarmerie organization and its current level and inherit this military culture to the future generations. The museum was opened on November 21, 2005. There is Ottoman Period Exhibition Hall at the entrance while the Republican Period exhibition halls are located at the first floor. Historical development of the Gendarmerie organization, weapons, uniforms and photographs are displayed in an historical order in these halls.

Address: Ahlatlıbel Mah. Çankaya/ANK.

Phone: (312) 464 46 77

Visiting Days: During the week

Open between: 09.30–16.30

MND- The Archive Museum

Ministry of National Defense Archive Directorate Museum is displaying documents and records of staff who fought in the Crimean War, the Turco-Italian War, the Balkan Wars, the World War I and the War of Independence.

Address: General Şefik Erensü Kışlası Lodumlu
Bilkent/ANK.

Phone: (312) 266 27 98

Visiting Days: During the week (coordinated)

Open between: 10.00–11.30/14.00–16.00

The Archive Museum

The Airforce Museum

The museum is located in the Şaşmaz neighborhood at the 12nd kilometer on the İstanbul road. The museum was opened officially on September 18, 1998 by Mustafa Kemal Atatürk's adopted daughter and Turkey's first female pilot Sabiha Gökçen. A rich collection was sorted out from all kinds of airplanes, weapons, ammunition and ground based defense systems registered in the inventory stock of the Turkish Air Forces and displayed in an open air exhibition center with a modern museology understanding. Visitors have the opportunity to enter the cockpits of training aircraft and fighter bombing aircraft used by the Air Forces Commandership.

Various photos, models and animations about important events in the Turkish and World aviation history and the history of Turkish Air Forces are displayed in a chronological order in the indoor exhibition hall. Scaled models of first locally manufactured aircrafts,

busts, uniforms of air force officers and pilots from the Ottoman period to today, martyr corner, personal belongings and profiles of pilots having important place in the Turkish aviation history are also displayed in this section.

Various movies and documentaries about aviation are shown in the sinevision hall of the museum. Cafeteria at the first floor provides service to the visitor and there is a playground for children at the garden of the museum. A plastic model plane contest has been organized annually on the occasion of museum's anniversary as a part of social activities.

Address: Commandership of the Air force
Museum Etimesgut-ANK.

Phone: (312) 244 85 50 (with the permission of commandership)

Visiting Days: Everyday except Mondays.

Open between: 09.00–16.30

(Reservation is required for field and group visits. Please call,

Phone: (312) 244 85 50/4751

Sakarya Martyrs Victory Monument and Museum

The monument built in the Şehitler Kaşı neighborhood of Polatlı province in the memory of martyrs of the Battle of Sakarya opened to visit on October 28, 1973. The Sakarya Martyrs Monument consists of the monument body, statues and the museum. The monument body begins from the hill with 915 meter altitude and rises up to up to an altitude of 970 altitude through a stairway of 420 steps. Columns located at both sides of the road symbolize the victory against superior enemy forces. The museum and reliefs portraying the victory of Turkish army are located at the end of the staired road. Photographs and documents from the Battle of Sakarya are on display at the museum.

Address: Şehitlerkaşı Tepesi- Polatlı-ANK.

Phone: (312) 623 10 77

Visiting Days: Everyday

Open between: 09.00–17.00

With the permission of the commandership of the Artillery and Missile school.

The Artillery and Missile School Museum

The Artillery and Missile School Class Museum which was established in order to reflect the social, cultural and technical

development of artillery class according to periods, to carry out scientific research about military culture values and transfer history and culture knowledge to future generations was completed in April of 1973 and opened to visitors.

The museum composed of 3 main parts namely, the museum garden, museum section and the Hall of Honor. Artilleries, howitzers, mostars used since the 16th century are on display at the museum garden. More than 70 examples of iron, cast iron, steel cannons used by the Ottoman, Turkish, Memluk, Russian, French, Austrian, Belgium, Switzerland and American armies can be seen at the garden section.

Previous uniforms worn by the artillery class, weapons, measurement tools are displayed in the museum section. War and defense tools, swords, daggers, shields, helmets from the 15th and 19th century as well as Ottoman and Greek maps and war plans used during the World War I and the War of Independence can also be seen in this section.

Address: Topçu ve Füze Okulu Komutanlığı
Polatlı/ANK.

Phone: (312) 623 44 30

Visiting Days: During the week

Open between: 09.00–17.00
(with the permission of Commandersip)

PRIVATE MUSEUMS

Anatolian Architecture and Furniture Cultural Heritage Museum

The very first architecture and furniture museum of Turkey was opened on December 25, 2008. An integrated Anatolian architecture was created on the basis of a rich cultural heritage by taking examples from 1000 forms and designs examples used in 30 palaces, mansions, mosques and houses. Redwood used in the outer coating of the building is imported from the United States of America.

Address: İhsan Doğramacı Cad. Şafak Sitesi.

No: 15 Melik Konağı- Bilkent-ANK.

Phone: (312) 266 10 15-16

Visiting Days: Everyday.

Open between: 08.00–11.00

t

The Atatürk House which is the replica of the house in Salonika where Atatürk was born and lived his childhood years is located in the Atatürk Forest Farm which was founded

by himself in Ankara. It was opened on November 10, 1981. Measurement of the building, designs, style and measurement of furniture inside the building and decoration are exactly the same with the house in the Selonika.

The house has three storeys including basement. Entrance to the building is provided from a gate at the stone stairway at the back of the house. There are administrative office, library and a pantry at the basement. A hallway, guest room, utility room, Atatürk's mother Zübeyde Hanım's room, Atatürk's study room, library and bed rooms are at the upper floors.

Address: Alpaslan Türkeş Cad. Gazi Mah.-ANK.

Phone: (312) 211 01 70/222

Visiting Days: Everyday.

Open between: 08.00–18.00

Ankara Children's Museum

Turkey's first and only and World's 23rd Children's museum was founded by Kubilay Yalçın on October 15, 2011.

Children have the opportunity to learn through entertainment and experience at Ankara Children's Museum. The museum also has the quality of an institute presenting programs and scenarios which promotes learning from experiences in addition to the information received through formal or mass education systems.

The museum basically aims at developing life skills of children, supporting children to learn about the world independently and spreading knowledge by sharing the experiences children, teachers and parents had during their visit to the museum.

Address: Eskişehir Yolu, Armada İş Merkezi,
No: 6 C Blok/13 Söğütözü-ANK.

Phone: (312) 240 50 00 **Faks:** (312) 240 50 53

Visiting Days: Everyday.

Open between: 10.00-18.00

Ankara Mehmet Akif Ersoy Literature Museum Library

The museum library is open in a two storey building reflecting the texture of the culture and architecture of the old Ankara houses and it is located in Ankara's Hamamönü district which won the 2011 European Destination of Excellence Award. It was opened on March 12, 2011 on the 90th anniversary of acceptance of Independence March as Turkey's national anthem.

The library is designed as a museum where belongings of the poet, books written by him as well as books written about him are displayed.

Books about the War of Independence and Mustafa Kemal Atatürk, city guides of Ankara and its environs and publications of the Ministry of Culture and Tourism are included to the collection of the library-museum.

Books signed by the authors as well as award winning books, Turkish literature works translated into different languages, books about the literary theory, grammar and semantics are among the other collection items.

Address: Hacettepe Mah. Sarıkadı Sok. No:47
Hamamönü-Altındağ/ANK.

Phone: (312) 312 28 64 **Faks:** (312) 312 28 64

Visiting Days: Everyday except Sundays and Mondays

Open between: 10.00-19.00

The Ankara University Toy Museum

Turkey's first toy museum, the Ankara University, Faculty of Educational Sciences Toy Museum, was opened on April 23, 1990 by Professor Bekir Onur. The goal of the museum is to protect the existence of toys which are under the threat of disappearing due to rapid transition process experienced in Turkey. Within this framework, the museum

is supporting researches regarding the industrial history, cultural history, history of education and history of childhood through toys. The Toy Museum is a scientific institution for studying children's culture as it is a museum displaying various different examples of traditional child games and toys. Having approximately two thousand local, foreign, industrial and handmade toys in its collection, the museum consists of five main sections.

Traditional Toys: Local, handmade toys which are usually related with games (slingshots, hoops, peg tops, ragdolls, cradles, baby walkers etc.)

Fabricated Toys: These toys which are classified according to their materials are industrial products.

(Wooden toys, tin toys, paper toys, plastic toys, dolls and stuffed toys)

Foreign Toys: Various kinds of toys which are brought from abroad for personal or commercial purposes. Oldest toys in the collection (1890) are found in this group.

Ancient Toys: Replicas of ancient toys which are on display on various different archaeological museums of our country are displayed in this group.

New Toys: Character toys and toys produced due to the popular culture.

Address: A.Ü-Eğitim Bilimleri Fak. Cebeci Yerleşkesi Cemal Gürsel Cad. Cebeci/ANK.

Phone: (312) 363 33 50/3212 **Faks:** (312) 362 33 32

Visiting Days: Tuesday- Wednesday- Thursday- Friday (by reservation)

Open between: 10.00-12.00/14.00-16.00

Kapalı bulunduğu aylar: July, August, September.

The Ankara University, the Faculty of Agriculture Museum

The museum which was opened in 2007 as a gift to our city, carry the marks of the Agriculture School which was opened in Halkalı district of İstanbul in 1892, the Shepherd School which was opened in Kalaba district of Ankara in 1898 and Agriculture Institute which was opened on October 30, 1933.

The museum consists of two halls at the basement and 10 rooms and a corridor on the first floor. Authentic educational tools and equipments used during the process that passed since the establishment of the Agriculture Institute which is the moving

force of agricultural training in Turkey, until today, training tools, various insect samples and various kinds of agricultural tools are displayed in a chronological order.

The museum is getting richer due to donation of former academicians of the faculty and other related social classes and other persons.

As well as catching the attention of academic circles in the national level, people from all walks of life shows interest to the museum.

Address: Ankara University-Gümüşdere Campus.

Phone: (312) 596 10 95

Visiting Days: Monday- Wednesday- Friday

Open between: 10.00-16.00

The Ankara Museum of Foundational works

The building was constructed in 1927 which is named as the National Architecture Period (1908-1930) and in the early years of the Republic. It was used as the Law School between 1928- 1941 and opened as the Ankara Museum of Foundational Works on May 7, 2007.

The museum displaying carpets, rugs, wooden, leather works, ceramics and manuscripts also plays host to various kinds of precious rare works such as wooden works from the 13th and 14 centuries, manuscripts from the 16th century, ceramics and carpets.

In addition to these, Multi Purpose Exhibition Hall playing host to both traditional and contemporary exhibitions is an important affiliate of the museum.

Address: Atatürk Blv. No: 23 Opera-Ulus-ANK.

Phone: (312) 311 49 25 **Faks:** (312) 309 89 01

Visiting Days: Everyday except Mondays

Open between: 09.00-17.00

The Museum of Beypazarı City History

Rüstem Paşa Elementary School which was constructed in 1928 was purchased from the Special Provincial Administration by the Beypazarı Municipality and converted into the Museum of Beypazarı City History. All kinds of historical documents, models, remains and works special to their times in relation to Beypazarı from the early ages to modern times can be seen in this museum.

The museum which also consists of an archive for academic studies, keeps the history of the province alive.

Address: Rüstem Paşa Mah. Cumhuriyet Cad. No: 79- Beypazarı-ANK.

Phone: (312) 762 49 00

Visiting Days: Everyday except Mondays.

Open between: 09.00-18.00

Beypazarı History and Culture Museum

The building donated by Mehmet Nurettin Karaoğuz to the Ankara Special Provincial Administration was opened as a museum in 1977. The museum building carrying the characteristics of Classical Ottoman Architecture was constructed in 1850 and has 3 storeys. The ground floor has stone walls and used as a separator from the courtyard. Upper floors were constructed with wood and interior and exterior walls are plastered with local lime. Large closets for bedding, bath and sofas in every room are among the basic characteristics of the mansion. The building is constructed according to the patriarchal family pattern and lived in accordingly. There are bedrooms, guest rooms, children's rooms, prayer room and the bride room in the mansion. There are kitchen and bathroom in every floor.

It is an ethnographical museum and there are objects and works belonging to the Ottoman and Republican Periods which reflect the culture of Beypazarı and its environs. Weddings typical to Beypazarı province which lasted for seven days in the past and traditions, manners in relation to the wedding ceremony as well as local clothes are on display in the museum. There are archeological remains belonging to the Roman and Byzantine Periods at the garden of the museum. All the displayed items are the donations from the local Beypazarı people.

Address: Cumhuriyet Mah. Yenice Sk. No:4 Beypazarı-ANK.

Phone: (312) 763 01 66

Visiting Days: Everyday except Mondays.

Open between: Yaz: 10.00-18.00

Kış: 09.00-17.00

Beypazarı History and Culture Museum

Beypazarı Living Museum

Turkey's first applied culture museum, the Living Museum is founded by educator and culturalist doctor Sema Demir on April 23, 2007 with the thought of displaying the public life and its productions. Carrying out its activities in a typical Ottoman Period Turkish house built in the early 20th century, the Living Museum is the first example of open air museum in Turkey although it has a small scale.

Traditionally, the exhibition technique of open air museums depends on fictionalizing the context. The Living Museum using various different kinds of animation techniques and interactive exhibition methods is the representative of this tradition. The Living Museum which held more than 15 exhibitions and activities such as, "the Love Confession in the Late Ottoman Period, Story within the Story, Inside the Museum living in a Fairy Tale, Female Heroes of the War of Independence, Deluge from Mythology to History" since the day it was published, puts the visitor to the center of its activities.

The Living Museum goes beyond showing the rich and deep rooted culture of the past to the visitors and gives them the opportunity to experience this culture. Visitors who are at the

center of the activities in this museum, learn about the culture in an effective way. The museum follows the principle which mainly says, "I hear and I forget but when I see it, I remember, experience and learn."

Address: İstiklal Mah. Çınar Sok No: 17
Beypazarı- ANK.

Phone: (312) 763 22 23

Visiting Days: Everyday.

Open between: 08.30-20.30

Beypazarı Living Museum

The Presidential Atatürk Villa Museum

The Atatürk Villa Museum located inside the Presidential Çankaya compound is the house which Mustafa Kemal Atatürk used as a residence and working place between 1921 and 1932. The building which is the first Presidential Residence of the Turkish Republic was opened to visitors in 1950 and called as the Atatürk Villa Museum since then. The building and the objects inside of it were innovated as a part of a comprehensive study carried out between 2002-2007.

The Atatürk Villa Museum which can be visited with a guide, adopts the idea of reflecting the life and habits of Mustafa Kemal Atatürk inside the villa and aims at making visitors feel like the life inside the house still continues.

Address: Ziya-ülRahman Cad.5No'luNizamiye Yıldız-Çankaya/ANK.

Phone: (312)4702485-86 Fax:(312)4701341

Visiting days: Everyday except Mondays (reservation is required)

Can be visited between 13.00 and 17.00 during the weekends and official holidays without reservation.

The Çengel Han Rahmi M.Koç Museum

It is the first industry museum of Ankara. The bazaar which is used as the museum building was constructed in 1522. Çengelhan which is known to be an affiliate of a foundation of Damat Rüstem Paşa, the son in law of Suleyman, the lawgiver, is among the rare buildings that maintained its authentic structure in the bazaar region of Ankara. This bazaar is located across the main entrance of the Ankara Castle and close to covered bazaars in a location which was called as Atpazarı (Horse Bazaar) in the old days. Çengelhan, one of the four biggest bazaars of its time, also played host to a shop where the founder of the Koç Holding, Vehbi Koç, entered the business life. The bazaar is reconstructed according to its original plan during the renovation activities carried out between 2003 and 2005. More than 4.000 objects reflecting the history of various different industrial sectors varying from maritime sector to highway transportation, from aviation to medicine are displayed in 32 rooms of the museum. Objects also showed rich variety in terms of size and small models as well as steam engines and classical cars are displayed together in the museum.

Address: Necatibey Caddesi Depo Sok No: 1 Altındağ-ANK.

Phone: (312) 309 68 00 **Faks:** (312) 309 12 10

Visiting Days: Everyday except Mondays.

Open between:

Hafta içi : 10.00-17.00

Hafta sonu: 10.00-18.00 (1 Ekim- 31 Mart)
10.00-19.00 (1 Nisan- 30 Eylül)

The Meteorology Museum

The Anatolia News Agency was founded by Halide Edip Adıvar in the building which was originally built as the Agriculture School in 1908 and this building was used as the headquarters of Atatürk and his close fellow workers for 6 months starting from December 27, 1919. The room where Atatürk stayed and prepared the war plans of the War of Independence, his worktable, stove, curtains and carpet are displayed under the name of the Atatürk Room.

The Museum displays hundreds of tools and documents in order to allow visitors to see the development of meteorology in Turkey since the establishment of the Meteorology Institute until today and inherit this information to the future generations.

Address: General Directorate of Meteorology. Kütükçü Ali Bey Cad. No:4 Kalaba-Keçiören-ANK.
Phone: (312) 302 24 19 **Faks:** (312) 302 25 51
Visiting Days: Everyday except Mondays.
Open between: 09.00-17.00

MTA - the Natural History Museum

It is Turkey's first and biggest natural history museum of Turkey. It was founded as an

affiliate to the General Directorate of Mineral Research and Exploration on February 7, 1968 in order to display and store the examples of the samples found by the institution during the field explorations. The Museum is still open in its new building inside the compound. Fossils collected from Turkey and various different places of World, rocks, minerals and ore samples referring to history of World are on display at the museum.

You will have the opportunity to have journey into the space, to learn more about the planets in the solar system, to observe moonrock and meteors which are the messengers of the space at the first floor of the museum consisting of three storeys.

Special section prepared for the visually challenged visitors is the first of its kind in Turkey. Training hall for the preschool and elementary students, exhibition hall for social activities, cafeteria and conference room are located at the ground floor.

Vertebrate and invertebrate fossils and plant fossils which prove past lives, dendrolites, carnivorous dinosaurs remains belonging to 140 million years ago, skeletons of extinct Maraş elephant and whale can be seen at the

first floor of the museum. Diorama section (models of animals and vegetables of Turkey enclosed in a glass showcase), cave model and Prehistory (tools and materials used by the prehistorical human are displayed) section are also located in the first floor of the museum.

Mineral, ornamental stone and rock samples collected from Turkey and various different

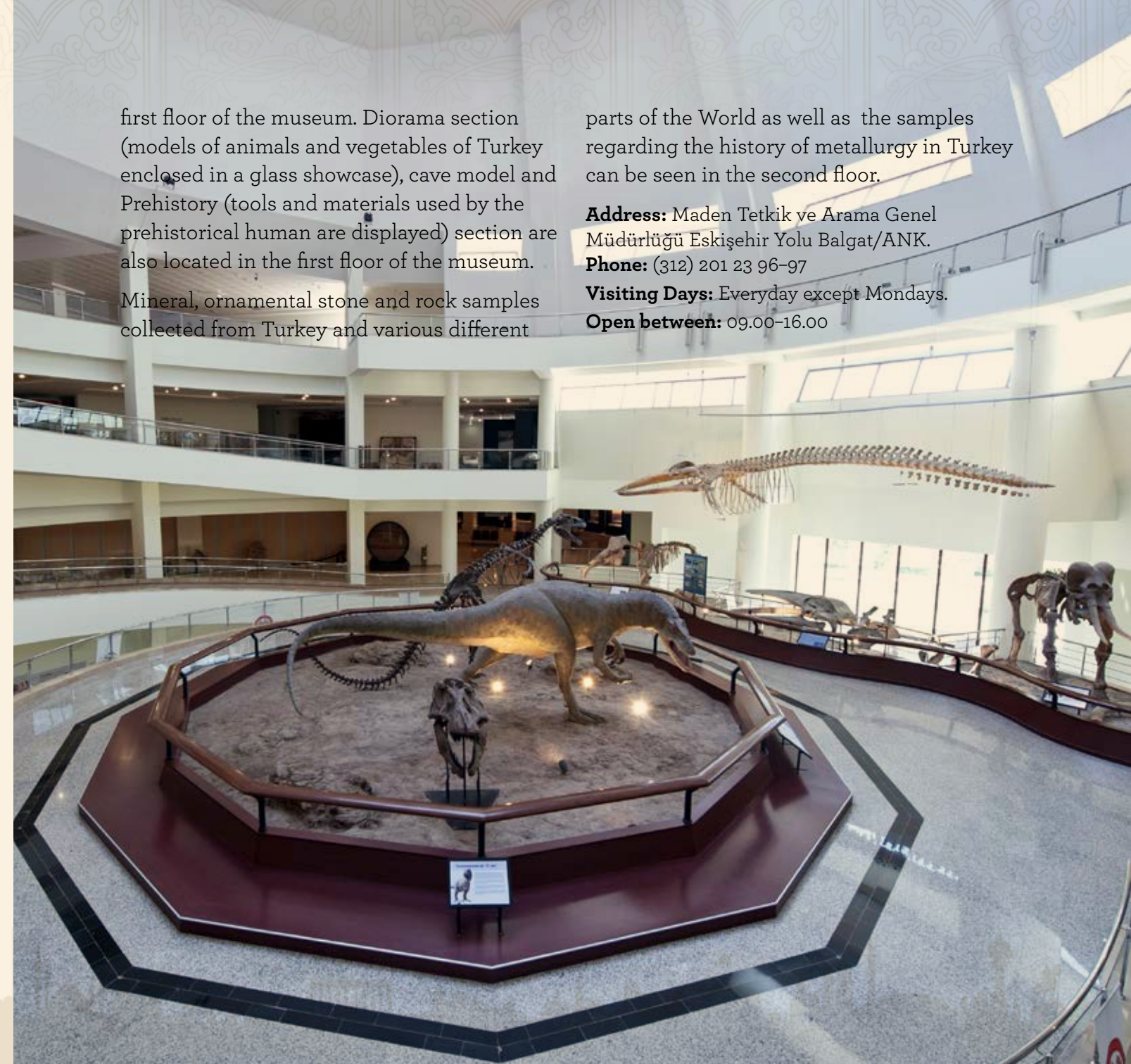
parts of the World as well as the samples regarding the history of metallurgy in Turkey can be seen in the second floor.

Address: Maden Tetkik ve Arama Genel Müdürlüğü Eskişehir Yolu Balgat/ANK.

Phone: (312) 201 23 96-97

Visiting Days: Everyday except Mondays.

Open between: 09.00-16.00

Mustafa Ayaz Foundation Museum of Plastic Arts

The museum displaying the works of Mustafa Ayaz from different periods has approximately 5.000 meter square usage area. Apart from museum stories, there are also art gallery, workshop, library, souvenir store and cafe in the building.

Periodical exhibitions of local and foreign artists are held at Mustafa Ayaz Art Gallery located in the basement floor of the museum while the prep for fine arts faculties, painting, sculpture and ceramic courses are organized at the workshops.

Address: Ziyabey Cad. No:25 Balgat/ANK.

Phone: (312) 285 89 98 **Faks:** (312) 286 29 89

Visiting Days: Everyday except from Mondays.

Open between: 10.00- 18.00

The 100th Anniversary Museum of Ankara Olgunlaşma Institute

It was established on November 24, 1981 on the occasion of the 100th anniversary of the birth of Atatürk as an affiliate of Ankara Advanced Technical School (Olgunlaşma Institute) for girls. The museum was founded in order to protect the ethnographical works which fell into oblivion, keep these alive, inherit them to the future generations and to promote Turkish culture and handcrafts to local and foreign visitors of the school.

The museum inspected by the Ministry of Culture and Tourism, General Directorate of Monuments and Museums, consists of three sections. Majority of works are belonging to the late Ottoman Period. First section includes silver objects and jewellery, second section includes fine and delicate handcrafted embroideries while the last part plays host to the hall of honor including the photographs of Atatürk and museum journal.

Address: Ankara Olgunlaşma Enstitüsü Atatürk Bulvarı No: 41 Sıhhiye-ANK.

Phone: (312) 324 32 65 **Faks:** (312) 309 48 92

Visiting Days: Everyday except from Saturdays and Sundays

Open between: 09.00-12.00/13.30-16.00

The METU Museum of Archaeology

The Middle East Technical University (METU) Museum of Archaeology is was established in 1960s as Turkey's first university museum upon the vision Mr. Kemal Kurdaş who at the time was the rector of the METU. The idea of founding a museum emerged when excavations began in an archaeological site inside the university campus. Ahlatlıbel was the first excavation of the Turkish Republic and it was personally initiated by Atatürk. The museum was established in 1969 in order to display the archaeological findings unearthed in Yalıncak excavations which began in 1962 and other artifacts found in the Phrygian tumulus excavations carried out by METU again in Ankara between 1967 and 1968. Artifacts unearthed from the excavations held in the Koçumbeli and Yalıncak centers are displayed in the mezzanine floor of the museum. Majority of artifacts coming from Koçumbeli consist of pottery samples, stone and bone tools, idols, animal figurines, discs and stamp seals dated 2.500-2.300 B.C. meanwhile the remains unearthed during Yalıncak excavations reveal that there has

been settlements in this region since 7th century B.C. until today. You will have the opportunity to see the potteries and coins displayed in a chronological order. Artifacts unearthed from the Phrygian necropolis which is located inbetween the METU compound and the Atatürk Forest Farm and Bahçelievler, are on display at the first floor of the museum. Interesting findings were available when three of the 14 tumuluses detected in the Phrygian necropolis were excavated with new scientific techniques. In addition, cremation cups in different forms and remains of a burned ceremony cart unearthed during the salvation excavations carried out in the Beştepeler-Gençlerbirliği tumulus between 1986-1988 are put into display at the section spared for Ankara Phrygian artifacts together with other artifacts obtained from other three tumuluses.

Address: İnönü Bulvarı ODTÜ Yerleşkesi-Yenimahalle-ANK.

Phone: (312) 210 22 09

Visiting Days: Everyday during the week

Open between: 09.00-16.00

Prof. Dr. Ülker Muncuk Museum

It was established as an affiliate to the Technical Teacher High School for Girls by a group of idealist teachers and Professor Ülker Muncuk in 1974. The museum became an affiliate of the Ministry of Tourism General Directorate of Cultural Heritage and Museum on July 2, 1982 and continue to serve the visitors under the supervision of the General Directorate of the Ethnography Museum. The museum is renamed as the Professor Dr. Ülker Muncuk Museum on March 31, 2006 by the decision of the Gazi University Senate.

Address: G.Ü.- M.E. F. Emniyet Mah. Muammer Yaşar Sok. Bostancı Cad No 15 Beşevler-ANK.

Phone: (312) 216 28 78

Visiting Days: During the week Everyday.

Open between: 08.30-12.30/13.30-17.30

PTT Stamp Museum

The National Estate and Orphan Fund Building in Ulus district was restored and opened as the Stamp Museum in 2013. In addition to the communication history, materials used during postal services from

past to today, documents that shed light to our history, the museum also displays stamps from the Ottoman and Republican Periods, themed stamps (Atatürk, history, tourism, nature, sports, vehicles, cultural heritage) children's stamps, stamps from the World, postcards, first day and last day envelopes.

There are screens which children can play with by themselves, movie and multi-purpose halls as well as exhibition hall open to the usage of various different institution and people, cafeteria for visitors to rest and sales sections where you can by various types of stamps inside the museum.

Address: Anafartalar Mah. Atatürk Blv. No: 13 Ulus-ANK.

Tel No: (312) 509 50 92

Visiting Days: Pazartesi hariç Everyday

Open between: 08.30-17.30

Sebahattin Yıldız Museum

The museum has the goal to protect, research, display and publicate the cultural heritage and art in Turkey and in the World with a modern and standard museum philosophy based on ethical values as well as carrying out cultural heritage administration.

The museum whose collection is getting richer everyday, has been carrying out protection implementations and research service activities in an effort to protect these works and to publicate with scientific researches. The museum adopted the goal of becoming a leader institution in the protection of cultural heritage of the country and inheriting cultural values to the future generations.

Archaeological artifacts varying from the remains of Bronze Age to Byzantine Period as well as a number of ethnographical works reflecting the Turkish and Islam Culture are among the collection of the museum.

Address: Turan Güneş Bulvarı 571. Cadde No: 30 Yıldız-Çankaya-ANK.

Phone: (312) 491 61 71

Visiting Days: Everyday except Mondays (with reservation)

Open between: 09.00-17.00

MKE- The Industry and Technology Museum

Although, the Machinery and Chemical Industry Institution (MKE) is usually known as an institution fulfilling the military demands such as weapons and ammunition, it also played the role of a pioneer in especially industrialization effort of our country, achieved important developments in equipment and machinery production, worked as a school with its qualified man power and an ecole with its technological experience during the industrialization process.

The MKE Industry and Technology Museum was established in order to support the writing of Turkey's industrial history and establishment of a number of new industrial institutions as well as to make visible its contributions for creating production culture in Turkey. Within this framework, works belonging to institutions and persons who led Turkey's industry sector together with collecting tools and documents related to engineering and hosting them, carrying out researches and their protection are realized in this museum which was opened on May 22, 2013.

Address: General Directorate of MKE Tandoğan Compound-ANK.

Phone: (312) 296 16 57

Visiting Days: Everyday except official holidays during the week.

Open between: 09.00-17.00

Republic's 75th Anniversary Museum of Education

The Museum of Education was opened by Ministry of National Education in 1988 and serves as a single storey independent building placed in a wide garden beside the Atatürk High School.

Educational equipments are on display in the museum. Primary and secondary education students besides the Faculty of Education students in Ankara visit the museum every year regularly.

Address: Strazburg Caddesi Lale Sokak No:11 Sıhhiye-ANK.

Phone: (312) 232 04 24

Visiting Days: Everyday during the week

Open between: Kış 09.00-12.30/13.30-16.00

Yaz: 09.00-12.30/ 13.30-17.00

The Museum of Abstract Cultural Heritage

The museum which was opened in 28 May 2013 with devoted studies of Gazi University's academic associates of folklore department and tangible contributions of Ankara Development Agency is the first museum of

Turkey in this subject. Founding President Prof. M. Öcal Oğuz by sharing his experience on fields of museology and folklore, also Altındağ's mayor Veysel Tiryaki by assigning a mansion in Hamamönü district in Ankara to Gazi University Center of Turkish Folklore Research and Practice had contributed to founding of the museum.

The museum basically aims to help transforming Ankara into one of the cultural tourism centers by saving it from its "city of bureaucracy/servant" outlook, make fieldwork to discover historical and cultural values and adapt the information acquired from these works to the next generations by putting them

into practice models in the museum. The activities of museum are formed by practical presentation of the information acquired from researches done in the counties and villages of the city. Karagöz Shadow play, Low Comedy, Public Storyteller Shows, Theatrical Village Plays, Children's Play are among the traditional acts that the museum displays. As Linden Print and Marbling Art, there are handicrafts among the activities of the museum. In addition, there are cultural values such as; Ankara's Fairy Tales, Folk Songs, Stories, Lullabies, Turkish Poems, Traditional Chat Meetings, theatrical Henna Night, Boiled Wheat for Teeth, Soldier's Henna Knight kept alive practically in the museum.

Address: Talatpaşa Bulvarı, Öz Sokak Altındağ-ANK.

Phone: (312) 311 20 34

Visiting Days: Everyday except Mondays.

Open between: 09.00-18.00

The Turkish Grain Board Museum

Anatolia which has been the settlement region of many civilizations, various communities and finally became our land, has always been an agricultural country, and grain became the number one product of Anatolia's

agricultural activities. Since 1938, The Turkish Grain Board (TMO) has supported people's happiness and joy even during the years of poverty and hardships, continued its mission successfully and pledged to maintain its services for many upcoming years.

It was believed that objects related to grain production in a museum environment will be an example of gratitude for our soil in which we raise our breads and for our people who put their hearts and souls in grain production. Meanwhile, it was agreed that the Farmer-Grain-Board organization which is the first of its kind in the World should be kept as a cultural heritage and inheriting this culture to the future generations was taken as a responsibility that should be fulfilled. Within this framework, objects collected from various different places of our country, especially by the local organizations stored in the Security Building. The TMO museum was founded in 2009 when these collected objects were organized in a museum display order.

Address: TMO facilities, İstanbul Yolu 9.km Güvercinlik/ANK.

Phone: (312) 591 42 24 **Faks:** (312) 591 42 38

Note: Can be visited with reservation.

The ZiraatBank Museum

The museum is located at the Hall of Honor of the Ziraat Bank Headquarters building which was constructed by Italian architect Giulio Mongeri between 1926-1929 and which is considered as an example of First National Architecture Period.

It was opened on the 118 anniversary of the establishment of the Bank on November 20, 1981 by Şadi Irmak who at the time was the Head of the Advisory Council. It is the first and only banking museum of our country.

Having the capability of showing Turkish banking system since its beginning until today its commercial, economic, cultural, artistic and educational developments, the Ziraat Bank Museum displays a number of ancient objects used in the old banking systems in a historical atmosphere.

Address: Doğan Bey Mah. Atatürk Bulvarı No: 8
Ulus-ANK.

Phone: (312) 584 20 00

Visiting Days: Everyday during the week
(with the permission of the General Directorate)

Open between: 09.00-12.30- 13.30-17.30

Atatürk House during the War of Independence and the Railways Museum And Atatürk's Wagon

The building known as the Direction Building was built in 1892 during the construction of Baghdad railway. It was used as the residence of Atatürk and the General Staff Headquarters since Atatürk's arrival to Ankara on December 27, 1919 until 1922 and witnessed the most important and historical domestic and foreign policy decisions. The Republic of Turkey State Railways restored this building in which priceless documents that shed light to the close history, especially the foundation of Turkish Republic and state railways and brought it in Ankara's cultural history on December 24, 1964 as a museum. The restoration and repairments of the personal belongings of Great Leader Mustafa Kemal Atatürk, objects and furniture that witnessed the years of the War of Independence was completed on April 16, 2012 and the museum is reopened on the 156th anniversary of the establishment of State Railways.

Adresi: TCDD Train Station/ANK.

Phone: (312) 309 05 15/4084 **Faks:** (312) 324 40 61

Visiting Days: Everyday except Saturdays,
Sundays and religious holidays.

Open between: 09.00-12.00
13.00-17.00

The TCDD Museum and Art Gallery

The building which was designed by state railways' architect Kemal Süha Esen in 1924 upon the order of Grand Leader Atatürk to build hotels in big train stations, had never used for this purpose. Two storeyed stone building was renovated by the Turkish Republic State Railways (TCDD) on 1990 and its first floor was opened

as an art gallery and second floor opened as the museum of railways. Exhibitions contributing to the promotion of the TCDD which are followed by thousands of people, serves as a meeting point of artists and art lovers in a building having such a historical importance and gives people the opportunity to meet with TCDD for the first time and promotes them to travel by train, accordingly.

Address: TCDD Train Station-ANK.

Phone: (312) 309 05 15 /4094

Faks: (312) 324 40 61

Visiting Days: Everyday except Saturdays, Sundays and religious holidays

Open between: 09.00-12.00
13.00-17.30

The TCDD Malı Village Train Station Museum

Malı Village is a settlement of Polatlı province and located on the Ankara-Eskişehir railroad. The train station in this village is an important spot which effect the determination of the fate of a nation during the Battle of Sakarya.

The station which was the most important base after the command center, was the place

where the injured soldiers received their first treatments and all their requirements were fulfilled. It played the role of an infirmary during the war, the logistics and military ammunition center as well as being used as a military airfield.

The Museum consists of a martyr monument built in the honor of 5.713 war martyrs, a Mustafa Kemal Atatürk monument which shows him with his casual cloths, a 1897 dated German-made locomotive which was used during the Battle of Sakarya and repaired by the TCDD, a German made wagon dated 1909, true replicas of two aircrafts of that period and the station building. The sound system allows visitors to see trains and aircrafts while hearing the sounds of trains and aircrafts.

The museum which includes statues and visual materials regarding the War of Independence also displays railway equipments used during that period.

Address: Malı Village Train Station-Polatlı (30rd km on the Ankara- Eskişehir Road) Polatlı-ANK

Phone: (312) 640 10 81

Visiting Days: Everyday

Open between: 09.00-17.00

The School Museum of TED Ankara Collage

“School Museum” which has been passing down historical accumulation of knowledge since 1931 -foundation year of TED Ankara College- takes place in administrative building’s ground floor in İncek compound. The museum which was opened in 21 May 2008, has earned “Special Museum” status by the Ministry of Culture and Tourism’s 137703 numbered approval in 25 July 2008. A model patterning school buildings used from 1937 to 2005 in Ziya Gökalp Street, greets visitors before they enter the museum.

When entered to the museum, the outsize photo of Semra Baydar, who is a student of TED Ankara Collage in 1938, while putting the badge of TED to the Atatürk’s jacket during the commemoration of Youth and Sports Day in the Stadium of 19 May is the first remarkable photo.

In the galleries composed of various themes of the museum, there are school, activity, teacher, student photos, representative class, important historical documentaries, certificates, documents, instruction and office tools, music tools, hand-written diplomatic notes, annual photos and informations of around 30,000 graduates and computer that contains the software of the game “Who Are We?” in use and sports column.

TED Ankara Collage organizes tour programs for its students to let them learn their school history which is almost of the same age with the declaration of Republic. Also, parents, graduates and the students coming from other schools have great interest to the museum.

Address: TED AnkaraCollege Foundation
Taşpınar Mah. 2800. Cad.No:5
İncek-Gölbaşı/ANK.

Phone: (312) 586 90 00

Visiting Days: Everday during the week

Open between: 09.00–16.00

The Museum of Türk Telecom

Telecommunication Museum in the education, science and technology museum field is evaluated as the first and only applied museum set with the understanding of active education. The historical extent of fast-growing communication history of Telecommunication Museum which can be seen by touching, using and performing applications, gives the opportunity to its visitors to take a historical journey by displayed 402 piece of creation.

Educational institutions as being the main target group of the museum besides addressing to all age groups, the museum is constituted by nested 3 saloons designated with two displays and one application saloon.

Visiting the museum is free, but for the school and group tours, appointment is necessary.

It is open on Saturday for the groups coming from other cities.

Address: Genel Directorate of Turk Telekom
Turgut Özal Bulvarı Aydınlıkevler-ANK.

Phone: (312) 555 23 98 **Faks:** (312) 313 23 99

Visiting Days: Everday during the week

Open between: 08.00–12.30
13.30–18.00

Museum of TRT Broadcasting History

As being the first and only public broadcasting institution, The Museum of TRT Broadcasting History is established to carry its past to the present and revive it again. Its establishment took 4 years work of more than 200 personnel.

Museum of TRT has a structure that the process of radio and television broadcasting is not only being watched, but at the same time it is applicable.

The various studios prepared in the museum aims to show the process of visual and aural broadcastings' progression in an applicable way.

Besides the displaying from transistor radios to black and white screens, and comes to today's 3D broadcasting as the last station of broadcasting technology, it aims to practically show the time before broadcasting and the progress it had by presenting the visual and audial archive witnessed to this process.

Research library as a part of the museum shows the visitors that the museum is not only for seeing but there are a lot of alternatives to learn by various education and promotion movies which give information about the main constituents of broadcasting.

The museum is placed in the campus of Turkish Radio and Television Corporation General Directorate.

Address: General Directorate of TRT
Phone: (312) 463 28 38 **Faks:** (312) 463 28 48
Visiting Days: Everyday during the week (closed during official holidays and on new year)
Open between: 10.00–17.00

Museum of Turkish Public Bath

The museum was established in order to document, display and inherit the bath culture to the future generations. In another words, universal Turkish bath culture image on minds is tried to be protected as a whole and being carried to the future generations. The museum as being about Turkish bath and purity culture is the first and only museum of Turkey with regard to its subject and its museology techniques. Besides exhibiting the architectural characteristics of Turkish bath and the objects used while having bath, it interprets Turkish Public Bath culture by “henna (bride) bath” exhibition, which illustrates the place of Turkish baths in ceremonial life, and animations of “mother of Turkish bath, father of Turkish bath” and “roughneck”.

The museum is established by the support of Ankara Development Agency and Living Museum, and the founder is Dr. Sema Demir who lectures “Folklore Museology” in Gazi University Faculty of Literature.

Address: Cumhuriyet Mah. Yenice Sok. No:23
Beypazarı-ANK.
Phone: (312) 763 22 24
Visiting Days: Everyday.
Open between: 08.30–20.30

Turkish Aeronautical Association Museum

The museum was opened in Ulus is playing host to historical buildings on May 19, 2002. The compound of the museum consists of 287 square meters closed area and 7295 square meters of open air area. There is the historical parachute tower (licensed monumental work), garden where the original aircrafts are displayed and museum building inside the compound. The museum allows visitors of all age to enrich their aviation knowledge about the Turkish Aeronautical Association and the history of civil aviation in

Turkey with 747 documents and photographs displayed in the museum. Visitors also have the opportunity to see the cockpit of the helicopter which is on display at the garden and can jump out of the historical parachute tower under the guidance of trainers.

Adresi: Hipodrom Cad. No 2 Ulus-ANK.
Phone: (312) 311 30 13 **Faks:** (312) 311 48 40
Visiting Days: Everyday except Mondays.
Open between: 09.00–18.00 during winter
10.00–19.00 during summer

Union of Turkish Bar Associations Museum of Law

The Union of Turkish Bar Associations Museum of Law was opened on April 3, 2012 during the Advocates Week. It is Turkey's first and only law museum.

There are artistic objects that visually reflect the historical transformation of law in parallel to the history of thought and civilization in the museum collection. There are jurist uniforms belonging to different periods, judicial documents, objects used by the lawyers, law books in Ottoman language, books, photos, post cards and sculptures in the inventory stocks of the museum. Museum offers a visual trip to World of law from mythological periods to our present day.

The museum displays total of 421 works.

Address: Oğuzlar Mah. Barış Manço Cad.
Av. Özdemir Özok Sokak No: 8 Balgat/ANK.

Phone: (312) 292 59 09 **Faks:** (312) 286 55 65

Visiting Days: During the week.

Except official holidays

Open between: 09.30-18.00

The Forestry Museum

Being a specialized museum in forestry field, the Forestry Museum aims at explaining the history of forestry in Turkey and providing information about forests and forestry to the public.

There is an important fossil collection in the museum consisting of various different sections. Two million year old redwood fossil, 350 million year old carboniferous fossil, 50 million year old yellow pine fossils are worth seeing. Seeing that there is a fossil of redwood which is only raised in the USA has a documentary quality for showing the richness of plant community of Anatolia in the past.

The museum also explains 150 year old history of forestry in Turkey via land and office equipments, diplomas, forestry laws, documents, books and albums. There are also mummified insect and tree sections, photos and caricatures for children in the museum.

NOTE: The museum is closed for a year as the museum building is evacuated due to the fact that the compound of the General Directorate of Forestry is handed over to the Prime Ministry.

Ulucanlar Prison Museum

The Ulucanlar Prison which was opened in 1925 was closed down in 2006 after the inmates were transferred to the Sincan Prison. The building was repaired by the Altındağ Municipality in July of 2011 and opened as a prison museum.

Many journalists', poets', writers' and politicians' detailed information, personal belongings obtained from their families and photos taken while they were sentenced and who were the inmates of 81 year old Ulucanlar Prison are displayed in the courtyard of the prison museum.

The museum invites everyone to see this historical building in order not to let people forget the memories of the bitter past experienced in the wards and gallows of the prison.

Address: Şükriye Mah. Ulucanlar Cad. No:63
Altındağ-ANK.

Phone: (312) 319 01 12-182 **Faks:** (312) 563 07 13

Open between: During the week:10.00-16.00

During the weekends: 10.00-17.00

Exhibition Halls

Arts and Culture centers

Republican Era Exhibition Hall

The Atatürk Cultural Center is located at the center of Exhibition Hall- Folklore- Library composition. It was constructed on the occasion of the 100th anniversary of Atatürk's birth and opened on December 27, 1987. The exhibition hall consists of two sections, one being the War of Independence and Atatürk section and the other is science- technology and natural history section.

The Atatürk Exhibition Hall of Education

Our country's first museum of education was opened under the name of the "School Museum" while Mustafa Necati was the Minister of National Education at the basement floor of the Ministry building in Ulus on March 1, 1936. The museum which

collected a number of documents regarding the history of education in Turkey enriched its collection with many objects collected from various different institutions and reopened on November 24,

Polatlı Agricultural Exhibition Area

It was opened in 2001 in a 7 decares of land inside the Zafer Park in Polatlı province. Equipments used for agricultural purposes were collected from Polatlı, Sivrihisar, Günyüzü and Haymana provinces. Approximately 100 tools whose ages vary between 50 and 100 were repaired according to its originals and placed in this exhibition area.

Agricultural tools such as wooden plows, threshing sleds, pitchforks, plough drawn by double horse, ox carts, and first

combine harvesters and beet machine can be seen in this exhibition. There is a corner in the exhibition area where the life in the village is displayed.

Keçiören Estergon Castle Ethnographic Exhibition Area

The exhibition area was opened on May 29, 2005. Works reflecting our country's ethnographic richness are collected from cities such as Konya, Gaziantep, Kahramanmaraş, Tokat, Amasya, İzmir and Aydın and provinces such as Tire and Ödemiş and put on display.

Cer Modern Arts Center

Cer Modern building which used to be the old maintenance hall for railway wagons and engines recently restored by the Ministry of

Culture and Tourism, is making an important contribution to the city identity of Ankara as an example of a contemporary museum architecture. The center supported by the Association of Turkish Travel Agencies, is contributing to the development of cultural and artistic production in Ankara and provides a ground for national and international artistic activities and exhibitions.

There are exhibition halls in different sizes allowing the display of national and international photography exhibitions, an art library including reference books published in modern arts, performance arts and philosophy, cafeteria and Cer Shop where you can buy specially designed products.

Address: Altınoy Mah. No: 3 Sıhhiye-ANK.

Phone: (312) 310 00 00

Open between

Exhibition Hall: Tuesday-Sunday 10.00-18.00

Library: Monday- Friday 10.00-18.00

Shop and cafeteria: Tuesday- Sunday 10.00- 18.00

The Ankara Culture and Arts House Abidin Paşa Mansion

The mansion which was built in 1860 as the residence of the governor is among the historical buildings of Ankara. During the War of Independence, the British forces invaded the War Academy on March 16, 1920. The Abidin Paşa Mansion used as the training ground of the War Academy in order to fulfill the officer demand during the war period. Commanders trained in this building achieved important victories during the Battle of Sakarya and the Battle of Dumlupınar. This building which was taken under protection by

the Council for the Protection of Cultural and Natural Inheritance and restored and opened under the name of the Ankara Culture and Arts House by the support of the Ankara Club. There are animal figures at the park playing host to this mansion and clothes and objects special to Ankara and its environs are on display inside the mansion.

Address: Ertuğrul Gazi Mah. Münzeviler Sok.
No: 6 Abidinpaşa-ANK.

Phone: (312) 362 73 05

Monuments

The Hittite Monument

This monument built in Sıhhiye in 1974 is the replica of 24 cm long ceremonial object unearthed during the Alacahöyük excavations and currently on display at the Museum of the Anatolian Civilizations. This statue known as the symbol of the Hittites actually belongs to Hatties of Bronze Age (second half of 3rd century B.C.) The Hatties developed animal figured god cult and especially bull became an important symbol. The unity of the bull and sky-sun bust is believed to be symbolizing the Sky God.

The Mimar Sinan Monument

In his marble statue built by sculptor Prof. Hüseyin Anka in 1956, Mimar Sinan looks standing in his cloths special to himself. The statue is located at the garden of the Faculty of Language, History and Geography.

The Mithat Paşa Monument

The statue of Mithat Paşa located at the south corner of the Headquarters of Ziraat Bank at Ulus was built by Prof. Hüseyin Anka in 1966 upon the request of the General Directorate of the bank. Statue shows Grand Vizier Mithat

Paşa who established in 1863, sitting on a chair and there are three spicas and a whell at his left and a scale figure at his right

The Victory Monument

The Monument located on the Atatürk Boulevard was built by Italian sculptor Pietro Canonica in 1927. The statue shows Atatürk standing in his uniform and holding a sword, there are victory wreaths at the base of the statue made of bronze.

The Security Monument

The statue made of Ankara stone is located inside the Güvenpark in Kızılay and built by Prof. Holzmeister, Prof. Anton Hanlak and Prof. Joseph Thorak in 1935. The monument which is built as a gift of Turkish people to police and gendarmerie, includes the various reliefs symbolizing these security forces, sculptures of Atatürk and his comrades in arms during the War of Independence and reform movement, reliefs symbolizing the human intellect and agricultural works of farmers.

The Duatepe Monument

Duatepe is the first hill that was captured back from the enemy during the Great Offensive and this event took place on September 10, 1921 determined the end of the War of the Independence. Surrounding hills namely, the Gazi Hill, the Türbe Hill and Mangal Mountain were afforested and the monument was built on the Duatepe. The monument consists of five sections; the connection road, the parking zone, hiking trail, the ceremonial ground and the monument. Ribs of Atatürk was broken when he fell down a horse in the Gazi Hill but continued to rule the war personally. One of the two flags in the monument symbolizes the flag of the 58th regiment and the other is the Turkish flag.

Names of the 81 martyrs died in the Duatepe offensive are written on the walls with brass letters. The monument symbolically tells the story how the people of Anatolia run into the

Victory and civilization like a river under the leadership of Mustafa Kemal Atatürk. Statues at the monument have symbolic meanings.

The Mehmetçik Monument

It is located in the Kartaltepe district near the E-90 highway at the 6 kilometers west of Polatlı province. The monument which has a 40 meter height, 22 meter long statue and 18 meter base, was opened on August 6, 2008. Polatlı province will become a National Park of the History of the Battle of Sakarya with the opening of panoramic museum whose construction is underway, together with present monuments and museums in

Duatepe district. The Mehmetçik Monument will tell the story of the Battle of Sakarya to the future generations and keep the memory of the importance of independence and freedom alive.

The ZübeydeHanım Bust

The bust of Atatürk's mother ZübeydeHanım was built on March 31, 1964 in front of the İsmet Paşa Institute for Girls. On the left side of the bust, famous word of Atatürk which is, "Women were the source of life of our army organized by men," is written on the left of the bust and there is another famous of Kemal Atatürk which says, "Our women has to work harder if they want to be real mother of our nation" on the right.

The monument of Republic in Ulus

This monument located in the Ulus Square is built in 1927 as a gift of Turkish nation to the heroes of the War of Independence. One of the two soldier sculptures in front of the monument is waving his hand to call his friends to join the battle while the other soldier is checking the horizon. At the right of the base of the sculpture, there is a relief showing Atatürk and his comrades in arms and at the right, there is the the invasion forces greeting the Turkish Army. The buttonwood tree behind the monument symbolizes the Ottoman Empire and the young plant coming out of the tree symbolizes the newly founded Turkish Republic. Women figure carrying bombshell is the symbol of the heroism of Turkish women in the War of Independence. At the upper part, there is the sculpture of Atatürk riding a horse in his Chief of General Staff uniform.

Mosques

Hacı Bayram Mosque

Located next to the Augustus Temple in Ulus, the mosque was built between 1427-1428 upon the wish of Hacı Bayram Veli. Longitudinal rectangular planned, stone based, brick walled, tiled roofed building was constructed in Seljuk architectural style and repaired by Mimar Sinan. Double balconied minaret rising on the southeast wall has a square plan and has a cylindrical brick body. Plaster mihrab rises from the ground to the ceiling. Interior walls are decorated with Kütahya ceramics till the low windows. Tomb of Hacı Bayram is located next to the southern wall of the mosque.

The Ahi Elvan Mosque

The mosque located in the Koyunpazarı neighborhood was built between 1331-1389 upon the request of Ahi leader Ahi Elvan Mehmet Bey. Lower parts of the walls of the rectangular planned mosques are built with stone and upper parts are built with abode. Interior construction element of the mosque is wood. The wooden ceiling is based on 12 marble headed wooden columns. Wooden pulpit decorated with pentagonal motifs is a beautiful example of Seljuk style wooden handwork. There is a single balcony rising next to the northeastern wall of the mosque. The base of the minaret has a square shape and is built with bricks.

The Kocatepe Mosque

The construction of the mosque located in the Kocatepe neighborhood began in 1967. The Kocatepe Mosque resembles the Selimiye Mosque with its four minarets and resembles Sultan Ahmet Mosque with its central dome and its half domes. Its sanctuary section is covered with a dome surrounded with half domes at four sides. A marble fountain

decorates the loister which is at the north in front of the entrance. Mihrab and pulpit is decorated with special marble ornaments. The interior ornaments were inspired from the classical Ottoman Architecture, ceramics, marble and golden metals as well as special paints were used as decoration elements. Stained Glass which has a separate place in the interior ornamentation of the mosque was produced from imported glass and forms a passage between the classical Ottoman and modern styles.

The Ağaç Ayak Mosque

The construction date of the mosque located on the Ulucanlar Street is predicted as 1705. It has a wooden short minaret. It's gathering place is decorated with ocher ornaments, there are geometrical embroideries at the mihrab rising to the ceiling, and the wooden pulpit is decorated with geometrical fittings and colored embroideries. The mosque with wooden ceiling has a tiled roof.

The AhiYakup Mosque

It was constructed at the İsmetPaşa Neighborhood in 1391 by Ahi Yakup. It is a plain building constructed with adobe brick and it has a tiled roof. It draws attraction with its mihrab among other 14th century Ankara mosques.

The Aslanhane (AhiŞerafeddin) Mosque

It was constructed at the Samanpazarı neighborhood between 1290-1291 by Ahi Şerafettin and Ahi Hüsamettin brothers. The mosque having a longitudinal rectangular plan and five naves was built with stones collected from the buildings belonging to the Roman and Byzantine Periods and currently covered with

pointed lead plated roof. Single balconied minaret next to the northeastern wall of the mosque has a stone squared shaped base and Cylindrical body built with brick. Interior construction and ceiling of the mosque are wooden. Carved wainscot is used for the decoration. Mihrab decorated ceramics is one of the beautiful examples of the Seljuk Period. Due to the ancient lion statue graved on the wall of the tomb which is located at the east of the mosque, it is called as "Lionhouse Mosque" There is the tomb of Ahi Şerafettin near the mosque.

The Alaaddin Mosque

Located close to Karacabey imaret in Hamamönü, the museum was constructed between 1901-1902 upon the order of Sultan Abdülhamit II. The mosque having a longitudinal rectangular plan has a minaret rising on a square shape base which has a cylindrical body is made of stone. There is a tomb at the west side of the mosque.

The Taceddin Mosque

Located close to Karacabey imaret in Hamamönü, the museum was constructed between 1901-1902 upon the order of Sultan Abdülhamit II. The mosque having a longitudinal rectangular plan has a minaret

rising on a square shape base which has a cylindrical body. There is a tomb at the west side of the mosque.

The Karacabey Mosque

It is located on the Samsun Street of Sümer Neighborhood. The mosque constructed by Karacabey in the 15th century forms a social complex with its tomb, fountain and double baths. Being the sole example of Iwan plan type, the walls of mosque is built with stone and brick and covered with five domes. It is minaret is built with glazed tiles and the mosque is an important example with its ceramic craftsmanship.

The Cenab-ı Ahmed Paşa Mosque

Located at the İç Cebeci neighborhood, the Mosque was built in 1566 during the time of Suleyman the lawgiver by Cenabı Ahmet Paşa who at the time was the governor of Ankara. It is a classical Ottoman mosque with a square plan covered with single dome. Its walls are constructed with face stone, and has a lead plated dome. There are four marble columns, three pointed arches at the narthex. Window frames are decorated with ornaments painted with colored pens. White marble pulpit and mihrab have a plain appearance.

The Çiçekçioğlu Mosque

It is located on the Göztepe Street of the Alpaslan district. It is a building with adobe brick walls, wooden beam and stone bed plate. It is a beautiful example of typical Ankara mosques built between the end of 17th century and the beginning of 18th century with its ceiling system, inscription at the bottom of windows and mihrab.

The Zincirli Mosque

The mosque located on Anafartalar street of Ulus district has stone base, body built with brick and and tiled roof. Its wooden ceiling built with waffle slab work, pulpit and mihrab as well as facade design carry the characteristics of mid and late 17th century architecture.

Old Houses

Ankara Houses

These are the houses located in the old settlement regions of the city especially inside the Kaleiçi region. Rare examples of Ankara houses which remained from the 17th, 18th.

And 19th centuries, are usually built with wood and bricks and generally has two storeys. The servant rooms were found in the basement court while the rooms of the owners of the house were located at the first floor. Stairs which were usually built outside the house and have an open side usually lead to a columned patio named as “seyregah” or “seyrengah” which is covered and open at four sides. Rooms overlook

the street via seyregah or windows. Guest rooms, meeting rooms and bedrooms are located at the second floor. Geometrical ornaments, rumi and hatai motifs can be seen at the ceiling, ceiling rose, doors and other parts of the house. Currently, some of the houses are used for touristical purposes.

Ayaş Houses

Ayaş houses mainly located around the bazaar area at the valley bottom and at valley slopes at the north carry the typical characteristics of traditional Turkish houses with their architectural style which are mainly of an organic structure. There are barns, pantry and servant rooms, if it is a big house at the basement of these half wooden half stone buildings which usually have two storeys. There are two or three rooms as well as service places like kitchen, toilet and bathroom located around the hall at the upper floor which are the actual living area of the house. All rooms are covered with wooden roofs. There are oriels similar to balconies and wooden lattice windows at the exterior construction of these buildings.

Güdül Houses

This historical houses of Güdül province which survived until today at the urban protected area in the city center carry the characteristics of traditional Turkish houses.

The Beypazarı Houses

The old part of Beypazarı province which was founded on the steep slopes and valleys, is a historical settlement with a visual richness with its bazaar and characteristic texture made up of traditional houses as well as its natural landscape quality. 100 years old houses carry the typical characteristics of Ottoman and traditional Turkish houses. They are two or three storeyed buildings with bay windows or

attics named as “kuşkana.” Their ground walls are built with stones while the upper walls are made with wood, these coated houses’ roofs are covered with tiles. The basement consists places like servants’ rooms and pantry. There are rooms around the rectangular or square shaped hall, kitchen and bathroom at the upper floors.

Historical Mansions in Hamamönü

Kamil Paşa Mansion

The mansion which was built upon the order of Mavi Aga in the 19th century at the Hamamönü district was collapsed in 1980 due to negligence. It was restored in 2009 by the Altındağ Municipality by considering the original style of typical old Ankara houses. It is a mansion that attracts attention with its furniture, engravings and ceiling ornaments.

Beynamlızade Mansion

Beynamlızade Hacı Mustafa Efendi (1886-1931) who was born in the Beynam village of Bala province, was elected as an Ankara Deputy in the first term of the Grand National

Assembly and was among those who fought in the Sakarya Battle. He and his family resided in this mansion located in the Hamamönü district while he was serving as Ankara deputy.

Kabakçı Mansion

The mansion which is a typical two-storey Ankara house is located in the Hamamönü district. It attracts attention especially due to its ceiling ornaments. It has been used as a Culture and Art House by the Altındağ Municipality since 2009 and plays host to culture, art, literature and history seminars and painting exhibitions.

Types of Tourism

Convention Tourism

Ankara has advantages in terms of convention tourism due to its location in the country and in the region, infrastructure and other investment supports and its cultural and natural potential. As well as having many accommodation facilities with the quality of national and international standards, there are also meeting and convention centers under the structure of universities and public institutions.

Thermal Tourism

The water temperature of big spring is 47 C°, small spring is 44 C°, mineral water source is 19,5 C°, and drinking water is 37C° in the Kızılcahamam thermal water springs. Its water is classified under the hyperthermal hypotonic waters as a physical and chemical compound. Visitors have the opportunity to benefit as bath and drinking water services provided by the accommodation facilities located in the spa region. Drinking treatment cures liver, gall bladder, metabolism diseases and gastrointestinal disorders while the bath treatment is good for heart, circulatory disorders and rheumatism. The water temperature in Sey Bath which is 2 kilometers west of Güvem district on the Kızılcahamam-Çerkes road is measured as 43C°. The water has a bicarbonated sodiumed, calciumed, carbondioxided and fluorided structure. It is known that thermal waters have a positive impact on rheumatism, arthralgia and arthritis, gastrointestinal disorders blood circulation disorders, neurological disorders, liver, gall bladder and nutrition disorders.

The temperature of Ayaş thermal and drinking water source is 51C°. The temperature of Ayaş Karakaya thermal water which includes bicarbonate, sodium, calcium and carbondioxide is 31C°. Drinking and bath treatment cures rheumatism, neuralgia, gynecological diseases, gall bladder stones, constipation, inflammatory disorders and kidney stones. The water Dutlu Tahtalı Beypazarı thermal spring in Beypazarı province varies between 31C° and 52C°. The

thermal water includes chloride, sulphate, sodium, calcium and carbondioxide. It is good for dermatological diseases, liver, gall bladder, pancreas disorders and atherosclerosis.

The temperature of Melikşah thermal water in the Çubuk province is 31C°. The thermal water includes calcium, magnesium and bicarbonate. It cures stomach, liver and pancreas disorders, atherosclerosis and lung diseases.

The historical Silk Road

Ayaş, Beypazarı, Güdül, Nallıhan

Branches of the Silk Road which also passed through our country which was the birth place of many different civilizations follow the old Ankara-İstanbul road and lead to Ayaş, Beypazarı, Güdül and Nallıhan. Ayaş province's historical structure on narrow streets between wooden - stone houses is still felt together with green of its vineyards and gardens and baths, majority of its old buildings such as Kırkevler Bazaar and spa, mosques and tombs which were also mentioned in the famous travel book of Evliya Çelebi and survived until today. Artifacts belonging to Hittite, Phrygian, Roman, Galatian and Seljuk Period which are on display at the Paşa Bath which is currently used as the culture center reflects the historical richness of the region. The remains of the Roman bath belonging to the Roman Period in the Çağ town on Güdül road and two of the mosques that remained from the Seljuk period near the Kirmir Pond have survived until today. You will have the

opportunity to see the churches carved inside the rocks in İnönü and vineyards and orchards while heading towards Güdül. Stone dickites resembling fairy chimneys on the way to the Sorgun Valley reflect the natural beauty of the region.

Derbencik, Karcıkaya and Hacılar bridges which did not lose their authentic identity although they have been used for centuries are among the historical values of Beypazarı. Boğazkesen tomb on the Silk Road and the large tomb remained from the 13th century and its environs combined with Beypazarı province's restored old houses and mansions located on the narrow streets, mosques, fountains, baths and Suluhan caravanserai. Once upon a time, this province used to play host to silk exchange. The steppe turns into a green land at the junction of Tekke Village which is located on the road heading towards the Nallıhan from the Silk Road route. The bird paradise at the wetland of Sakarya River is the home of 168 bird species and there are different layers of different colored soils at the hills surrounding the wetland.

Alternative Tourism Activities

Winter Tourism

Snow depth in Elmadağ Ski Center which is 26 kilometers away from Ankara and located at the north side of Elmadağ Moundation varies between 30-60 cms. The ski season of Elmadağ province which is under the domination of continental climatte is between January and March. Treeless and alpine meadowed ski track has easy and medium difficulty levels.

Camp and Caravan Tourism

The Soğuksu National Park, Eğrioia Plateau, Benli Plateau, Çubuk-Karagöl vacation

facility inside the forest, and the Bayındır Dam recreation and picnic sites are suitable for camping and caravan tourism. These places have all the requirements to fulfill the demands of campers.

Tableland Tourism

Karaşar-Eğrioia valleys including Belenova, Kuyucak, Sarıalan and Çukurören valleys which are 55 kilometers away from the north of Beypazarı province and 22 kilometers away from the town are suitable for hiking, and camping as well as daily recreation activities. The pond playing host to trouts and freshwater fish species provides opportunity for sport fishing. There are Çamlıdere-Benli valleys including Yılanlı, Osmansin, Peçenek and Çukurören valleys at the north of the Çamlıdere province which is 23 kilometers away to these valleys. Sorgun valley which is 23 kilometers to Gündülprovince, Andız valley which is 30 kilometers to the Nallıhan province, There are Ulucak valley which is 40 kilometers to the north of Kızılcahamam

province, Başköy which is 40 kilometers away from Kızılcahamam and Salın which is 35 kilometers away to the center of the province. These valleys surrounded with black pine forests are suitable for hiking and camping.

Speleological Tourism

Historical above ground Byzantine caves located at the lakeside of the Kirmir River at the Gündül province were carved inside the mountain and believed to be remained from the Byzantine Period. The caves are made up of storeys which are climbed through a stairway.

These caves resembling Ürgüp- Göreme caves located in the Central Anatolia seemed to be a church and played host to a village community. Kirmir Pond caused damages underneath the caves in time and finally some of the stairways leading to higher floors remained outside. The lenght of Tuluntaş Cave located inbetween the İncek, Hacılar and Tulumtaş villages of Gölbaşı province which is 15 kilometers away from Ankara is 5 kilometers, its width is 1-1,5 kilometers and height is 30-40 meters. There are dickites, stalactite and pillar which are worthseeing inside the cave which was formed as a result of chemical fusion inside a large limestone block.

Wind Surf

The Sarıyar Dam and the Çamlıdere dam lakes are available for wind surfing.

Bicycle Touring

Kirmir and Ankara River valleys, Eğrioia and Benli valleys, Karagöl, Mogan and Eymir lake-sides are suitable for bicycle touring.

Sport Fishing

Fishing is available in the Kızılırmak and Sakarya Rivers and their branches as well as in the Kirmir Pond, Karagöl, Mogan and Eymir lakes, Asartepe, Çamlıdere, Sarıyar and Kesikköprü dam lakes. common carp, tench, silverside, european chub, butterflyfish, crawfish, catfish, horned pike, lake trout, carp, mirror

carp and carp bream can be mentioned as fish species found in these lakes.

Mountain hiking and trekking

Pazar Çayı valley which has rich values in terms of geological formation and vegetation cover; Ağan Valley of İlhan River which was a 22 kilometer long hiking rail and has special landscape; Çubuk Pond Valley with its geological formations and rich vegetation cover are the places suitable for trekking.

There is a rural settlement with the quality of vineyard house inside fruit gardens and rich vegetation cover in a very narrow space at the bottom of İnözü valley which is surrounded with sharp rocks at both sides.

Mogan and Eymir with their beautiful lakeside view, vegetation cover and wild life are also suitable for hiking. The Soğuksu National Park surrounding the Kızılcahamam province forms a special zone with its ecological and biological variety due to its vegetation changing from steppe to forestry lands.

Bird watching

1.500 ha long Salt Lake (Çalıklüzü) which is located in a small closed basin within the borders of Bala and Haymana provinces which is 70 kilometers to the south of Ankara, is a salted and shallow lake. It is a habitat of birds such as plover, white-footed goose and ruddy shelduck. Flamingo, white-headed duck and black-winged stilt are usually seen in this place after the mating season. Among the other birds seen in the region are mallard, avocet, kentish plover and plover. Lakeside of Mogan lake which is 20 kilometers south of Ankara gains importance due to rising population of squacco heron, red-crested pochard, ferruginous duck and white-headed duck. It is possible to watch a number of bird species such as ferruginous duck, common coot, great crested grebe, red-necked grebe, little bittern, gadwall, marsh harrier and common stilt at the last Autumn and before spring. The Soğuksu National Park

located in the forestry and mountainous regions of Çamlıdere and Kızılcahamam province gains an important bird zone status due to its rising population of black stork, lammergeier, Egyptian vulture, griffin, black vulture and booted eagle. 10 kilometer long valley formed by the Savari River flowing through the Kirmir Pond at the Kavaklı mountain foot in the Güdül province is the breeding ground of black vultures.

It is possible to watch black stork, lanner falcon, Egyptian vulture and raven which build their nests in the İnözü Valley whose height rises up to 100 meters at the north of Beypazarı province.

Nallıhan Bird Paradise is located in the wetlands at the outfalls of rivers which are flowing through the Sarıyar dam lake of Beypazarı and

Nallıhan provinces and in

in the rocky site near the wetland. Night heron, black stork, Egyptian vulture and lanner falcon are among the species which nest in this region.

Nallıhan Bird Paradise is the resting area for many stork species and ruddy shelduck during the migration season. Night heron, little egret, grey heron are among the bird species which lay nest in the same colony. Black kite and peregrine falcon are among the species breeding in the region. The habitat of the white tailed eagle which is randomly seen in the region is probably somewhere close to the Bird Paradise. Beynam Forest inside the Bala province has an important bird zone status due to nesting imperial eagles.

Horse trekking

Kızılcahamam-Karacaören village and Karaşar- Eğriova and Çamlıdere-Benliplateaus carry potential for horse trekking.

Paragliding

It is possible to participate in various activities at the Gölbaşı training facility where the aviation clubs of universities of Ankara provide training for their members. It is a favorable spot for paragliding training with its training hill overlooking a wide plain, suitable altitude and wind.

Herborization

Climate conditions and topographic structure allowed Ankara and its environment to develop two separate plant communities. Steppe vegetation is common at lowlands which receive less rain and plateaus. Generally, thorny plants, crabgrass, silverberries, willows and poplar trees can be seen in single file at the sides of rivers inside the steppe. Among the plants special to steppe which are mainly short and seen in groups are; short growing Meadow Grass, Couch Grass, Astragalus, Stipa, Peganum Harmala, Genista Tinctoria, Elymus, Bromus Tectorum,

Mustard Plant, Scorzonera, Tamarix Tetrandra, Veronica Prostrata, Poppy, Hibiscus, Thymus, Euphorbia Henbit, Rosa Canina, Blackberry etc. Dominant tree species in forests seen in the midst of the steppe like the Beynam Forest are Black Pine, Juniper and oak in patches. Coniferous Trees are the common species in the Forest Cover which becomes thicker and richer at the mountains rising on the plateaus and at the Kızılcahamam province. There are 960 different plant species grow in their natural environment in Ankara playing host to a rich plant diversity and almost 175 of those are the endemic plants such as the Ankara Crocus, Ornithogalum Narbonense, Centaurea Tchihatcheffii. Plant families which are rich in terms of variety are compositae, leguminosae, poaceae, cruciferae and labiatae.

Wild Life

Vegetation widespreading at the North of Ankara and the water sources formed by the rivers and dam lakes creates natural habitat for the existence of wild animals. Aquatic animals such as carp, trout, freshwater mussel, crabs, turtle and poultry animals such as cormorant, mallard, barnacle and water hen are among the animals which were adapted the environmental conditions of the region.

Forestry areas inside the Nallıhan, Beypazarı, Kızılcahamam, Çamlıdere, Çubuk and Gündü provinces allows the survival of wild animals such as bear, boar and deer.

Mouflon which were seen at the environs of Nallıhan and Beypazarı until recently, extincted today. It is possible to see land animals such as wolf, fox, badger, rabbit, polecat, weasel and squirrel as well as birds such as partridge, bustard, hazel grouse, crane, pigeon, turtledove and quail in any place of Ankara. Wild birds sparrowhawk, hawk and eagle can also be seen at the steppes of the region.

Parks

The Soğuksu National Park founded in Kızılcahamam in 1959 covers 1.300 hectares of land at the 1.300 meters height.

The geomorphological structure of the area located at the transition zone to the rich forestry region of Northern Anatolia, is made up of flat area between rivers and valleys. Boar, bear, wolf, deer and weasel are among the wild animals frequently seen inside the forest cover enriched with the understorey and the black pine, yellow pine, oak and poplar trees which keep their natural look

form the dominant species of the National Park.

Our country's first and only geopark was founded in Kızılcahamam Çamlıdere under the guidance of the Ankara University with the cooperation of the Ankara Governorship, the Kızılcahamam Municipality and District Governorship and the Association for the Protection of Geological Heritage and opened on July 16, 2010.

It has a high scientific value as it plays host to rocks, minerals, fossil aggregate, stacks, structure and other geographical formations belonging to Ankara region and to the whole past of the Anatolia. Geopark covering 2.000 square meters of land in Kızılcahamam, Çeltikçi and Kazan provinces reflect the natural beauty of the region as well as protecting the historical and cultural heritage.

Founded in 1925, the Atatürk Forest Farm which was converted into a greenland by a project by the guidance of Atatürk is one of the oldest recreation and sightseeing spots of Ankara. This park covering a very large land attract many visitors due to its green lands, picnic spots, zoo, restaurants, variety of products and nature.

The Altınpark located in the Aydınlıkevler neighborhood, is open to public with its fair, science and culture centers, open and half-

open entertainment halls, closed and open sports centers, restaurants serving examples of Turkish and international cuisine, entertainment venues, pond, gardens and production greenhouse.

One of the most favorite recreation and entertainments spots of Ankara especially during summer is the Gençlik Park located in the Ulus neighborhood with its open sports fields, various kinds of restaurants, cafeterias, amusement park and big pool.

The Göksu Park which is one of the biggest parks of Ankara, offers a number of activities in its open sports arenas, restaurants, cafeterias, hiking trails, natural pond, amphitheater, go-kart racetrack.

The Wonder Land located inside the Sincan province is the biggest recreation and entertainment spot of Ankara. It has a youth center, culture center, restaurants serving Anatolian cuisine and sea food, coffee houses. Sculptures of child story and cartoon movie characters at the Wonder Land attracts the attention of children.

Many beautiful parks and open areas like Botanic Park, Seğmenler Park at Çankaya province, Güvenpark in Kızılay, Kuğulu Park in Tunalı Hilmi street and Abdi İpekçi Park in the Sıhhiye Square are among the green areas that decorates and embellishes the city.

Thematic visits

The Independence Road

The battlefield close to Polatlı where the Sakarya Battle which was mentioned as the breaking point of our War of Independence took place and lasted for 22 days and 22 nights continues to keep the historical memories alive.

Spots which witnessed the great offensive which represents the reversal of 400 year long withdrawal of our nation which in a way began with the Battle of Vienna and finally ended in İzmir with great chase can be visited in

this route named as the Independence Road covering the front line as well as command and logistics centers of the Battle of Sakarya.

The Independence Road which began at the Atatürk's Mansion at the Ankara Train Station, continued with the museum of Alagöz Headquarters where Atatürk commanded the war and the Malıköy Train Station which was used as the logistics center and infirmary during the war as well as the Sakarya Martyrdom ends at the Duatepe and Kartaltepe which were first recaptured places from the enemies during the war.

The Sakaryamartyrdom

Malıköy Train Station

Kartaltepe

Duatepe

The Alagöz Headquarters Museum

Sightseeing and Recreation Spots

Mogan and Eymir Lakes located within the borders of Gölbaşı province which is 25 kilometers south of Ankara, is among the ideal spots for those who wishes to make a daily visit, with their natural beauty, restaurants by the lakes and clean air. The panorama of sunset and various kinds of bird species at the Mogan Lake is worthseeing. Fish of the lake offers delightful taste for the visitors.

Karagöl which is a small but deep crater lake located at the skirts of the Yıldırım Mountain

which is 40 kilometers away from the Çubuk province has a natural beauty during summer as well as winter. The environs of Karagöl which is surrounded with slopes at both sides, are covered with pine and mountain poplar trees.

Located 75 kilometers away from Ankara and known as the center of oxygen-richness of Ankara, Kızılcahamam is among the most attractive spots of visitors with the Soğuksu National Park which is covered with thick pine forest and its picnic area capable of playing host to 8.000 visitors.

The Tuz (Salt) Lake located near the Şereflikoçhisar province is a place worthseeing with its natural beauty as well as being the spot of fulfilling the great majority of Turkey's salt demand. Towards the sunset, the last lights of the sun forms crystal images, giving it the name of "Wedding Dress of the Steppe." There are forestry areas, picnic spots, trekking trails and coffee houses around the Çubuk Dam located on the Çankırı road and 15 kilometers away from the city center.

The Mavi Lagoon (former Bayındır Dam) is a popular recreation spot with its natural beauty and quite environment and located on the Samsun road and 12 kilometers away from the city.

Kurtboğazi, Sarıyar, Kesikköprü, İrfanlı, Asartepe, Çamlıdere dams as well as Çamkoru and Beynam forests are also among the green areas that embellishes the city.

Shopping

Old shopts located at the Çıkırıkcılar ramp in Ulus as well as shops “Bakırcılar (Coppersmith) Bazaar” selling a number of old and new objects such as carpets, rugs, clothing, antiques, jewellery, accessories are among the most attractive authentic spots. Towards the Ankara Castle, you will see shops in rows where you can buy plenty of fresh spice, dried fruit as well as variety of other products. The city also offers modern

shops where you can buy all sorts of things at the modern shopping malls. Among these shopping malls are Karum, Atakule and 365 AVM at the Çankaya neighborhood, Panora at Oran neighborhood, Ankamall at the Akköprü neighborhood and Maltepe Park at the Maltepe neighborhood.

Armada, Bilkent Ankuva and Cema malls on the Eskişehir road, Galleria in Ümitköy, Arcadium, Gordion and the Koru Mesa Plaza at the Çayyolu neighborhood, Antares in Etlik, Optimum Center in Eryaman, the CarrefourSA at Batıkent are among the popular shopping malls of the city.

Culture and Arts

It is the center of cultural and artistic activities with the state supported facilities like the State Theaters, the State Opera and the Presidential Symphony Orchestra. There are many private theaters in our city. Culture and art galleries, local and international film

activities, international festivals, World's one and only International Child Fest, the April 23, European and Asian biennials, sports and cultural activities, exhibitions, folklore, various artistic contest and rich folk dances are among the activities that keep the cultural and artistic life alive in the city.

Entertainment

Quality and variety of entertainment venues that form an important of Ankara life are among the essentials of the city. It is possible to taste the traditional Turkish dishes at the restaurants at the Ankara Castle located

in the Ulus district. Gölbaşı province is the recreation and holiday spot of the city. City's entertainment revenues at the Tunalı Hilmi, and Tunus Streets as well as Park Street and Koru Mesa Plaza in the Çayyolu neighborhood have the quality to attract those who are looking for an entertainment.

Local Characteristics

Seymens

Seymens (name of an irregular militia tradition in Central Anatolia) who participate in holiday and wedding ceremonies with their

traditional local costumes are the symbols of bravery, dare and patriotism. Although, it is originated from “Sekban” unit of the Guild of Janissaries, the Seymen tradition goes back to the Oghuz tribes which settled in Ankara and its environs. Kargın, Çavundur and Büğdüz of Çubuk province, Bayındır of Elmadag

province, Kayı, Kınık and of Yenimahalle province Dodurga, Peçenek ve Yazır located at the skirts of Hüseyin Gazi Dağı mountain, Avşar villages at the Bala province got their names from the 24 Oghuz tribes. Settlement spot of princes before going to the Söğüt province was Gölbaşı. Seymen ceremonies were held at the times when the “National Spirit” reached to a peak.

Last big Seymen Ceremony was held on December 27, 1919. When Mustafa Kemal arrived in Ankara soil during the invasion of Anatolia, another Seymen ceremony was held just like they did during the Oghuz Period. When Atatürk asked them, “Why are you here?” Seymens of Ankara told, “We are here to see you and die in your path.”

Local Cuisine

Kitchen was the largest part of the old Ankara houses. At one side of the kitchen, there were oven and furnace and at the other side, there was the pantry where the foodstuff for winter was kept. Pantry usually has two stories and

upper part is called “müsandere.” Woods were piled at one corner of the kitchen. Foods were served on a tray on the floor, first the elderly then the household had their meals.

ANKARA DISHES

Soups: Aş soup, dutmaç, keşkek soup, miyanesoup, soup with milk, tarhana soup and toyga soup are among the most known soups of the region.

Meat Dishes: Among them are the Ankaratavası, alabörtme, calla, çoban shepherd roast, ilişik, kapama, forest kebab, meat with eggplant, sızgıç, siyelandsiyer.

Pilaf- rise: Bici, bulgur pilaf, oğmaç meal, pıtpıt pilaf are among the known pilaf dishes.

Meatballs: Kadınbudu meatball, mücirim-meatball, meatball with eggs, tohma, tiridi-meatballs are among the well known meatball specialities.

Stuffed Dishes: Stuffed patience dock, mantı, stuffed mutton intestines (bumbar), stuffed vegetables with olive oil and stuffed vegetables with olive oil are among the most loved stuffed dishes.

Pies- Cakes: Altüst pie, ay pie, bohçapie, entekke pie, hamman, kaha kol pie, papaç, pazar pie, tandır, yalkı are among the most examples.

Yemekler: Arasında carcıran, bici aşı, çılıbr, çırpma, göçe, göter, kale, keşkek meal,

Dishes: Carcıran, bici dish, çılıbr, çırpma, göçe, kale, keşkek, köremez, mıhlama, omaç, papara, saz, tatmaktiridi, topaç can be mentioned.

Pastry: İçinde (inside) bazlama, cızlama, gözleme, nevizme, öllüğün körü, su böreği are among the pastries of the region.

Desserts-Compotes: Ayva boranası, baklava, birtlak, daşlak, ekir, fıslak, hoşmerim, kabaktatlısı, kargabeyni, kar helvası, kaygana, köyter, omaç, perçem, saraylı, tıtil helvası, tuhafiye, zerdali boranası, zerdali hoşafı.

Breads: Sınışamasında bazlamacın, bezdirme, gizleme, çerpit, ebem bread, kartalaç, kömbe, kete, saçkıran, serit and yarımca are among the breads.

Ankara Tava

Handicraftsand Souvenirs

Filigree technique which plaiting fine threads of silver and golden and jewellery designed by using this technique is among the most important traditional handicrafts of Ankara. This art which has a 2.500 years past in the Anatolian soil is kept alive and developed especially in the Beypazarı province. One of the oldest handicrafts common in Anatolia is pottery. Nowadays, pottery jugs produced from the red soil coming from the pits of Ayaş and Şereflikoçhisar provinces clay- dried with a technique that allows jugs to gain a porous characteristic and has the quality to keep the water which is put inside these jugs cool due to this characteristic.

Fabric/cloth and carpet weaving as well as embroidery art which were very common in Ankara in the past, kept alive in certain provinces although these crafts went through a change in terms of quality. Woven cotton headscarf named “bürgü” is developed in Beypazarı by maintaining the traditional production style as new examples by using contemporary materials and techniques while embroideries used as an decoration element for handkerchief, headscarf and various different kinds of covers are kept live in Ayaş province and its environs. The art of weaving mohair from the Ankara Goat and leather are among the totally abandoned handicrafts of the region.

Natural Symbols of Ankara

Ankara is a city which is rich in terms of having plant and animal species special to itself. Ankara goat which is original to the city was brought to Anatolian soil by Turks in the 13th century and adapted itself to the arid soil and climate of Central Anatolia. Angora wool which is named as Mohair in many countries is produced from these goats. Due to this reason Mohair Goat is known under the name of Ankara (Angora) Goat in the World. Although, it is raised almost in all provinces of Ankara, they are mostly common in Ayaş, Beypazarı, Gündül and Nallıhan provinces. Its wool is included in the “special animal fibre”. With the arrival of Ankara Goat to the Anatolian soil, production of very famous Turkish fabric named “Sof” started in Ankara and its environs and it was sold to all trade centers from the bazaar at the Mahmut Pasha Covered Turkish Bazaar which is one of the buildings which is currently used as the

Museum of Anatolian Civilizations. Animal species which can be accepted as the second natural symbol of the city is Ankara (Angora) Cat which is a natural and pure cat species originated from Ankara. These cats having silky and medium size hair and has a fine long body have small or medium size head and their nose parts are rectangular pointed, large and wide-set. The eyes are almond shaped and the profile forms two straight planes and they are usually green, yellow, copper or blue. Although, they have different colors, they are known for a shimmery white coats. Hunting skills of these delicate cats are not developed well. The Ankara (Angora) Rabbit which is originated from Ankara although it is raised in many different countries, has a short neck,

round head and its ears covered with short and thin coat are pointed and apart from each other. Eyes of these white coated rabbits are red. Ankara rabbit is famous with its long – reaching almost 40 centimeters, fine, soft and bright coat which is suitable for weaving. They are sheared when they become two or three months old and an Angora rabbit produces average of one kilogram of wool every year. Angora wool which is light and available for keeping warm is a very precious industrial material as it does not cause allergies.

Gölbaşı Love Flower (Centaurea Tchihatcheffii) which is among the original plants of our region was found by Hippocrates and took its name from mythological creature, the Centaur. Colloquially called as Red Centaurea, Iridescent, and Bride Button, this plant has red, purple and pink flowers. According to the legend, it blossoms every spring as a griever to the situation of two young lovers whose relation is impossible and tells the story of this desperate love with its different colors. They usually raise

at the East part of Mogan Lake. This species is endangered due to excessive collecting, fatal effect of pesticides, afforestation and construction activities. The Ankara (Angora) Crocus which is accepted as the herald of spring, is another plant special to the region

and raised in Ankara and its environs. The Ankara Crocus which is distinguished from other species with its yellow color emerges in February- April when the snow melts down. Sources wrote that days when the crocus blossomed is Celebrated as the Spring Holiday under the name of “An.Tah.Sum.Sar” during the Hittite Empire. Ankara Pear which is one of the local and standard winter fruit preferred due to its high quality and long storage ability is an original species of Ankara. Ankara is the second pear producer following Bursa in terms of both number of pear trees and production. It is mainly raised in Çubuk, Kızılcahamam, Nallıhan, Kalecik, Ayaş and Kazan provinces of our city. Another fruit which is special to Ankara is a grape species named Kalecik Karası. Raised within the borders of Kalecik province of Ankara city located in the Kızılırmak Valley, is an important wine grapes of our country due to its outstanding performance to the local conditions. The sapling of this plant started to give product in 3 years time. Average of 1 tones of product can be taken from one decare and 1 kilogram of grape is enough to produce 1 bottle of wine. Soil of the province are mainly brown or red-brown soil. The special ingredient of Kalecik Karası is due to this soil containing large amount of calcium. These kinds of soils

are formed in the regions showing special climate characteristics. Special micro-climate formed due to Kızılırmak River that crosses through the province is combined with the special characteristics of this soil, making Kalecik Karası one of the most important wine grapes of the country. When the Kalecik Karası grape saplings are taken to the other geographic regions, it loses its characteristics. In other words, the Kalecik Karası wine can only be made from grapes raised in the Kalecik Karası province. Gölbaşı Andesite stone which is another trade value special to Ankara has survived until our time after being used by all the Anatolian civilizations. It is pink and gray in color and shows resistance to erosion. Due to its characteristics of keeping the buildings warm during winter, it is preferred as an insulating material used at the exterior insulation of state office buildings, apartments and villas. Its decorative and nonskid quality makes it an indispensable choice of the construction sector. Ankara is also famous with its extinct Ankara (Tumbler) Pigeon and the Ankara Honey.

Climate

Ankara which is generally under the influence of continental climate has cold and rainy winters and hot and dry summers. Climate

changes can be seen in the large area of the city. Steppe climate which is the distinct characteristics of the Central Anatolia climate can be seen at the South parts of the city while temperate and rainy characteristics of the Black Sea region can be observed at the North.

Monthly average temperatures in Ankara

January (5,4), February (-0,3) March (3,2), April (10,3), May (19,0), June (22,6) July (23,5), August (24,3), September, October (14,4), November (8,0), December (1,9) Annual Average:12,5C°.

Transportation

Transportation opportunity to every city in the country is possible from the intercity bus terminal (AŞTİ) which is located at the center

of highway networks.

It is possible to travel between Ankara İstanbul, Ankara-İzmir, Ankara-Balıkesir, Ankara-Isparta-Burdur, Ankara-Zonguldak, Ankara-Adana, Ankara-Elazığ-Diyarbakır by train.

Airline transportation is available at the international Ankara Esenboğa Airport located 28 kilometers away from the city center, giving domestic and foreign flight services. There are modern and technically equipped terminal buildings, 4336 vehicle capacity parking lot, food court, shops, banks, rent-a-car, taxi and bus services at the domestic and international flights sections of the International Ankara Esenboğa Airport. Transportation between the Ankaracity center and theEsenboğa Airport is carried out by special HAVAŞ and EGO (line no: 442) buses.

IMPORTANT TELEPHONES

The Ministry of Culture and Tourism

Address: İsmet İnönü Bul. No:5 Emek-ANK.

Phone: (312) 212 83 00

Web: www.kulturturizm.gov.tr

The Ankara Governorship

Phone: (312) 306 66 66

Web: www.ankara.gov.tr

The Regional Directorate of Culture and Tourism

Address: Anafartalar Caddesi No:67 Ulus-ANK.

(EskiAdliyeBinası)

Phone: (312) 310 87 87 Faks: (312) 310 03 42

Web: http://kurumsal.kultur.gov.tr/turkiye/ankara

E-mail: iktm06@kultur.gov.tr

Ankara Central Tourism Information Bureau

Address: Gençlik Parkı No:10 Ulus-ANK.

Phone/Fax: (312) 324 01 01

Train Station Tourism Information Bureau

Address: Talat Paşa Bulvarı, (inside of train station)

Tel/Fax: (312) 309 04 04

Esenboğa Tourism Information Bureau

Address: Esenboğa (Airport) Havalimanı

Departures, arriving station

Phone/Fax: (312) 398 03 48- 590 40 00/7529

THY Information and Reservation Bureau

Address: Atatürk Blv. No154 Kavaklıdere-ANK.

Phone: (312) 428 02 00 - 444 08 49 (R)

TRANSPORTATION

Bus Terminal (AŞTi)

Phone: (312) 207 10 00

Train Station (TCDD)

Phone: (312) 444 82 33

Esenboğa Airport

Phone: (312) 590 40 00

HAVAŞ

Phone: (312) 444 04 87

The Ankara Metropolitan Municipality

Phone: (312) 507 10 00

EMERGENCY TELEPHONE NUMBERS

Police: 155

Gendarme: 156

Ambulance: 112

Fire Department: 110

TOURISM SECTOR REPRESENTATIVES

Ankara Tourist Guide Chamber (ANRO)

Address: Göreme Sokak 6/8Çankaya-ANK.

Phone: (312)4689899

Anatolia Tourism Management Association (ATİD)

Address: Ziya Gökalp Cad. Dr. Mediha Eldem Sok.No:33/5 Kat:2 Kızılay-ANK.

Phone: (312)4303548

Federation of Turkish Cooks

Address: Hasköy Mah.Üçpınar Cad.4.Sok.No:2Keçiören-ANK.

Phone: (312)3169316

Turkish Camping and Caravan Association

Address: BestekarSok.No:62/12Kavaklıdere-ANK.

Phone: (312)4661997

The Association of Turkish Travel Agencies (AnkaraBYK)

Address: Mebus Evleri, Ayten Sokak No:28/3 Tandoğan-ANK.

Phone: (312)2128333

SKAL International Ankara

Adres: Bestekar Sok. No: 64 Kavaklıdere-ANK.

Phone: (312)4661850

Ankara Health Tourism Association

Address: Oğuzlar Mah. 1377.Sok. No:21 Balgat-ANK.

Phone: (312)2879797

Ankara Thermal Tourism Investors and Managers Association

Address: Ceyhun Atıf Kansu Cad. 1263. Sok. No:3/1 Balgat-ANK.

Phone: (312) 4737400

TOURISM SECTOR REPRESENTATIVES SHIPS HAVING MAIN OFFICE IN ANKARA

The Turkish Hoteliers Federation (TÜROFED)

Address: JWMarriott Ankara Otel, Kızılırmak Mah.Muhsin Yazıcıoğlu Cad. No:1 Ofis1-2 Söğütözü Çankaya-ANK.

Phone: (312)2877066

The Turkish Tourism Investors Association Ankara Representativeship (TYD)

Address: Karum İş Merkezi D Blok No: 368 Kavaklıdere-ANK.

Phone: (312)4551400

Belek Tourism Investors Joint Venture Ankara (BETUYAB)

Address: Nextlevel Eskişehir Yolu Dumlupınar Blv. No:3 A Blok Daire 119 Söğütözü ANK.

Phone: (312)4415427

The Union of Tourist Guides (TUREB)

Adress: Kızılay Mah. Menekşe1 Sok. No: 8-B D.19 Çankaya-ANK.

Phone: (312)4170394

REPUBLIC OF TURKEY ANKARA GOVERNORSHIP
Regional Directorate of Culture and Tourism

Anafartalar Caddesi No: 65(EskiAdliyeBinası) Ulus-ANKARA

Phone: (0312)3108787(Operator) Fax:(0312)3100342

Web: www.ankarakulturturizm.gov.tr

e-mail: iktm06@kultur.gov.tr

This issue is prepared by the Regional Directorate of Culture and Tourism affiliated to the Ankara Governorship, and published with the support of the Ministry of Culture and Tourism General Directorate for Promotion (2013)

In the memory of 90th anniversary of Turkish Republic.

Nesli Tehlike Altında Bulunan Hayvan ve Bitki Türleri

Bugün dünyamız çok kolay kirlenecek kadar küçük, çok zor temizlenecek kadar büyüktür.

Millet olarak kültürümüzde temizlik var, çevrecilik var. En temiz düşünen, geleceği en iyi kurgulayan, çevre konusunda en iyi hassasiyetleri ortaya koyan gençlerdir, genç beyinlerdir.

Havası, toprağı, denizleri, dereleri temiz, ağaçlarla, ormanlarla, çiçeklerle bezenmiş barış içinde bir dünya oluşturmak için gençlere önemli görevler düşüyor. Bu nedenle bilimi, faydayı, çevreciliği ve çevre bilincini ön planda tutarak duyarlı davranmak, siz gençlerimizin sorumluluk duygusuyla yaklaşacağı temel ödevi olmalıdır.

Erdoğan Bayraktar
ÇEVRE VE ŞEHİRCİLİK BAKANİ

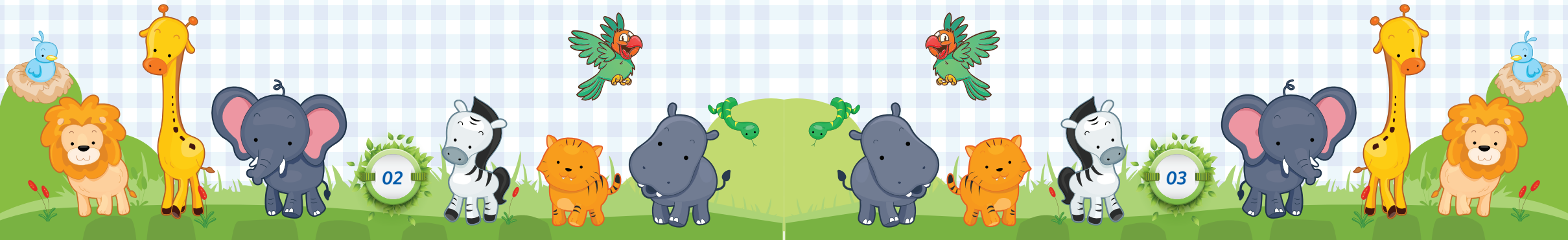
Nesli Tehlike Altında Bulunan Hayvan ve Bitki Türleri

Nesli tehlikede olan memeli hayvanlar, su kuşları ve Akdeniz sahillerimizi yumurtlama alanı olarak kullanan deniz kaplumbağaları, ülkemizin taraf olduğu uluslararası sözleşmeler ve mevzuatımız kapsamında koruma altına alınmıştır.

Bitki ve hayvan türlerinin bölgelere göre dağılımına bakıldığında, Marmara, Doğu Karadeniz, Doğu Anadolu, Toros Dağları, Amanos Dağları ve Tuz Gölü çevresi en zengin bölgeler olarak görülüyor.

Bütün bu zenginliklere rağmen yaşama alanlarının yok olması, çevre kirliliği, yasa dışı ticaret ve avcılık ile yangınlar sebebiyle türler yok olma tehlikesi yaşıyor. Öte yandan, Avrupa'da bitki ve hayvan türlerinin korunması için 1979'da kabul edilen, Türkiye'nin 1984 yılında imzaladığı Bern Sözleşmesi ile yok olma tehlikesi altındaki bitkiler de koruma altına alındı.

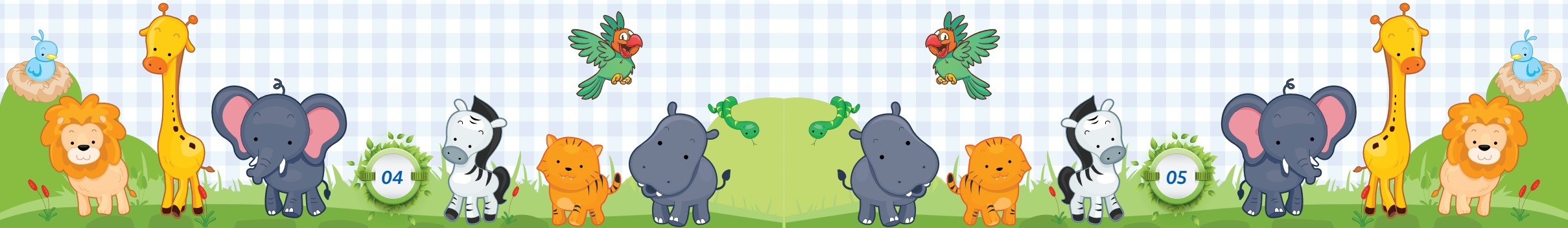
Geçmişte sadece Türkiye'de yaşayan Anadolu Parsı ile Anadolu topraklarında görülen Asya fili, yabani sığır, yaban eşeği, aslan, çita, kunduz, kaplan ve yılanboyun kuşunun ülkemizdeki nesilleri tamamen tükenmiştir.

Dünya tüm canlıların yaşam alanıdır...

YERYÜZÜNDE,
NESLİ TÜKENME TEHLİKESİNDE
YÜZLERCE CANLI TÜRÜ
BULUNMAKTADIR.

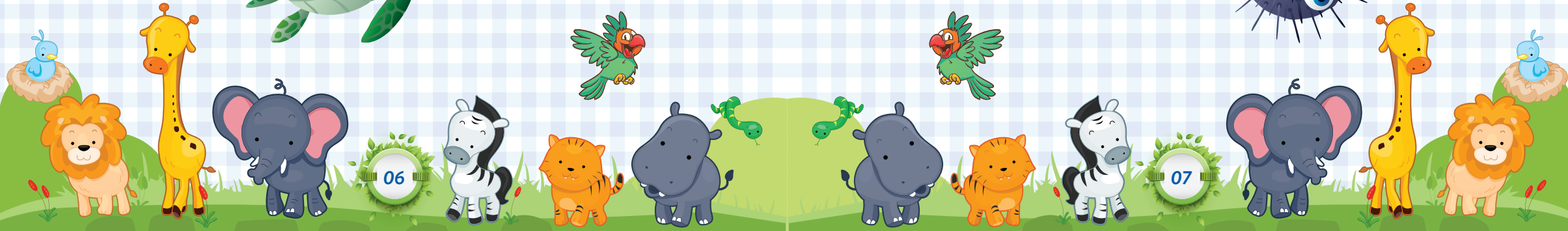
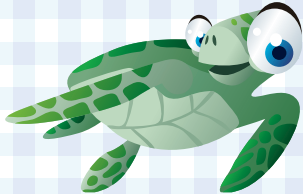
Nesli Tehlikede Olan Hayvan Türleri

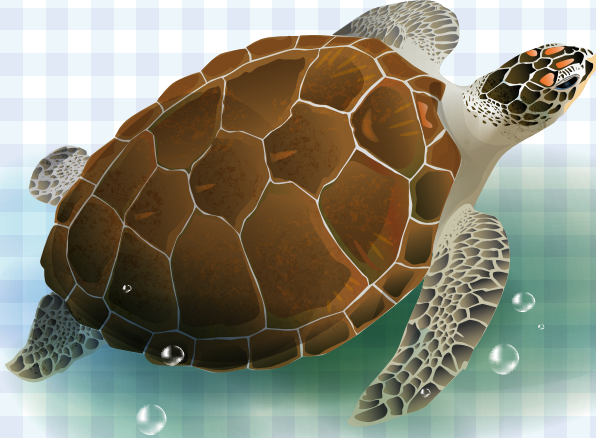
Deniz Kaplumbağaları:

Yaklaşık 115 milyon yıldır yerküre üzerinde yaşadığı bilinen deniz kaplumbağaları, yakın akrabalarından birçok canlı türünün yok olmasına karşılık, uzun bir zaman periyodu boyunca doğal şartlara üstün bir ekolojik tolerans göstererek, nesillerinin devamını başarı ile sürdürebilen ender canlılardan biridir.

Deniz kaplumbağaları göçmen türden olması nedeniyle, hayatlarının önemli bir bölümünü okyanus ve açık denizlerde geçirirler, ancak yuvalamak amacıyla kumsal alanlara ihtiyaç duyarlar. Bütün dünyada doğa koruma açısından bir sembol durumunda olan Deniz Kaplumbağaları, son 40-50 yıllık zaman zarfında çevre kirliliği, yuvalama kumsallarının turizm ve ikinci konut gayesiyle kullanımı, balıkçılık faaliyetleri ile kumsallardan kum alımı gibi faaliyetler sonucu, önemli ölçüde tehlike altına girmiş durumdadırlar.

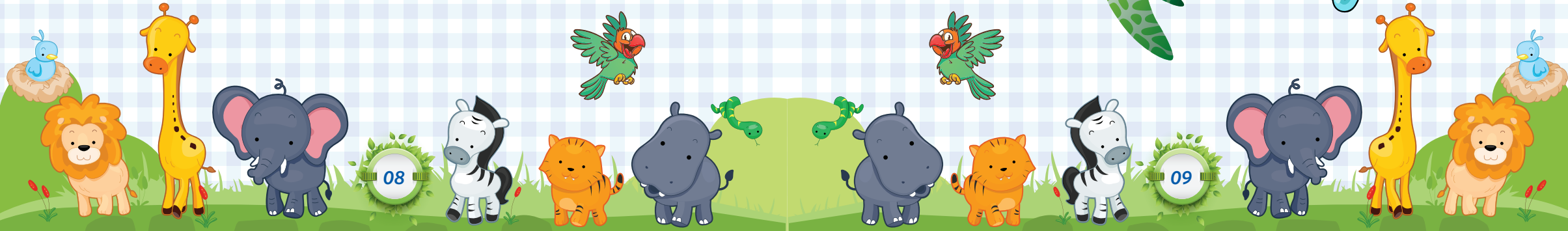
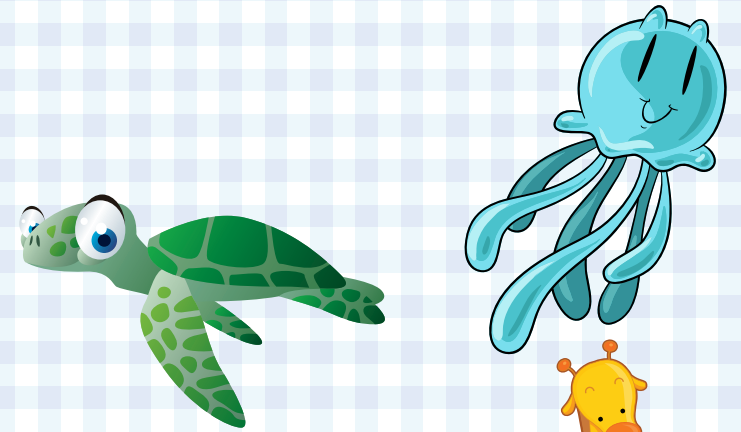
DENİZ KAPLUMBAĞALARI
DOĞAYI KORUMANIN
SEMBOLÜDÜR.

Günümüzde, yer küre üzerinde 8 tür deniz kaplumbağası yaşamaktadır. Bu türler içinde 5 tür Akdeniz'de bulunmaktadır. Akdeniz'de bulunan türler içinde iki tür Caretta Caretta, İribaş Kaplumbağa-Loggerhead turtle ve Chelonia Mydas (Yeşil Kaplumbağa-Green Turtle) Ülkemiz Akdeniz sahillerini önemli ölçüde yuvalama alanı olarak kullanmaktadırlar.

IUCN (Dünya Koruma Birliği) kriterlerine göre Caretta Caretta "Vulnerable" (Zarar Görebilir), Chelonia Mydas ise "Endangered" (Nesli Tehlikede) statüsündedir. Nesli tehlikede olan Deniz Kaplumbağaları; taraf olduğumuz uluslararası sözleşmeler (Afrika sözleşmesi, Cites sözleşmesi, Bonn sözleşmesi, Bern sözleşmesi, Barselona sözleşmesi) ve Ulusal mevzuatımızla da (1380 Sayılı Su Ürünleri Kanunu, 4915 Sayılı Kara Avcılığı Kanunu) koruma altına alınmıştır.

Ulusal düzeyde yapılan bilimsel çalışmalar ile Akdeniz kıyılarındaki 21 kumsal önemli yuvalama alanı olarak tespit edilmiştir. Bu alanlar; Ekincik, Dalyan, Dalaman, Fethiye-Çalış kumsalı, Patara, Kale, Kumluca, Olimpos- Çıralı Tekirova, Belek, Kızılot, Demirtaş, Gazipaşa, Anamur, Göksu Deltası, Alata, Davultepe Kazanlı, Akyatan, Yumurtalık ve Samandağ kumsallarıdır.

Ekincik, Dalyan, Dalaman, Fethiye, Patara, Belek, Göksu Deltası kumsalları, Bakanlar Kurulu Kararı ile Özel Çevre Koruma Statüsüne alınmıştır.

Yumurtalık Kumsalı Tabiatı Koruma Alanı, Akyatan Yaban Hayatı Koruma Sahası statüsüne alınmış, diğer kumsallardan Demirtaş, Gazipaşa, Anamur, Alata, Kazanlı, Tekirova ve Kale I. Derece Doğal Sit, Kumluca, Samandağ ve Kızılot kumsalları, Deniz Kaplumbağaları Koruma Alanı olarak koruma altına alınmıştır.

Akdeniz Foku :

Akdeniz Foku bütün dünyada nesli tehlike altında bulunan türler içinde ilk sıralarda yer almaktadır. IUCN (Dünya Koruma Birliği) tarafından nesli en fazla tükenme tehlikesi ile karşı karşıya olan 12 canlı türünden biri olarak kabul edilen Akdeniz Foklarının dünyadaki sayılarının 600 civarında olduğu,

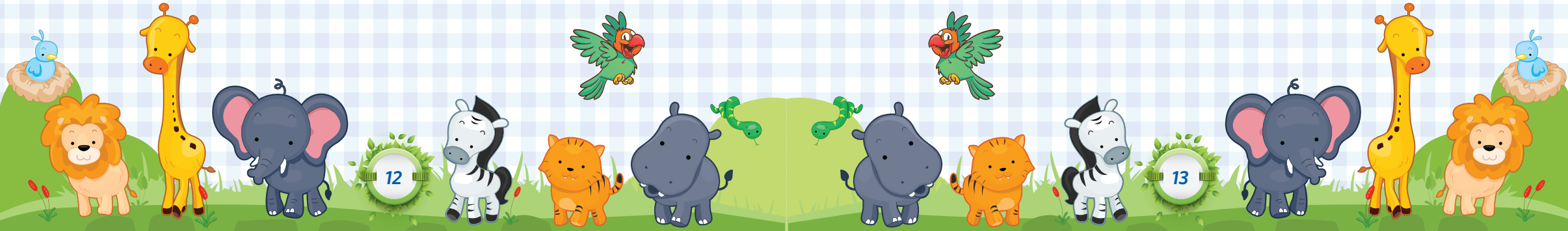
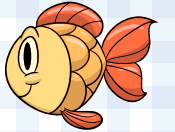
Türkiye sularında ise 100 civarında bireyin yaşadığı tahmin edilmektedir.

Bu sebeple, bu dünya mirasını korumak hepimizin görevidir. Akdeniz Fokunu yaşatmak için yapılacak çalışmalar aynı zamanda; balıkçılık, turizm, kıyılarımız ve denizlerimizi bir bütün olarak koruyacaktır.

Temiz bir çevrenin göstergesi olan Akdeniz Foku; üzerinde yapılaşma olmayan, insanların kolay ulaşamadığı veya insan etkilerinden uzak kalmış mağara ve kovuklara sahip, sessiz ve ıssız kayalık sahilleri tercih eder. Bu sebeple Türkiye, Akdeniz Fokları için eşsiz bir coğrafyaya sahiptir.

AKDENİZ FOKU
BİR DÜNYA MİRASIDIR.
ONLARI KORUYALIM!

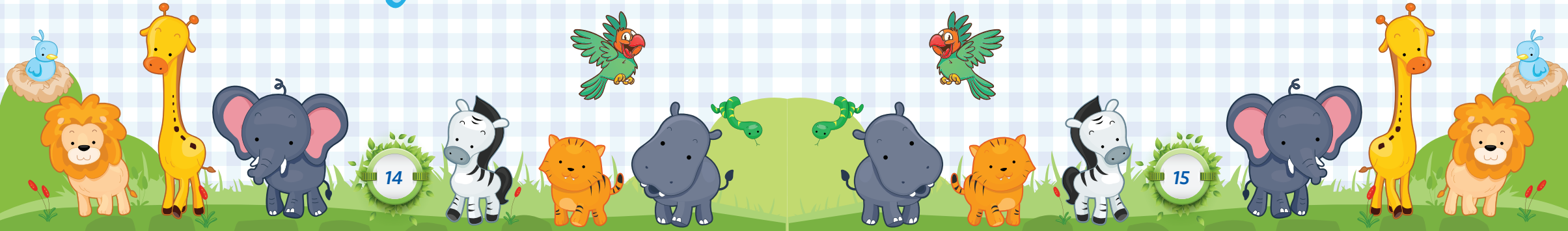
Ülkemizde özellikle; Ege'de Foça ve Karaburun Yarımadası, Bodrum Yarımadası, Doğu Akdeniz'de de Anamur-Taşucu arasında yaşamaktadır. Birçok Akdeniz ülkesinde yok olan bu türün, ülkemiz sularında hala bulunması da eşsiz coğrafyanın onlara sunduğu ortam sebebiyledir.

Akdeniz Foku ile ilgili Ülkemizin taraf olduğu sözleşmeler;

- (BARCELONA) Akdeniz'in Kirlenmesine Karşı Korunması Sözleşmesi ve eki Protokolleri
- (BERN) Avrupa'nın Yaban Hayatı ve Yaşama Ortamlarını Koruma Sözleşmesi
- (CITES) Nesli Tehlikede Olan Yabani Bitki ve Hayvan Türlerinin Uluslararası Ticaretine İlişkin Sözleşme

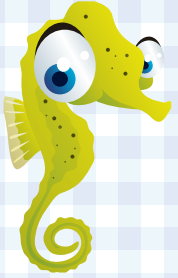
Ülke bazında ise;

- 1380 Sayılı Su Ürünleri Kanunu
- 4915 Sayılı Kara Avcılığı Kanunu ve 2872 sayılı Çevre Kanunu ile de ulusal düzeyde Akdeniz Foku Koruma altına alınmıştır.

Mersin Balığı :

Mersin balıkları; Avrupa, Asya ve Amerika kıtasının Kuzey Yarımküre'de bulunan deniz ve tatlı sularda, iki familya ve 27 türle temsil edilen ve biyolojik açıdan modern kemikli balıklardan farklı özelliklere sahip ilkel balıklardandır. Karadenizde Türkiye sularında 5 Mersin Balığı türü bulunmaktadır.

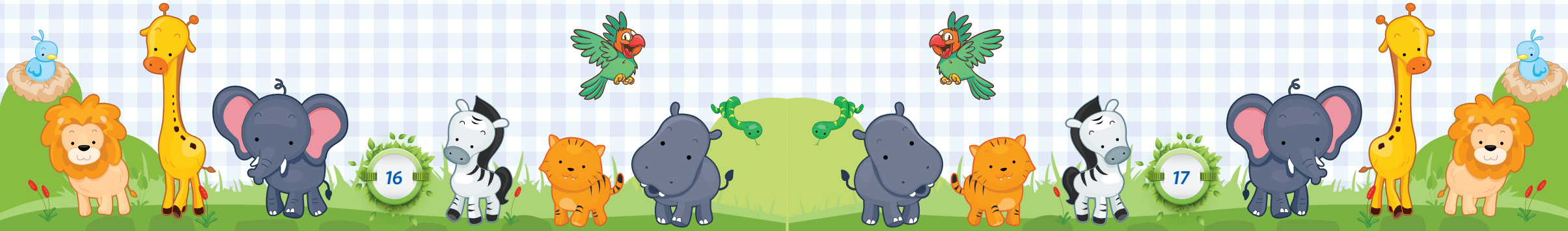

Çok özel bir yaşama tarzına (genellikle 10- 15 yaş gibi ileri yaşlarda cinsi olgunluğa ulaşmaları, 2-4 yıllık aralarla yumurtlamaları ve 100 yıla kadar yaşamaları vs.) sahip olan Mersin balıklarının birçok türünün varlığı tehdit altındadır veya stokları çok azalmış durumdadır. Örneğin; Orta Avrupa'da Baltık mersininin (Acipenser sturio) nesli hemen hemen tükenmiş ve Hazar Denizi'nde de Mersin Balığı popülasyonu hızla azalmaktadır.

MERSİN BALIĞI
"YAŞAYAN FOSİLLER"
OLARAK ADLANDIRILMAKTADIR.

Yaklaşık 200 milyon yıldır dünya üzerinde mevcut olan mersin balıkları "yaşayan fosiller" olarak adlandırılmaktadır. Etinin kalitesi ve çok değerli havyarı dolayısıyla mersin balıkları, binlerce yıldan beri dünya üzerinde ekonomik açıdan büyük önem taşımaktadır.

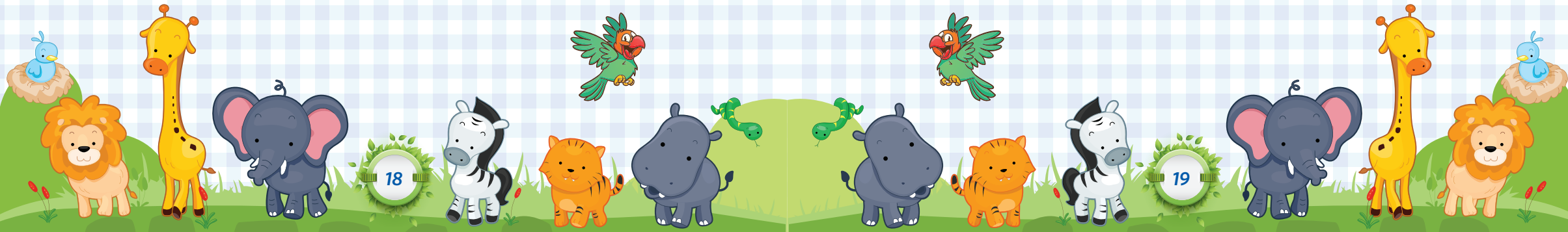

**MERSİN BALIKLARININ
NESLİNİN DEVAMI BÜYÜK
TEHDİT ALTINDA!**

Tarih boyunca büyük önem taşımış olan mersin balıklarının, günümüzde ise nesillerinin devamı büyük tehdit altındadır. Bunun sebeplerini şöyle özetleyebiliriz:

- İleri yaşlarda cinsi olgunluğa ulaşan mersin balıklarının bir kez bile yumurtlayamadan, erken ve aşırı avlanması,
- Havyar elde etmek için yumurtlama zamanından önce avlanmaları,
- Nehirlerden kum ve çakıl alınması sebebiyle yumurtlama yerlerinin, yumurtaların ve larvaların tahrip edilmesi,
- Endüstri ve tarımsal faaliyetler sebebiyle doğal suların kirlenmesi,
- Nehirlere inşa edilen barajlar sebebiyle, anaç balıkların yumurtlama bölgelerine çıkışlarının önlenmesi .

Bütün dünyada özellikle mersin balıklarının doğal olarak bulunduğu ülkelerde, nesillerinin tükenme aşamasında olduğunun yıllar önce farkına varılmış olup bunu önlemek için çeşitli çalışmalar yapılmaktadır.

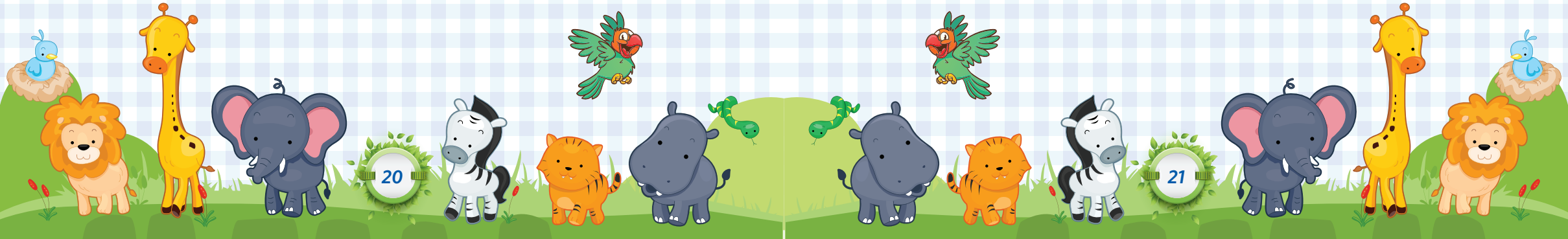

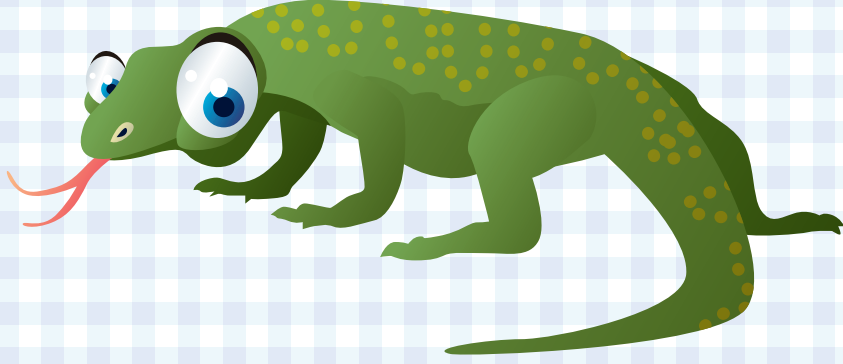
Dev Kertenkele:

Ülkemizde bulunan en büyük ve nadir kertenkele türü olan Dev Kertenkele, Uluslararası bazda CITES (Nesli Tehlike Altında Olan Yabani Hayvan ve Bitki Türlerinin Uluslararası Ticareti İlişkin Sözleşme) Sözleşmesi kapsamında, ulusal bazda ise Kara Avcılığı Kanunu ile sıkı koruma altına alınmıştır.

Dev kertenkeleler, ülkemizde Suriye ve Irak sınırına yakın sıcak ve kurak bölgelerde özellikle Şanlıurfa (Ceylanpınar, Birecik) ve Şırnak Silopi civarında yaşamaktadırlar. Karada yaşamalarına karşılık, suya da girebilme özelliğine sahiptirler. Yuva olarak mağaralar, kaya yarıkları gibi yerleri tercih ederler.

***Dar alanda
bulunmaları ve
habitatlarının
bozulması nedeniyle
Dev Kertenkelelerin
nesilleri tehlike altına
girmiştir.***

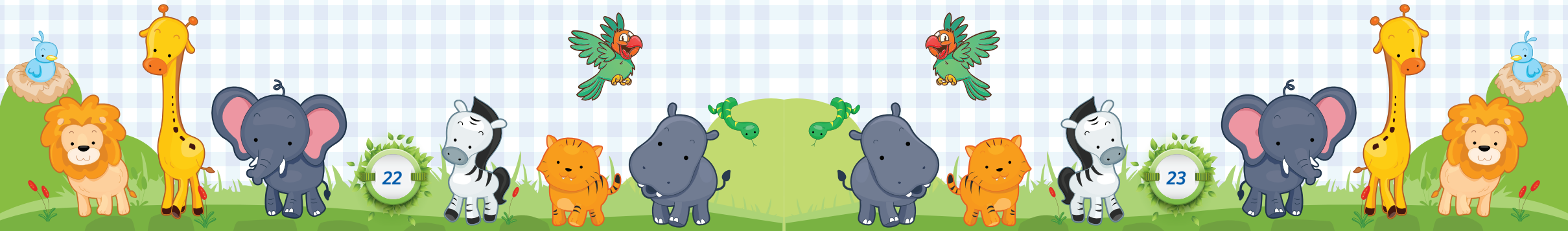

DEV KERTENKELELER
KARA AVCILIĞI KANUNU İLE
SIKI KORUMA ALTINA
ALINMIŞTIR.

Ayrıca, yüksekliği 1200 metreye kadar olan bölgelerde de bulunabilirler. En belirgin özellikleri dillerinin uzun, ince ve uçlarının çatallı olması ve normal bir kertenkeleye göre çok iri olmasından dolayı "Dev Kertenkele" adı verilmiş olup çöl varanı da denilmektedir.

Daha çok gündüzleri aktiftirler ve genel olarak diğer küçük kertenkeleler, kemiriciler, avlayabildikleri kuşlar ve sürüngen yumurtalarıyla beslenirler. Bazen kendi türünden bireyleri de yerler. Toprağı kazabilmeleri ve ağaçlara tırmanabilmeleri gibi özellikleri de vardır. Dişiler bir defada 10-12 kadar yumurta bırakabilirler. Boyları 100 cm (en fazla 130 cm) kadardır.

Nesli Tehlikede Olan Bitki Türleri

Beyaz Çiçekli Çakal Nergisi:

Dünyada sadece Türkiye’de
Muğla-Fethiye çevrelerinde
yetişmektedir.

Göl Soğanı:

Bern Sözleşmesi ile koruma altına
alınmıştır.

Konya Gaşağı:

Dünyada sadece Konya’da
yetişen bu bitkiyi, koruma
çalışmaları sürmektedir.

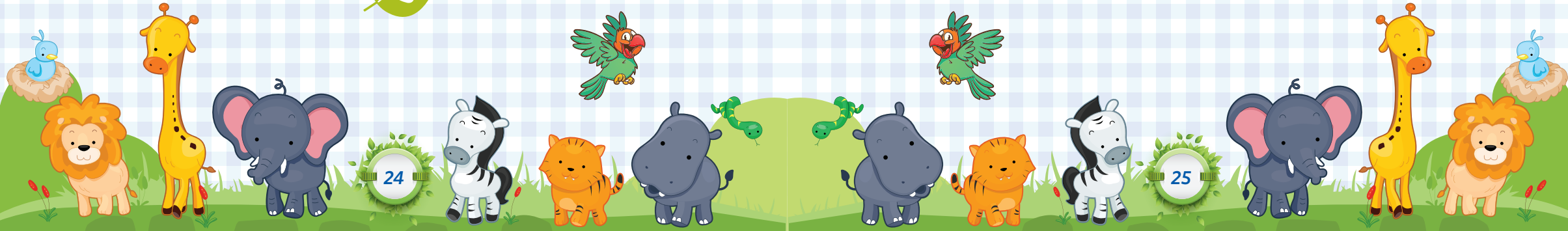
Mavi Yıldız:

Türkiye’nin kuzeybatısında ve
Yunanistan’ın bazı bölgelerinde ender
görülen bitki türü, Bern Sözleşmesi’yle
koruma altına girmiştir.

Kardelen:

Türkiye’de doğal olarak yetişen
9 türü bulunmaktadır. 2 türü
dışında, kardelen soğanlarının
doğadan toplanarak ihraç edilmesi
yasaklanmıştır.

Çöven:

İç Anadolu'nun tuzlu steplerinde yetişen bitkinin soyu, tüm dünyada tehlike altındadır.

Yabani Siklamen:

Yumrulu bitkiler familyasındaki tür, Bern Sözleşmesi ile korunmaktadır.

Karadeniz Salkımı:

Soyu, tüm dünyada tehlike altına girmiştir.

Kilyos Peygamber Çiçeği:

Türkiye'de Batı Karadeniz kıyılarında yetişen bitki türü, Bern Sözleşmesi ile koruma altına alınmıştır.

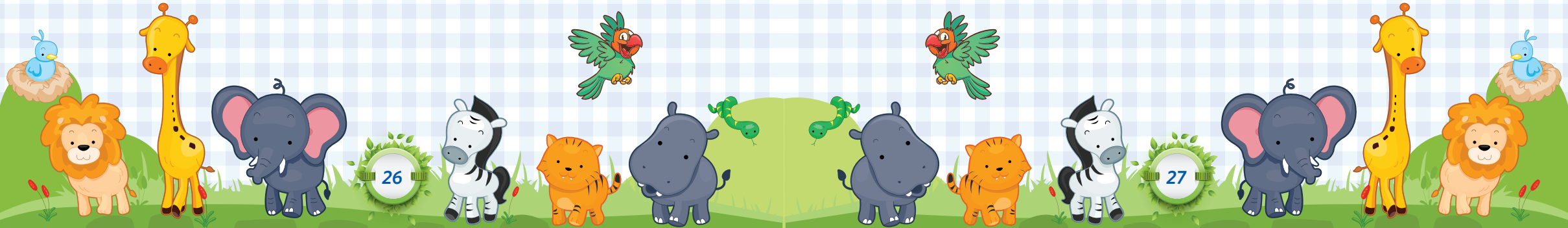
Sığla:

Dünya üzerindeki tek doğal yayılış alanı, Türkiye'nin güneybatısıyla Rodos Adası olan sığla ağacı, Türkiye'de 1348 hektarlık ormanda bulunmaktadır.

Narin Acı Çiğdem:

İstanbul'a özgü küçük çiçekli acı çiğdem türü, denetimsiz kentleşme ve yanlış ağaçlandırma sebebiyle tükenme tehlikesi yaşamaktadır. Bern Sözleşmesi ile koruma altına alınmıştır.

Çorak Gülü:

Tuz Gölü civarında yetişmektedir.

Çan Çiçeği:

Sadece Çoruh Vadisi'nde yetişen türün soyu, tüm Avrupa'da tehlike altına girmiştir.

Yonca:

Bern Sözleşmesi ile koruma altına alınmıştır.

İstanbul Nazendesi:

Dünyada sadece Türkiye'nin kuzeybatısında görülmektedir.

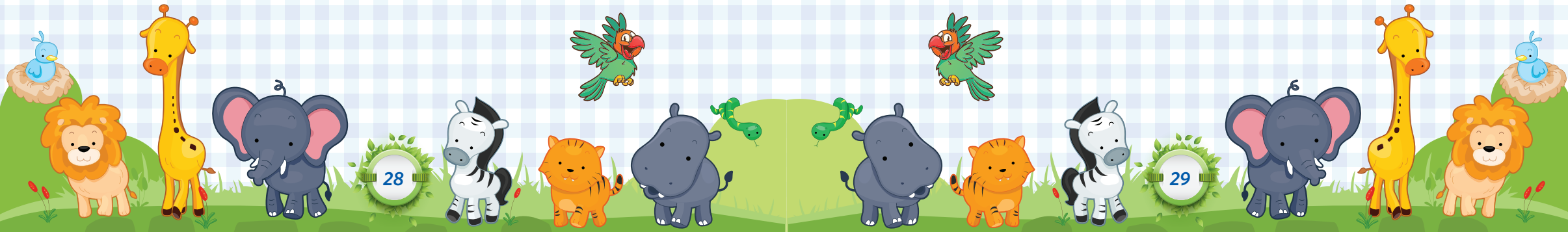
Eberin Sarı Çiçeği:

Dünya'da sadece Konya'da Akşehir Gölü çevresinde yetişen bitki türü, Dünya Doğal Hayatı Koruma Konseyi tarafından koruma altına alınmıştır.

Yanar Döner Çiçeği (Sevgi çiçeği):

Halk arasında "gelin düğmesi" olarak da bilinen bitki türü, Türkiye'ye özgü ve sadece Ankara'nın Gölbaşı ilçesinde yetişmekte olup Bern Sözleşmesi ile koruma altına alınmıştır.

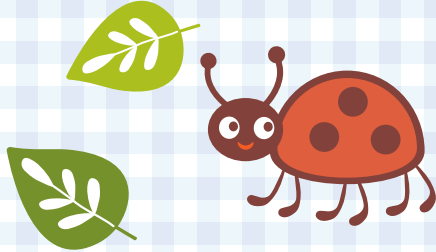
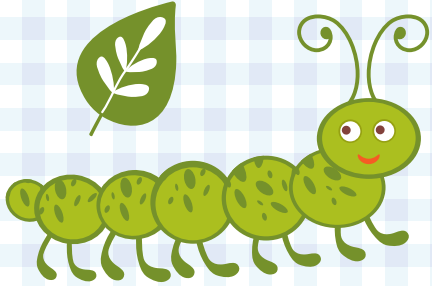
Erzincan Süt Otu:

Dünyada sadece Erzincan Ovası'nın doğusundaki tuzlu bataklıklarda yetişen bitki, Bern Sözleşmesi ile korumaya alınmıştır.

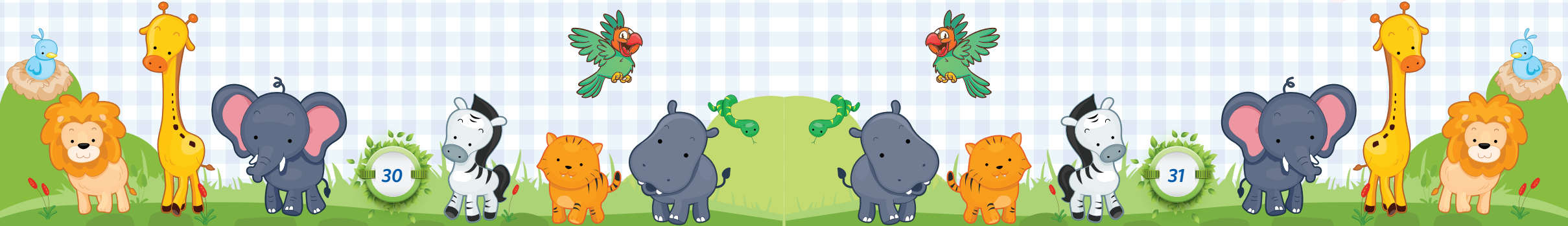
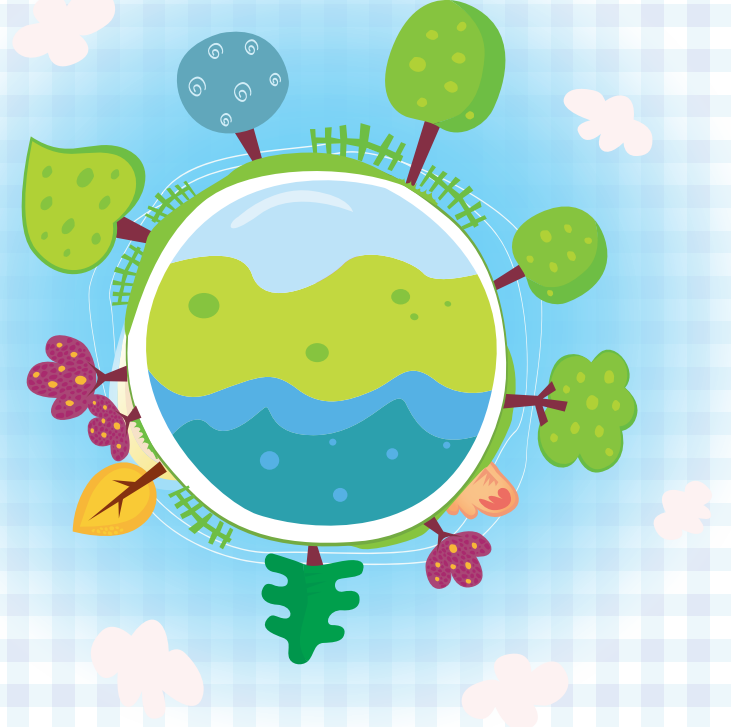

Yabani Karanfil:

Balıkesir ve Aydın'da görülmektedir.

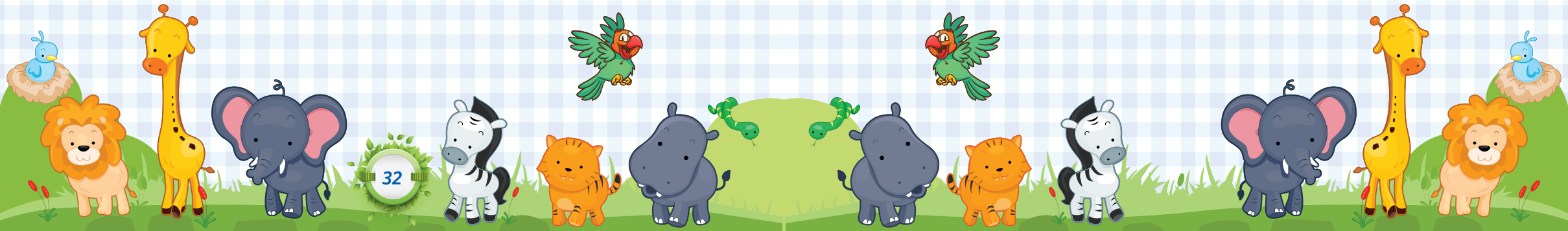

ÇİÇEĞİ DALINDA
SEVELİM!

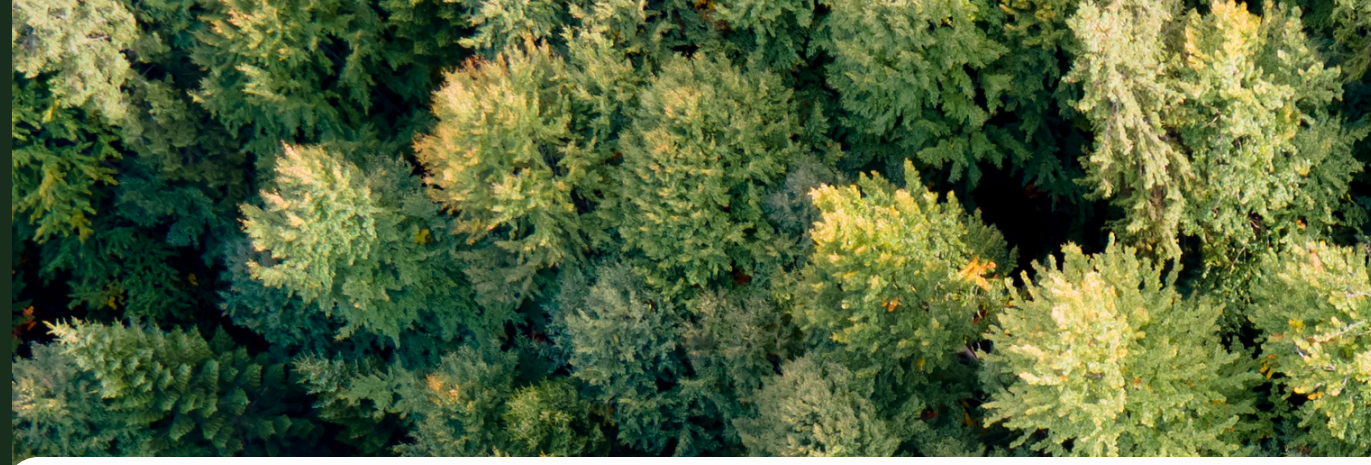

**Doğa bize
muhtaç değil,
biz doğaya
muhtacız!**

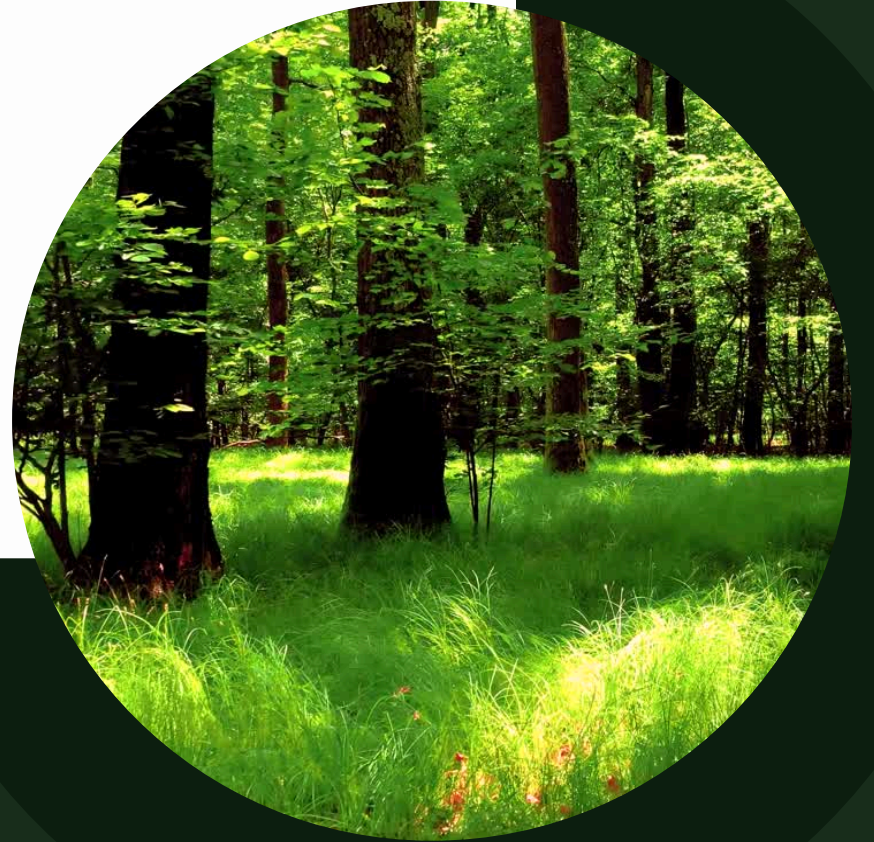

T.C. ÇEVRE VE ŞEHİRCİLİK BAKANLIĞI EĞİTİM DAİRE BAŞKANLIĞI
Mustafa Kemal Mahallesi, Eskişehir Devlet Yolu (Dumlupınar Bulvarı) 9. km (Tepe Prime Yanı) Çankaya/ANKARA
E-Posta: eyd@csb.gov.tr Telefon: 0312 410 27 00 Faks: 0312 410 61 92
www.csb.gov.tr

Ankara'daki doğal alanlar, çevre ve ekosistemler açısından korunması gereken önemli varlıklar arasında yer almaktadır. Doğal alanların korunması ve sürdürülebilir şekilde kullanılması için dikkat edilmesi gereken bazı önemli hatırlatmalar ●●●●●

Korunan Alanların Tanınması

Milli parklar ve doğal sit alanları gibi korunan alanlar, biyolojik çeşitliliğin devamı açısından büyük önem taşır. Ziyaret ederken bu alanların korunmasına özen gösterilmelidir.

Kız Tepesi Tabiat Anıtı

Doğal Kaynakların Sürdürülebilir Kullanımı

Su, toprak ve diğer doğal kaynaklar sınırlı olduğundan, bu kaynakların tüketimi konusunda sürdürülebilirlik ilkelerine dikkat edilmelidir. Özellikle baraj gölleri ve akarsuların korunması, su kaynaklarının sürdürülebilir yönetimi için hayati önem taşır.

Çubuk Karagöl Tabiat
Parkı

Çubuk II Barajı

Çöp ve Atık Yönetimi

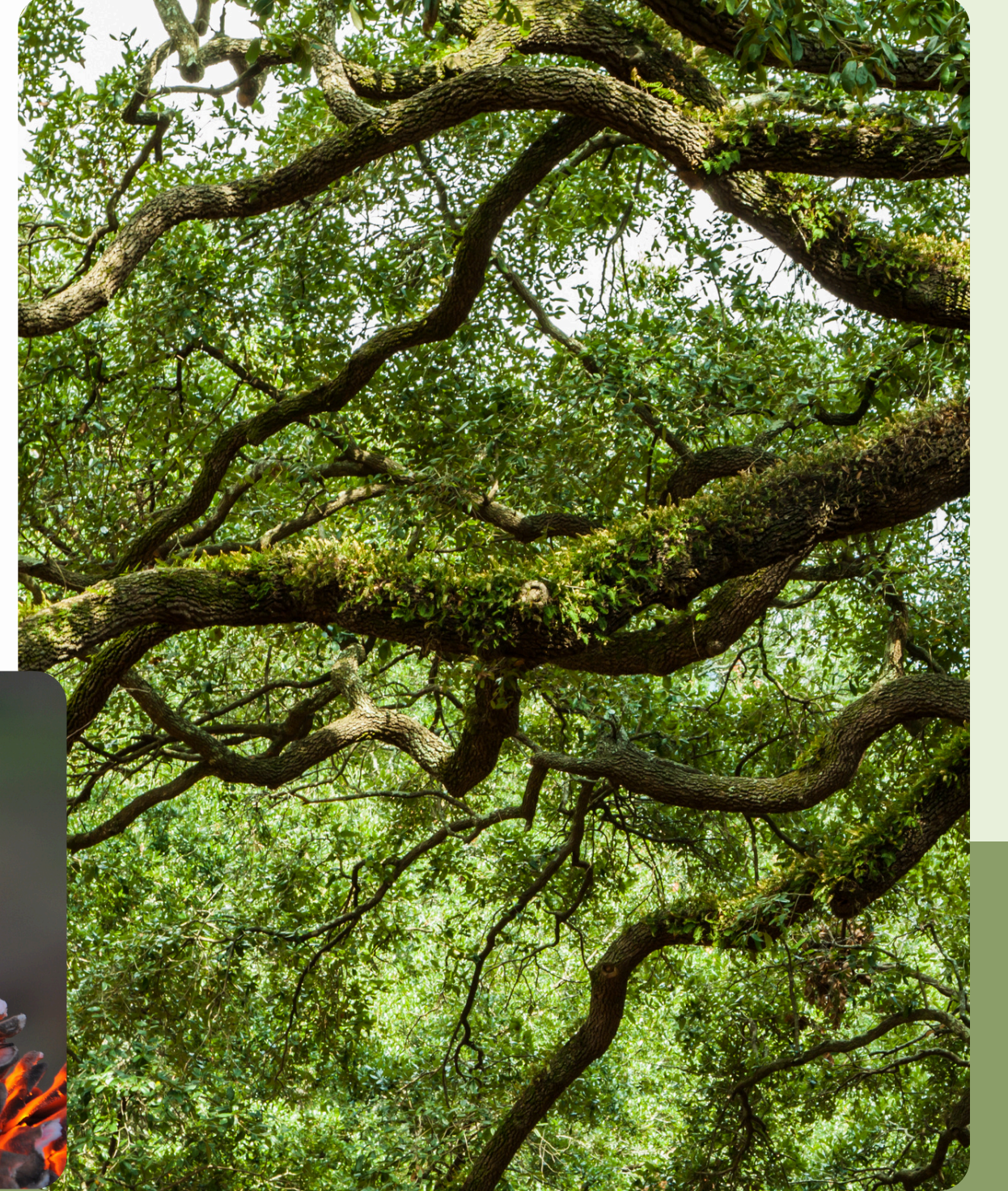

Doğal alanlarda çöp ve atık bırakmak, hem çevre kirliliğine hem de ekosistemin zarar görmesine neden olur. Ziyaretçiler, yanlarında getirdikleri tüm atıkları uygun şekilde bertaraf etmelidir.

Yangın Riskine Karşı Önlemler

Özellikle yaz aylarında doğal alanlarda yangın riski oldukça yüksektir. Ateş yakma yasağı gibi yerel yönetimlerin ve çevre kuruluşlarının koyduğu kurallara mutlaka uyulmalıdır.

Yürüyüş Yollarına ve Belirlenmiş Alanlara Sadık Kalınması

Özellikle korunmuş doğal alanlarda, belirlenmiş yürüyüş yollarının dışına çıkmamak, bitki örtüsüne ve toprak yapısına zarar vermemek adına önemlidir.

Yürüyüş ve Bisiklet Yolları

Rehberli Doğa Yürüyüşleri

Beynam Ormanları Doğal Sit Alanı

Yaban Hayatının Korunması

Ankara'nın doğal alanlarında yaşayan bitki ve hayvan türlerinin korunması, ekosistem dengesinin sürdürülmesi açısından kritik önem taşır. Yaban hayatına müdahale edilmemeli, hayvanların doğal yaşam alanlarına saygı gösterilmelidir.

Nallıhan, Beypazarı, Kızılcahamam, Çamlıdere, Çubuk ve Güdül ilçeleri içinde kalan ormanlık kesimler ayı, yaban domuzu ve geyik gibi hayvanların yaşamlarını sürdürmesine imkân sağlar. Nallıhan ve Beypazarı çevrelerinde yakın zamana kadar yaban koyunu görülmüşse de bugün nesli tükenmiştir. Kurt, tilki, porsuk, tavşan, kokarca, gelincik, sincap gibi kara hayvanları ile keklik, çil, toy, turna, çulluk, güvercin, üveyik, bıldırcın gibi kuşlara Ankara'nın her yerinde rastlamak mümkündür. Ayrıca, bozkır alanlarında atmaca, şahin ve kartal gibi yırtıcı kuşlar da görülmektedir.

Yaban Hayatının Doğal Yaşam Alanlarını Korumak

Soğuksu Milli Parkı

Ormanlar, su kaynakları, açık araziler gibi yaban hayatlarının yaşam alanlarını korumak, bu türlerin sürdürülebilirliği açısından gereklidir. Ankara çevresinde yer alan **Soğuksu Milli Parkı** ve **Kızılcahamam** gibi alanlar, çeşitli yaban hayatlarına ev sahipliği yapmaktadır. Bu tür alanların korunmasına yönelik çabalar desteklenmelidir.

Yaban Hayatının Nesli TehlikeAltında Olan Türlerle Dikkat

Ankara'da bazı türler, habitat kaybı ve insan etkisi nedeniyle tehlike altında olabilir. Özellikle yırtıcı kuşlar (kartallar, şahinler), kara akbabalar ve bazı endemik bitki türleri tehdit altındadır. Bu türlerin korunmasına yönelik farkındalık artırılmalı ve yerel yönetimlerin koruma çalışmalarına destek verilmelidir.

Ankara'dan başka yerde yaşayamayan bu bitkilerin bazılarıyla tanışalım!

Yaban Hayatının Nesli TehlikeAltında Olan Türlere Dikkat

Şah
civanperçe
mi (Achillea
ketenoglui)

Beypazarı
geveni
(Astragalus
beypazaricus)

Ayaş gümüşü
(Astragalus
densifolius
subsp.
ayashensis)

Koçak geveni
(Astragalus
kochakii)

Sevgi çiçeği
(Centaurea
tchihathefii)

Yaban Hayatının Nesli TehlikeAltında Olan Türlere Dikkat

Ankara
çiğdemi
(*Crocus
ancyrensis*)

Ankara
sığırkuyruğu
(*Verbascum
ancyritanum*)

Ay şalbanı
(*Salvia aytachii*)

Gürsöğüt
geveni
(*Astragalus
yildirimlii*)

Kırçayı
(*Sideritis
galatica*)

Kuş Gözlemciliği

Ankara, çeşitli kuş türlerinin g yolları üzerinde yer alır. Özellikle Mogan Gölü ve Eymir Gl evresi kuş gözlemciliği açısından zengin bölgelerden biridir. Kuş gözlemciliği yapılırken, kuşların doğal yaşam alanlarına müdahale edilmemeli ve onları rktmemek için uygun mesafede durulmalıdır.

Mogan Gölü

Eymir Gl

Tehdit altındaki yaban hayatı türlerinden türetilen yasadışı ürünler / hediyelik eşyalar satın almaktan kaçınınız.

Yaban hayatı türleri ile doğrudan etkileşime geçmeyiniz, bu türleri beslemeyiniz.

Işık Dağı Karagöl Jeositi Doğal Sit Alanı

T.C. TARIM ve ORMAN BAKANLIğI
Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel M¼d¼rl¼đ¼

T¼rkiye'deki En Tehlikeli

İSTİLACI

YABANCI

T¼RLER

ve

T¼rkiye'deki Zehirli Denizel Yabancı T¼rler

Dr.İrfan UYSAL
B¼lent BOZ

**Türkiye’deki En Tehlikeli
İstilacı Yabancı Türler
ve
Türkiye’deki Zehirli Denizel Yabancı Türler**

ISBN: 978-605-9550-21-5

Türkiye’deki En Tehlikeli İstilacı Yabancı Türler ve Türkiye’deki Zehirli Denizel Yabancı Türler Raporu

© Her hakkı saklıdır. T.C. Tarım ve Orman Bakanlığı Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü, Ekim 2018

Kaynak belirtilmesi kaydıyla alıntılara izin verilir.

Kaynakça Bilgisi: Türkiye’deki En Tehlikeli İstilacı Yabancı Türler ve Türkiye’deki Zehirli Denizel Yabancı Türler Raporu, Eylül 2018, 2. Basım

Yazarlar: Dr.İrfan UYSAL

Bülent BOZ

Kapak Tasarım: Bikem Ahıska

“Türkiye’deki En Tehlikeli İstilacı Yabancı Türler ve Türkiye’deki Zehirli Denizel Yabancı Türler Raporu’nun güncellenmiş 2. Baskısı; Küresel Çevre Fonu (GEF) finansal desteği ile Tarım ve Orman Bakanlığı Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü tarafından Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı (UNDP) ile işbirliği içinde yürütülen Önemli Denizel Biyolojik Çeşitlilik Alanlarında İstilacı Yabancı Türlerin Tehditlerinin Değerlendirilmesi Projesi kapsamında yapılmıştır.”

Güçlü bireyler.
Güçlü toplumlar.

Biyoçeşitlilik kayıplarına neden olan ve ekosistem hizmetlerinde değişikliğe neden olan istilacı yabancı türler son 4 yüzyıldır biyoçeşitliliği tehdit eden en önemli faktörlerden birisidir. Küreselleşme, ulaşım ve teknolojideki gelişmeler nedeniyle artan insan hareketlerinin hızıyla da dünya üzerinde istilacı yabancı türler birçok ülke ve coğrafyada etkili olmaya devam etmektedir.

İklim değişikliği hızının da artmasıyla birlikte istilacı yabancı türler ekosistemin sağlığını bozarak biyoçeşitliliği ve ekosistem hizmetlerini olumsuz etkilediği kadar, insan sağlığını ve yaşam kalitesini de olumsuz etkilemektedir.

Ulusal olduğu kadar uluslararası da sorun olmaya başlayan istilacı yabancı türler, predatörün ve hastalığının olmayışından dolayı hızla yayılmakta ve çok hızlı üremektedir. Bu türler daha çok kirli ortamları tercih etmektedirler. Bugün Türkiye’de balığından bitkisine, memelisinden böceğine kadar bir çok istilacı yabancı tür bulunmakta ve doğal zenginliklerimiz üzerine tehdit olmaya devam etmektedir.

Türkiye’ye akvaryumculuk, akuakültür, bahçe düzenleme, balıklandırma ve rekreasyonel amaçlar gibi bilerek getirilen veya başka doğal yollardan gelen istilacı yabancı türlerle mücadelede hızlı algılama, hızlı değerlendirme ve hızlı müdahale çok önemlidir. İstilacı yabancı türün ortadan kaldırması, kontrol edilmesi, yayılmasının engellenmesi ve üremesinin durdurulması hem biyoçeşitlilik ve ekosistem hizmetleri, hem de insan sağlığı, ekonomik ve sosyal açıdan son derece önemlidir.

İstilacı yabancı türlerin zararlarına, yayılmalarının önlenmesine dikkat çekmek ve farkındalık yaratma konusunda bu yayının etkili olacağı düşünülmekte olup, bilinçlendirme yolunda önemli bir adım olarak görülmektedir..

Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü

A. GİRİŞ	5
----------------	---

I. BÖLÜM

B. TÜRKİYE'DEKİ EN TEHLİKELİ İSTİLACI YABANCI TÜRLER	8
--	---

B1. BALIKLAR	9
--------------------	---

1. Doğu Amerika Sivrisinek Balığı (<i>Gambusia holbrooki</i>)	10
2. İsrail Sazanı veya Gümüşü Havuz Balığı (<i>Carassius gibelio</i>)	11
3. Gökkuşluğu Alabalığı (<i>Oncorhynchus mykiss</i>)	12
4. Kahverengi Havuz Balığı (<i>Carassius carassius</i>)	13
5. Mozambik Tilapiyası (<i>Oreochromis mossambicus</i>)	14
6. Karabalık (<i>Clarias gariepinus</i>)	15
7. Çakıl Balığı (<i>Pseudorasbora parva</i>)	16
8. Gümüş Balığı (<i>Atherina boyeri</i>)	17
9. Güneş Balığı-Güneş Levreği (<i>Lepomis gibbosus</i>)	18
10. Kırmızı Karınlı Tilapiya (<i>Coptodon zillii</i>)	19

B2. SU BİTKİLERİ	20
------------------------	----

11. Su Sümbülü (<i>Eichornia crassipes</i>)	21
12. Katil Yosun (<i>Caulerpa taxifolia</i>)	22
13. Baraj Otu (<i>Diplachne fusca</i>)	23

B3. SUCUL OMURGASIZLAR	24
------------------------------	----

14. Zebra Midye (<i>Dreissena polymorpha</i>)	25
15. Taraklı Medüz, Kaykay (<i>Mnemiopsis leidyi</i>)	26
16. Deniz Salyangozu (<i>Rapana venosa</i>)	27

B4. SÜRÜNGENLER	28
-----------------------	----

17. Singapur Kaplumbağası (<i>Trachemysscripta elegans</i>)	29
---	----

B5. BİTKİLER	30
--------------------	----

18. İt Dolanbacı (<i>Sicyos angulatus</i>)	31
19. Yalancı Akasya (<i>Robinia pseudoacacia</i>)	32
20. Kazayağı, Makas Otu (<i>Carpobrotus acinaciformis</i>)	33
21. Kokar Ağaç, Aylandız (<i>Ailanthus altissima</i>)	34

22. Arsız Zaylan (<i>Ambrosia artemisiifoli</i>)	35
23. Persikarya (<i>Persicaria perfoliat</i>)	36
24. Çukurova Fener Otu (<i>Physalis angulata</i>)	37
25. Meksika Böğürtleni (<i>Physalis philadelphica</i>).....	38

B.6. MEMELİLER..... 39

26. Su Maymunu (<i>Myocastor coypus</i>)	40
27. Sıçan (<i>Rattus rattus</i>).....	41

B.7. BÖCEKLER..... 42

28. Çöl Çekirgesi (<i>Schistocerca gregaria</i>).....	43
---	----

B.8. KUŞLAR..... 44

29. Yeşil Papağan (<i>Psittacula krameri</i>)	45
---	----

II. BÖLÜM

C. TÜRKİYE'DEKİ ZEHİRLİ DENİZEL YABANCI TÜRLER.....46

C1. BALIKLAR..... 47

30. Balon Balığı (<i>Lagocephalus sceleratus</i>).....	48
31. Üzgün Balığı (<i>Callionymus filamentosus</i>)	49
32. Beyaz Sokar (<i>Siganus rivulatus</i>).....	50
33. Esmer Sokar (<i>Siganus luridus</i>)	51
34. Taş Balığı (<i>Synanceia verrucosa</i>).....	52
35. Aslan Balığı (<i>Pterois miles</i>).....	53
36. Uzun Kuyruklu Rina Balığı (<i>Himantura uarnak</i>)	54
37. Sarı Kutu Balığı (<i>Ostracion cubicus</i>)	55
38. Yağ Balığı (<i>Ruvettus pretiosus</i>)	56

C2. OMURGASIZLAR..... 57

39. Deniz Kestanesi (<i>Diadema setosus</i>)	58
40. Deniz Çıyanı (<i>Eurythoe complanata</i>)	59

C3. DENİZ ANALARI..... 60

41. Filipin Hidroidi (<i>Macrorhynchia philippina</i>)	61
42. Ters Düz Deniz Anası (<i>Cassiopea andromeda</i>).....	62
43. Beyaz Noktalı Deniz Anası (<i>Phyllorhiza punctata</i>).....	63
44. Göçmen Deniz Anası (<i>Rhopilema nomadica</i>).....	64

III.BÖLÜM

D. TANIMLAR	65
E. KAYNAKÇA	66

Son yıllarda küreselleşmenin hız kazanmasıyla beraber insan, bitki ve hayvan hareketleri de hız kazanmış, bir yerden başka bir yere taşınmaları da kolaylaşmıştır. Yabancı türlerin gerek belirli bir amaç için veya istem dışı taşınmaları her geçen gün artmaktadır.

Bugün dünyada istilacı yabancı türler hem sucul, hem de karasal ortamlarda ekonomik, sosyal ve çevresel sorunlar olarak karşımızda durmakta ve küresel olarak biyoçeşitlilik üzerine en büyük tehditlerden biri olmaya devam etmektedir. Dünyada istilacı yabancı türlerin verdiği zarar 1.4 trilyon dolardan daha fazladır ve dünya ekonomisinin yaklaşık %5'ine tekabül etmektedir (*Pimental vd 2001*). Avrupa'da ise her yıl 12 milyar Avro masraf açtığı ve bu rakamın devamlı yükseldiği görülmektedir (*Kettunen ve ark. 2008*).

Dünyanın pek çok ülkesinde sucul-karasal bitkiler, memeliler, kuşlar, sürüngenler, mikro organizmalar, amfibiler ve balıkları içerisine alan yüzlerce canlı türü "istilacı, yayılımcı veya yabancı, egzotik tür" olarak tanımlanmaktadır. İstilacı yabancı türler, bir ekosisteme herhangi bir nedenle ülke içinden veya dışından sonradan eklenmiş olan ve belli bir süre zarfında oradaki biyolojik çeşitliliği doğrudan veya dolaylı olarak olumlu-olumsuz etkileyerek ekosistemde baskın hale gelen türler olarak tanımlanmaktadır.

Biyoçeşitlilik Sözleşmesi'ndeki tarife göre istilacı tür; yerleşmesi ve istilasıyla ekonomik veya çevresel zararlar vererek ekosistemleri, habitatları veya türleri tehdit eden yabancı türdür. Beş kıtada istilacı türlerin neden olduğu problemler mevcuttur (*UYSAL, 2014*).

Avrupa'da 12.000 in üzerinde tür bulunmaktadır ve bunların %15'i istilacıdır(*IUCN,2017*). Avrupa'daki iç sularda gelişen yabancı türün yaklaşık % 21'i akvaryum balıklarından kaynaklandığı tespit edilmiştir. İstilacı türlerin kontrolü, araştırılması, engellenmesi ve izlenmesi için yapılan harcamalara tarım, balıkçılık, ormancılık ve insan sağlığına verdiği zararda eklendiğinde Avrupa'da yaklaşık 12,5 milyar Avroluk bir maliyet ortaya çıkmıştır (*EKMEKÇİ ve ark. 2013*).

Uluslararası Doğa Koruma Birliği (IUCN) tarafından yayınlayan dünyanın en kötü 100 istilacı yabancı türlerinden 14 tanesi Türkiye’de bulunmaktadır. Bunlar; Sivrisinek balığı (*Gambusia holbrooki*), Taraklı Deniz Anası, Kaykay (*Mnemiopsis leidyi*), Deniz Salyongozu (*Rapana venosa*), İsrail sazanı veya Gümüşi havuz balığı (*Carassius gibelio*), Zebra Midye (*Dreissena polymorpha*), Su sümbülü (*Eichornia crassipes*), Katil yosun (*Caulerpa taxifolia*), Gökkuşağı alabalığı (*Oncorhynchus mykiss*), Kahverengi Havuz balığı (*Carassius carassius*), Mozambik tilapyası (*Oreochromis mossambicus*), Su maymunu (*Myocastor coypus*), Singapur kaplumbağası (*Trachemysscripta elegans*), Sıçan (*Rattus rattus*) ve Karabalık (*Clarias gariepinus*) tır.

Süveyş kanalının açılması, iklim değişikliğinin etkisi ve alıcı ortamın biyolojik çeşitlilik yönünden fakirliği yeni türlerin yerleşimini kolaylaştırmıştır. Akdeniz’de yabancı bitki ve hayvan türlerinin gelişimi oldukça hızlı olup, uzmanlar bu hızla devam ederse yirmibirinci asrın ortalarında Akdeniz’deki yabancı deniz bitkisi türlerinin sayısının yerli türleri geçeceği endişesini taşımaktadır. Küresel ısınmanın etkisiyle Akdeniz’e özgü türlerin yok olacağı, yerini Kızıldeniz canlılarına bırakacağı ve Karadeniz’in de giderek Akdenizleşeceği, dolayısıyla balık stoklarının zarar görmesi nedeniyle de ticari balıkçılığın zarar göreceği kaçınılmazdır. Süveyş Kanalı’nın açılmasıyla 790 balık türü Akdeniz’e gelmiştir. Doğu Akdeniz’in ülkemiz sularında ise istilacı yabancı tür sayısı 450’ye yaklaşmıştır (Çınar, 2014).

Son 10-20 yılda İstilacı Yabancı Türler konusu gündeme çok sık gelmekle beraber, iklim değişikliği ile bu türlerin yayılış alanları hızlı bir şekilde artmıştır. İç sularımızda 350’ye yakın balık türü bulunmakla beraber (EKMEKÇİ ve ark. 2013), 25 adet balık türü iç sularımıza aşılmıştır. Tehdit altındaki Tatlısu balık türünün sayısı ise 49’dur (Fishbase.org,2013).

Bu türleri yerleştirdikten sonra sularımızdan çıkartmak, yok etmek çok zor ve maliyetli olduğundan balıklandırmada çok dikkatli olunması gerekmektedir. Türkiye'nin iç suları, kontrolsüzce salınan balıkların tehdidi altındadır. Birçok göl ve akarsu, Türkiye faunasına ait olmayan sivrisinek balığı, sudak, İsrail sazanı, gümüş balığı, güneş balığı, çakıl balığı ve zebra midyesi istilası altındadır. Tatlı suları işgal eden bu türler, bulunduğu ortamdaki organizma ve canlıları yiyerek yerli türlerle besin rekabetine girerek ve beraberinde getirdiğı hastalık ve parazitleri ortama bulaştırarak endemik ve doğal türlerimizin yok olmasına sebep olmaktadır. Bu istilacı yabancı türler balık yumurtası ve larvalarıyla beslenerek biyolojik çeşitlilik açısından da büyük tehdit oluşturmaktadırlar.

Bu nedenlerle "İstilacı Yabancı Türler" günümüzde hem biyoçeşitlilik ve ekosistem hizmetleri, hem de insan sağlığı, ekonomi ve sosyal açıdan son derece önemlidir.

Bugüne kadar yapılan bir çok bilimsel çalışma, araştırma ve yayınlara ilave olarak bu yayının hazırlanmasıyla; Bakanlığımız ile diğer kamu, kurum ve kuruluşlarında çalışan personelin konuyla ilgili bilgi ihtiyacına cevap vermek ve kamuoyunda bilinçlendirme ve farkındalık yaratmak hedeflenmektedir.

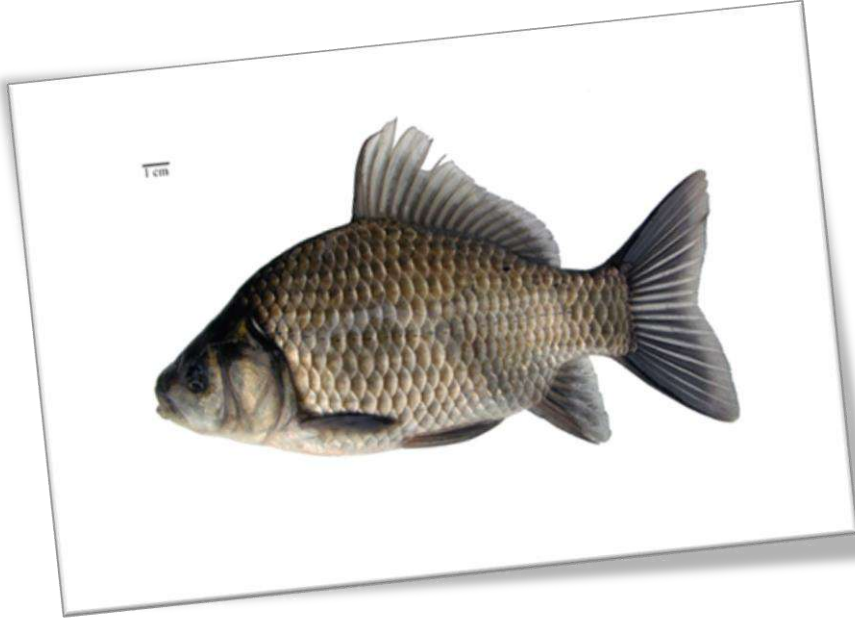

I. Bölüm

Türkiye'deki En Tehlikeli

İSTİLACI YABANCI TÜRLER

BALIKLAR

Tür Adı

Gambusia holbrooki (Girard, 1859)

İngilizce Adı

Eastern American mosquito fish

Sınıf

Actinopterygii

Familya

Poeciliidae

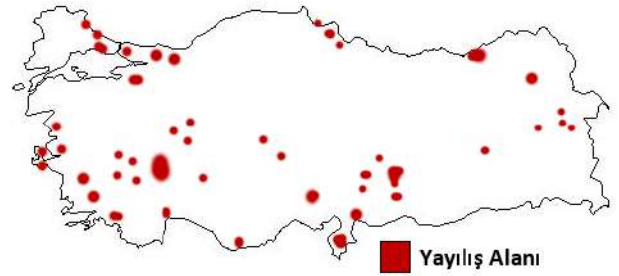
Cins

Gambusia

Doğal Yayılış Alanı: Amerika

Türkiye'deki Yayılışı: Antalya Havzası, Muğla çevresi, Eğirdir Kovada Gölleri, Yuvarlak çay, Dipsiz-Çine çayı, Porsuk BG. Enne BG. Van Gölü havzası, Akşehir Gölü'nde bulunmaktadır.

Geliş yolu: Sivrisinekle ve sıtma hastalığıyla mücadele için Fransızlar tarafından Amerika'dan getirilerek 1930'lu yılların başında Hatay bölgesine aşılarmıştır.

Etkileri: Sivrisineklerle mücadele için bırakıldığı ortamlara uyumu sonucu Türkiye'deki yayılışını artırmıştır. Geniş besin tercihi, farklı habitatlara başarı ile uyumunun yanı sıra, yüksek üreme potansiyeli nedeniyle kısa zamanda kalabalık popülasyonlar oluşturabilmektedir. Avlanma, rekabet ve agresif davranışlarıyla sucul ekosistemlerdeki bir çok omurgasızın, balıkların ve amfibilerin sayılarında azalmaya sebep olduğu, hatta bazı türlerin varlığını tehdit ettiği ya da yok olmasına neden olduğu bilinmektedir. Bunun yanı sıra, zooplankton üzerindeki predasyon etkisiyle fitoplanktonun ve primer üretimin artmasına hatta ötrofikasyona yol açtığı bilinmektedir. Özellikle ülkemize endemik olan dişli sazancık (*Aphanius*) türü için çok ciddi tehlikeli olup, diğer balıkların yumurtalarına zarar vererek üremelerini olumsuz etkilemektedir.

IUCN 100 (Uluslararası Doğa Koruma Birliği (IUCN) tarafından yayınlanan dünyanın en kötü 100 istilacı yabancı türler listesinde bulunmaktadır.)

Tür Adı	<i>Carassius gibelio</i> (Bloch, 1782)
İngilizce Adı	The Prussian carp, silver Prussian carp or Gibel carp
Sınıf	Actinopterygii
Familiya	Cyprinidae
Cins	Carassius

Doğal Yayılış Alanı: Asya

Türkiye'deki Yayılışı: Türkiye'nin göl, gölet ve baraj gölleri

Geliş yolu: Balıklandırma amacıyla Türkiye'ye Avrupa'dan geldiği tahmin edilmektedir. Daha sonra kontrolsüzce başka göllere de taşınmıştır.

Etkileri: Üreme potansiyeli yüksek olan bu balık, girdiği ortamdaki faunayı tahrip etmekte, birçok türün yok olmasına sebep olmaktadır. Küçük olduğu için ticari olarak avlanmamaktadır.

Erken yaşta eşeyssel olgunluğa erişmesi, üreme döneminin uzun olması, yumurta veriminin yüksek olması, sperm parazitliği, ginogenez gibi bazı üreme özelliklerine bağlı olarak kısa zamanda çok sayıda yavru vermesi, farklı kalitedeki çevre koşullarına ve farklı habitatlara hızlı uyum sağlaması hızlı yayılışında etkilidir. Besin zinciri üzerinde etkili olmakla birlikte özellikle yerli türler üzerinde baskı oluşturarak yerli türleri ortamdaki uzaklaştırmaktadır. Ticari amaçlı olarak İznik ve Sapanca göllerine salınan bu balık, daha sonra kontrolsüzce Beyşehir ve Eğirdir Göllerine de taşınmıştır. Girdiği ekosistemlerde kısa sürede hakim tür haline gelmektedir. Türkiye'ye özgü Toros kurbağası da yaşadığı göllere bu balık türünün atılması nedeniyle yok olmanın eşiğindedir.

IUCN 100 (Uluslararası Doğa Koruma Birliği (IUCN) tarafından yayınlanan dünyanın en kötü 100 istilacı yabancı türler listesinde bulunmaktadır.)

Tür Adı

Oncorhynchus mykiss (Walbaum, 1792)

İngilizce Adı

Rainbow trout

Sınıf

Actinopterygii

Familya

Salmonidae

Cins

Oncorhynchus

Yayılış Alanı

Doğal Yayılış Alanı: Kuzey Amerika

Yayılışı: 1882 yılında Kuzey Amerika'dan Avrupa'ya, 1969 yılında ise Orman Genel Müdürlüğü tarafından Yedigöller Milli Parkı'na getirilmiş ve oradan tüm Türkiye'ye yayılmıştır.

Geliş yolu: 1969 yılında ilk defa uçakla yumurtaları getirilmiş ve üretimi yapılmıştır.

Etkileri: Yerel alabalık türü üzerindeki besin ve alan rekabeti, predasyonu, amfibia, zooplankton omurgasızlar hatta birincil üretim üzerinde olumsuz etkisi olduğu bildirilmektedir ve beraberinde getirdiği hastalıklar yüzünden doğal türler üzerinde risk oluşturmaktadır. Hastalıklara dayanıklılığı ve güçlü yapısıyla diğer balıklara üstün rekabeti vardır. Halen ülkemizde hem havuzlarda hem de ağ kafeslerde kültür şartlarında 110.000 tonun üzerinde yetiştiriciliği yapılmaktadır.

IUCN 100 (Uluslararası Doğa Koruma Birliği (IUCN) tarafından yayınlanan dünyanın en kötü 100 istilacı yabancı türler listesinde bulunmaktadır.)

Tür Adı*Carassius carassius* (Linnaeus, 1758)**İngilizce Adı**

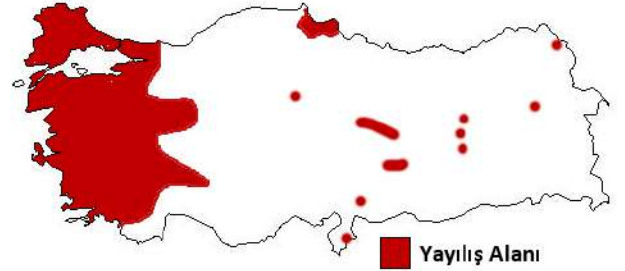
The crucian carp

Sınıf*Actinopterygii***Familya***Cyprinidae***Cins***Carassius*

Doğal Yayılış Alanı: Orta Asya, Çin ve Japonya.

Türkiye'deki Yayılış: Trakya, Marmara bölgeleri, Kızılırmak, Yeşilirmak deltaları ve Çoruh havzasında yayılış gösterir.

Geliş yolu: Balıklandırma amacıyla getirilmiştir.

Etkileri: Sazan balığı ve bazı sazangiller türleriyle çiftleştğinde kısır yavrular meydana gemektedir. Bu etkisi ile sazan ırkını yok edici özellik taşımaktadır. Hızla çoğalarak ortama hakim olmaktadır.

IUCN 100 (Uluslararası Doğa Koruma Birliği (IUCN) tarafından yayınlanan dünyanın en kötü 100 istilacı yabancı türler listesinde bulunmaktadır.)

Tür Adı*Oreochromis mossambicus* (Peters, 1852)**İngilizce Adı**

The Mozambique tilapia

Sınıf

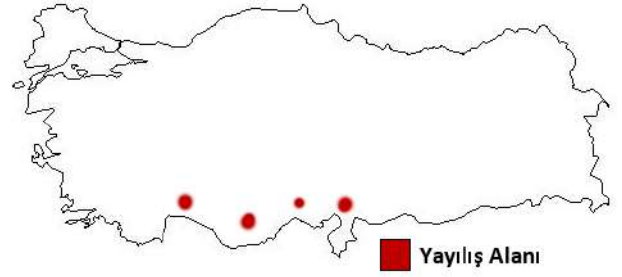
Actinopterygii

Familya

Cichlidae

Cins*Oreochromis***Doğal Yayılış Alanı:** Güney Afrika

Türkiye'deki Yayılışı: Su ürünleri yetiştiriciliği ve sivrisineklerle mücadele amacıyla yayılmıştır. Tropikal ve subtropikal alanlarda yayılış göstermektedir. Türkiye'de Akdeniz Bölgesinde göl, acı su, lagünlerinde bulunur.

Geliş yolu: Akuakültür

Etkileri: Yerli türler üzerinde, besin, yuvalama, yerli türleri ortamdaki uzaklaştırma ve küçük balıkları tükettiği için olumsuz etkileri vardır. Ayrıca taşıdığı parazit ve patojenler ile ortama hastalık bulaştırarak yerli türler üzerinde kitlesel ölümlere neden olmaktadır.

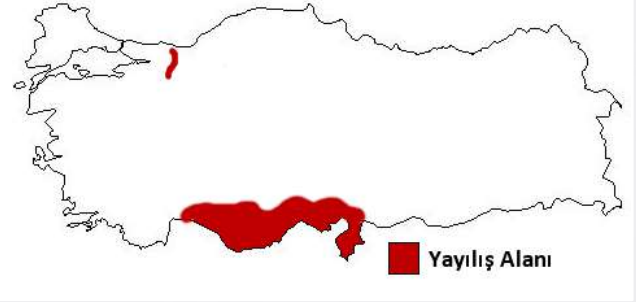
IUCN 100 (Uluslararası Doğa Koruma Birliği (IUCN) tarafından yayınlanan dünyanın en kötü 100 istilacı yabancı türler listesinde bulunmaktadır.)

Tür Adı	<i>Clarias gariepinus</i> (Linnaeus, 1758)
İngilizce Adı	African sharptooth catfish
Sınıf	Actinopterygii
Familya	Clariidae
Cins	Clarias

Doğal Yayılış Alanı: Güney Afrika'daki Orange Nehri'nden başlayarak, tüm Afrika, Ortadoğu ve Türkiye'de yayılış gösterir.

Türkiye'deki Yayılışı: Ülkemizin güneyinde Antalya'dan Antakya'ya kadar olan bölgedeki göl ve ırmaklarda da mevcuttur. Ayrıca Sakarya Nehri'nin üst taraflarında bulunmaktadır.

Geliş yolu: Akuakültür

Etkileri: Sahip olduğu solunum adaptasyonları nedeniyle özellikle su dışında nefes alıp yürüyebilen bu balık türü sulama kanallarının açılmasıyla beraber birçok yere gitme ve yerleşme imkanı bulmuştur. Bu tür akarsu ve nehirlerde göç etme özelliği sebebiyle potomodromdur. Taşıdığı parazit ve patojenler ile ortama hastalık bulaştırarak yerli türler üzerinde olumsuz etkileri bulunmaktadır. İklim değişimiyle birlikte yayılış alanını kolayca arttıran bu tür özellikle yayın balığı ile rekabete girmektedir.

IUCN 100 (Uluslararası Doğa Koruma Birliği (IUCN) tarafından yayınlanan dünyanın en kötü 100 istilacı yabancı türler listesinde bulunmaktadır.)

Tür Adı	<i>Pseudorasbora parva</i> (Temminck & Schlegel, 1846)
İngilizce Adı	Stone moroko
Sınıf	Actinopterygii
Familya	Cyprinidae
Cins	<i>Pseudorasbora</i>

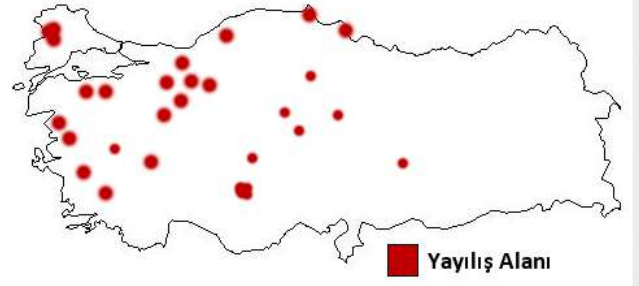
Doğal Yayılış Alanı: Asya

Türkiye’deki Yayılışı: Ülkemize 1980’lerin başında Trakya’dan girmiş, 1990 başlarında Anadolu’ya taşınmıştır. 1993 yılında Aksu Deresi’nde görülmüştür.

Geliş yolu: Tuna nehri vasıtasıyla tüm Avrupa’ya yayılmışlardır.

Fotoğraf: Baran YOĞURTÇUOĞLU

Etkileri: Kısa zamanda popülasyon artışı, kısa yaşam süresi, hızla yeni döller vermesi, eşeysel olgunluğa erken erişmesi, geniş besin tercihi, durgun ve akarsu habitatlarına uyumlu ve aşırı koşullara fizyolojik uyumunun yüksek olması nedeniyle hızlı çoğalmışlardır. Balık havuzlarında besin rekabeti ve sazan üretiminde verimi düşüşü, iri zooplankton üzerinden beslenmesi, fitoplanktonun artışı, ötrofikasyon, juvenil balık ve yumurta ile beslenebilmekte ve doğal türlerin azalmasına ve ekonomik kayıplara neden olmaktadır. Beraberinde getirdiği hastalıklar yüzünden doğal türler üzerinde risk oluşturmakta olan bu tür, Türkiye’de son 30 yılda hızla yayılarak dağılım alanını genişletmiştir.

Tür Adı	<i>Atherina boyeri</i> (Risso, 1810)
İngilizce Adı	Big-scale sand smelt
Sınıf	Actinopterygii
Familya	Atherinidae
Cins	Atherina

Fotoğraf: Baran YOĞURTÇUOĞLU

Doğal Yayılış Alanı: Akdeniz kökenli bir tür olan gümüş balığı Kuzeydoğu Atlantik, Akdeniz, Ege, Marmara, Karadeniz, Hazar Denizi ve Aral Denizi'nde doğal olarak yayılış gösterir.

Türkiye'deki Yayılışı: İç sularımız için istilacı yabancı tür olan gümüş balığı, Akyatan ve Tuzla gölleri (Adana), Bafa Gölü (Aydın), Köyceğiz Gölü (Muğla), Gediz Nehri (nehir ağzı), Büyükçekmece ve Küçükçekmece gölleri (İstanbul), Peso Gölü (Edirne), Sapanca Gölü (Sakarya), Doğu Karadeniz'deki bazı akarsuların nehir ağzı bölgeleri (Yeşilirmak, Karadere vb.)'dir. Son yıllarda yapılan çalışmalarda, gümüşbalığının Eğirdir Gölü'nün yanı sıra İznik Gölü ve Kızılırmak üzerindeki Hirfanlı ve Kapulukaya baraj göllerinde de yoğun olarak bulunduğu belirlenmiştir.

Yayılış Alanı

Geliş yolu: Denizlerimizden iç sulara insanlar tarafından getirildiği düşünülmektedir.

Etkileri: Kısa yaşam süresi, hızla yeni döller vermesi, eşeyssel olgunluğa erken erişmesi, uzun üreme periyodu, yumurtaların birkaç defada bırakılması-yumurta çapı, kısa zamanda popülasyon büyüklüğünün artışı, kısa yaşam süresi, geniş besin tercihi, habitat ve koşullara uyumunun yüksek olması sebebiyle iç sularımızda dağılımını hızla artırmaktadır. Popülasyonlarındaki hızlı artış nedeniyle, ortamdaki topluluğu, özellikle zooplankton üzerindeki predasyon baskısı nedeniyle besin zincirini değiştirmekte ve yerli türlerle rekabete girerek, yerli türleri ortamdan uzaklaştırmak gibi biyoçeşitlilik ve ekosistem üzerinde olumsuz etkileri bulunmaktadır.

(Gümüş balığı, denizlerimizin doğal türü olmakla beraber yabancı bir tür olmayıp, iç sularımız için istilacı yabancı türdür.)

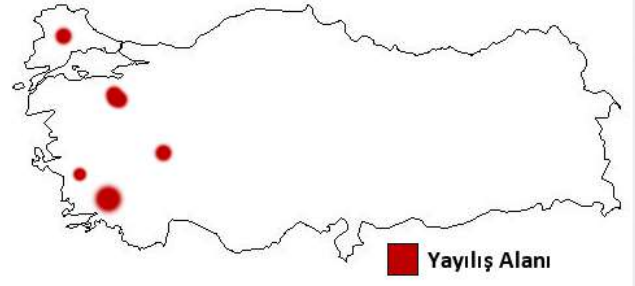
Tür Adı	<i>Lepomis gibbosus</i> (Temminck & Schlegel, 1846)
İngilizce Adı	Pumpkinseed
Sınıf	Actinopterygii
Familya	Centrarchidae
Cins	Lepomis

Doğal Yayılış Alanı: Kuzey Amerika

Türkiye'deki Yayılışı: İlk kez 1983' de Trakya'da saptanmıştır. Batı Anadolu'da yerleşmiş popülasyonları dikkati çekmektedir. En son Uşak'ta ve Uluabat Gölü'nde görülmüştür.

Geliş yolu: Tam olarak bilinmemektedir.

Etkileri: Eşeyssel olgunluğa erken erişmesi, yavru bakımı, uzun bir yumurtlama dönemi, yumurtaların birkaç defada bırakılması, yumurta çapının iri olması, kısa zamanda popülasyon büyüklüğünün artışı, geniş besin tercihi, habitat ve koşullara uyumunun yüksek olması nedeniyle yerli türleri ortamdaki uzaklaştırarak yerli türler üzerinde baskı oluşturmaktadır. Batı Anadolu'daki yayılışı dikkate alınarak özellikle görünüşü nedeniyle akvaryumcu ve oltacıların ilgisini çeken bu türün taşınmaması konusunda balık aşılama kuruluşları ve oltacılar dikkatli olmalıdır.

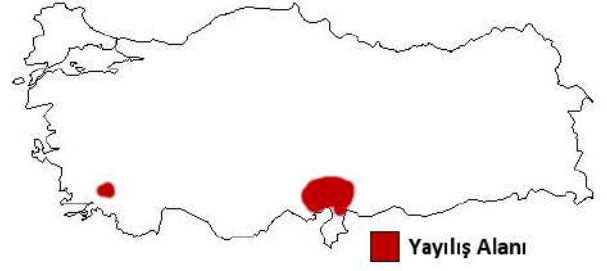
Tür Adı	<i>Coptodon zillii</i> (Gervais, 1848)
İngilizce Adı	Redbelly tilapia
Sınıf	Actinopterygii
Familya	Cichlidae
Cins	Tilapia

Doğal Yayılış Alanı: Batı Afrika, Nijer, Çad, Nil Havzası

Türkiye'deki Yayılışı: Köyceğiz Gölü, Seyhan baraj gölü, Çukurova sularında bulunur.

Geliş yolu: Araştırma, Akuakültür, Yabancı ot kontrolü amacıyla getirilmiştir.

Etkileri: Obur herbivor olan bu tür, bir çok türün yumurtlama, yuvalama alanı ve besini olan yerli bitki türlerinin çeşitliliği ve kompozisyonunu değiştirmekte ve yoğunluğunu azaltarak doğal biyoçeşitlilik ve ekosistem üzerinde özellikle besin zinciri üzerinde olumsuz etkiler oluşturmaktadır.

SU BİTKİLERİ

Tür Adı	<i>Eichornia crassipes</i> (Mart. Solms)
İngilizce Adı	Water hyacinth
Sınıf	Liliopsida
Familya	Pontederiaceae
Cins	Eichornia

Doğal Yayılış Alanı: Tropikal Güney Amerika

Türkiye'deki Yayılışı: Süs bitkisi kullanımı amacıyla 19. yüzyılın sonlarında ve 20 yüzyılın başlarından itibaren 5 kıtada 50 den fazla ülkeye girmiş bulunmaktadır. Türkiye'de ilk olarak 1989 yılında İzmir'de bir botanik bahçesinde görülmüştür. Türkiye'ye Suriye üzerinden Asi nehrine girmiş, Altınözü-Hatay'da bulunmaktadır.

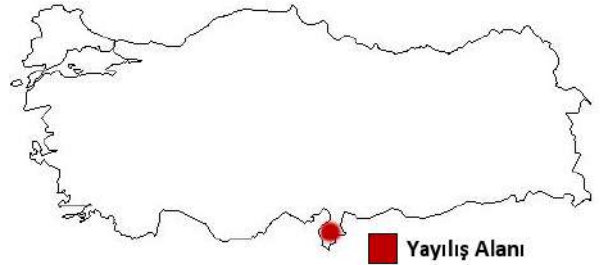
Geliş yolu: Doğal olarak Lübnan'dan Suriye üzerinden Asi nehrine girmiş bulunmaktadır.

Fotoğraf: Prof. Dr. İlhan ÜREMİŞ

Fotoğraf: Dr. İrfan UYSAL

Etkileri: Su sümbülü girdiği pek çok ülkede de çok hızlı yayılmış ve sucul ekosisteme büyük zararlar vermiştir. Yıkıcı ekonomik zararlara yol açmakta, tarım, bitki sağlığı, sucul ekosistem, halk güvenliği, rekreasyonel aktiviteler, su kalitesi ve miktarı ile insan sağlığını tehdit etmektedir. Özellikle yağmurlardan sonra Asi nehrinden gelen su sümbülü atıkları; Samandağ kumullarına taşınarak, organik kirlilik oluşturmakta ve nesli tehlike altında olan yeşil deniz kaplumbağası (*Chelonia mydas*) yavrularının yumurtadan çıktıktan sonra bu bitki atıklarına takılarak denize ulaşmalarını engellenmesi yönünde risk oluşturmaktadır.

Tür Adı	<i>Caulerpa taxifolia</i> (M. Vahl- C. Agardh, 1817)
İngilizce Adı	Killer alga
Sınıf	<i>Bryopsidophyceae</i>
Familiya	<i>Caulerpaceae</i>
Cins	<i>Caulerpa</i>

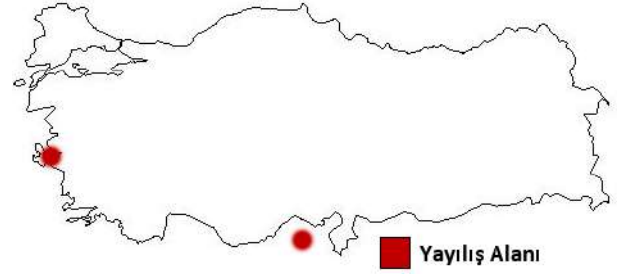

Fotoğraf: Ergül TERZİOĞLU

Doğal Yayılış Alanı: Hint Okyanusu

Türkiye'deki Yayılışı: 2006 yılında Süveyş Kanalı aracılığı ile İskendurun Körfezine girmiş ve 2010 yılında İzmir Çeşme altı yakında Yolluca Askeri Bölgesinde tespit edilmiştir. 1988'de Fransa, İtalya, İspanya ve Hırvatistan kıyılarına yayılmıştır.

Geliş yolu: 1984 yılında Fransa'da bulunan Monaco Su Altı Bilimleri Enstitüsü'nden kaçtığı bilinmektedir. İskenderun Körfezine ise Süveyş kanalı vasıtasıyla girmiştir.

Etkileri: *Caulerpa taxifolia*, çok baskın bir tür olduğundan bulunduğu bölgede yaşayan canlılara, özellikle de zeminde bulunanlara pek yaşama şansı tanımamaktadır. Balıkların da tüketmediği bu yosun, Akdeniz sıg su ekosistemi için büyük risk teşkil etmektedir. Çevresindeki canlıların beslenmesini ve barınmasını sağlayan, Akdeniz'in en önemli bitkisel canlı topluluğu ve Akdeniz'e endemik olan deniz çayırılarının (*Posidona spp.*) gelişimini sınırlayıp, ortamdan yok olmasına neden olmaktadır. Biyolojik çeşitliliği ortadan kaldırdığı için de *Caulerpa taxifolia* "katil yosun" adıyla anılmaktadır. Bu su yosununa dokunmanın insan sağlığı için bir zararı yoktur. Bir parçası sökülüp su dışında kalsa bile ılıman, rutubetli bölgelerde bir haftadan fazla hayatta kalabilmektedir. Denize bırakıldığı zamanda gelişimini devam ettirebilmektedir.

IUCN 100 (Uluslararası Doğa Koruma Birliği (IUCN) tarafından yayınlanan dünyanın en kötü 100 istilacı yabancı türler listesinde bulunmaktadır.)

Tür Adı	<i>Diplachne fusca</i> (L.)
İngilizce Adı	Brown beetle grass
Sınıf	<i>Monocotyledonae</i>
Familya	<i>Poaceae</i>
Cins	<i>Diplachne</i>

Doğal Yayılış Alanı: Asya, Afrika, Avustralya

Türkiye'deki Yayılışı: Türkiye'nin baraj gölleri çevresinde yaşamaktadır. Çeltik tarlalarının önemli yabancıotları arasında yer almaktadır.

Geliş yolu: Tam olarak bilinmemektedir.

Etkileri: Fransa, İtalya, Portekiz, İspanya ve Türkiye'de, yüksek yayılma kapasitesi nedeniyle çevreye etkisi fazladır. Yayılmacı özelliğinden dolayı erozyonu önleme amacıyla da kullanılmaktadır. Türkiye'de ilk defa 2000 yılında Trakya'da çeltik tarlalarında tespit edilmiştir. Diğer bölgelerdeki çeltik tarlalarına da yayılmıştır.

SUCUL OMURGASIZLAR

14 Zebra Midye

Tür Adı

Dreissena polymorpha (Pallas, 1771)

İngilizce Adı

Zebra mussel

Sınıf

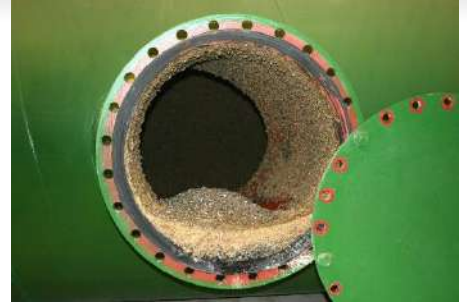
Bivalvia

Familya

Dreissenidae

Cins

Dreissena

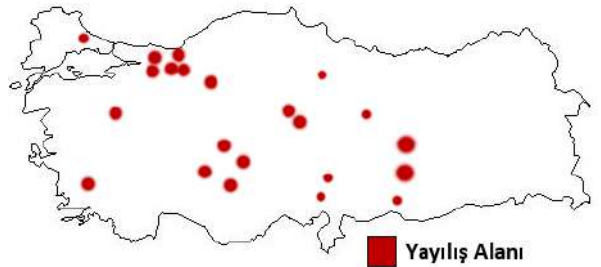

Fotoğraf: Mehmet Sabih İPEK

Doğal Yayılış Alanı: Doğal yaşam alanı Hazar Denizi ve Karadeniz'dir.

Türkiye'deki Yayılışı: Son 150 yılda, doğal yayılış alanlarından Avrupa'daki tatlı sulara bulaşmasıyla başlamıştır. Türkiye'de midye sorunlarının ilk kez, Kovada I ve II Hidroelektrik santralinde 1964 yılında oluşmuştur. Daha sonra bir çok baraj göllerinde görülmektedir.

Geliş yolu: Gemilere ve teknelere yapışarak yayılmışlardır.

Etkileri: Besin için zooplanktonlarla mücadele halindedir, bu yüzden yerel besin zincirlerine zarar verir. Yerel yumuşakçaların ekolojik görevlerini yerine getirmelerini engelleyerek büyük ekonomik zararlara sebep olur. Yerel midye türlerine yapışarak onları öldürür. Planktonları süzdükleri için suyun berraklığını artırırlar, berraklık arttıkça, güneş ışığı daha derinlere ulaşabilir, bu da fotosentetik organizmaların daha derinlerde de gelişebilmesine imkan verir. Motorlara yapışırlar ve soğutma sularının bulunduğu sistemlerde kanalları tıkanmasına sebep olurlar.

(Uluslararası Doğa Koruma Birliği (IUCN) tarafından yayınlanan dünyanın en kötü 100 istilacı yabancı türler listesinde bulunmaktadır.)

Tür Adı	<i>Mnemiopsis leidyi</i> (Agassiz, 1865)
İngilizce Adı	Jelly fish
Sınıf	<i>Lobata</i>
Familya	<i>Bolinopsidae</i>
Cins	<i>Mnemiopsis</i>

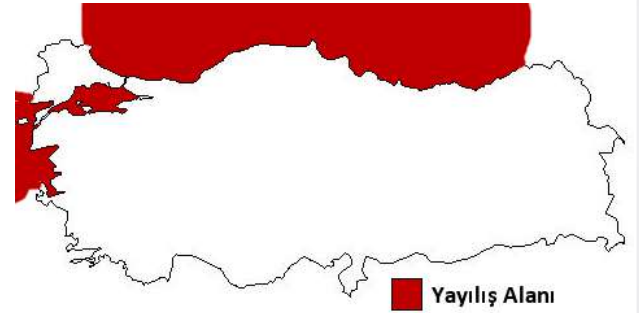
Doğal Yayılış Alanı: Güney ve Kuzey Amerika Atlantik sahili boyunca ılımandan subtropikale haliçlerin yerli türüdür.

Türkiye'deki Yayılışı: Karadeniz, Azov, Marmara, Ege Denizi, Adriyatik Denizi'ne ve son olarak petrol tankerlerinin balast sularından Hazar Denizi'ne yayılmıştır.

Geliş yolu: Gemilerin Balast sularıyla gelmiştir.

Fotoğraf: Prof. Dr. Bayram ÖZTÜRK

Yayılış Alanı

Etkileri: Zooplanktonların başlıca avcılarından biridir ve balıkçılığın çökmesi ile ilişkilidir. Meroplanktonların da dahil olduğu yenebilir zooplanktonların, açık deniz balığı yumurtalarının ve larvaların etçil avcılarında biridir. İşgal ettiği yerlerdeki besin zinciri üzerinde olumsuz etkileri vardır. Karadeniz ve Azov Denizi'ndeki zooplankton, ihtiyoplankton ve zooplanktonla beslenen balık stoklarının hepsi büyük değişim geçirmiştir. Etkisini, Karadeniz'in açık deniz ekosisteminin bozulması ve açık deniz ekosisteminin ana bileşenlerinin, (zooplankton) biyoçeşitliliğinin bolluk ve biyokütlesinin hızlı bir şekilde azalması şeklinde göstermiştir. Karadeniz ve Azov Denizi'ndeki balık stokları, besin kaynaklarının yumurta ve larva aşamasında avlanmasından dolayı kötüye gitmiştir. Bu nedenle *Mnemiopsis leidyi* Karadeniz'de hamsi (*Engraulis encrasicolus ponticus*) gibi ekonomik öneme sahip balık stoklarındaki azalmanın önemli bir nedeni olarak gösterilmektedir. Hazar Denizi'ndeki etkiler Karadeniz'den daha hızlı ve daha büyük olmuştur.

IUCN 100 (Uluslararası Doğa Koruma Birliği (IUCN) tarafından yayınlanan dünyanın en kötü 100 istilacı yabancı türler listesinde bulunmaktadır.)

Tür Adı	<i>Rapana venosa</i> (Valenciennes, 1846)
İngilizce Adı	Veined Rapa Whelk or Asian Rapa Whelk
Sınıf	Gastropoda
Familya	Muricidae
Cins	Rapana

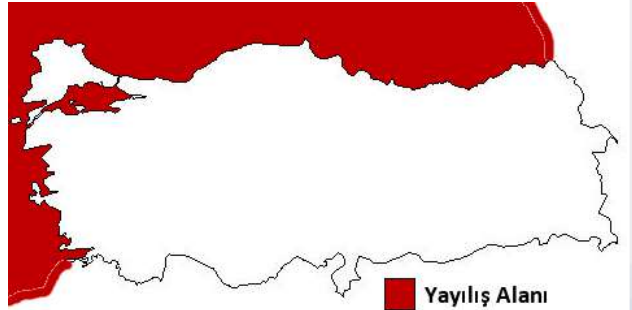
Doğal Yayılış Alanı: Asya sularından Japon Denizi, Sarı Deniz ve Çin Denizinin yerli türüdür.

Türkiye'deki Yayılışı: Karadeniz'de ilk defa 1947 yılında Rusya sularında, Türkiye karasularında ise 1962 yılında Trabzon kıyılarında görülmüştür. 1966 yılında Marmara Denizi'nde, 1969 yılında ise Ege Denizi Çaltıburnu kıyılarında tespit edilmiştir.

Geliş yolu: Japon Denizi'nden gemilerin balast suları ile gelmiştir.

Fotoğraf: Prof. Dr. Bayram ÖZTÜRK

Etkileri: Midye, istiridye ve diğer yumuşakçalarla beslenen deniz salyangozu, midye ve istiridye stoklarının azalmasına neden olmuş, dolayısıyla bu canlılar ile beslenen balık stoklarını da olumsuz etkilemiştir. Düşmanının bulunmaması nedeniyle bu tür aşırı çoğalmıştır. Ancak, aşırı çoğalan bu tür balıkçılar tarafından avlanarak alternatif bir gelir kaynağı olmuştur.

SÜRÜNGENLER

Tür Adı

Trachemys scripta elegans (Wied-Neuwied, 1839)

İngilizce Adı

Red-eared slider

Sınıf

Reptilia

Familya

Emyidae

Cins

Trachemys

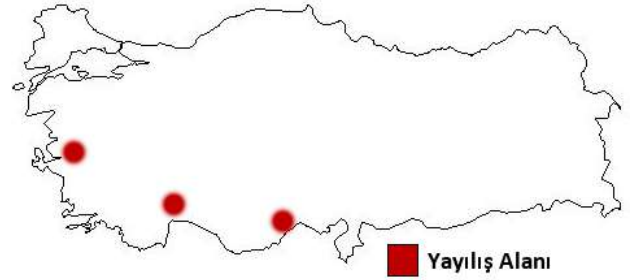

Fotoğraf: Gökhan SEYHAN

Doğal Yayılış Alanı: Anavatanları Kuzey Amerika'nın güney bölgeleri olan, Florida ve Meksika'dır.

Türkiye'deki Yayılışı: Akvaryumda süs hayvanı olarak kullanılmasından dolayı Türkiye'nin bazı bölgelerinde bulunmakla beraber özellikle Antalya, Mersin ve İzmir'deki bazı tatlı sularda popülasyonlar oluşturmuş durumdadır.

Geliş yolu: Akvaryumculuk

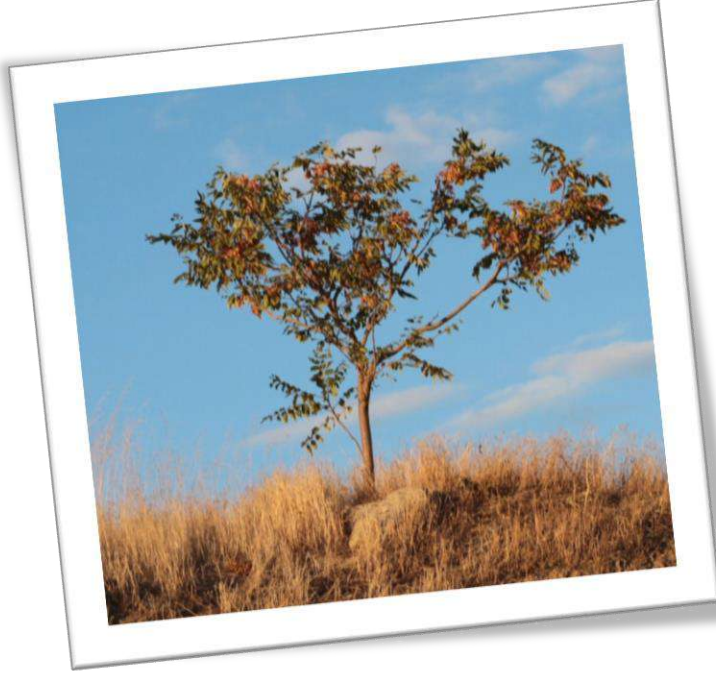

Etkileri: Kızıl yanaklı su kaplumbağası ev hayvanı olarak evlerde bakılmaktadır. Evlerde bakılanlardan bazıları çeşitli nedenlerle yerleşim yerleri çevresindeki sulara bırakıldığından, anavatanı dışındaki pek çok yerde de yabani olarak yaşayan örnekleri mevcuttur. Bu yüzden dünya üzerinde geniş bir alana yayılmışlardır. Sahipleri tarafından bakılamadığı için tatlısulara bırakıldığı tahmin edilen bu tür, yerel türlerle rekabete girerek onlara karşı baskın hale de gelmektedir. 2014 yılında Orman ve Su İşleri Bakanlığı tarafından Türkiye'ye ithalatı durdurulmuştur.

(Uluslararası Doğa Koruma Birliği (IUCN) tarafından yayınlanan dünyanın en kötü 100 istilacı yabancı türler listesinde bulunmaktadır.)

BİTKİLER

Tür Adı	<i>Sicyos angulatus</i> (L.)
İngilizce Adı	Bur cucumber
Sınıf	<i>Magnoliatae</i>
Familya	<i>Cucurbitaceae</i>
Cins	<i>Sicyos</i>

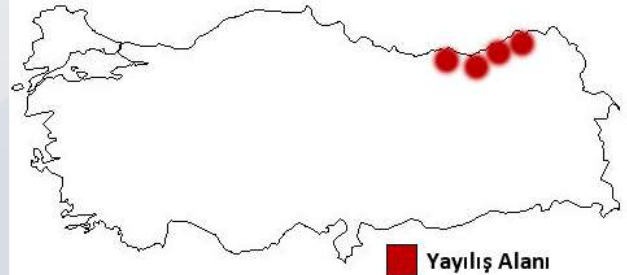

Fotoğraf: Prof. Dr. Salih Terzioğlu

Doğal Yayılış Alanı: Doğal olarak Kuzeydoğu Amerika'da (Minnesota, Quebec, Ontario, Güney Florida, Batı Texas, Kansas ve Güney Dakota) yayılmaktadır. Bununla beraber, Orta-Güney ve Güney-Doğu Avrupa'nın nemli alanlarında doğallaşmıştır.

Türkiye'deki Yayılışı: Türkiye florası için yeni olan bu türün Artvin Borçka ve Hopa, Rize ili sahil ilçeleri, Of, Çaykara, Yomra, Araklı, Vakfıkebir, Beşikdüzü dere ve araba yolları boyunca, Giresun tüm sahil ilçeleri dere ve araba yolları boyunca, Ordu ili Gülyalı ilçesinin bir kısmında yayılım gözlenmiştir. Tarım arazilerinde tarla bitkileri ile birlikte 0-900 m. rakımlar arasında bulunmaktadır.

Geliş yolu: Gürcistan'dan insanlar vasıtasıyla getirildiği düşünülmektedir.

Yayılış Alanı

Etkileri: Özellikle fındık ve çay bahçelerinin etkilendiği, endemik bitkilerin zarar gördüğü tespit edilmiştir.

Tür Adı	<i>Robinia pseudoacacia</i> L.
İngilizce Adı	The black locust
Sınıf	Magnoliopsida
Familiya	Fabaceae
Cins	Robinia

Doğal Yayılış Alanı: Kuzey Amerika'nın doğu sahilleri

Türkiye'deki Yayılış: Başta Karadeniz, Ege Bölgesi olmak üzere ülkemizin her yerinde yetişir.

Geliş yolu: 1950'li yıllarda park, bahçe, yol ağacı düzenlemesinde Peyzaj amaçlı olarak ithal edilmiştir.

Fotoğraf: Prof.Dr.Ahmet ULUDAĞ

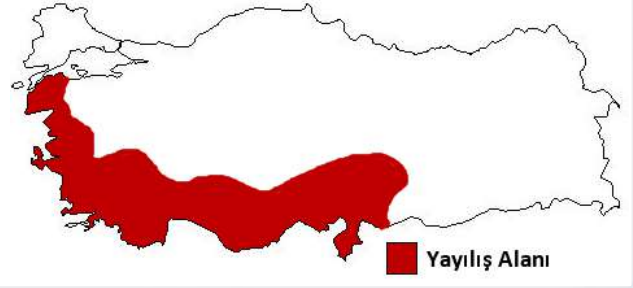
Etkileri: Bu tür ülkemizde her ne kadar park, bahçe, yol ağacı, çit yapımı ve çölleşme ile mücadelede kullanılmakta ise de IUCN listelerinde istilacı tür olarak yer almaktadır. Bu ağacın çiçekleri nektar bakımından zengin olduğu için balcılıkta kullanılır. Arılar başka ağaçların çiçekleri yerine yalancı akasya çiçeklerini tercih ettiği için diğer ağaç türlerinin üremeleri üzerinde olumsuz etkisi bulunmaktadır. Orman ekosistemine girdiğinde yerli türler üzerinde olumsuz etkileri görülmektedir. Bu nedenle ormancılığımızdaki uygulamalarda dikkatli bir şekilde kullanılmaktadır. Bu ağacın tercih edilmesindeki sebep kök yapısının yayılıcı olması ve dolaylı toprağı tutmasıdır. Bu nedenle erozyonla mücadele amaçlı kullanılmaktadır. Yayılmacı kökleri nedeniyle diğer türlerin gelişmesini engeller, bir süre sonra girdiği ortamda dominant tür haline gelebilmektedir.

Tür Adı	<i>Carpobrotus acinaciformis</i>
İngilizce Adı	Giant pigface, Sally-my-handsome, Sour fig
Sınıf	<i>Magnoliopsida</i>
Familiya	<i>Aizoacea</i>
Cins	<i>Carpobrotus</i>

Doğal Yayılış Alanı: Güney Afrika

Türkiye'deki Yayılışı: -20 °C'ye kadar dayanıklı bir tür olup, Akdeniz iklim kuşağında istilacı bir tür olarak yetişir. Bütün turizm tesisleri ve kamu tesislerinin yanısıra ev ve işyerlerinde de süs bitkisi olarak yaygındır.

Geliş yolu: Peyzaj amaçlı olarak ithal edilmiştir. Fare ve tavşan gibi memelilerin tohumları taşımasıyla yayılmışlardır.

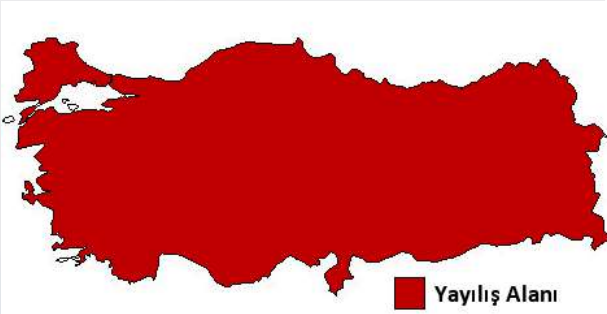
Etkileri: Bahçe, kurak alanlar, yer örtücü olarak peyzaj amaçlı kullanılmakta olup, özellikle kıyı kumsallarında yerli türler üzerinde istila oluşturduğu için olumsuz etkileri bulunmaktadır.

Tür Adı	<i>Ailanthus altissima</i> Mill.
İngilizce Adı	Tree of heaven
Sınıf	<i>Magnoliopsida</i>
Familya	<i>Simaroubaceae</i>
Cins	<i>Ailanthus</i>

Doğal Yayılış Alanı: Uzak Doğu

Türkiye’deki Yayılışı: Başta Ege, Batı Karadeniz ve Marmara Bölgesinin kırsal ve kentsel alanlarda yayılabildiği gibi, doğal orman ve tarım arazilerimizde de gelişim göstermektedir.

Geliş yolu: Peyzaj amaçlı olarak ithal edilmiştir.

Fotoğraf: Bülent BOZ

Fotoğraf: Prof.Dr.Ahmet ULUDAĞ

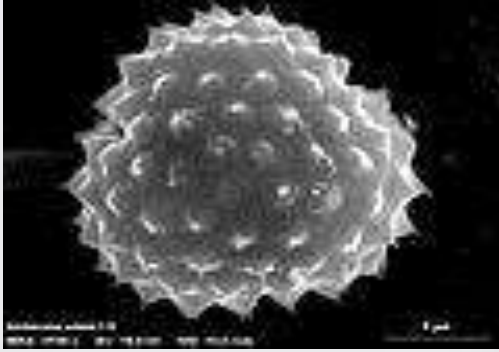
Etkileri: Hızlı çoğalma ve gelişme özelliğine sahip olan kokar ağaç yılda 350.000 tohum üretebilmektedir. Aynı zamanda diğer bitki türlerinin gelişimini engelleyen bazı toksinler salgılayarak yerleştiği bölgede yayılma göstermekte ve doğal bitki örtüsündeki çeşitliliğe zarar vermektedir.

Tür Adı	<i>Ambrosia artemisiifoli</i> L. (synm. <i>Ambrosia elatior</i> L.)
İngilizce Adı	Common ragweed
Sınıf	<i>Dicotyledonae</i>
Familya	<i>Asterecea</i>
Cins	<i>Ambrosia</i>

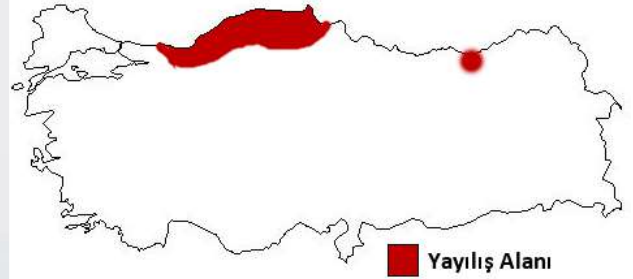
Doğal Yayılış Alanı: Kuzey Amerika

Türkiye'deki Yayılışı: Trabzon, Batı Karadeniz

Geliş yolu: Tam olarak bilinmemektedir.

Arsız Zaylan Polen Çekirdeği

Etkileri: Polenleri ile ölüme kadar varan alerjilere sebep olmaktadır ve ülkemizde yayılmaktadır.

Tür Adı	<i>Persicaria perfoliata</i> L. (Synm. <i>Polygonum perfoliatum</i>)
İngilizce Adı	Mile-a-minute weed, devil's tail, and giant climbing tearthumb
Sınıf	<i>Dicotyledonae</i>
Familiya	<i>Polygonaceae</i>
Cins	<i>Persicaria</i>

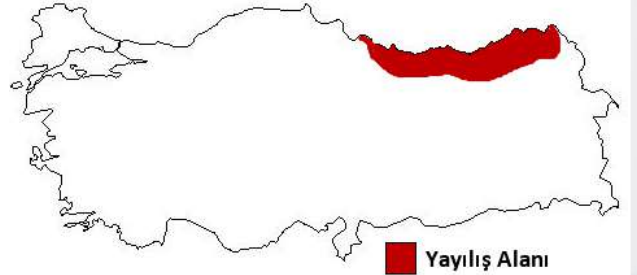
Doğal Yayılış Alanı: Orta Asya'nın Tropik ve ılıman bölgeleri olmak üzere, Anavatanı Çin'dir.

Türkiye'deki Yayılışı: Doğu Karadeniz'de bulunur. Boşaltma kanalları ile kaplamasız sulama kanalları, özellikle sığ göller, bataklıklar ve diğer su kaynaklarında yaygındır. Karadeniz bölgesinde meyveliklerde, ağaçlıklarda, çaylıklarda tespit edilmiştir.

Geliş yolu: Tam olarak bilinmemektedir.

Fotoğraf: Prof. Dr.Salih Terzioğlu

Etkileri: Köklerinin dallanma durumu ile hava köklerinin gelişimi, bulundukları yerin su miktarına bağlıdır. Hızlı gelişen toprak alt gövdeleri yada sürünücü gövdeleriyle hızla yayılım gösterirler. Çevreye yüksek olumsuz etkileri bulunmaktadır.

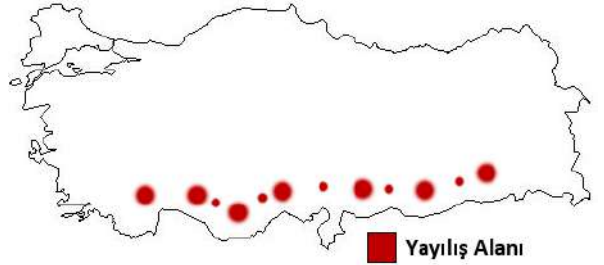
Tür Adı	<i>Physalis angulata</i> L.
İngilizce Adı	Angular winter cherry, balloon cherry
Sınıf	<i>Dicotyledonae</i>
Familya	<i>Solanaceae</i>
Cins	<i>Physalis</i>

Doğal Yayılış Alanı: Amerika

Türkiye'deki Yayılışı: GAP ve Akdeniz Bölgesi'nde Mısır, soya, çeltik ve pamuk tarlalarında görülmektedir.

Geliş yolu: Tam olarak bilinmemektedir.

Etkileri: Yüksek yayılma kapasitesi sebebiyle, çevreye olumsuz etkileri bulunmaktadır. Ürün kayıplarına neden olduğu için yetiştiriciler tarafından istenilmeyen bir türdür.

Tür Adı*Physalis philadelphica* Lam. var. *immaculata* Waterf**İngilizce Adı**

Mexican groundcherry

Sınıf*Magnoliopsida***Familya***Solanaceae***Cins***Physalis***Doğal Yayılış Alanı:** Meksika

Türkiye'deki Yayılışı: Güney Doğu Anadolu, Şanlıurfa Harran Ovası Pamuk tarlaları

Geliş yolu: Amerika ve diğer ülkelerden pamuk tohumlarıyla beraber gerilmiştir.

Etkileri: Sulama kanallarıyla beraber diğer yerlere yayılmışlardır. Yüksek yayılma kapasitesi ve çevreye olumsuz etkileri bulunmaktadır. Ürün kayıplarına neden olduğu için pamuk yetiştiricileri tarafından istenmeyen bir türdür.

MEMELİLER

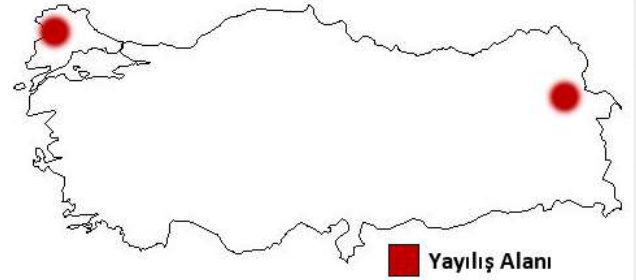
Tür Adı	<i>Myocastor coypus</i> (Molina, 1782)
İngilizce Adı	Nutria
Sınıf	<i>Mammalia</i>
Familya	<i>Myocastoridae</i>
Cins	<i>Myocastor</i>

Doğal Yayılış Alanı: Doğal olarak Güney Amerika'da nehir kıyılarında yaşar.

Türkiye'deki Yayılışı: Trakya'da Meriç Nehri üzerinde yayılış göstermektedir. Doğu Anadolu Bölgesi'nde yürütülen çalışmalar sırasında doğada, Asi nehri ve kollarında yerli türler gibi yaban hayata karışmış bireylerine rastlanmıştır.

Geliş yolu: Nehirler aracılığıyla Avrupa'dan ülkemize kadar gelmiştir.

Etkileri: Doğal biyoçeşitlilik ve insan sağlığı üzerinde tehdittir. Yuvaları, nehir kenarlarının ve bentlerin temeline zarar vermektedir. Sazların genç filizlerini ve onların rizomlarını yer. Balaban, saz delicesi gibi nadir bataklık kuşlarının yuvalarını tahrip ederek nesilleri üzerinde tehdit oluşturur.

IUCN 100 (Uluslararası Doğa Koruma Birliği (IUCN) tarafından yayınlanan dünyanın en kötü 100 istilacı yabancı türler listesinde bulunmaktadır.)

Tür Adı	<i>Rattus rattus</i> (Linnaeus, 1758)
İngilizce Adı	Ship rat
Sınıf	<i>Mammalia</i>
Familya	<i>Muridae</i>
Cins	<i>Rattus</i>

Doğal Yayılış Alanı: Hindistan

Türkiye'deki Yayılışı: Gemilerle bütün dünyaya yayılmıştır. Tüm Türkiye'de yayılış göstermektedir.

Geliş yolu: Gemilerle taşınmıştır.

Etkileri: İnsanlarla karşılaştığında ısırarak suretiyle zarar verebilmektedir. Taşıdığı virüsler nedeniyle yerli hayvan ve insanlara hastalık bulaştırmaktadır. Ayrıca tarlalarda, meyve bahçelerinde ve çiftliklerde ürün kaybına yol açmakta ve tahribata neden olmaktadır. Ortaçağda pek çok insanın ölümüne neden olan veba hastalığı mikrobunun (*Yersinia pestis*) taşınmasında büyük rol oynamıştır.

IUCN 100 (Uluslararası Doğa Koruma Birliği (IUCN) tarafından yayınlanan dünyanın en kötü 100 istilacı yabancı türler listesinde bulunmaktadır.)

BÖCEKLER

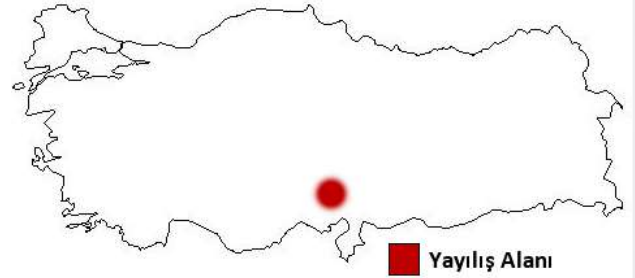
Tür Adı	<i>Schistocerca gregaria</i> (Forsskål, 1775)
İngilizce Adı	The desert locust
Sınıf	<i>Insecta</i>
Familya	<i>Acrididae</i>
Cins	<i>Schistocerca</i>

Doğal Yayılış Alanı: Afrika'nın kuzey yarısı

Türkiye'deki Yayılışı: Afrika'dan 1915 yılında ülkemizin güney bölgelerine (Çukurova) gelmiştir

Geliş yolu: Hava akımlarının da etkisiyle Afrika'dan ülkemize kadar büyük mesafeler kat ederek gelmişlerdir.

Etkileri: Uçuş hızları saatte 25 kilometreyi bulan çekirgeler, rastladıkları buğday, arpa, darı, pamuk, meyve ağaçları gibi tarım bitkilerine zarar verirler. Güneydoğu, hatta bazı Doğu illerinde hububat, pamuk, bağ ve diğer kültür bitkilerinde bazı zararlar meydana getirmişlerdir.

KUŞLAR

Tür Adı	<i>Psittacula krameri</i> (Scopoli 1769)
İngilizce Adı	The rose-ringed parakeet
Sınıf	Aves
Familya	Psittacidae
Cins	Psittacula

Doğal Yayılış Alanı: Pakistan, Hindistan ve Nepal gibi güney Asya ülkeleriyle Sudan, Etiyopya, Somali ve Ugandagibi Afrika ülkelerinde doğal olarak yayılış gösterirler.

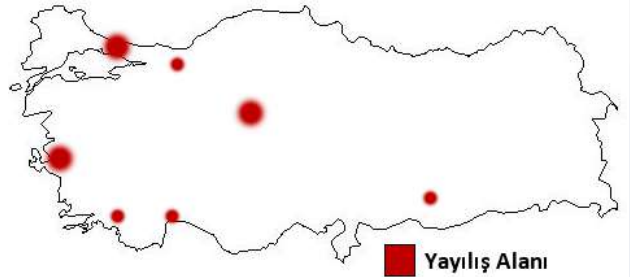
Türkiye'deki Yayılışı: Türkiye'deki ilk kayıt 1976 yılında Kavaklıdere-Ankara'da kaydedilmiştir. En yüksek populasyonlar Ankara, İstanbul ve İzmir gibi büyük şehirlerde kaydedilmiştir. Samsun, Şanlıurfa, Gaziantep, Muğla, Burdur, Kırşehir, Adana, Balıkesir ve Adapazarı'nda 2000li yıllara kadar görülmüştür. Daha sonra Antalya ve Yalova'da görülmeye başlanmıştır. Son yıllarda Ankara'da özellikle Atatürk Orman Çiftliği arazisi dahilinde bulunan ağaçlık alanlarda görülmektedir. Türkiye'de fazlaca görüldükleri bir diğer yer de İzmir'dir. Buca'da ve özellikle de Bornova ilçesinde bulunan Ege Üniversitesi yerleşkesinde fazlaca görülmektedirler.

Fotoğraf: Berrin AKYILDIRIM

Fotoğraf: Fatma DANIŞMAN

Geliş Yolu: Türün Türkiye'ye yerleşmesiyle ilgili rivayetler vardır. Bunlar; "Esenboğa havalimanının kargo bölümünden kaçmış olmaları" ve "1. Körfez Savaşı sırasında bu bölgeye gelmeleri" şeklindedir.

Etkileri: Koloniler oluşturarak doğal kuş türlerinin habitatları ve beslenmeleri üzerinde tehdit bir türdür. Bitkilerin tohum, çiçek ve meyveleri ile beslenirler. Özellikle kış aylarında ayçiçeği ve Antep fıstığı tohumlarını bolca tüketmektedirler.

II. Bölüm

Türkiye'deki

ZEHİRLİ DENİZEL YABANCI TÜRLER

BALIKLAR

Tür Adı	<i>Lagocephalus Sceleratus</i> (Gmelin, 1789)
İngilizce Adı	Elongated puffer
Sınıf	Actinopterygii
Familya	Tetraodontidae
Cins	Lagocephalus

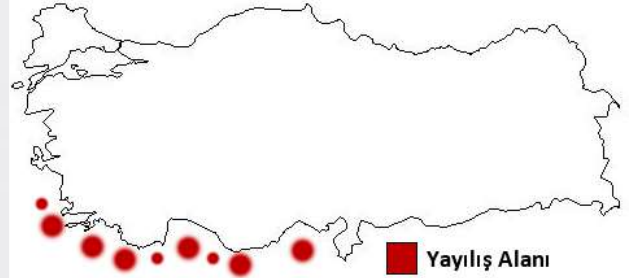

Fotoğraf: Prof. Dr. Murat BİLECENOĞLU

Doğal Yayılış Alanı: İndo-Pasifik kökenli bir türdür.

Türkiye'deki Yayılışı: Kızıldeniz'den Akdeniz'e Süveyş Kanalı yoluyla göç etmiştir. Türkiye ve İsrail'li balıkçılar tarafından birçok birey yakalanmıştır. Ülkemizde özellikle Marmaris ve Gökova bölgesinde bolca yakalanmaktadır.

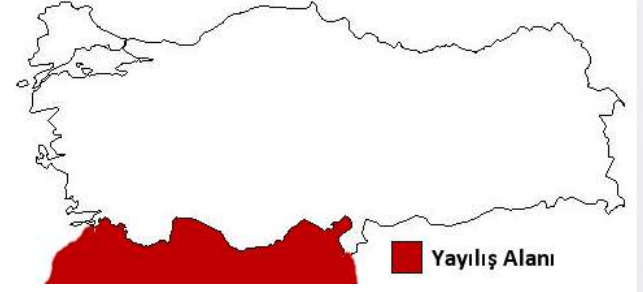
Geliş Yolu: Süveyş Kanalı vasıtasıyla ülkemiz sularına girmiştir.

Etkileri: Etçil olan balon balığı, küçük boylarda iken ağırlıklı olarak kabuklularla, büyüdükçe de yumuşakçalarla beslenmektedir. Balon balığının gelmesiyle beraber yumuşakçaların (kalamar, ahtapot, mürekkep balığı) sayısının ciddi ölçüde azaldığı yönünde bulgular vardır. Balon balıklarının ekonomik ve ekolojik zararlarının yanı sıra dokularında tetrodotoksin (TTX) adı verilen bir nörotoksin bulundurmalarından dolayı insan sağlığına zararı vardır. Bu toksinin siyanürden 1000 kat daha fazla zehirli olduğu bilinmektedir.

Tür Adı	<i>Callionymus filamentosus</i> (Valenciennes, 1837)
İngilizce Adı	The Blotchfin dragonet
Sınıf	Actinopterygii
Familya	Callionymidae
Cins	Callionymus

Doğal Yayılış Alanı: Hint Okyanusu

Türkiye'deki Yayılışı: Akdeniz

Geliş Yolu: Süveyş Kanalı

Etkileri: Üzgün balıkları genellikle derin sularda yaşarlar. Solungaç kapağının alt kısmından uzanan dikenleri zehirlidir. Zehir etkileri diğer türlere göre çok daha azdır.

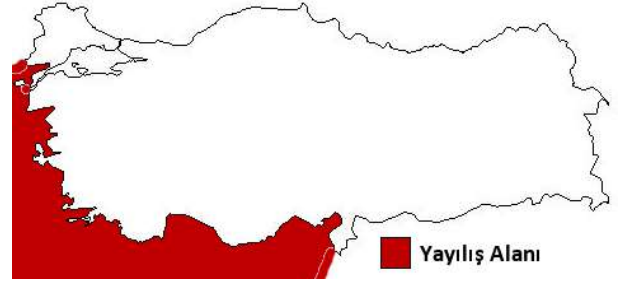
Tür Adı	<i>Siganus rivulatus</i> (Forsskål & Niebuhr, 1775)
İngilizce Adı	Marbled spinefoot
Sınıf	Actinopterygii
Familya	Siganidae
Cins	Siganus

Doğal Yayılış Alanı: Indo-Pasifik

Türkiye'deki Yayılışı: Doğu Akdeniz ve Ege Denizi

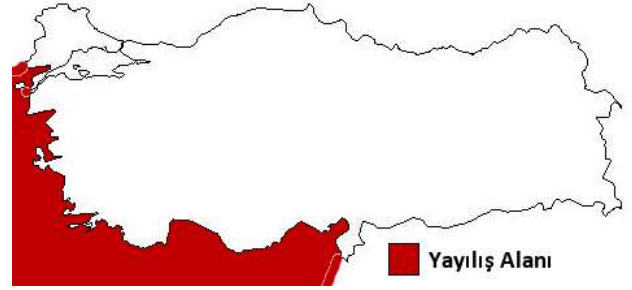
Geliş Yolu: Süveyş Kanalı

Etkileri: İlk istilacı türlerdendir. Ekonomik değeri vardır. Boyu genellikle 15-20 cm arasında değişir. Diğer zehirli balıkların aksine otçul olarak beslenen tek zehirli balıktır. Sırt ve karın yüzgeçlerinin tümü zehir bezleri taşır. Bir ilginç özelliği de öldükten sonra bile zehrinin etkisini dikenlerinde korumasıdır. Bu yüzden balıkları ağdan alırken bile zehirlenmek mümkündür. Kıyı balıkçılığı için çok önemli bir türdür.

Tür Adı	<i>Siganus luridus</i> (Rüppell, 1829)
İngilizce Adı	The dusky spinefoot
Sınıf	Actinopterygii
Familya	Siganidae
Cins	Siganus

Doğal Yayılış Alanı: Hint Okyanusu, Kızıldeniz ve Basra Körfezi

Türkiye'deki Yayılışı: Doğu Akdeniz ve Ege Denizi

Geliş Yolu: Süveyş Kanalı

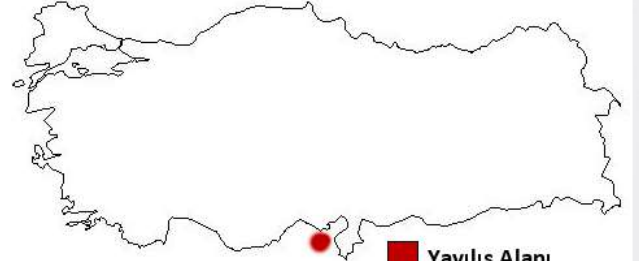
Etkileri: İlk istilacı türlerdendir. Ekonomik değeri vardır. Boyu genellikle 15-20 cm arasında değişir. Diğer zehirli balıkların aksine otçul olarak beslenen tek zehirli balıktır. Sırt ve karın yüzgeçlerinin tümü zehir bezleri taşır. Bir ilginç özelliği de öldükten sonra bile zehrinin etkisini dikenlerinde korumasıdır. Bu yüzden balıkları ağdan alırken bile zehirlenmek mümkündür. Kıyı balıkçılığı için önemli türlerdendir.

Tür Adı	<i>Synanceia verrucosa</i> (Bloch & Schneider, 1801)
İngilizce Adı	Stonefish
Sınıf	Actinopterygii
Familya	Synanceiidae
Cins	Synanceia

Doğal Yayılış Alanı: Pasifik Okyanusu, Hint Okyanusu

Fotoğraf: Haşmet BAHADIR

Türkiye'deki Yayılışı: Doğu Akdeniz, Adana-Yumurtalık

Geliş Yolu: Süveyş Kanalı

Etkileri: Dünyanın en zehirli balığıdır. Sığ sulara girip çıkabilmektedir. Sırt yüzgecinde bulunan 13 adet dikeninde zehir bulunur. Genelde çocuklarda, yaşlılarda ve bağışıklık sistemi zayıf olanlarda çok etkilidir. Ölümle sonuçlanmayan zehirlenme vakalarında sinir sisteminde zarara ve kaslarda körelmelere neden olmaktadır.

Tür Adı	<i>Pterois miles</i> (Bennett, 1828)
İngilizce Adı	The common lionfish or devil firefish
Sınıf	Actinopterygii
Familya	Scorpaenidae
Cins	Pterois

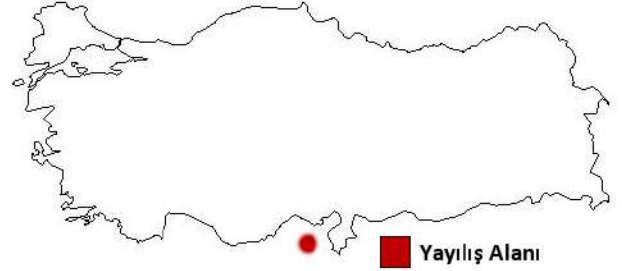

Fotoğraf: Prof. Dr. Cemal TURAN

Doğal Yayılış Alanı: Batı İndo Pasifik

Türkiye'deki Yayılışı: Doğu Akdeniz. Türkiye sularına gireli henüz 1 yıl olmuştur.

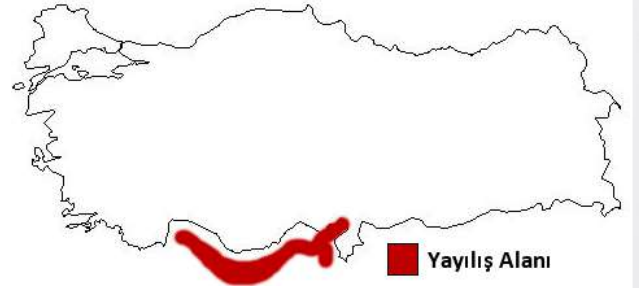

Geliş Yolu: Süveyş Kanalı

Etkileri: Yüzgeç dikenleri zehirli olup, insanlarda ciddi zehirlenmelere ve ölümlere neden olabilmektedir.

Tür Adı	<i>Himantura uarnak</i> (Gmelin, 1789)
İngilizce Adı	The reticulate whipray or honeycomb stingray
Sınıf	Chondrichthyes
Familya	Dasyatidae
Cins	Himantura

Doğal Yayılış Alanı: İndo-Pasifik Kökenli

Türkiye'deki Yayılışı: Doğu Akdeniz kıyılarında yaşar.

Geliş Yolu: Süveyş Kanalı

Etkileri: Kuyruğunda bulunan dikenli vasıtasıyla karşılaştığı insanlara ve diğer canlılara kamçı gibi vurarak zarar verebilmektedir. Dikeninde zehir bulunmasına karşın bu dikenin esas zararı mekanik etki şeklinde olup travmatik sonuçlar doğurmaktadır. Dikenin kesici, delici ve parçalayıcı zararı vardır. Gerek dalarak zıpkınla avlananlar, gerek su altı fotoğrafçıları gerekse olta ile avlananlar nadiren de olsa bu balıklarla karşı karşıya gelebilmektedir.

Tür Adı	<i>Ostracion cubicus</i> (Linnaeus, 1758)
İngilizce Adı	Yellowbox Fish
Sınıf	Actinopterygii
Familya	Ostraciidae
Cins	Ostracion

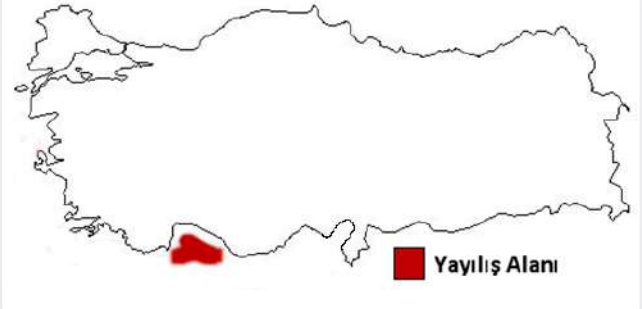
Doğal Yayılış Alanı: İndo-Pasifik, Güneydoğu Atlantik, Doğu Afrika Kıyıları

Fotoğraf: Yakup KOÇ

Türkiye'deki Yayılış: Üçadalar, Antalya Körfezi

Geliş Yolu: Süveyş Kanalı

Etkileri: Balon balığına benzeyen, dikenimsi yapılar ve bal peteğini andıran oluşumlarıyla küçükken sarı, büyüdüğü zaman ise mavimsi bir renk alan bu balık, zehirli bir toksin üretmektedir. Bu toksinden vücudunun dışında bir zırh oluşturmakta, bu zırh sayesinde kendini diğer balıklardan korumaktadır. İnsanlara herhangi bir zararı bulunmamaktadır.

Tür Adı	<i>Ruvettus pretiosus</i> (Cocco, 1833)
İngilizce Adı	Oilfish
Sınıf	Actinopterygii
Familya	Gempylidae
Cins	Ruvettus

Doğal Yayılış Alanı: İndo-Pasifik, ılıman tropikal bölgeler

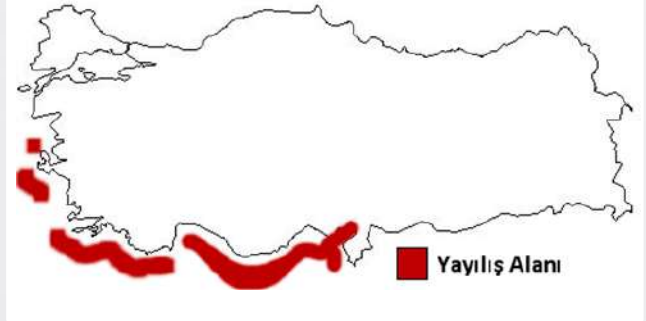

Türkiye'deki Yayılışı: Mersin Körfezi, Alanya Kıyıları, İskenderun Körfezi, Antalya Körfezi, Orta Ege ve Doğu Akdeniz Kıyıları

Geliş Yolu: Süveyş Kanalı

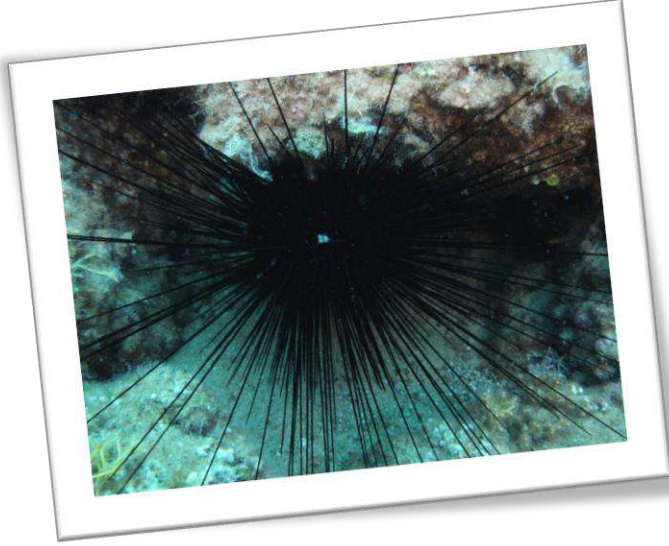

Fotoğraf: Deniz AYAŞ

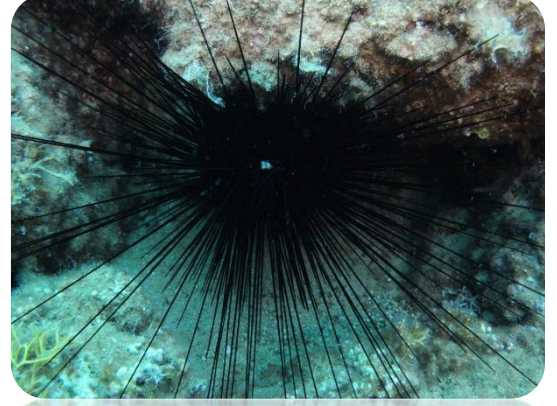

Etkileri: Bu cinsin tüketilmesi sağlık açısından sakıncalıdır. Gemfilotoksin içermesinden dolayı, yendiğinde toksine maruz kalan kişilerde yoğun ishal etkisi ortaya çıkar. Ortaya çıkan hastalık «Gemfilid balık zehirlenmesi» ya da «Gemfilotoksizim» olarak adlandırılmıştır. Semptomlar turuncu-yeşil renkli yoğun ishal, sıvı kaybı, karın bölgesinde kramplar, baş ağrısı, mide bulantısı ve kusma olarak ortaya çıkar. Balık tüketildikten ortalama 2,5 saat içerisinde ilk belirtiler ortaya çıkmaya başlar ve belirtiler 2 gün sürer. Hastalığın şiddeti yenilen balık miktarı ile ilişkili olarak artar. ABD Gıda ve İlaç Dairesi (UFSDA) bu balığın taze ve işlenmiş ürünlerinin satışının yasaklanmasını istemiştir.

OMURGASIZLAR

Tür Adı	<i>Diadema setosum</i> (Leske, 1778)
İngilizce Adı	Sea Urchin
Sınıf	Echinoidea
Familya	Diadematidae
Cins	Diadema

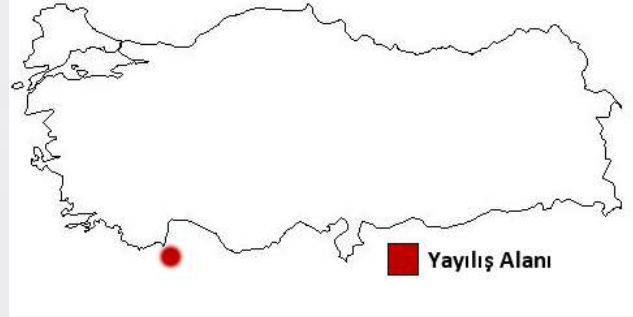

Fotoğraf: Prof. Dr. Cemal TURAN

Doğal Yayılış Alanı: İndo-Pasifik

Türkiye'deki Yayılışı: Akdeniz kıyıları, Türkiye'de Kaş-Antalya'da görülmektedir.

Geliş Yolu: Süveyş Kanalı ve gemilerin balast suyu

Etkileri: Özellikle kayalık bölgelerde denize girerken dikkat edilmesi gereken bu canlılar, küçük bir dikkatsizlik sonucu istenmeyen durumlara yol açabilir. Kayalık bölgelerde dalış yapılırken, iyi kamufle olmuş deniz kestaneleri yaralanmalara neden olabilmektedir. Bu yaralanmalar genellikle bu hayvanın üzerine yanlışlıkla basılması sonucu meydana gelmektedir.

Tür Adı	<i>Eurythoe complanata</i> (Pallas, 1766)
İngilizce Adı	Fireworm
Sınıf	<i>Polychaeta</i>
Familya	<i>Amphinomidae</i>
Cins	<i>Eurythoe</i>

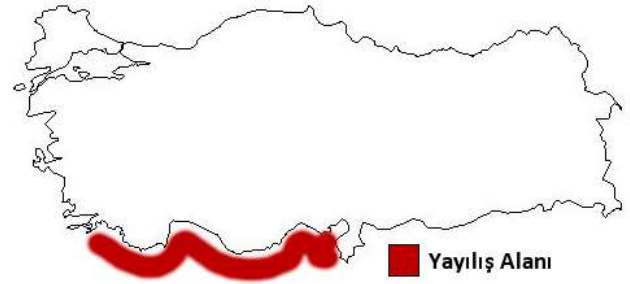
Doğal Yayılış Alanı: Hint, Pasifik ve Atlantik Okyanusu ile Akdeniz ve Kızıldeniz

Türkiye'deki Yayılışı: Akdeniz'in kıyı bölgeleri

Geliş Yolu: Kızıldeniz'den Süveyş Kanalı ve Atlantik Okyanusu'ndan gemi yoluyla gelmiştir.

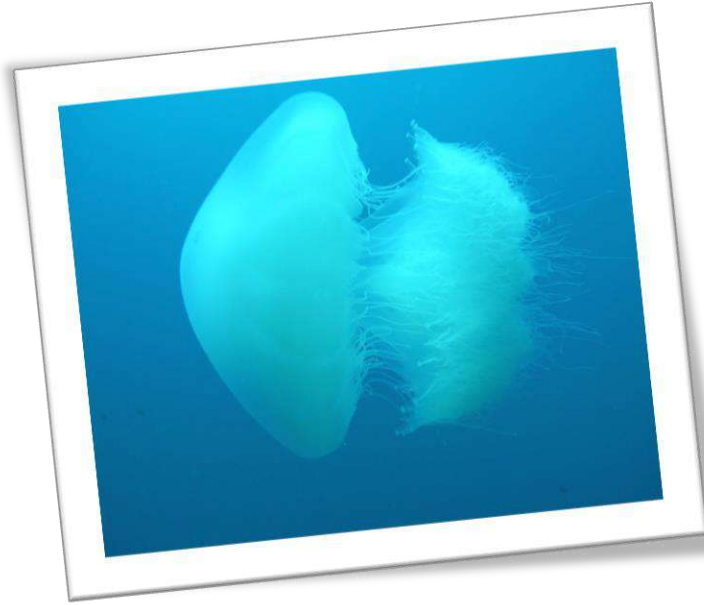

Fotoğraf: Prof.Dr. M.Ertan ÇINAR

Etkileri: Zehirlenmelere yol açar. Bu hayvanın besinleri arasında sudaki diğer canlıların ölmüş bedenleri ilk sırayı alır. Bu yüzden sualtında ölü canlılara dokunmamak gerekir, keza beslenme işlevini tamamlayan bir deniz çıyanı ölü canlıdan ayrılmış olsa bile, setaları bu ortamda bulunabilir. Balıkçı ağlarına yakalanan balıklar arasında da çok sık görülen deniz çıyanları, ağdan balık toplarken de zehirlenmeye neden olabilir. Dikkatsiz balıkadamlar için tehlike oluştururlar. Özellikle yaz aylarında pek çok dalgıç, dalış kıyafetleri olmadan dalış yapar. Kayalık bölgelerde dolaşırken deniz çıyanlarının ortamda bulunabileceği düşünülerek taşlara ve kayalara sürtünmekten kaçınılmalıdır.

DENİZ ANALARI

Tür Adı	<i>Macrorhynchia philippina</i> (Kirchenpauer, 1872)
İngilizce Adı	Stinging hydroid, white stinger
Sınıf	Hydrozoa
Familya	Aglaopheniidae
Cins	Macrorhynchia

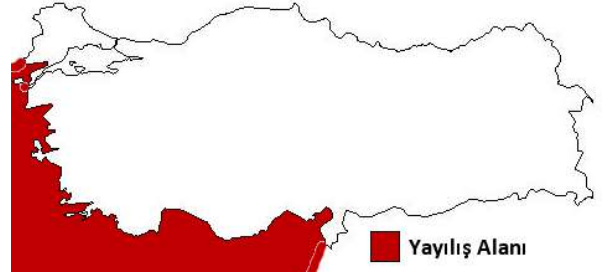

Fotoğraf: Prof. Dr. M. Ertan ÇINAR

Doğal Yayılış Alanı: Güney Pasifik Okyanusu

Türkiye'deki Yayılışı: Akdeniz

Geliş Yolu: Tam olarak bilinmemektedir.

Etkileri: Bu tür sığ sularda görülür. Yoğun popülasyonlar oluşturabilir. Özellikle çıplak tene temas ederse acıya, kaşınmaya, yanmaya neden olmaktadır. Ana besinlerini plankton oluşturur.

Tür Adı	<i>Cassiopea andromeda</i> (Forskäl, 1775)
İngilizce Adı	Upside-down jellyfish
Sınıf	Scyphozoa
Familya	Cassiopeidae
Cins	Cassiopea

Doğal Yayılış Alanı: Ülkemizde ilk kayıt Sarsala Körfezi, Fethiye Göcek'ten bildirilmiştir. Akdeniz'de görülmektedir.

Türkiye'deki Yayılışı: Ege ve Akdeniz

Geliş Yolu: Akdeniz'e Süveyş Kanalı yoluyla girmiştir.

Fotoğraf: Prof. Dr. Bayram ÖZTÜRK

Etkileri: Bu tür, nematosist adında vücutta acıya, deride kızarıklığa, kaşıntıya aynı zamanda kusmaya ve iskelet ağrılarına neden olabilecek toksin üreten organlara sahiptir.

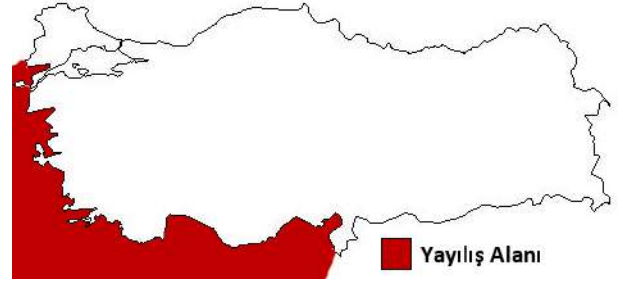
Tür Adı	<i>Phyllorhiza punctata</i> (Von Lendenfeld 1884)
İngilizce Adı	The white-spotted jellyfish
Sınıf	Scyphozoa
Familya	Mastigiidae
Cins	Phyllorhiza

Doğal Yayılış Alanı: Avustralyadan Japonya'ya kadar olan Batı Pasifik Okyanusu

Türkiye'deki Yayılışı: 1965 yılından beri Akdeniz'de ve Ege Denizinin bazı bölümlerinde görülmeye başlanmıştır.

Geliş Yolu: Gemilerin Balast suyu ile gelmiştir.

Etkileri: Özellikle ekosistemdeki zooplanktonları aşırı yiyerek bu besinlerle beslenen diğer canlıları olumsuz etkilemektedir.

Tür Adı	<i>Rhopilema nomadica</i> (Galil, 1990)
İngilizce Adı	Nomad jellyfish
Sınıf	Scyphozoa
Familya	Rhizostomatidae
Cins	Rhopilema

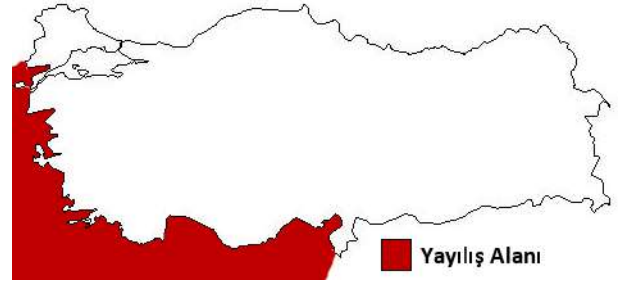

Fotoğraf: Prof. Dr. Cemal TURAN

Doğal Yayılış Alanı: Hint ve Pasifik Okyanusu

Türkiye'deki Yayılışı: Akdeniz, kısmen Ege Denizi

Geliş Yolu: Süveyş Kanalı

Etkileri: Obur bir tür olduğundan karides, midye ve balık larvalarını yiyerek besin zincirinde çökmelere neden olmaktadır. Özellikle kıyı turizmüne zarar vermektedir. Mersin - Taşucu'nun doğusunda, özellikle yaz aylarında daha fazla görülür ve yüzücüler, balıkçılar ve dalgıçlar için potansiyel tehlike oluşturur. Büyük boyda olanları balıkçı ağlarına ve kıyı tesislerine girerek zarar vermektedir.

Tür: Yapısal özellikleri ve genetik karakterleri birbirine benzeyen ve yine aynı genetik karakterde yeni kuşaklar verebilen bireylerin tümüdür.

Yabancı tür: Doğal olarak bir yerde, alanda veya bölgede olmayan kasıtlı veya kasıtlı olmayarak oraya taşınan türdür.

İstilacı Yabancı Tür: Yerleşmesi ve istilasıyla ekonomik veya çevresel zararlar vererek ekosistemleri, habitatları veya türleri tehdit eden yabancı türdür.

Ekosistem: Organizmaların içinde yaşadıkları çevrede birbirleri ve cansız ortamlarla ilişkilerinin karmaşık bütünüdür.

Endemik: Yeryüzünün sınırlı bir bölgesinde veya ancak belli bir ekolojik ortamda yayılış gösteren canlı türlerini nitelemek için kullanılır.

Balast Suyu: Geminin eğimi, meyili, su çekimi, dengesi veya geriliminin kontrolü amacıyla askıdaki maddelerle birlikte gemiye alınan su.

Biyolojik Çeşitlilik: Kara, deniz ve diğer su ekosistemleri ile bu ekosistemlerin bir parçası olduğu ekolojik yapılar dahil olmak üzere tüm kaynaklardan canlı organizmalar arasındaki farklılaşma anlamındadır. Türlerin kendi içindeki ve türler arasındaki çeşitlilik ve ekosistem çeşitliliği de buna dahildir.

Omurgasız Hayvan: Hayvanlar aleminin iç iskelet yapısına sahip olmayan grubudur.

Omurgalı Hayvan: Hayvanlar aleminin iç iskelet yapısına sahip grubudur.

Zararlı Sucul Organizma: Nehirlerin denizle birleştiği yerler dahil denize veya tatlı suya karıştığında çevreye, insan sağlığına ve mal ve kaynaklara zarar verebilecek, biyolojik çeşitliliği bozabilecek veya bu alanların yasal diğer kullanımına engel olabilecek sucul organizmalardır.

AKYILDIRIM, B. ve ARSLAN, M. Türkiye'ye Yerleşen Egzotik Kuş Türleri: Yeşil Papağan (*Psittacula krameri*) ve İskender Papağanı (*Psittacula eupatria*) (Poster).

ANDRÉS ARIAS, RÔMULO BARROSO, NURIA ANADÓN, AND PAULO C. PAIVA. 2013. .On the occurrence of the fireworm *Eurythoe complanata* complex (Annelida, Amphinomididae) in the Mediterranean Sea with an updated revision of the alien Mediterranean amphinomids. Zookeys. 2013; (337): 19–33.

ASLAN, S., ŞAHİN, B. ve VURAL, M. 2013. Kızılırmak Deltası'ndan Bazı Nadir Türler ve Önemli Kayıtlar. 22-23 Mayıs 2013 Biyoçeşitlilik Sempozyumu, Muğla. s. 202-207.

BÜKÜN, B., UYGUR, F.N., UYGUR, S, TÜRKMEN, N. ve DÜZENLİ, A., 2002. A New Record for the Flora of Turkey: *Physalis philadelphica* Lam. var. *immaculata* Waterf. (Solanaceae). Turkish J. Bot. 26 (2002) 405-407, Tübitak.

ÇINAR, M. E, 2014. Yabancı Türlerin Taşınım Yolları ve Ülkemiz Sularındaki Genel Durumu. Orman ve Su İşleri Bakanlığı İstilacı Yabancı türler Hizmetiçi Eğitimi. (Sunu). Çeşme/İzmir.

EKMEKÇİ, F. G. et al. 2013. Türkiye İçsularındaki İstilacı Balıkların Güncel Durumu ve İstilanın Etkilerinin Değerlendirilmesi. İstanbul Üniversitesi Su Ürünleri Dergisi (2013) 28: 105-140.

EUROPEAN ENVIRONMENT AGENCY. 2012. The Impacts of Invasive Alien Species in Europe. Pp. 114.

GÖNEN, O., 1999. Çukurova Bölgesi Yazlık Yabancı Ot Türlerinin Çimlenme Biyolojileri ve Bilgisayar ile Teşhise Yönelik Morfolojik Karakterlerinin Saptanması. Ç.Ü. Fen Bilimleri Enstitüsü Doktora Tezi. Sh. 233.

GÖZCELİOĞLU, B., 2009. Yabancı Türler ve Biyolojik İstila (Karadakiler) Bilim ve Teknik Haziran. s. 84-85.

GEROVASILEIOU, V. , et al, 2017. New Mediterranean Biodiversity Records (July 2017) Mediterranean Marine Science 18/2, 2017, 355-384

IUCN, 2017. <https://www.iucn.org/regions/europe/our-work/invasive-alien-species>

KARACHLE, P.K., et al, 2016New Mediterranean Biodiversity Records (March 2016). Mediterranean Marine Science 17/1, 2016, 230-252.

KAYIKÇI, S., SÖNMEZ, B. VE ATAHAHAN, A, 2014. Samandağ Kıyı Kumsallarının Güncel Durumu Raporu. Antakya Doğa Sanat ve Turizm Derneği.s.62.

KETTUNEN, M., GENOVESI, P., GOLLASCH, S., PAGAD, S., STARFINGER, U. TEN BRINK, P. & SHINE, C. 2008. Technical support to EU strategy on invasive species (IAS) – Assessment of the impacts of IAS in Europe and the EU (final module report for the European Commission). Institute for European Environmental Policy (IEEP), Brussels, Belgium. 44 pp. + Annexes.

SHINE, C. 2008. Technical support to EU strategy on invasive species (IAS) - Assessment of the impacts of IAS in Europe and the EU (final module report for the European Commission). Institute for European Environmental Policy (IEEP), Brussels, Belgium. 44 pp. + Annexes.

TERZİOĞLU, S. Ve ANŞIN, R., 1999. Türkiye'nin Egzotik Bitkilerine Katkı: *Sicyos angulatus* L. Tr. J. Of Agriculture and Forestry 23 (1999) 359-362, Tübitak.

TÜRKTEML, İ. Yabancı Ot Araştırmaları Çalışma Grubu. Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı, Bitki Sağlığı Araştırmaları Daire Başkanlığı, Ankara. (sunu).

PIMENTEL, D., MCNAIR, S., JANECKA, J., WIGHTMAN, J., SIMMONDS, C., O'CONNELL, C., WONG, E., RUSSEL, L., ZERN, J., AQUINO, T. AND TSOMONDO, T. 2001. Economic and environmental threats of alien plant, animal, and microbe invasions. Agriculture, Ecosystems and Environment, 84: 1–20

ULUDAG, A. ve A. YILDIRIM, 2006. An unexpected invasion: *Diplanche fusca* (L.) P. Beauv., International Symposium on Biology, Ecology and Management of World's Worst Plant Invasive Species, 10-14 December 2006, New Delhi, India, Abstracts: 43, 2006.

ULUDAĞ, A., OCAK, Y., ŞAHİN, M., POLAT, F.İŞİK, D. 2009. Bazı İstilâcı Yabancı Bitki Türlerinin Türkiye'deki Durumu. III. Türkiye Bitki Koruma Kongresi. Van.

ULUDAG, A., I. UREMİS, I. UYSAL, ve O. TETİK. 2012. Türkiye'de İstilâcı Yabancı Bitkilerin Tatlı Su Ekosistemlerine Etkisi Üzerine Bir Değerlendirme. FABA Balıkçılık ve Akuatik Bilimler (21-24 Kasım 2012, Eskisehir) 143 (2012).

ULUDAG, A., 2013. İstilâcı Yabancı Tür Olarak Süs Bitkileri ve Ev Hayvanları. Tabiat ve İnsan Dergisi. Yıl. 47.s.33-38.

UYSAL, İ. ve ALPBAZ, A. 2002. Comparison of Growth Performance and Mortality Rate of Abant trout (*Salmo trutta abanticus* T., 1954) ile Rainbow trout (*Oncorhynchus mykiss* W., 1792) in Farming Conditions. Tr. Journal of Zoology. TUBİTAK. Vol. 26, No. 26, s. 399-403.

UYSAL, İ. 2008. Su Sümbülü Tehlikesi. Çevre ve Orman Bakanlığı, Çevre ve İnsan Dergisi. Sayı 2, s. 42-45.

UYSAL, İ. 2009. Denizlerimizdeki Yabancı Türler, Biyolojik İstila. Çevre ve Orman Bakanlığı, Çevre ve İnsan Dergisi. Sayı 77, s. 26-27.

UYSAL, İ. 2014. Tatlı Sularımız İşgal Altında. Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü, YeşilMavi Teknik Bülteni. Sayı 5, s. 40-41.

UREMİŞ, İ., ULUDAĞ, A., ARSLAN, Z.F., ABACI, O. 2014 A new record for the flora of Turkey: *Eichhornia crassipes* (Mart.)Solms (Pontederiaceae)2014 OEPP / EPPO, EPPO Bülteni 44, 83-86.

LİNKLER:

<http://www.tudav.org>

<http://en.wikipedia.org>

<http://cevaplar.mynet.com/sorular-cevaplar/col-cekirgesi-schistocerca-egariaaafrika%E2%80%99nin-kuzey-yarisinda-yasayan-col-ce/6940723>

<http://www.bitkikorumbulteni.gov.tr/index.php/bitki/article/viewFile/746/721>

<http://www.msxlab.org/forum/hayvan-turleri/163676-su-maymunu-myocastor-coypus.html#ixzz3GxGJ7VD5>

<http://www.denizce.com/sevimlitehlike.asp>

http://www.tarimkutuphanesi.com/SU_USTU_YABANCIOTLARI_00542.html

<http://invasionofspecies.blogspot.com.tr/2012/04/kokar-agac-ailanthus-Itissima.html#/2012/04/kokar-agac-ailanthus-altissima.html>

Bu kitabın hazırlanmasında;

Özellikle Türkiye’deki zehirli denizel yabancı türler konusunda Prof. Dr. Murat BİLECENOĞLU’na, iç sularımızda bulunan istilacı yabancı balık türleri konusunda Prof. Dr. F. Güler EKMEKÇİ’ye, denizel istilacı yabancı türler konusunda Prof. Dr. Bayram ÖZTÜRK’e, bitkiler ve süs hayvanları konusunda Prof. Dr. Ahmet ULUDAĞ’a, ayrıca fotoğraf ve yayın olarak destek veren Prof. Dr. Cemal TURAN’a, Prof.Dr. Melih Ertan ÇINAR’a, Prof. Dr. Salih TERZİOĞLU’na ve Prof. Dr. İlhan ÜREMİŞ’e katkılarından dolayı çok teşekkür ederiz.

